

**ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ
จังหวัดปทุมธานี**

นางสาวภูษิตา วงศ์ธรรมวัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2552

**Effectiveness of Development of Sufficiency Economy Village Model
in Pathum Thani Province**

Miss Phusita Wongthammawat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Administration

School of Management Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2008

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ
จังหวัดปทุมธานี
ชื่อและนามสกุล นางสาวกัญญา วงศ์ธรรมวัฒน์
แขนงวิชา บริหารรัฐกิจ
สาขาวิชา วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.เทพศักดิ์ บุญรัตน์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.คูสิต เวชกิจ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.ศิริเรก ถึงฝั่ง)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพศักดิ์ บุญรัตน์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.คูสิต เวชกิจ)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
บริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

วันที่ 11 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553

ชื่อวิทยานิพนธ์ ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบจังหวัดปทุมธานี
ผู้วิจัย นางสาวภูษิตา วงศ์ธรรมวัฒน์ **ปริญญา** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.เทพศักดิ์ นุณยรัตพันธุ์ (2) รองศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต เวชกิจ
ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ (2) ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัดและระดับอำเภอ (3) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ (4) ศึกษาบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ และ (5) เสนอแนะแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในอนาคต

รูปแบบการวิจัยที่ใช้ คือ การวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่เป็นหน่วยการศึกษาวิจัย คือ หมู่บ้านในจังหวัดปทุมธานีประกอบด้วย หมู่บ้านในระดับจังหวัด 2 แห่งและหมู่บ้านในระดับอำเภอ 4 แห่ง มีตัวแทนประชากรทั้งหมดจำนวน 365 ครัวเรือน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของยามานะ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ตัวแทนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 191 ครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .949 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ แบ่งออกเป็น 2 วิธีคือ (1) การวิเคราะห์สถิติพรรณนา ใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (2) การวิเคราะห์สถิติอนุมาน นำมาใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ใช้การวิเคราะห์ ที-เทสต์ และใช้ เอฟ-เทสต์ ผ่านการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้ CIPP Model ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบเปรียบเทียบ

ผลการวิจัยพบว่า (1) ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขของจังหวัดปทุมธานีมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 (2) ค่าเฉลี่ยประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข มีความแตกต่างกันระหว่าง หมู่บ้านต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านต้นแบบระดับอำเภอ (3) ตัวแปรที่สามารถอธิบายประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข คือ หลักความมีเหตุผล หลักความพอประมาณ เงื่อนไขคุณธรรม และเงื่อนไขความรอบรู้ อธิบายรวมกันได้ร้อยละ 57.7 (4) เมื่อวิเคราะห์โดยใช้ CIPP Model พบว่าหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัดมีบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ที่ดีกว่าระดับอำเภอ (5) ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ จัดให้มีการสอนให้รู้ถึงการดำรงชีวิตอย่างมีเหตุผล นำหลักทางสายกลางของพุทธศาสนามาใช้ เน้นสร้างความซื่อสัตย์สุจริตและความเพียรให้เกิดขึ้น ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ และเพื่อให้ชีวิต เศรษฐกิจ สังคมเกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน ควรใช้ชีวิตอยู่โดยใช้หลักเหตุและผล คิดพิจารณาทุกอย่างอย่างรอบคอบทั้งในระยะสั้นระยะยาว เน้นเศรษฐกิจในครัวเรือนให้พออยู่ พอกิน พอใช้ และสร้างชุมชนให้เป็นสังคมที่มีการช่วยเหลือเกื้อกูลและเอื้ออาทรกัน มีความรัก สามัคคี

คำสำคัญ ประสิทธิภาพ เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดปทุมธานี

Thesis title: Effectiveness of Development of Sufficiency Economy Village Model in Pathum Thani Province

Researcher: Miss Phusita Wongthammawat; **Degree:** Master of Public Administration;

Thesis advisors: (1) Dr.Theppsak Boonyarataphan, Associate Professor; (2) Dr.Dusit Wechakit, Associate Professor; **Academic year:** 2009

Abstract

The purpose of this research were to (1) study level of effectiveness of sufficiency economy village model (2) compare the effectiveness of development of sufficiency economy village model between provincial and district levels (3) study factors influencing the effectiveness of development of sufficiency economy model (4) study Context, Input, Process and Product of development of sufficiency economy village model and (5) propose approaches for development of sufficiency economy village model in the future.

Research pattern was a survey research. Population included villages in Pathum Thani Province; 2 at the provincial level and 4 at district level. Representative of the whole population comprised 365 households. Sample group size was determined by Yamane approach with 95% confidentiality where the number of representative of sample group was 191 households. Tools used for this study were questionnaire and interview. Analysis of reliability test of the questionnaire was at .949. Quantitative analysis was categorized into 2 methods (1) descriptive statistics applying frequency distribution, percentage and standard deviation (2) inferential statistics applied for hypothesis testing by applying t-test and F-test via Multiple Regression Analysis while qualitative analysis was done by applying CIPP Model, Analytic Induction and Constant Comparison.

The results revealed that (1) effectiveness of development of sufficiency economy village in Pathum Thani Province was not lower than 80% (2) the mean of effectiveness of development of sufficiency economy village was different between village models at provincial level and district level (3) variables that could explain the effectiveness of development of sufficiency economy were the principle of reasonableness, principle of modesty, virtue requirements and wisdom requirements which could totally explain at 57.7% (4) when analyzing data via CIPP Model, it showed that sufficiency economy village model at provincial level had C-Context, I-Input, P-Process and P-Product at better level than that of district level (5) the significant suggestions included providing teaching on reasonable living, applying Buddhist Doctrine of Middle Way, emphasizing on establishment of integrity and pertinacity, applying wisdom for one's living, promoting knowledge sharing in the application of sufficiency economy principle. In order to create balance, security and sustainability among lives, economy and society, suggestions were to live the life on reasonableness principle and to determine all things thoroughly covering short and long term consequences, to emphasize sufficient status of household economy and to create the community to be a society of help and care, love and harmony.

Keywords: Effectiveness, Sufficiency Economy, Pathum Thani Province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับแรงบันดาลใจจากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชทานแนะแนวทางไว้ให้ ภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้ตัดสินใจที่จะทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องเกี่ยวกับ “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ตามที่ได้ตั้งความหวังไว้นั้น ภายในหนึ่งอาทิตย์ถัดมา ผู้วิจัยได้มีนิมิตถึงในหลวงอย่างต่อเนื่องถึงสามครั้ง ทำให้รู้สึกเป็นกำลังใจเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่อย่างที่สุดที่ผู้วิจัยได้รับ และตั้งใจว่านี่คืองานวิทยานิพนธ์ที่นอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาแล้วก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เพื่อเฉลิมพระเกียรติแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงผู้ทรงเป็นที่รักและเคารพอย่างสูงยิ่ง ของผู้วิจัยและของชาวไทยทั้งชาติ กิตติกรรมประกาศนี้จึงขอเทิดไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ พระเมตตาคุณของพระองค์ท่านจนหาที่สุดมิได้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.เทพศักดิ์ บุญรัตน์ ร่องอริการบดี ฝ่ายวางแผนและพัฒนาระบบงาน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้มี เมตตากรุณาและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัย ให้คำชี้แนะในทางวิชาการ สอนให้รู้วิธีในการทำวิจัยที่ถูกต้องจนงานวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จสมตามประสงค์ จึงขอยกคุณความดีของวิทยานิพนธ์นี้มอบแด่อาจารย์ด้วยความเคารพ

ขอบพระคุณ ดร.ศิริก ถึงฝั่ง และ รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เวชกิจ ประธานและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้เมตตาและกรุณาต่อผู้วิจัยในการชี้แนะแนวทางเพื่อวิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอบคุณเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนทุกอำเภอ เจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ขอขอบคุณผู้ใหญ่อำพร แดงเทศ ผู้ใหญ่พินิจ ผุดผ่อง และผู้นำชุมชน คุณสมทรง ร่วมทรัพย์ ผู้ใหญ่สรรัชย์ กลีบเจริญ ผู้ใหญ่สุชิน สาตรา ผู้ใหญ่วิเศษ เรืองรัตน์ ขอขอบคุณผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านหมอดินและขอบคุณชาวบ้านทุกคน

ขอขอบคุณ คุณแก้วมณี คุ่มภัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชยันต์ คุ่มภัย คุณบุญดาว เกตุวิบูลย์ ที่ได้เมตตาไปช่วยเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณพี่ทุกคนมา ณ ที่นี้

ขอบพระคุณ มารดา นางคาราพันธ์ หนูทิม และ ขอขอบคุณน้องสาว นางสาวลลดา พันสะ ที่เป็นกำลังใจให้มาตลอดและไปช่วยเก็บข้อมูล ที่หนองเสือ ลาดหลุมแก้ว และลำลูกกา ทั้งที่มารดาสุขภาพไม่ดีและอายุมากแล้ว จึงขอยกคุณความดีทั้งหมดของวิทยานิพนธ์นี้มอบแด่มารดา ด้วยอีกท่านหนึ่ง

กัญญา วงศ์ธรรมวัฒน์

ตุลาคม 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
ปัญหาการวิจัย	4
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
สมมติฐานการวิจัย	7
นิยามปฏิบัติการ	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิดและทฤษฎีการบริหารการพัฒนา	11
แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	17
แนวคิดพุทธเศรษฐศาสตร์	37
แนวคิดเศรษฐศาสตร์มนุษยนิยม	42
แนวคิดการพัฒนาชุมชน	45
แนวคิดการบริหารการจัดการภาครัฐแนวใหม่	52
การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	54
ผลงานวิจัยและกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง	60
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	72
รูปแบบการวิจัย	72
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	72
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	75

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูล	83
การวิเคราะห์ข้อมูล	83
ระยะเวลาในการวิจัย	85
ค่าใช้จ่าย	85
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	86
ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	87
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี	90
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี อันเป็นผลมาจากการนำ 3 หลัก 2 เดือนไปมาใช้	97
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน	113
ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ CIPP Model	119
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	131
สรุปการวิจัย	131
อภิปรายผล	146
ข้อเสนอแนะ	153
บรรณานุกรม	160
ภาคผนวก	164
ก แบบสอบถาม	165
ข แบบสัมภาษณ์	177
ค ข้อมูลหมู่บ้าน	180
ประวัติผู้วิจัย	194

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1	วัตถุประสงค์การวิจัยและสมมติฐานการวิจัย 8
ตารางที่ 2.1	ตัวชี้วัด 6 x 2 ที่ใช้เป็นกรอบในการสร้างหมู่บ้านที่ยึดถือปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง 58
ตารางที่ 2.2	การขับเคลื่อน หมู่บ้านเป็นแหล่งเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกรมการพัฒนาชุมชน 59
ตารางที่ 3.1	แสดงจำนวนของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ จำนวนครัวเรือนที่สุ่มตัวอย่าง 75
ตารางที่ 3.2	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของตัวแปรต่างๆ และแบบสอบถาม 77
ตารางที่ 3.3	โครงสร้างของแบบสอบถามการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบกรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี 77
ตารางที่ 3.4	ระยะเวลาดำเนินการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ 85
ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล 87
ตารางที่ 4.2	แสดงจำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีการดำเนินวิถีชีวิตตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง 89
ตารางที่ 4.3	แสดงแหล่งที่มาของการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 90
ตารางที่ 4.4	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการนำ 3 หลัก 2 เงื่อนไขมาใช้ 91
ตารางที่ 4.5	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการนำหลักความพอประมาณมาใช้ 91
ตารางที่ 4.6	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการนำหลักความมีเหตุผลมาใช้ 93
ตารางที่ 4.7	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการนำหลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี มาใช้ 94
ตารางที่ 4.8	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการนำเงื่อนไขความรอบรู้มาใช้ 95
ตารางที่ 4.9	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการนำเงื่อนไขคุณธรรมมาใช้ 96
ตารางที่ 4.10	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ประเมินจากตัวชี้วัด 6 x 2 ของกรมพัฒนาชุมชน 97

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการลดค่าใช้จ่าย	98
ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการเพิ่มรายได้	100
ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการประหยัดหรือการออม	102
ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการเรียนรู้	103
ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการใช้และอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ	104
ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการเอื้ออารีย์	105
ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ประเมินความสำเร็จของหมู่บ้าน ที่ครัวเรือนมีชีวิต มีเศรษฐกิจ สังคม ที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความมั่นคง และยั่งยืน	107
ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ประเมินความสำเร็จของหมู่บ้าน ที่ครัวเรือน ในมิติชีวิตที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน	108
ตารางที่ 4.19 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ประเมินความสำเร็จของหมู่บ้าน ที่ครัวเรือน ในมิติเศรษฐกิจที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน	109
ตารางที่ 4.20 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ประเมินความสำเร็จของหมู่บ้าน ที่ครัวเรือน ในมิติสังคมที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน	111

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.21 ผลการวิเคราะห์ t-test เพื่อทดสอบสมมติฐานค่าเฉลี่ยประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี มีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80	114
ตารางที่ 4.22 ผลการวิเคราะห์ t-test เพื่อทดสอบสมมติฐานค่าเฉลี่ยประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข มีความแตกต่างกันระหว่าง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ	115
ตารางที่ 4.23 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอนเพื่อวิเคราะห์หลักความมีเหตุผลหลักความพอประมาณ หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ	117
ตารางที่ 4.24 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบจุดแข็งและจุดอ่อนของแต่ละหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับอำเภอ โดยใช้กรอบ CIPP Model	120
ตารางที่ 4.25 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับอำเภอ โดยใช้กรอบ CIPP Model	127

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ	7
ภาพที่ 2.1 ระบบทฤษฎีใหม่ที่สมบูรณ์ อ่างใหญ่ เดิมอ่างเล็ก อ่างเล็ก เดิมสระน้ำ	27
ภาพที่ 2.2 ยุทธศาสตร์และแผนขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกรมการพัฒนา ชุมชน	56
ภาพที่ 2.3 ทางสายกลาง แสดงความสัมพันธ์ของ 3 หลัก 2 เงื่อนไขของปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	70
ภาพที่ 2.4 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง เรื่องประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบจังหวัดปทุมธานี	70
ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างในการวิจัย เรื่องประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ	74

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พัฒนาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะให้พสกนิกรชาวไทยได้เข้าถึงทางสายกลางของชีวิตและเพื่อคงไว้ซึ่งทฤษฎีของการพัฒนาที่ยั่งยืน ปรัชญานี้ เป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตซึ่งอยู่ระหว่าง สังคมระดับท้องถิ่นและตลอดระดับสากล จุดเด่นของแนวปรัชญานี้คือ แนวทางที่สมดุล ทนสมัย และก้าวสู่ความเป็นสากลได้ โดยปราศจากการต่อต้านกระแสโลกาภิวัตน์ และการอยู่ร่วมกันของทุกคนในสังคม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญในช่วงปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทย ต้องประสบปัญหาภาวะทางเศรษฐกิจ และ ต้องการรักษาความมั่นคงและเสถียรภาพ เพื่อที่จะยืนหยัดในการพึ่งตนเอง และ พัฒนานโยบายที่สำคัญเพื่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริว่า มันไม่ได้มีความจำเป็นที่เราจะกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ พระองค์ได้ทรงอธิบายว่า ความพอเพียงและการพึ่งตนเอง คือ ทางสายกลางที่จะป้องกันการเปลี่ยนแปลงความไม่มั่นคงของประเทศได้ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลาง ที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียง และมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะต้องอาศัยความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน ทั้งนี้ เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เพียงการประหยัด แต่เป็นการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้สามารถอยู่ได้แม้ในโลก โลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันสูงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ทรงปรับปรุงพระราชทานเป็นที่มาของนิยาม "3 หลัก 2 เงื่อนไข" ที่คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำมาใช้ในการรณรงค์เผยแพร่ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านช่องทางต่าง ๆ อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วย "หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักความมีภูมิคุ้มกัน" บนเงื่อนไข "ความรู้" และ "คุณธรรม"

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันพฤหัสบดีที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 ความว่า “การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด”และทรงมีพระราชดำรัสอีกครั้งเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันพุธ ที่ 4 ธันวาคม 2517 ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิตซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของข้อเสนอ “เศรษฐกิจพอเพียง” (Sufficiency Economy) ในเวลาต่อมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งคำอธิบายที่พระองค์พระราชทานอย่างชัดเจนในพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันพุธ ที่ 4 ธันวาคม 2541 ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิตซึ่งอธิบายเศรษฐกิจพอเพียงว่าคือ ความพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภมากและไม่เบียดเบียนผู้อื่นซึ่งถือได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงชี้ ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดีและเมื่อกล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วจะเห็นได้ว่า

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่เน้นแก่พสกนิกรชาวไทยเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษาโดยเริ่มต้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 จนกระทั่งถึงปัจจุบันจากจุดเริ่มต้นของแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้ทรงพระราชทานเป็นแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนานับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา นานกว่า 25 ปีตั้งแต่ก่อนวิกฤติเศรษฐกิจที่พระองค์ได้ทรงมีพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทในโอกาสต่างๆที่ผ่านมาเพื่อทรงชี้แนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐในการพัฒนาและการบริหารประเทศ โดยยึดทางสายกลางเป็นแนวทางในการพัฒนา

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ถูกเริ่มต้นให้ความสำคัญอย่างจริงจังก็เป็นผลสืบเนื่องจากวิกฤติเศรษฐกิจในประเทศไทยกลางปี พ.ศ. 2540 ทำให้แนวคิดการการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทยเกิดขึ้น “เศรษฐกิจพอเพียง” ได้จุดประกายความหวังในการพัฒนาประเทศและได้มีการระดมความคิด มีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)

จากการที่ต้องการจะพัฒนาคุณภาพความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชนให้อยู่เย็นเป็นสุขเพื่อให้เป็นไปตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีภูมิคุ้มกันที่ดีสามารถดำรงตนอยู่แบบมีเหตุผลมีความพอเพียง พอประมาณมีความรอบรู้และมีคุณธรรมเพื่อปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น กระทรวงมหาดไทยได้มอบให้ กรมการพัฒนาชุมชนเป็นเจ้าภาพรับผิดชอบการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับกรมการปกครองและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยดำเนินการร่วมกันในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้สัมฤทธิ์ผลอย่างยั่งยืน โดยเรียกโครงการนี้ว่า “การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข” เริ่มต้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน นับว่าเป็นการขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยกรมการพัฒนาชุมชนได้มีการกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ดังนี้

วิสัยทัศน์ : ประชาชนมีความสุขในการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายในปี 2554

พันธกิจ : สนับสนุนให้ประชาชนดำรงชีวิตอย่างมีความสุขด้วยการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นรากฐานของชีวิต

เป้าหมายประสงค์ : เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข มีความสามารถในการปรับตัวและนำไปสู่ การพึ่งตนเองมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มีบทบาทและร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกระดับ ตามวิถีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้หลักการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมโดย“ยึดประชาชน เป็น ศูนย์กลางในการพัฒนา”ยึดหลักการทำงานร่วมกัน และหลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติโดยมี เป้าหมายในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 76 จังหวัดจากแนวทางดังกล่าวนี้จึงทำให้ ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาถึงการพัฒนากายใต้โครงการ การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุขมากขึ้น โดยได้ให้ความสนใจในจังหวัดปทุมธานีเป็นสำคัญเพราะจังหวัดนี้มีความ เจริญที่หลากหลยมีทั้งการประกอบอาชีพการเกษตร การทำปศุสัตว์ การประมง และทำ อุตสาหกรรมโดยเฉพาะมีเขตนิกมอุตสาหกรรมอยู่ในจังหวัดนี้ด้วยซึ่งจะเห็นได้ว่าการประกอบ อาชีพที่มีความหลากหลยรวมทั้งความเป็นอยู่ของชุมชนและประชาชนก็มีความแตกต่างกันซึ่งมีทั้ง ชุมชนเดิมแท้ที่เป็นชุมชนพื้นเมืองซึ่งประกอบอาชีพ การเกษตร การทำปศุสัตว์ การประมง ชุมชน ที่ย้ายถิ่นมาอาศัยในลักษณะบ้านเช่า และประชาชนที่อาศัยในหมู่บ้านจัดสรรด้วยความเจริญทาง วัตถุและการขยายตัวด้าน อุตสาหกรรม ที่อยู่อาศัย ตลอดจนการเป็นมีพื้นที่ติดกับกรุงเทพมหานคร เพราะการผสมผสานของพื้นที่ทำการเกษตรและพื้นที่ที่เป็นชุมชนเมืองประกอบกับการเปลี่ยน แปลงของสถานะเศรษฐกิจ สังคม จังหวัดปทุมธานีจึงเป็นจังหวัดที่น่าสนใจศึกษาเป็นอย่างมาก และจากการที่กรมการพัฒนาชุมชนได้เป็นเจ้าภาพในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดย การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขและพัฒนาให้ ขึ้นมาเป็นหมู่บ้านต้นแบบในระดับจังหวัดได้นั้นเป็นอย่างไรจากเหตุผลความเป็นมาและ ความสำคัญดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยมุ่งที่จะค้นหาคำตอบของปัญหาการวิจัยใน 5 ประการ ใหญ่ๆที่สำคัญคือ

2. ปัญหาการวิจัย

2.1 การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบประสบผลสำเร็จอยู่ใน ระดับใด

2.2 การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบประสบผลสำเร็จแตกต่างกันระหว่างหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในระดับจังหวัดและระดับอำเภออย่างไร

2.3 มีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ต้นแบบ

2.4 การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ มีบริบท (C-Context) ปัจจัยนำเข้า (I-Input) กระบวนการ (P-Process) และผลผลิต (P-Product) อย่างไรบ้าง

2.5 ถ้าจะปรับปรุงและพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้นควรดำเนินการอย่างไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ

3.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัดและระดับอำเภอ

3.3 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ

3.4 เพื่อศึกษา บริบท (C-Context) ปัจจัยนำเข้า (I-Input) กระบวนการ (P-Process) และผลผลิต (P-Product) ของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ

3.5 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในอนาคต

4. ขอบเขตการวิจัย

การทำวิจัยในครั้งนี้เป็นศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบจังหวัดปทุมธานี มีขอบเขตในการวิจัยครอบคลุมในเรื่องดังต่อไปนี้

4.1 ขอบเขตของเนื้อหา ศึกษาครอบคลุมเรื่องประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบเพื่อศึกษาถึง บริบท (C-Context) ปัจจัยนำเข้า (I-Input) กระบวนการ(P-Process) และผลผลิต (P-Product) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการพัฒนา

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ

4.2 ขอบเขตของพื้นที่ ศึกษาเฉพาะหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขในจังหวัดปทุมธานี ประกอบไปด้วย หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัดและหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ

4.3 ขอบเขตของตัวแปร ประกอบไปด้วยตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปรได้แก่ หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรอบรู้ และเงื่อนไขคุณธรรมตัวแปรตาม คือ ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ

4.4 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ศึกษาเฉพาะหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานีประกอบไปด้วย (1) หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัดจำนวน 2 แห่งและ (2) หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอจำนวน 4 แห่ง มีประชากรจำนวน 287 คน มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 167 คน

4.5 ขอบเขตด้านระยะเวลาระยะเวลาดำเนินการวิจัยเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม 2552 – ถึงเดือนตุลาคม 2552

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยในการศึกษาเรื่อง ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

5.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบไปด้วย 3 หลัก 2 เงื่อนไขได้แก่

5.1.1 หลักความพอประมาณ

5.1.2 หลักความมีเหตุผล

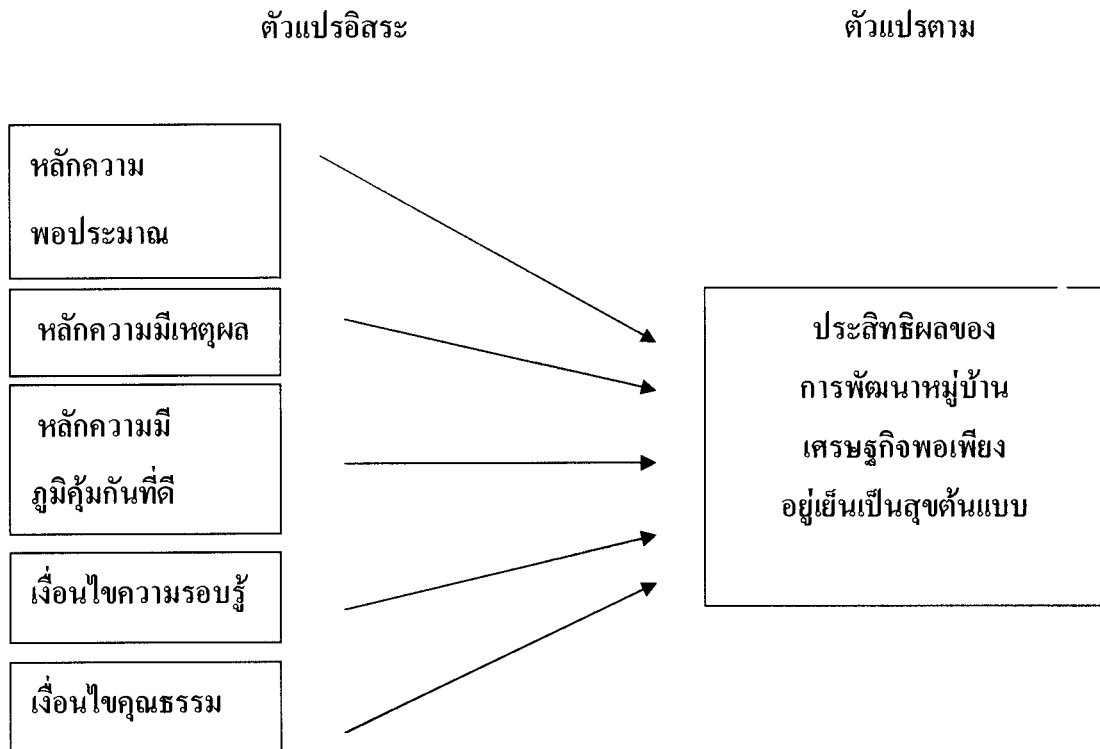
5.1.3 หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี

5.1.4 เงื่อนไขความรอบรู้

5.1.5 เงื่อนไขคุณธรรม

5.2 ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ

จากตัวแปรดังกล่าว ผู้ศึกษาขอเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงเป็นภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังภาพ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ

6. สมมติฐานการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบดังกล่าวมาแล้วข้างต้นขอนำมากำหนดสมมติฐานการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1.1 วัตถุประสงค์การวิจัยและสมมติฐานการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย	สมมติฐานการวิจัย
1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ	1. ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ของจังหวัดปทุมธานีมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบประสบความสำเร็จแตกต่างกันระหว่างหมู่บ้าน	2. ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข มีความแตกต่างกันระหว่างหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ
วัตถุประสงค์การวิจัย	สมมติฐานการวิจัย
เศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัดและระดับอำเภอ	ระดับจังหวัด กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ
3. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่อิทธิพลต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ	3. มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัย ได้แก่ หลักความมีเหตุผล หลักความพอประมาณ หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ

อนึ่ง สำหรับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 4 เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้กรอบ CIPP Model เพื่อศึกษาถึง บริบท (C-Context) ปัจจัยนำเข้า (I-Input) กระบวนการ (P-Process) และ ผลผลิต (P-Product) ของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ และ วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 5 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในอนาคต ไม่ได้นำมากำหนดสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ

7. นิยามปฏิบัติการ

7.1 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด หมายถึง หมู่บ้านที่ได้รับการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยผ่านการประเมินผลตามเกณฑ์ตัวชี้วัด 6x2 ของกรมการพัฒนาชุมชนและได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบของจังหวัดปทุมธานี

7.2 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ หมายถึง หมู่บ้านที่ได้รับการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยผ่านการประเมินผลตามเกณฑ์ตัวชี้วัด 6x2 ของกรมการพัฒนาชุมชนและได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบระดับอำเภอของจังหวัดปทุมธานี

7.3 ตัวแปรตาม หมายถึง ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ หมายถึง ระดับความสำเร็จของหมู่บ้านตามการพัฒนาตามตัวชี้วัด 6 x 2 และการที่ครัวเรือนมีชีวิต มีเศรษฐกิจ สังคม ที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความมั่นคง และยั่งยืน

7.3.1 *ตัวชี้วัด 6 x 2* หมายถึง ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบที่พัฒนาโดยกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ประกอบไปด้วย ตัวชี้วัดการลดค่าใช้จ่าย ตัวชี้วัดการเพิ่มรายได้ ตัวชี้วัดการประหยัดหรือการออม ตัวชี้วัดการเรียนรู้ ตัวชี้วัดการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และตัวชี้วัดการเอื้ออาทร

7.3.2 *ครัวเรือนมีชีวิต มีเศรษฐกิจ สังคม ที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความมั่นคง และยั่งยืน* หมายถึง การที่ครัวเรือนในชุมชนประสบผลสำเร็จในการมีชีวิตที่สมดุล มั่นคงและยั่งยืน การมีเศรษฐกิจที่สมดุล มั่นคงและยั่งยืน และการมีสังคมที่สมดุล มั่นคงและยั่งยืน

7.4 ตัวแปรอิสระ หมายถึง ตัวแปรที่ประกอบด้วย 3 หลัก 2 เงื่อนไขตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

7.4.1 *หลักความพอประมาณ* หมายถึง การวางแผนการผลิต/หรือการบริโภค การวางแผนการใช้จ่ายเงินในครัวเรือนโดยสามารถดำรงชีวิตแบบพอกินพอใช้และใช้ชีวิตอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน

7.4.2 *หลักความมีเหตุผล* หมายถึง การตัดสินใจโดยใช้หลักเหตุและผลพิจารณาถึงข้อดีข้อเสีย ก่อนการตัดสินใจมีการใช้จ่ายอย่างรอบคอบและพิจารณาอย่างระมัดระวังในการลงทุนประกอบอาชีพ

7.4.3 *หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี* หมายถึง การวางแผนในการดำเนินชีวิตทั้งในระยะสั้นและระยะยาวมีการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อช่วยทำให้เกิดการวางแผนการใช้จ่ายเงินในครอบครัว

7.4.4 เจื้อนไขความรอบรู้ หมายถึง ความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพการใช้ความรู้ในการประกอบอาชีพอย่างระมัดระวังและการดึงคนที่มีความสามารถทั้งในและนอกหมู่บ้าน มาช่วยพัฒนาชุมชน

7.4.5 เจื้อนไขคุณธรรม หมายถึง การช่วยเหลือซึ่งกันและกันช่วยทำให้คนในหมู่บ้านมีความสุขเพิ่มขึ้นเกิดการมูมานะที่จะลดหนี้สิน/ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและความพยายามที่จะหารายได้เพิ่ม

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยในครั้งนี้ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ และประโยชน์ในทางวิชาการ คือ

8.1 ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ

8.1.1 ให้ได้สามารถนำข้อค้นพบที่ได้ไปใช้ในการขยายผลโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็น เป็นสุข

8.1.2 เพื่อให้หมู่บ้านต่างๆ ได้ผ่านเกณฑ์การประเมินผลเข้ามาสู่การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบมากยิ่งขึ้น

8.1.3 สามารถนำปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ไปใช้ในการกำหนดแนวทางและวิธีการดำเนินงานในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขอื่นๆ ได้

8.1.4 สามารถนำจุดแข็งของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบมาใช้ในการพัฒนาต่อยอดให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบอย่างยั่งยืนรวมถึงนำ จุดอ่อนมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต่อไป

8.1.5 นำไปใช้เป็นต้นแบบและแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขในอนาคต

8.2 ประโยชน์ในทางวิชาการ

8.2.1 เป็นการต่อยอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้มีมากขึ้น

8.2.2 ช่วยทำให้เกิดการวิจัยประยุกต์ที่เน้นการนำไปวิจัยมากขึ้นเพื่อขยายผลความสำเร็จของการ พัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบจังหวัดปทุมธานี เพื่อให้ทราบความสำเร็จของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบประกอบไปด้วย หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐานในการกำหนดแนวคิดดังนั้นจึงได้ประมวลแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งออกเป็น 8 ส่วนดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารการพัฒนา
2. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. แนวคิดพุทธเศรษฐศาสตร์
4. แนวคิดเศรษฐศาสตร์มนุษยนิยม
5. แนวคิดการพัฒนาชุมชน
 - 5.1 แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยการพึ่งพาและการแพร่กระจายนวัตกรรมของชุมชน

ท้องถิ่น

- 5.2 แนวคิด ทฤษฎีว่าด้วยสิทธิของชุมชนท้องถิ่น
- 5.3 แนวคิด ทฤษฎีว่าด้วยการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น
- 5.4 แนวคิดและปรัชญาในการพัฒนาชนบท
6. แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่
7. การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
8. ผลงานวิจัยและกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งในรายละเอียดของแนวความคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะได้เสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารการพัฒนา

ตั้งแต่ต้นปี ค.ศ. 1960 – ค.ศ. 1970 (พ.ศ. 2503 - 2513) ได้มีการกำเนิดวิชาการบริหาร การพัฒนาขึ้นที่ได้ให้ความสำคัญกับสหวิทยาการและสังคมศาสตร์ประยุกต์โดยส่วนใหญ่ได้ให้

ความสนใจในเรื่องของระบบบริหารในประเทศกำลังพัฒนาโดยสนใจในระดับมหภาคมากกว่าจุลภาค ในยุคแรก ของการบริหารการพัฒนาเป็นการนำความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์จากตะวันตกมาใช้ในประเทศกำลังพัฒนาแต่เมื่อมีการประเมินผลแล้วพบว่า การนำความรู้จากตะวันตกมาใช้ในประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ประสบความล้มเหลว ดังนั้นสิ่งที่นักบริหารการพัฒนาสนใจอีกประการหนึ่งก็คือ การใช้ความรู้ที่มีอยู่ในประเทศและท้องถิ่นนั้นๆให้เกิดประโยชน์ เช่น ทักษะในการผลิตอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยหรือชาวบ้านจะต้องมีความรู้ในการรักษาบ่อน้ำ ถนน หรือความสามารถในการระดมคนมาแก้ปัญหาเหล่านี้ดังที่ โรเบิร์ต ไอเวอร์เซน (Robert Iversen) เรียกว่า folk management skill (อุทัย เลาหวิเชียร 2548: 235) ซึ่งหมายถึง การที่ชาวชนบทอาศัยทักษะที่จะแก้ปัญหาในท้องถิ่น เช่น ทักษะในการผลิตอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและความปลอดภัยที่จะให้อยู่รอดในท้องถิ่นได้ จึงสรุปได้ว่าท้องถิ่นรู้จักคนทุกคนและท้องถิ่นจะมีผู้นำในการแก้ปัญหาเหล่านี้ ดังนั้นการนำความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์จากตะวันตกมาใช้ในประเทศกำลังพัฒนามีสิ่งที่จะต้องระวังคือ ความรู้ที่ได้มาจากสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน เช่น ทฤษฎีองค์การ หรือ หลักการบริหารจัดการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแนวคิดที่ได้มาจากประเทศที่มีความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมจึงต้องมีการดัดแปลงสิ่งที่นักบริหารการพัฒนาเห็นว่า มีประโยชน์ในการที่จะนำมาใช้กับประเทศกำลังพัฒนาให้ประสบความสำเร็จ ดังเช่น ลูเซียนพาย (Lucian Pye) (อุทัย เลาหวิเชียร 2548: 224) ได้ชี้ให้เห็นว่า การบริหารรัฐกิจในประเทศกำลังพัฒนาจะดีได้ถ้ามีการพัฒนาระบบบริหารและระบบการเมือง หรือ เอสแมน มองว่า การบริหารการพัฒนาเป็นเรื่องของการสร้างชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวพันกับทางการเมืองมากกว่าการบริหารโดยครอบคลุมในเรื่องของการเมืองระดับชาติจนถึงเทคนิคในการช่วยชาวนา เป็นต้น

ปกรณัม ปรียากร และณรงค์ศักดิ์ ธนวิบูลย์ชัย (2548 : 412) ได้กล่าวถึงพาราไดม์แรกของการพัฒนาคือทฤษฎีภาวะทันสมัย โดยทฤษฎีนี้ได้ถูกนำมาใช้ในประเทศด้อยพัฒนาและมีความรุ่งโรจน์สูงสุดในช่วงปลายทศวรรษที่ 1950 – 1960 จนถึงกลางทศวรรษที่ 1970 จุดเด่นของทฤษฎีนี้คือ ระบบเศรษฐกิจในสังคมมีความแตกต่างกันระหว่าง ภาวะเก่าแก่ (traditional) กับภาวะทันสมัย (modern) ซึ่งแทรกอยู่ทุกส่วนทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและชีวิตส่วนตัวของบุคคลขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วก้าวไปสู่ภาวะทันสมัยได้ด้วยตนเองแต่ประเทศด้อยพัฒนากลับประสบภาวะล้มเหลวซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการผลิตภายในประเทศต่างๆมีปัญหากเกิดขึ้นแล้ว ดังนั้นจุดหมายปลายทางของภาวะทันสมัยทางเศรษฐกิจ คือการสร้างโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ทันสมัยและประสบความสำเร็จ การสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางด้านการผลิตแบบสังคมอุตสาหกรรมและชุมชนเมืองให้เกิดขึ้นและมีการจัดระเบียบทางสังคม การเมืองโดยมีการสร้างระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยแบบมีตัวแทนซึ่งเป็นการก้าวไปสู่ความทันสมัยทางการเมือง

ต่อมา มีการจัดระเบียบทางสังคมและความทันสมัยทางการเมืองโดยผู้เชี่ยวชาญทางสังคมซึ่งจะมีบทบาทในการสร้างเสถียรภาพของความทันสมัยขึ้น จากองค์ประกอบทั้งหมดนี้ภาวะทันสมัยจะต้องสร้างขึ้นทั้งในระดับโครงสร้างของสังคม วัฒนธรรมและตัวบุคคลซึ่งแนวทางนี้ พาร์สัน เชื่อว่าสังคมที่ทันสมัยจะต้องมีสถาบันต่างๆที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง มีบทบาทเฉพาะด้าน มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น มีการกำหนดภาระหน้าที่ที่ชัดเจน จะเป็นการเพิ่มสมรรถนะของสังคมและเศรษฐกิจซึ่งจะเป็นผลต่อการสร้างความมั่นคงของสังคมและเศรษฐกิจอันจะนำไปสู่การเจริญเติบโตแบบสมดุล (balanced growth)

ปกรณ์ ปรียากร และ ณรงค์ศักดิ์ ฐนวิบูลย์ชัย (2548 : 417) ได้กล่าวถึงพาราไดม์ที่ 2 คือทฤษฎีการพึ่งพาแนวคิดเริ่มต้นของทฤษฎีการพึ่งพา คือ การปฏิเสธข้อเสนอกเกี่ยวกับความเจริญเติบโตตามลำดับขั้นของตัวแบบที่ถือว่าสภาพค่อยพัฒนาเป็นเป็นภาวะเริ่มต้นของทุกสังคมและประเทศโลกที่สามตกอยู่ในสภาวะค่อยพัฒนาท่ามกลางการก่อตัวของระบบทุนนิยมโลกตั้งแต่ยุคอาณานิคม ภาวะค่อยพัฒนาเป็นลักษณะเชิงโครงสร้างที่เกิดขึ้นภายใต้ระบบทุนนิยมโลกและเป็นกระบวนการอันหนึ่งอันเดียวกันที่ประกอบด้วยการพัฒนาของประเทศทุนนิยมศูนย์กลางกับภาวะค่อยพัฒนาของประเทศบริวารจึงทำให้สภาวะทั้งสองนี้เป็นเสมือนด้านตรงข้ามของเหรียญอันเดียวกัน ผลจากกระบวนการทั้งหมดนี้การพัฒนาทุนนิยมจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลยในประเทศบริวารเพราะการพึ่งพาและความเป็นรองในทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมทางออกทางเดียวที่จะนำไปสู่การพัฒนาของประเทศบริวารคือ การปลดปล่อยจากภาวะพึ่งพาซึ่งเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม อันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด

พาราไดม์ใหม่ของกลุ่มมาร์กซิสต์ ที่มองพลังของการพัฒนาว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงพลังทางการผลิต ได้แก่ การเพิ่มทักษะทางด้านแรงงาน การค้นพบทรัพยากรธรรมชาติใหม่ การสร้างความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางวิทยาต่างๆ แต่การพัฒนาทางการผลิตไม่สอดคล้องกับความสัมพันธ์ทางการผลิตที่เป็นอยู่และนำไปสู่ความขัดแย้งทางด้านชนชั้นภายในสังคมผลของความขัดแย้งอาจเป็นชัยชนะหรือความพ่ายแพ้ของชนชั้นที่ได้เปรียบหรือหาชนะทั้งสองชนชั้น ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางสังคมและเศรษฐกิจจากรูปแบบหนึ่งไปสู่รูปแบบใหม่จึงเป็นการต่อสู้ที่อาจนำไปสู่การปฏิวัติในที่สุด (ปกรณ์ ปรียากร และ ณรงค์ศักดิ์ ฐนวิบูลย์ชัย 2548:429)

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตั้งแต่ทศวรรษ 1980 จนถึงปัจจุบัน เป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนที่เน้นความสมดุล เช่น เปเรตคอยกา คือ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศสหภาพโซเวียตรัสเซียเมื่อปี ค.ศ.1985 (พ.ศ.2528) ประธานาธิบดี มิคาอิล กอร์บาชอฟ (Mikhail Gorbachev) มุ่งหวังที่จะปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศและแก้ไขปัญหภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจและ

จัดการกับปัญหาหลักที่สำคัญ 3 ปัญหา ได้แก่ ความไม่มีประสิทธิภาพ สินค้ามีคุณภาพต่ำ และ ความล้มเหลวของการพัฒนาเทคโนโลยี นโยบายดังกล่าวจึงได้ถูกผนวกเข้าในแผน 5 ปีและรู้จักกันในนามของเปเรสตอยกา (Perestroika) ที่ เน้นการพัฒนาจากรากหญ้า (ปกรณัม ปรียากร และณรงค์ศักดิ์ ธนวิบูลย์ชัย 2548 : 437) ซึ่งเน้นการกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจโดยใช้ระบบตลาดกลไกราคา ในการจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจและเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการพัฒนาตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

เนื่องด้วยปัญหาเศรษฐกิจโลกนับแต่ทศวรรษ 1980 เป็นต้นมาได้ประสบปัญหาวิกฤติน้ำมันที่ปรับราคาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วราคาน้ำมันดิบจึงส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจทั่วโลก การปรับตัวสูงขึ้นของราคาน้ำมันมีผลอย่างมากต่อการภาวะการเงินเติบโตของเศรษฐกิจและเป็นปัญหาต่อระดับราคาสินค้าอุปโภค บริโภคและอาจทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อการชะงักงันของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นๆตามมาอีกมากมาย และในช่วงหลังทศวรรษ 1980 ประเทศต่างๆ ได้หันมาพัฒนาประเทศ เศรษฐกิจการลงทุนอย่างจริงจังจึงทำให้มีการใช้ทรัพยากรเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากโดยเฉพาะน้ำมันและทรัพยากรธรรมชาติจนทำให้เกิดปัญหาลังแวดล้อมเกิดขึ้นจึงทำให้เกิดแนวคิด การพัฒนาแบบยั่งยืนเกิดขึ้น (Sustainable Development) และถ้าทำได้สำเร็จก็จะเกิดผลดีทั้งในแง่ของเศรษฐกิจที่มีการเจริญเติบโต มีความก้าวหน้า มีรายได้เพิ่มขึ้นและไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม แนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development) เกิดขึ้นเกิดขึ้นจากความพยายามของหลายหน่วยงานที่ป้องกันความเสียหายต่อสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเริ่มจากการประชุมขององค์การสหประชาชาติที่ว่าด้วยสิ่งแวดล้อม (U.N. Conference on the environment) ณ กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดนและทำให้มีการจัดตั้งหน่วยงานในการป้องกันสิ่งแวดล้อมขององค์การสหประชาชาติคือ The United Nations Environment Program หรือ UNEP ขึ้นในปีค.ศ. 1972 โดยทำหน้าที่ดูแลสภาพแวดล้อมภายใต้กฎบัตรของสหประชาชาติซึ่งประกอบไปด้วยการประชุมขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (U.N. Conference on the environment and Development หรือ UNCED) ณ กรุงริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิลในปี ค.ศ.1992 ที่มีความเห็นว่าความเสียหายด้านสิ่งแวดล้อมนั้นเกิดจากการกระทำของมนุษย์และจะมีผลกระทบต่อความยั่งยืนต่อการดำเนินกิจกรรมของมนุษยชาติด้วย

คณะกรรมการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (UN Commission on Environment and Development WCED) ได้ให้นิยามว่า การพัฒนาแบบยั่งยืนคือ การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการเท่าที่จำเป็นของปัจจุบัน โดยไม่ทำให้การตอบสนองความต้องการของคนรุ่นต่อไปต้องเสียไป การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติเท่าที่จำเป็นอย่างชาญ

ฉลาดและไม่ปล่อยมลพิษไปทำลายธรรมชาติเอง โดยการพัฒนาแบบยั่งยืน เป็นการเน้นความสมดุล การพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development) ผลจากการพัฒนาประเทศที่ยึดตามแนวตะวันตก ได้ให้ความสำคัญการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้การพัฒนา อุตสาหกรรมเป็นวิธีการ มีเป้าหมายสู่ความ สะดวกสบายทางวัตถุมากกว่าความสมบูรณ์ทางจิตใจทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกใช้ไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง มนุษย์เกิดความเร้นแค้นทางด้านจริยธรรมและคุณธรรมทำให้ดูเหมือน เศรษฐกิจดี แต่สังคมมีปัญหา เพราะการพัฒนาไม่ยั่งยืน ดังนั้นการพัฒนาแบบยั่งยืนจึงเป็นทางเลือก ใหม่ที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมมองปัญหาแบบองค์รวมซึ่งหมายถึง การพิจารณาตัวแปรจำนวนมาก ไปพร้อมๆกัน โดยมุ่งให้ดำเนินงานแบบหล่อเลี้ยงตัวเองต่อไปได้ (ปกรณั์ ปรียากร และณรงค์ศักดิ์ ธนวิบูลย์ชัย 2548:431)

จากแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมทำให้แนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืน ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาสังคม พัฒนาชนบท พัฒนาชุมชนต่างๆ เพื่อเน้นให้เห็นถึงความสมดุลใน การพัฒนา ทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านอุตสาหกรรมและสิ่งแวดล้อม ด้านประสิทธิภาพและการหล่อเลี้ยงตนเองแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นแนวคิดองค์รวมที่คำนึงถึงทุก สรรพสิ่งที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องมีผลกระทบต่อกัน จากความเป็นมาของการพัฒนาแบบยั่งยืนที่เกิดขึ้น ในช่วงหลังทศวรรษ 1980 เป็นต้นมานั้นได้เกิดแนวคิด เกี่ยวกับการพัฒนาแบบยั่งยืนเกิดขึ้นมา อย่างหลากหลายโดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการพัฒนาแบบยั่งยืนเอาไว้ ดังนี้

เดวิด เพียร์ส (David Pearce) ได้กล่าวถึงการพัฒนาแบบยั่งยืนว่า การพัฒนาแบบยั่งยืน เป็นความต้องการที่จะบรรลุเป้าหมายทางสังคม ทั้งการเพิ่มขึ้นของรายได้ที่แท้จริงต่อการปรับปรุง ด้านสุขภาพและโภชนาการ การบรรลุทางการศึกษา การเข้าถึงทรัพยากร การกระจายรายได้ที่เป็น ธรรม การเพิ่มขึ้นของอิสรภาพขั้นพื้นฐานและการถกเถียงกันในเชิงจริยธรรม (ปกรณั์ ปรียากร และ ณรงค์ศักดิ์ ธนวิบูลย์ชัย 2548 : 432)

พี อีกินส์ (P. Ekins) ได้กล่าวว่า การพัฒนาแบบยั่งยืน คือ แนวคิดที่ผสมผสานระหว่าง สองแนวคิดด้วยกัน คือการพัฒนาและความยั่งยืน โดยการพัฒนาไม่มากมายซึ่งเป็นการพัฒนาด้วย กระบวนการที่มีผลต่อการเพิ่มสวัสดิการของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และแนวคิด นี้ก็สอดคล้องกับ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติที่ได้แสดงถึงระดับของการพัฒนาของการรวม ตัวเลขรายได้ต่อหัวกับข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขการตายของทารกและอัตราการรู้หนังสือเข้า ไปกับดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index หรือ HDI) (ปกรณั์ ปรียากร และณรงค์ ศักดิ์ ธนวิบูลย์ชัย 2548: 433)

อี บี บาร์บิเยร์ (E.B. Barbier) ได้กล่าวว่า การพัฒนาแบบยั่งยืนเป็นเรื่องของ ความสัมพันธ์ระบบชีวภาพ ระบบเศรษฐกิจ และระบบสังคม ดังนั้นเป้าหมายทั่วไปของการพัฒนา

แบบยั่งยืนคือทำให้บรรลุเป้าหมายที่ครอบคลุมทั้งสามระบบให้มากที่สุด โดยพิจารณาจากทางเลือกต่างๆ แต่เนื่องจากเป้าหมายต่างๆ มักไม่บรรลุเป้าหมายในเวลาเดียวกันได้จึงต้องอาศัยสิ่งอื่นเป็นกระบวนการทางการเมืองมากกว่ากระบวนการทางเศรษฐกิจ (ปกรณ์ ปรียากร และณรงค์ศักดิ์ ธนวิบูลย์ชัย 2548; 433)

เจ โฮล์มเบิร์ก และอาร์ แซนบรูค (J. Holmberg and R. Sanbrook) กล่าวว่าการพัฒนาแบบยั่งยืนหมายถึงการพัฒนาที่ประกอบไปด้วย

1) เป้าหมายทางเศรษฐกิจ หมายถึงการตอบสนองและความพึงพอใจด้านความจำเป็นพื้นฐาน (basic need)

2) เป้าหมายทางด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึงการป้องกันและการนำมาใช้ที่ดีที่สุดทางด้านสิ่งแวดล้อม

3) เป้าหมายทางสังคม หมายถึงการใช้อำนาจแก่กลุ่มคนและชุมชน

สำหรับความยั่งยืนประกอบไปด้วย 3 ด้านคือ

1) ด้านสังคมหมายถึง ความยั่งยืนในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความสัมพันธ์และสถาบัน

2) ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ความยั่งยืนในด้านการจัดสรรและการกระจายทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

3) ด้านนิเวศวิทยา หมายถึง ความยั่งยืนทั้งสองด้านทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร สรุปได้ว่าการพัฒนาแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่มีเป้าหมายในแง่ของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคม (คุณภาพชีวิต) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืนไปถึงรุ่นลูกหลานในอนาคต (ปกรณ์ ปรียากร และณรงค์ศักดิ์ ธนวิบูลย์ชัย 2548 : 433)

จากแนวคิดที่ได้กล่าวมาทั้งหมดได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็น เจโฮล์มเบิร์ก และอาร์ แซนบรูค (J. Holmberg and R. Sanbrook) ที่กล่าวว่าการพัฒนาแบบยั่งยืนคือการพัฒนาที่มี การตอบสนองต่อความพึงพอใจในความจำเป็นพื้นฐาน (basic need) มีการป้องกันรักษาสิ่งแวดล้อมและนำมาใช้ที่ดีที่สุด ในทางสังคมก็ให้ความสำคัญกับกลุ่มคนและชุมชน

หรือ อี บี บาเบียร์ (E.B. Barbier) ก็ได้กล่าวถึงการพัฒนาแบบยั่งยืนว่าเป็นเรื่องของ ความสัมพันธ์ระหว่างระบบชีวภาพ ระบบเศรษฐกิจ และระบบสังคมเข้าด้วยกัน หรือ เดวิด เพียร์ส (David Peasce) ได้กล่าวถึงการพัฒนาแบบยั่งยืนว่า การพัฒนาแบบยั่งยืนเป็นความต้องการที่จะบรรลุเป้าหมายทางสังคม ทั้งการเพิ่มขึ้นของรายได้ที่แท้จริงต่อการปรับปรุงด้านสุขภาพและ

โภชนาการ การบรรลุทางการศึกษา การเข้าถึงทรัพยากร การกระจายรายได้ที่เป็นธรรม การเพิ่มขึ้นของอิสรภาพขั้นพื้นฐานและการถกเถียงกันในเชิงจริยธรรม ทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับปรัชญาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนเช่นกัน เพราะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้มุ่งเน้นให้สังคมมีการดำรงอยู่โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย มุ่งเน้นจากการรอดพ้นจากภัยวิกฤติเพื่อสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนาโดยเน้นทางสายกลางในการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งปรัชญาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประกอบไปด้วย 3 หลัก 2 เงื่อนไขที่คำนึงถึงความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป ไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ ความมีภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตมีเงื่อนไขความรู้ คือ ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในปฏิบัติ มีเงื่อนไขคุณธรรม คือ มีความตระหนักใน คุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดีและนี่คือหลักและแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เริ่มแรก เมื่อ 18 กรกฎาคม 2517 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้มีพระบรมราชโองการพระราชทานแก่นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยเน้นการพัฒนาประเทศที่ต้องสร้างพื้นฐานความพอมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่ในเบื้องต้นก่อน โดยเน้นความหมายของการพอกินพอใช้ซึ่งปรากฏอีกครั้งในพระราชดำรัสเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันพุธ ที่ 4 ธันวาคม 2517 ณ.ศาลาศุติศาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิตซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของข้อเสนอ

“เศรษฐกิจพอเพียง” (Sufficiency Economy) ในเวลาต่อมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำอธิบายที่พระองค์พระราชทานอย่างชัดเจนในพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันพุธ ที่ 4 ธันวาคม 2541 ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิตซึ่งอธิบายเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นความพอประมาณ ซื่อตรงไม่โลภมากและต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น (อภิชัย พันธเสน 2547:11-12) ซึ่งถือได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของ รัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

2.2 นิยามของเศรษฐกิจพอเพียง

สมพจน์ วรรณนุช (2551:10) ได้ให้ความหมายของ คำว่าพอเพียง คือการทำให้อุดมสมบูรณ์ ไม่ขาดแคลน ปังจยสำหรับชีวิตประจำวันและวัตถุ สิ่งของที่จะต้องใช้สอยในการอำนวยความสะดวกสบายและพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสำราญของมนุษย์ที่ยังมีไม่พอเพียงก็ทำให้มีพอเพียงกับความต้องการใช้สอย คำว่าพอเพียง จึงไม่ได้หมายถึงการลดความต้องการลง แต่หมายถึงการแสวงหาหนทางผลิตเสียเองให้พอเพียง หรือทำให้พอเพียง ดังนั้น จึงแปลว่าทำให้อุดมสมบูรณ์ ไม่ให้ขาดแคลน

ความหมายของคำว่าพอเพียงที่ลึกซึ้งมากขึ้นคือหมายถึง การทำให้มีกินมีใช้อย่างอุดมสมบูรณ์ ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องพึ่งคนอื่น จะต้องมีอิสระภาพในการกินการใช้ ที่สำคัญ คำว่าพอเพียง มีความหมายว่า การทำให้มีกินมีใช้อย่างอุดมสมบูรณ์ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องกู้ยืมจากคนอื่น ซึ่งจะทำให้หลุดพ้นจากการเป็นทาส จะเห็นได้ว่าโครงการในพระราชดำริของพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล และพระราชกรณียกิจตลอดพระชนมชีพล้วนแต่เป็นกิจการที่สร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับประชาชนทั้งถิ่นพื้นที่ใดที่มีปัญหาดินเปรี้ยวไม่สามารถเพาะปลูกได้ก็มีโครงการแก้มลิงดินให้สามารถเพาะปลูกได้ พื้นที่ใดที่มีปัญหาขาดน้ำก็มีโครงการเก็บน้ำเอาไว้ใช้ในหน้าแล้ง มีโครงการ

ประมง โครงการโคนม โครงการผลิตแอลกอฮอล์สำหรับใช้เป็นเชื้อเพลิง โครงการไบโอดีเซล โครงการฝนหลวง โครงการแก้ปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน และอื่นๆ ซึ่งล้วนแต่เป็นการสร้างความอุดมสมบูรณ์สำหรับประชาชนหาใช่เพื่อสร้างความอุดมสมบูรณ์ที่เป็นประโยชน์ส่วนพระองค์ ทรงปรารถนาให้ประชาชนมีกินมีใช้อย่างอุดมสมบูรณ์ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องพึ่งคนอื่น จะได้อิสระภาพในการกินการใช้ ทรงปรารถนาให้ประชาชนมีกินมีใช้อย่างอุดมสมบูรณ์ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องกั๊กยืมจากคนอื่น ซึ่งจะช่วยให้หลุดพ้นจากการเป็นทาส เศรษฐกิจพอเพียงจึงไม่ใช่เศรษฐกิจของคนจน หรือกลับไปมีชีวิตที่ล้าหลังไม่ทันสมัย อยู่กับป่ากับเขา อยู่กับดินกับน้ำซึ่งไม่เจริญไม่เติบโตตามที่มนุษย์คนจำนวนหนึ่งเข้าใจ หากศึกษาของโครงการพัฒนาในพระราชดำริและพระราชกรณียกิจดังกล่าวแล้วจะพบว่า เศรษฐกิจพอเพียงที่พระเจ้าอยู่หัวภูมิพลทรงปรารถนาคือมีระบบเศรษฐกิจของชาติที่สร้างความอุดมสมบูรณ์ของประชาชนในชาติ หาทางผลิตทุกอย่างให้พอเพียงสำหรับการกินการอยู่การใช้ประโยชน์ พื้นที่ใดมีปัญหาไม่สามารถผลิตอะไรได้ก็หาทางแก้ปัญหาให้ผลิตให้ได้ ทรงปรารถนาให้ประชาชนใช้ปัญญาในการสร้างความอุดมสมบูรณ์

หลักการเศรษฐกิจพอเพียง นั้น โดยแท้จริงแล้ว มิใช่มีวงจำกัดอยู่เฉพาะด้านเศรษฐกิจแต่จะครอบคลุมทุกส่วนของการดำรงชีวิตของคนในสังคม ดังคำอธิบายลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียงของ (ประเวศ วะสี 2547) กล่าวว่า “เศรษฐกิจพอเพียง ไม่นับเอาเงินเป็นตัวตั้ง แต่เน้นที่ความเป็นผู้เจริญทุกด้าน เช่น การพึ่งตนเอง ความเพียร ความประหยัด ความมีเหตุผล ความพอประมาณ หรือมีขณิมาปฏิบัติ การต้องใช้ความรู้ การมีสติ การมีปัญญา โดยสรุป ต้องมีความถูกต้องในทุก ๆ ด้าน แม้ใช้คำว่าเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่เรื่องเศรษฐกิจอย่างเดียว แต่เป็นวิถีชีวิต แห่งความพอเพียง เป็นเศรษฐกิจธรรมเนียม เป็นเศรษฐกิจวัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตที่มีศีลธรรม อันนำไปสู่สุขภาวะความสมดุลเป็นธรรม และความร่มเย็น เป็นสุข”(ออนไลน์ <http://www.thaingo.org/cgi-bin/content/content2/show.pl> ; ค้นคืนวันที่ 24 ตุลาคม 2552)

และเมื่อก้าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วจะเห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่แนะแก่พสกนิกรชาวไทยเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษาโดยเริ่มต้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2517 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ซึ่งในที่นี้จะขอนำกระแสพระราชดำรัส และพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้ทรงถึงกล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในโอกาสต่างๆ ไว้ดังนี้คือ

2.3 พระราชดำรัสที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

“...ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐานคือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อน ด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับต่อไป ... การถือ

หลักที่จะส่งเสริมความเจริญ ให้ค่อยเป็นไปตามลำดับด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัด นั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลวและเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์...” (พระราชดำรัสเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517) (ออนไลน์ <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html> ; ค้นคืนวันที่ 24 มกราคม 2551)

“...คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้ำสมัยเมืองไทยเซย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่ง สมัยใหม่ แต่พออยู่พอกิน มีความสงบและทำงานตั้งจิตอธิษฐานตั้งปณิธานในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยพออยู่พอกินไม่ใช่ว่าจะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่ว่ามีพอยู่พอกิน มีความสงบเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินได้ เราก็จะยิ่งยวดได้” และ“สิ่งที่สูงสุดก็คือประโยชน์ร่วมกัน คือความพอมือพอกิน พออยู่ปลอดภัยของประเทศชาติ...” (พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2517) (ออนไลน์ <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html> ; ค้นคืนวันที่ 24 มกราคม 2551)

“...เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาของเศรษฐกิจ การที่ต้องใช้รถไถต้องไปซื้อ เราต้องใช้ ต้องหาเงินมาสำหรับซื้อน้ำมันสำหรับรถไถ เวลารถไถเก่าเราต้องยิ่งซ่อมแซม แต่เวลาใช้นั้นเราก็ต้องป้อนน้ำมันให้เป็นอาหาร เสร็จแล้วมันคายควัน ควันเราสูดเข้าไปแล้วก็ปวดหัว ส่วนควายเวลาเราใช้เราก็ต้องป้อนอาหาร ต้องให้หญ้าให้อาหารมันกิน แต่ว่ามันคายออกมา ที่มันคายออกมาก็เป็นปุ๋ย แล้วก็ใช้ได้สำหรับให้ที่ดินของเราไม่เสีย...” (พระราชดำรัส เนื่องในพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 9 พฤษภาคม 2529)

(ออนไลน์ <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html> ; ค้นคืนวันที่ 24 มกราคม 2551)

“...เราไม่เป็นประเทศร่ำรวย เรามีพอสมควร พออยู่ได้ แต่ไม่เป็นประเทศที่ก้าวหน้าอย่างมาก เราไม่อยากจะเป็ประเทศก้าวหน้าอย่างมาก เพราะถ้าเราเป็นประเทศก้าวหน้าอย่างมากก็จะมีแต่ถอยกลับ ประเทศเหล่านั้นที่เป็นประเทศอุตสาหกรรมก้าวหน้า จะมีแต่ถอยหลังและถอยหลังอย่างน่ากลัว แต่ถ้าเรามีการบริหารแบบเรียกว่าแบบคนจน แบบที่ไม่ติดกับตำรามากเกินไป ทำอย่างมีสามัคคีนี้แหละคือเมตตากัน จะอยู่ได้ตลอดไป...” (พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2534)

(ออนไลน์ <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html> ; ค้นคืนวันที่ 24 มกราคม 2551)

“...ตามปกติคนเราชอบดูสถานการณ์ในทางดี ที่เขาเรียกว่าเล็งผลเลิศ ก็เห็นว่าประเทศไทย เรานี้ก้าวหน้าดี การเงินการอุตสาหกรรมการค้าดี มีกำไร อีกทางหนึ่งก็ต้องบอกว่าเรากำลังเสื่อมลงไปส่วนใหญ่ ทฤษฎีว่า ถ้ามีเงินเท่านั้นๆ มีการกู้เท่านั้นๆ หมายความว่าเศรษฐกิจ

ก้าวหน้า แล้วก็ประเทศก็เจริญมีหวังว่าจะเป็นมหาอำนาจ ขอโทษเลยต้องเตือนเขาว่า จริงตัวเลขดี แต่ว่าถ้าเราไม่ระมัดระวังในความต้องการพื้นฐานของประชาชนนั้น ไม่มีทาง...”(พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2536) (ออนไลน์ <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html> ; ค้นคืนวันที่ 24 มกราคม 2551)

“...เดี๋ยวนี้ประเทศไทยก็ยังอยู่ดีพอสมควร ใช้คำว่า พอสมควร เพราะเดี๋ยวมีคนเห็น ว่ามีคนจน คนเดือดร้อน จำนวนมากพอสมควร แต่ใช้คำว่า พอสมควรนี้ หมายความว่าตาม อรรถภาพ...” (พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2539) (ออนไลน์ <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html> ; ค้นคืนวันที่ 24 มกราคม 2551)

“...ที่เป็นห่วงนั้น เพราะแม้ในเวลา 2 ปี ที่เป็นปีกาญจนาภิเษกก็เห็นสิ่งที่ทำให้ เห็นได้ว่า ประชาชนยังมีความเดือดร้อนมาก และมีสิ่งที่ควรจะได้แก้ไขและดำเนินการต่อไปทุกด้าน มี ภัยจากธรรมชาติกระหน่ำ ภัยธรรมชาตินี้เราคงสามารถที่จะบรรเทาได้หรือแก้ไขได้ เพียงแต่ว่าต้อง ใช้เวลาพอใช้ มีภัยที่มาจากจิตใจของคน ซึ่งก็แก้ไขได้เหมือนกัน แต่ว่ายากกว่าภัยธรรมชาติ ธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งนอกกายเรา แต่นิสัยใจคอของคนเป็นสิ่งที่อยู่ข้างใน อันนี้ก็เป็นข้อหนึ่งที่ยาก ให้จัดการให้มีความเรียบร้อย แต่ก็ไม่หมดหวัง...” (พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระ ชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2539) (ออนไลน์ <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html> ; ค้นคืนวันที่ 24 มกราคม 2551)

“...การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบ พอมีพอกินนั้น หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตนเอง ความพอเพียงนี้ไม่ได้ หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างผลิตได้มากกว่าความ ต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก...”(พระราชดำรัส เนื่อง ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2539)

(ออนไลน์ <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html> ; ค้นคืนวันที่ 24 มกราคม 2551)

“...เมื่อปี 2517 วันนั้นได้พูดถึงว่า เราควรปฏิบัติให้พอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ก็ แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคนมีพอกมีพอกิน ก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอกมีพอกินก็ยิ่ง ดี และประเทศไทยเวลานั้นก็เริ่มจะเป็นไม่พอกมีพอกิน บางคนก็มีมาก บางคนก็ไม่มีเลย...” (พระราช ดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2541)

(ออนไลน์ <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html> ; คืบค้นวันที่ 24 มกราคม 2551)

“...พอเพียง มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่าพอ ก็พอเพียงนี้ก็พอแค่นั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศใดมีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมี มีมากอาจจะมิของหรรหาก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียน คนอื่น...” (พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2541) (ออนไลน์ <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html> ; คืบค้นวันที่ 24 มกราคม 2551)

“...ไฟดับถ้ามีความจำเป็น หากมีเศรษฐกิจพอเพียงแบบไม่เต็มที เรามีเครื่องปั่นไฟ ก็ใช้ปั่นไฟ หรือถ้าขึ้นโบราณกว่า มีดก็จุดเทียน คือมีทางที่จะแก้ปัญหาเสมอ ฉะนั้นเศรษฐกิจพอเพียงก็มีเป็นขั้นๆ แต่จะบอกว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ให้พอเพียงเฉพาะตัวเองร้อยเปอร์เซ็นต์นี่เป็นสิ่งทำไม่ได้ จะต้องมีการแลกเปลี่ยน ต้องมีการช่วยกัน ถ้ามีการช่วยกัน แลกเปลี่ยนกัน ก็ไม่ใช่พอเพียงแล้ว แต่ว่าพอเพียงในทฤษฎีในหลวงนี้ คือให้สามารถที่จะดำเนินงานได้...”(พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 23 ธันวาคม 2542) (ออนไลน์ <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html> ; คืบค้นวันที่ 24 มกราคม 2551)

“...โครงการต่างๆ หรือเศรษฐกิจที่ใหญ่ ต้องมีความสอดคล้องกันดีที่ไม่ใช่เหมือนทฤษฎีใหม่ ที่ใช้ที่ดินเพียง 15 ไร่ และสามารถที่จะปลูกข้าวพอกิน กิจกรรมนี้ใหญ่กว่า แต่ก็ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน คนไม่เข้าใจว่ากิจกรรมใหญ่ๆ เหมือนสร้างเขื่อนป่าสักก็เป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน เขานึกว่าเป็นเศรษฐกิจสมัยใหม่ เป็นเศรษฐกิจที่ห่างไกลจากเศรษฐกิจพอเพียง แต่ที่จริงแล้ว เป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน...” (พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 23 ธันวาคม 2542) (ออนไลน์ <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html> ; คืบค้นวันที่ 24 มกราคม 2551)

“...เศรษฐกิจพอเพียง แปลว่า Sufficiency Economy ...คำว่า Sufficiency Economy นี้ ไม่มีในตำราเศรษฐกิจจะมีได้อย่างไร เพราะว่าเป็นทฤษฎีใหม่...Sufficiency Economy นั้น ไม่มีในตำรา หมายความว่าเรามีความคิดใหม่...และท่านผู้เชี่ยวชาญสนใจ ก็หมายความว่าเราก็สามารถที่จะไปปรับปรุงหรือไปใช้หลักการเพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของประเทศและของโลกพัฒนาดีขึ้น...” (พระราชดำรัสเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 23 ธันวาคม 2542) (ออนไลน์ <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html> ; คืบค้นวันที่ 24 มกราคม 2551)

“...ฉันพูดเศรษฐกิจพอเพียงความหมายคือ ทำอะไรให้เหมาะสมกับฐานะของตัวเอง คือทำจากรายได้ 200-300 บาท ขึ้นไปเป็นสองหมื่น สามหมื่นบาท คนชอบเอาคำพูดของฉัน เศรษฐกิจพอเพียงไปพูดกันและเออะ เศรษฐกิจพอเพียง คือทำเป็น Self-Sufficiency มันไม่ใช่ความหมายไม่ใช่แบบที่ฉันคิด ที่ฉันคิดคือเป็น Self-Sufficiency of Economy เช่น ถ้าเขาต้องการดูทีวี ก็ควรให้เขามีดู ไม่ใช่ไปจำกัดเขาไม่ให้ซื้อทีวีดู เขาต้องการดูเพื่อความสนุกสนาน ในหมู่บ้านไกลๆ ที่ฉันไป เขามีทีวีดูแต่ใช้แบตเตอรี่ เขาไม่มีไฟฟ้า แต่ถ้า Sufficiency นั้น มีทีวีเขาฟุ่มเฟือยเปรียบเสมือนคนไม่มีสตางค์ไปตัดสตางค์ และยังไม่เนคไทเวอร์ซาเซ อันนี้ก็เกินไป...”

(พระราชดำรัส ที่พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล วันที่ 17 มกราคม 2544)(ออนไลน์ <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html> ; ค้นคืนวันที่ 24 มกราคม 2551)

เศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ เป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเอง ในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอนโดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันแปรของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความพอประมาณ และความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียร และความอดทน สติ และปัญญาการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี เศรษฐกิจพอเพียงความหมายกว้างกว่าทฤษฎีใหม่ โดยที่เศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดที่ชี้นำหลักการ และแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ ในขณะที่แนวพระราชดำริเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ หรือเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาการเกษตรอย่างเป็นขั้นตอนนั้น เป็นตัวอย่างการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติ ที่เป็นรูปธรรมเฉพาะในพื้นที่ที่เหมาะสม ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชดำรัส ตอนหนึ่งเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ ดังนี้

“...การทำทฤษฎีใหม่นี้มีไม่ใช่ง่ายๆ แล้วแต่ที่ แล้วแต่โอกาส และแล้วแต่งบประมาณ เพราะว่าเดี๋ยวนี้ประชาชนทราบถึงทฤษฎีใหม่นี้กว้างขวางและแต่ละคนก็อยากได้ ให้ทางราชการอุดหนุนแล้วช่วย แต่มันไม่ใช่สิ่งง่ายนัก บางแห่งขุดแล้วไม่มีน้ำ แม้จะมีฝนน้ำก็อยู่ไม่ได้ เพราะว่ามันเร็ว หรือบางทีก็เป็นทีที่รับน้ำไม่ได้ ทฤษฎีใหม่นี้จึงต้องมีพื้นที่ที่เหมาะสมด้วย...ฉะนั้นการที่ปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่หรืออีกนัยหนึ่ง ปฏิบัติเพื่อหาน้ำให้แก่ราษฎร เป็นสิ่งที่ไม่ใช่ง่าย ต้องช่วยกันทำ...”(วันที่ 4 ธันวาคม 2538 ณ ศาลาดุสิดาลัย) (ออนไลน์ <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html> ; ค้นคืนวันที่ 24 มกราคม 2551)

ทฤษฎีใหม่ เป็นแนวทางหรือหลักการในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำ เพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยเหตุว่าปัญหาหลักของเกษตรกรในอดีตจนถึงปัจจุบันที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การขาดแคลนน้ำเพื่อเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขต

พื้นที่เกษตรที่อาศัยน้ำฝน ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศที่อยู่ในเขต ที่มีฝนค่อนข้างน้อยและส่วนมากเป็นนาข้าวและพืชไร่ เกษตรกรยังคงทำการเพาะปลูก ได้ปีละครั้งในช่วงฤดูฝนเท่านั้น และมีความเสี่ยงกับความเสียหาย อันเนื่องมาจากความแปรปรวนของดินฟ้าอากาศและฝนทิ้งช่วง แม้ว่าจะมีการชุดบ่อหรือสระเก็บน้ำไว้ใช้บ้างแต่ก็มีขนาดเพียงพอ หรือมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เป็นปัญหาให้ มีน้ำใช้ไม่เพียงพอ รวมทั้งระบบการปลูกพืชไม่มีหลักเกณฑ์ใด ๆ และส่วนใหญ่ปลูกพืชชนิดเดียว ด้วยเหตุนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้พระราชทานพระราชดำริ เพื่อเป็นการช่วยเหลือ เกษตรกรที่ประสบความยากลำบากดังกล่าวให้สามารถผ่านพ้นช่วงเวลาวิกฤติ โดยเฉพาะการขาดแคลนน้ำ ได้โดยไม่เดือดร้อนและยากลำบากนัก

ซึ่งอาจเปรียบเทียบทฤษฎีใหม่กับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีอยู่ 2 แบบ คือ แบบพื้นฐาน กับ แบบก้าวหน้า ได้ดังนี้ความพอเพียงในระดับบุคคล และครอบครัว โดยเฉพาะ เกษตรกรเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน เทียบได้กับทฤษฎีใหม่ที่แบ่งเป็นขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 ที่มุ่งแก้ปัญหาของเกษตรกรที่อยู่ห่างไกลแหล่งน้ำ ต้องพึ่งน้ำฝน และ ประสบความเสี่ยงจากการที่น้ำไม่พอเพียง แม้กระทั่งสำหรับการปลูกข้าวเพื่อบริโภค และมีข้อสมมติว่า มีที่ดินพอเพียงในการชุดบ่อเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าว จากการแก้ปัญหาคความเสียหายเรื่องน้ำ จะทำให้เกษตรกรสามารถมีข้าวเพื่อการบริโภคยังชีพในระดับหนึ่ง และใช้ที่ดินส่วนอื่น ๆ สนองความต้องการพื้นฐานของครอบครัว รวมทั้งขายในส่วนที่เหลือเพื่อมีรายได้ที่จะใช้เป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่สามารถผลิตเองได้ ทั้งหมดนี้เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้เกิดขึ้นในระดับครอบครัว อย่างไรก็ตาม แม้กระทั่ง ในทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ก็จำเป็นที่เกษตรกรจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนราชการ มูลนิธิ และภาคเอกชน ตามความเหมาะสมความพอเพียงในระดับชุมชน และระดับองค์กรเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่

ขั้นที่ 2 เป็นเรื่องของการสนับสนุนให้เกษตรกรรวมพลังกันในกลุ่มหรือสหกรณ์ หรือการที่ธุรกิจต่าง ๆ รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ กล่าวคือ เมื่อสมาชิกในแต่ละครอบครัว หรือองค์กรต่าง ๆ มีความพอเพียงขั้นพื้นฐานเป็นเบื้องต้นแล้วก็จะรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมมือกันสร้างประโยชน์ให้แก่กลุ่ม และส่วนรวมบนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนกัน การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามกำลังและความสามารถของตน ซึ่งจะสามารถทำให้ ชุมชนโดยรวม หรือเครือข่ายวิสาหกิจนั้น ๆ เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติอย่างแท้จริงความพอเพียงในระดับประเทศ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่

ขั้นที่ 3 ซึ่งส่งเสริมให้ชุมชน หรือเครือข่ายวิสาหกิจ สร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ในประเทศ เช่น บริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัย เป็นต้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในลักษณะเช่นนี้ จะเป็นประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญา แลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี

และบทเรียนจากการพัฒนา หรือ ร่วมมือกันพัฒนา ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ประเทศอันเป็นสังคมใหญ่อันประกอบด้วยชุมชน องค์กร และธุรกิจต่าง ๆ ที่ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงกลายเป็นเครือข่ายชุมชนพอเพียงที่เชื่อมโยงกันด้วยหลักไม่เบียดเบียน แบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ ในที่สุด (ออนไลน์ <http://sufficiencyeconomy.panyathai.or.th> ; ค้นคืนวันที่ 24 ตุลาคม 2552)

2.4 ความสำคัญของทฤษฎีใหม่

2.4.1 มีการบริหารและจัดแบ่งที่ดินแปลงเล็กออกเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน เพื่อประโยชน์สูงสุดของเกษตรกร

2.4.2 มีการคำนวณโดยใช้หลักวิชาการเกี่ยวกับปริมาณน้ำที่จะกักเก็บให้พอเพียงต่อการเพาะปลูกได้อย่างเหมาะสมตลอดปี

2.4.3 มีการวางแผนที่สมบูรณ์แบบสำหรับเกษตรกรรายย่อย โดยมีถึง 3 ขั้นตอน

1) ทฤษฎีใหม่ขั้นที่หนึ่ง

ให้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ตามอัตราส่วน 30 : 30 : 30 : 10 หมายถึง

(1) พื้นที่ส่วนที่หนึ่ง ประมาณ 30% ให้ขุดสระเก็บกักน้ำเพื่อใช้เก็บกักน้ำฝนในฤดูฝน และใช้เสริมการปลูกพืชในฤดูแล้ง ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์และพืชน้ำต่างๆ

(2) พื้นที่ส่วนที่สอง ประมาณ 30% ให้ปลูกข้าวในฤดูฝนเพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันสำหรับครอบครัวให้เพียงพอตลอดปี เพื่อตัดค่าใช้จ่ายและสามารถพึ่งตนเองได้

(3) พื้นที่ส่วนที่สาม ประมาณ 30% ให้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร ฯลฯ เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือบริโภคก็นำไปจำหน่าย

(4) พื้นที่ส่วนที่สี่ ประมาณ 10 % เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ ถนนหนทาง และโรงเรียนอื่นๆ

สำหรับพืชพืชที่ควรปลูก และสัตว์ที่ควรเลี้ยงให้เหมาะสมกับทฤษฎีใหม่ เช่น ไม้ผลและผักยืนต้น มะม่วง มะพร้าว มะขาม ขนุน ละมุด ส้ม ก้อย น้อยหน่า มะละกอ กะทอน แคนกัน มะรุม สะเดา ขี้เหล็ก กระจับปี่ เป็นต้น ผักล้มลุกและดอกไม้ : มันเทศ เผือก ถั่วฝักยาว มะเขือ มะลิ ดาวเรือง บานไม่รู้โรย กุหลาบ รัก และช่อนกลั่น เป็นต้น เห็ด : เช่น เห็ดนางฟ้า เห็ดฟาง เห็ดเป่าฮื้อ เป็นต้น สมุนไพรและเครื่องเทศ : หอม พริกไทย บุก บัวบก มะเกลือ ชุมเห็ด หญ้าแฝก และพืชผักบางชนิด เช่น กระเพรา โหระพา สะระแหน่ แมงลัก และตะไคร้ เป็นต้น ไม้ใช้สอยและเชื้อเพลิง : ไม้ มะพร้าว ตาล มะขามเทศ สะแก ทองหลวง จามจุรี กระจับปี่ ยูคาลิปตัส สะเดา ขี้เหล็ก ประดู่ ชิงชัน และยางนา เป็นต้น พืชไร่ : ข้าวโพด ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ถั่วพุ่ม ถั่วมะแฮะ อ้อย มัน ลำปะหั้ง ละหุ่ง นุ่น เป็นต้น พืชไร่หลายชนิดอาจเก็บเกี่ยวเมื่อผลผลิตยังสดอยู่ และจำหน่ายเป็นพืชประเภทผักได้และมีราคาดีกว่าเก็บเมื่อแก่ พืชไร่เหล่านี้ ได้แก่

ข้าวโพดถั่วเหลือง ถั่วลิสง ถั่วพุ่ม ถั่วมะแฮะ อ้อย และมันสำปะหลัง เป็นต้น พืชบำรุงดินและพืชคลุมดิน : ถั่วมะแฮะ ถั่วฮามาต้า โสนแอฟริกัน โสนพื้นเมือง ปอเทือง ถั่วพรี้า ขี้เหล็ก กระถิน รวมทั้งถั่วเขียว และถั่วพุ่ม เป็นต้น

หมายเหตุ : พืชหลายชนิดใช้ทำประโยชน์ได้มากกว่าหนึ่งชนิด และการเลือกปลูกพืชควรเน้นพืชยืนต้นด้วย เพราะการดูแลรักษาในระยะหลังจะลดน้อยลง มีผลผลิตทยอยออกตลอดปี หากเลือกพืชยืนต้นชนิดต่าง ๆ กัน และให้ความร่มเย็นและชุ่มชื้นกับที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม สัตว์เลี้ยงอื่น ๆ ได้แก่

(1) สัตว์น้ำ เช่น ปลาไน ปลานิล ปลาตะเพียนขาว ปลาดุก เพื่อเป็นอาหารเสริมประเภทโปรตีน และยังสามารถนำไปจำหน่ายเป็นรายได้เสริมได้อีกด้วย ในบางพื้นที่สามารถเลี้ยงกบได้

(2) สุกร หรือ ไก่ เลี้ยงบนขอบสระน้ำ ทั้งนี้มูลสุกรและไก่สามารถนำมาเป็นอาหารปลา บางแห่งอาจเลี้ยงเป็ดได้

2) ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง

ให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูป กลุ่ม หรือ สหกรณ์ ดำเนินการในด้านต่างๆ คือ

(1) ด้านการผลิต(พันธุ์พืช เตรียมดิน ชลประทาน ฯลฯ) เกษตรกรจะต้องร่วมมือในการผลิตโดยเริ่ม ตั้งแต่ขั้นเตรียมดิน การหาพันธุ์พืช ปุ๋ย การจัดหาหน้า และอื่นๆ เพื่อการเพาะปลูก

(2) ด้านการตลาด (ลานตากข้าว ยุ้ง เครื่องสีข้าว การจำหน่ายผลผลิต) เมื่อมีผลผลิตแล้ว จะต้องเตรียมการต่างๆ เพื่อการขายผลผลิตให้ได้ประโยชน์สูงสุด เช่น การเตรียมลานตากข้าวร่วมกัน การจัดหายุ้งรวบรวมข้าว เตรียมหาเครื่องสีข้าวตลอดจนการรวมกันขายผลผลิตให้ได้ราคาดีและลดค่าใช้จ่ายลงด้วย

(3) ด้านความเป็นอยู่(กะปิ น้ำปลา อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ) เกษตรกรต้องมีความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร โดยมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น อาหารการกินต่างๆ กะปิ น้ำปลา เสื้อผ้า ที่พอเพียง

(4) ด้านสวัสดิการ (สาธารณสุข เงินกู้) แต่ละชุมชนควรมีสวัสดิภาพและบริการที่จำเป็น เช่น มีสถานอนามัย หรือมีกองทุนไว้กู้ยืมเพื่อประโยชน์ในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

(5) ด้านการศึกษา (โรงเรียน ศูนย์การศึกษา) ชุมชนควรมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา เช่น มีกองทุนเพื่อการศึกษาให้แก่เยาวชนของชุมชนเอง

(6) ด้านสังคมและศาสนา ชุมชนควรเป็นศูนย์รวมในการพัฒนาสังคมและจิตใจ โดยมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวโดยกิจกรรมทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการ องค์กรเอกชน ตลอดจนสมาชิกในชุมชนนั้นเป็นสิ่งสำคัญ

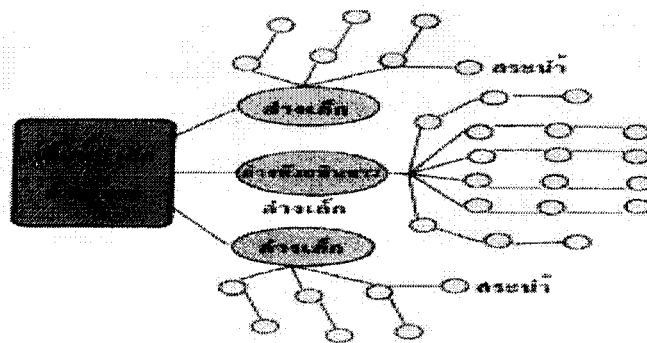
3) ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สาม

ขั้นที่สาม คือ การติดต่อประสานงาน เพื่อจัดหาทุน หรือแหล่งเงิน เช่น ธนาคาร หรือบริษัท เอกชน มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยฝ่ายเกษตรกรและฝ่ายธนาคาร หรือบริษัทเอกชนจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน กล่าวคือ เกษตรกรขายข้าวได้ราคาสูง ไม่ถูกกดราคา ธนาคารหรือบริษัทเอกชนสามารถซื้อข้าวบริโภคในราคาต่ำซื้อข้าวเปลือกตรงจากเกษตรกรและมาสีเอง เกษตรกรซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคได้ในราคาต่ำ เพราะรวมกันซื้อเป็นจำนวนมากเป็นร้านสหกรณ์ราคาขายส่งธนาคารหรือบริษัทเอกชน จะสามารถกระจายบุคลากร เพื่อไปดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

2.4.4 ทฤษฎีใหม่ที่สมบูรณ์

ทฤษฎีใหม่ที่ดำเนินการโดยอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ น้ำฝนจะอยู่ในลักษณะ “หมิ่นเหม่” เพราะหากปีใดฝนน้อย น้ำอาจจะไม่เพียงพอฉะนั้น การที่จะทำให้ทฤษฎีใหม่สมบูรณ์ได้นั้น จำเป็นต้องมีสระเก็บกักน้ำที่มีประสิทธิภาพและเต็มความสามารถ โดยการมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่สามารถเพิ่มเติมน้ำในสระเก็บกักน้ำให้เต็มอยู่เสมอ ดังเช่น กรณีของการทดลองที่โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสระบุรี

(1) ระบบทฤษฎีใหม่ที่สมบูรณ์

ภาพที่ 2.1 ระบบทฤษฎีใหม่ที่สมบูรณ์ อ่างใหญ่ เดิมอ่างเล็ก อ่างเล็ก เดิมสระน้ำ

ภาพวงกลมเล็ก คือสระน้ำที่เกษตรกรขุดขึ้นตามทฤษฎีใหม่ เมื่อเกิดช่วงขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง เกษตรกรสามารถสูบน้ำมาใช้ประโยชน์ได้ และหากน้ำในสระน้ำไม่เพียงพอก็ขอรบน้ำจากอ่างห้วยหินขาว (อ่างเล็ก) ซึ่งได้ทำระบบส่งน้ำเชื่อมต่อทางท่อลงมายังสระน้ำที่ได้ขุดไว้ในแต่ละแปลง ซึ่งจะช่วยให้สามารถมีน้ำใช้ตลอดปี

กรณีที่เกษตรกรใช้น้ำกันมาก อ่างห้วยหินขาว (อ่างเล็ก) ก็อาจมีปริมาณน้ำไม่เพียงพอก็สามารถใช้วิธีการผันน้ำจากเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ (อ่างใหญ่) ต่ลงมายังอ่างเก็บน้ำห้วยหินขาว (อ่างเล็ก) ก็จะช่วยให้มีปริมาณน้ำมาเติมในสระของเกษตรกรตลอดทั้งปีโดยไม่ต้องเสี่ยง ระบบการจัดการทรัพยากรน้ำตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สามารถทำให้การใช้น้ำมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด จากระบบส่งท่อเปิดผ่านไปตามแปลงไร่นาต่างๆ ถึง 3-5 เท่า เพราะยามหน้าฝน นอกจากจะมีน้ำในอ่างเก็บน้ำแล้ว ยังมีน้ำในสระของราษฎรเก็บไว้พร้อมกันด้วย ทำให้มีปริมาณน้ำเพิ่มอย่างมหาศาล น้ำในอ่างที่ต่อมาสู่สระจะทำหน้าที่เป็นแหล่งน้ำสำรอง คอยเติมเท่านั้นเอง (ออนไลน์ <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html> ;ค้นคืนวันที่ 24 มกราคม 2551)

2.4.5 ประโยชน์ของทฤษฎีใหม่

- 1) ให้ประชาชนพออยู่พอกินสมควรแก่อัตภาพในระดับที่ประหยัด ไม่อดอยาก และเลี้ยงตนเองได้ตามหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง”
- 2) ในหน้าแล้งมีน้ำน้อย ก็สามารถเอาน้ำที่เก็บไว้ในสระมาปลูกพืชผักต่างๆ ที่ใช้น้ำน้อยได้ โดยไม่ต้องเบียดเบียนชลประทาน
- 3) ในปีที่ฝนตกตามฤดูกาลโดยมีน้ำดีตลอดปี ทฤษฎีใหม่นี้สามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรได้โดยไม่ต้องเดือดร้อนในเรื่องค่าใช้จ่ายต่างๆ
- 4) ในกรณีที่เกิดอุทกภัย เกษตรกรสามารถที่จะฟื้นตัวและช่วยตัวเองได้ในระดับหนึ่ง โดยทางราชการไม่ต้องช่วยเหลือมากนัก ซึ่งเป็นการประหยัดงบประมาณด้วย

ข้อสำคัญที่ควรพิจารณาเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่

- 1) การดำเนินการตามทฤษฎีใหม่นั้น มีปัจจัยประกอบหลายประการ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมใน แต่ละท้องถิ่น ฉะนั้นเกษตรกรควรขอรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ด้วย
- 2) การขุดสระน้ำนั้น จะต้องสามารถเก็บกักน้ำได้ เพราะสภาพดินในแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกัน เช่น ดินร่วน ดินทราย ซึ่งเป็นดินที่ไม่สามารถอุ้มน้ำได้ หรือเป็นดินเปรี้ยว ดินเค็ม ซึ่งอาจจะไม่เหมาะกับพืชที่ปลูกได้ ฉะนั้น จะต้องพิจารณาให้ดีและควรขอรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน หรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อน

3) ขนาดของพื้นที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคำนวณและคำนึงจาก อัตราการถือครองที่ดิน เฉลี่ยครัวเรือนละ 15 ไร่ แต่ให้พึงเข้าใจว่าอัตราส่วนเฉลี่ยขนาดพื้นที่ที่มีใช้หลักตายตัว หากพื้นที่การถือครองของเกษตรกรจะมีน้อยกว่าหรือมากกว่านี้ ก็สามารถนำอัตราส่วนนี้ (30:30:30:10) ไปปรับใช้ได้

4) การปลูกพืชหลายชนิด เช่น ข้าวซึ่งเป็นพืชหลัก ไม้ผล พืชผัก พืชไร่ และพืชสมุนไพร อีกทั้งยังมีการเลี้ยงปลา หรือสัตว์อื่นๆ ซึ่งเกษตรกรสามารถนำมาบริโภคได้ตลอดทั้งปี เป็นการลดค่าใช้จ่ายในส่วนของการอาหารสำหรับครอบครัวได้ และส่วนที่เหลือสามารถจำหน่ายได้ เป็นรายได้แก่ครอบครัวได้

5) ความร่วมมือร่วมใจของชุมชน จะเป็นกำลังสำคัญในการปฏิบัติตามหลักทฤษฎีใหม่ เช่น การลงแรงช่วยเหลือกัน หรือที่เรียกว่าการลงแขก นอกจากจะทำให้เกิดความรักความสามัคคีในชุมชนแล้ว ยังเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานได้อีกด้วย

6) ในระหว่างการขุดสระน้ำ จะมีดินที่ถูกขุดขึ้นมาเป็นจำนวนมาก หน้าดินซึ่งเป็นดินดีควรนำไปกองไว้ต่างหาก เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชต่าง ๆ ในภายหลัง โดยนำมาเคลือบคลุมดินชั้นล่างที่เป็นดินไม่ดี ซึ่งอาจนำมาถมทำขอบสระน้ำหรือกร่องสำหรับปลูกไม้ผล เจื่อนไขหรือปัญหาในการดำเนินงาน(ออนไลน์ <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html> ;ค้นคืนวันที่ 24 มกราคม 2551)

2.4.6 การผลิตตามทฤษฎีใหม่สามารถเป็นต้นแบบการคิดในการผลิตที่ดีได้ ดังนี้

การผลิตนั้นมุ่งใช้เป็นอาหารประจำวันของครอบครัว เพื่อให้มีพอเพียงในการบริโภคตลอดปี เพื่อใช้เป็น อาหารประจำวันและเพื่อจำหน่าย

1) การผลิตต้องอาศัยปัจจัยในการผลิต ซึ่งจะต้องเตรียมให้พร้อม เช่น การเกษตรต้องมีน้ำ การจัดให้มีและดูแลแหล่งน้ำ จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งการผลิต และประโยชน์ใช้สอยอื่น ปัจจัยประกอบอื่น ๆ ที่จะอำนวยความสะดวกให้การผลิตดำเนินไปด้วยดี และเกิดประโยชน์เชื่อมโยง (Linkage) ที่จะไปเสริมให้เกิดความยั่งยืนในการผลิต จะต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายทั้ง เกษตรกร ธุรกิจภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อเชื่อมโยงเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับเศรษฐกิจการค้า และให้ดำเนินกิจการควบคู่ไปด้วยกันได้

2) การผลิตจะต้องตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล กับ ระบบ การผลิตนั้นต้องยึดมั่นในเรื่องของคุณค่าให้มากกว่ามูลค่า ดังพระราชดำรัสที่ว่า

“...บารมีนั้น คือ ทำความดี เปรียบเทียบกับธนาคาร ...ถ้าเราสะสมเงินให้มากเราก็สามารถที่จะใช้ดอกเบี้ย ใช้เงินที่เป็นดอกเบี้ย โดยไม่ต้องลงทุนแต่ถ้าเราใช้มากเกิดไปหรือเราไม่ระวัง เรากิน เข้าไปในทุน ทุนมันก็น้อยลงๆ จนหมด ...ไปเบิกเงินบัญชีเขาก็ต้องเอาเรื่อง

ฟ้องเราให้ล้มละลาย เราอย่าไปเบิกเงินบารมีที่บ้านเมือง ที่ประเทศได้สร้างสมเอาไว้ตั้งแต่บรรพบุรุษของเราให้เกินไป เราต้องทำบ้าง หรือเพิ่มพูนให้ประเทศของเราปกติมีอนาคตที่มั่นคง บรรพบุรุษของเราแต่โบราณกาล ได้สร้างบ้านเมืองมาจนถึงเราแล้ว ในสมัยนี้ที่เรากำลังเสียขวัญกลัว จะได้ไม่ต้องกลัว ถ้าเราไม่รักษาไว้...”

การจัดสรรทรัพยากรมาใช้เพื่อการผลิตที่ค้ำึงถึง คุณค่า มากกว่า มูลค่า จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล กับ ระบบ เป็นไปอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายทั้งทุนสังคมและทุนเศรษฐกิจ นอกจากนี้จะต้อง ไม่คิดตำรา สร้างความรู้ รัก สามัคคี และความร่วมมือร่วมใจ มองกาลไกลและมีระบบสนับสนุนที่ เป็นไปได้ (ออนไลน์ <http://sufficiencyeconomy.panyathai.or.th> : ค้นคืนวันที่ 24 ตุลาคม 2552)

2.5 จุดมุ่งหมายในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการสังเคราะห์จุดหมายในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระบรมราชวินิจฉัย และทรงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป พบว่า มีอยู่ 2 ส่วนด้วยกัน ในส่วนที่หนึ่ง ปรากฏอยู่ 2 แห่งซึ่งมีความหมายไปในทิศทางเดียวกัน คือ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ และเพื่อให้พร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี สำหรับในส่วนที่สอง คือ เพื่อให้สมดุล (ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม)

จุดหมายส่วนที่หนึ่งในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ว่า “เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์” กับ “เพื่อให้พร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลง” นั้น หากพิจารณาให้ถ่องแท้ จะพบความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยในแห่งแรกเป็นการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายในเพื่อให้ทันและเข้ากับสิ่งภายนอก ในแห่งที่สองเป็นการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอกเพื่อป้องกันไม่ให้อะไรภายนอกได้รับความกระทบกระเทือนเสียหาย

จุดหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ตามการสังเคราะห์ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงประกอบด้วย คือ ความสมดุล การพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง และการก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั้น มิได้ปฏิเสธกระแสโลกาภิวัตน์ ตรงกันข้ามการดำเนินตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความมุ่งหมายเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์อีกด้วยด้วยข้อเท็จจริงที่ว่า โลกาภิวัตน์นั้น ก่อให้เกิดผลกระทบได้ทั้งในแง่ดีและในแง่ร้าย คือ มิได้ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในแง่เดียว แต่ในอีกแง่หนึ่งยังทำให้เกิดความเสื่อมถอยตกต่ำทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงมุ่งเน้นให้เกิดการพิจารณาอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบระมัดระวังในการดำเนินงาน โดยถือรับการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อในแง่ดี ในขณะที่เดียวกันก็ต้องสร้างระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการเปลี่ยนแปลงในแง่ที่ไม่ดีและไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทั้งนี้ เพื่อจำกัดผลกระทบให้อยู่ในระดับที่ไม่ก่อความเสียหายหรือไม่เป็นอันตรายร้ายแรงทำให้กิจการยังคงดำเนินต่อไปได้ (ออนไลน์ <http://sufficiencyeconomy.blogspot.com/2006/02/3.html>; ค้นคืนวันที่ 24 ตุลาคม 2552) แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่คล้ายคลึงกันกับแนวคิดต่างๆในต่างประเทศหลายแนวคิด เช่น ธนาคารประชาชน (Grameen Bank) ของบังกลาเทศ ขบวนการสรรโวทัยของศรีลังกา ระบบเศรษฐกิจแบบคานธี (Gandhian Economics) ของอินเดีย เศรษฐกิจที่ว่าด้วยความสุข (Economics of Happiness) ของภูฏาน เศรษฐกิจอิสลาม (Islamic Economics) ของมาเลเซีย และอินโดนีเซีย เศรษฐกิจสมานฉันท์ (Solidarity Economy) ของประเทศลาตินอเมริกา เศรษฐศาสตร์ สีเขียว (Green Economics) ในยุโรป และ เศรษฐศาสตร์ มนุษย์นิยม (Humanistic Economics) ตามแนวคิดของ Schumacher ที่มีพื้นฐานอยู่ที่ประเทศอังกฤษและมีเครือข่ายทั่วโลก เป็นต้น ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางในเส้นทางโลกาภิวัตน์ (ออนไลน์ http://www.seroadmap.org/_mgxroot/page_10766.html ; ค้นคืนวันที่ 11 พฤศจิกายน 2552)

สมพจน์ วรรณนุช (2551:12) ได้กล่าวถึง เศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นปรัชญาสำหรับการจัดการเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีสมมติฐานที่ยอมรับว่าโลกมีการทำงานในเชิงระบบ และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยมีความมุ่งหวังสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์เพื่อสร้างความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนาการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เศรษฐกิจพอเพียงใช้การตระหนักในความสำคัญของหลักการทางสายกลาง เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อให้เกิดความสุข ซึ่งจะได้จากการจัดการ 3 มิติ ได้แก่ ความพอประมาณ หมายถึงการจัดการให้มีความสมดุลระหว่างกิจกรรม หลากหลาย เพื่อไม่ให้เกิดส่วนเกิน หรือขาดแคลนสอดคล้องกับความจำเป็น ความมีเหตุผล หมายถึงการจัดการให้มีการเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมหลากหลายอย่างเป็นประโยชน์แก่กันและกัน การมีภูมิคุ้มกันหมายถึงการจัดการให้มีปัจจัยสำหรับการดำรงชีวิตอุดมสมบูรณ์ให้อยู่ในการควบคุมของตนเอง

2.6 ระดับของเศรษฐกิจพอเพียง

คำว่า พอเพียง ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งตรงกับคำว่า Sufficiency Economy นั้น มีความหมายกว้างกว่าแค่การพึ่งตนเองได้ เศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่เลี้ยงตัวเองได้ บนพื้นฐานของความประหยัดและการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เรียกว่า เศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน ส่วนเศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่มีการรวมตัวกัน เพื่อร่วมกันดำเนินงานในเรื่องต่างๆ มี

การสร้างเครือข่ายและการขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่างๆ โดยประสานความร่วมมือกับภายนอก เรียกว่า เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ดังนั้น เศรษฐกิจพอเพียงจึงมีใช้แค่เพียงเรื่องของการพึ่งตนเองโดยที่ไม่เกี่ยวข้องกับใคร และมีใช้แค่เรื่องของการประหยัด แต่ยังคงครอบคลุมถึงการข้องเกี่ยวกับผู้อื่น การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน แท้จริงแล้ว เศรษฐกิจพอเพียงสามารถจำแนกได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

2.6.1 เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่หนึ่ง

เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน ที่เน้นความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว คือ การที่สมาชิกในครอบครัวมีความเป็นอยู่ในลักษณะที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น ความต้องการในปัจจัยสี่ของตนเองและครอบครัวได้ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีกลมเกลียว และมีความพอเพียงในการดำเนินชีวิตด้วยการประหยัดและการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น จนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขทั้งทางกายและใจ

2.6.2 เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สอง

เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับกลุ่มหรือองค์กร คือ เมื่อบุคคล/ครอบครัว มีความพอเพียงในระดับที่หนึ่งแล้ว ก็จะรวมพลังกันในกลุ่มหรือสหกรณ์ เพื่อร่วมกันดำเนินงานในด้านต่างๆ ทั้งด้านการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา สังคมและศาสนา โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยราชการ มูลนิธิ และเอกชน

2.6.3 เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สาม

เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับเครือข่าย คือ เมื่อกลุ่มหรือองค์กร มีความพอเพียงในระดับที่สองแล้ว ก็จะร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อการสร้างเครือข่าย มีการติดต่อร่วมมือกับธนาคารและบริษัทต่างๆ ทั้งในด้านการลงทุน การผลิต การตลาด การจำหน่าย และการบริหารจัดการ เพื่อการขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในด้านสวัสดิการ การศึกษา สังคมและศาสนา ให้สมประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่าย

การจำแนกเศรษฐกิจพอเพียงใน 3 ระดับข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาที่เริ่มต้นจากหลักของการพึ่งตนเอง โดยเปลี่ยนจากการพึ่งพาตนเองไม่ได้หรือต้องคอยอาศัยผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา (Dependent) เป็นการพัฒนาตนเองให้มีความเข้มแข็ง เป็นอิสระ (Independent) แล้วจึงค่อยๆ พัฒนาขึ้นมาเป็นการแลกเปลี่ยน การรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน จนนำไปสู่การพึ่งพิงอิงกัน (Inter-dependent) สงเคราะห์เกื้อกูล ร่วมมือกัน และประสานกับโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (ออนไลน์)

<http://sufficiencyeconomy.blogspot.com/2006/02/3.html> ; คืบค้นวันที่ 24 ตุลาคม 2552)

นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550: 12-17) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้

1) สำหรับการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว

เริ่มต้นจากการเสริมสร้างคนให้มีการเรียนรู้วิชาการและทักษะต่างๆ ที่จำเป็น เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณธรรม จนมีความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับระบบนิเวศอย่างสมดุล เพื่อจะได้ละเว้นการประพฤตินิหอบ ไม่ตระหนี่ เป็นผู้ให้ เกื้อกูลแบ่งปัน มีสติยั้งคิดพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจหรือกระทำการใดๆ จนกระทั่งเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิต โดยสามารถคิดและกระทำบนพื้นฐานของความมีเหตุผล พอเหมาะพอประมาณกับสถานภาพ บทบาท และหน้าที่ของแต่ละบุคคลในแต่ละสถานการณ์ แล้วเพียรฝึกปฏิบัติเช่นนี้จนสามารถทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเองได้ และเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ในที่สุด

2) การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชนชุมชนพอเพียง ประกอบด้วยบุคคลและครอบครัวต่างๆ ที่ใฝ่หาความก้าวหน้าบนพื้นฐานของปรัชญาแห่งความพอเพียง คือมีความรู้และคุณธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตจนสามารถพึ่งตนเองได้ บุคคลเหล่านี้มารวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานภาพ ภูมิสังคมของแต่ละชุมชน โดยพยายามใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผ่านการร่วมแรงร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหลายสถานภาพในสิ่งที่จะสร้างประโยชน์สุขของคนส่วนรวม และความก้าวหน้าของชุมชนอย่างมีเหตุผลโดยอาศัยสติ ปัญญา ความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริตอดกลั้นต่อการกระทบกระทั่ง ขยันหมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือแบ่งปันกันระหว่างสมาชิกชุมชน จนนำไปสู่ความสามัคคีของคนในชุมชน ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชน จนนำไปสู่การพัฒนาของชุมชนที่สมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จนกระทั่งสามารถพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่างๆ

3) การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ แผนการบริหารจัดการประเทศส่งเสริมให้บุคคล/ชุมชนต่างๆ มีวิถีปฏิบัติ มีความร่วมมือ และการพัฒนาในสาขาต่างๆ ตามแนวทางของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและดำเนินการตามแผนดังกล่าวอย่างรอบคอบเป็นขั้นตอน เริ่มจากการวางรากฐานของประเทศให้มีความพอเพียง โดยส่งเสริมให้ประชาชนส่วนใหญ่สามารถอยู่อย่างพอมีพอกินและพึ่งตนเองได้ด้วยมีความรู้และทักษะที่จำเป็น ในกาดำรงชีวิตอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ และมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียรเอื้อเฟื้อแบ่งปัน

และใช้สติปัญญาในการตัดสินใจและดำเนินชีวิตพร้อมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มคนต่างๆ จากหลากหลายภูมิสังคมหลากหลายอาชีพ หลากหลายความคิด ประสบการณ์เพื่อสร้างความเข้าใจและรู้ความเป็นจริงระหว่างกันของคนในประเทศ จนนำไปสู่ความสามัคคี และจิตสำนึกที่จะร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปอย่างสอดคล้องสมดุกับสถานภาพความเป็นจริงของคนในประเทศอย่างเป็นขั้นเป็นตอนเป็นลำดับๆ ต่อไป

2.7 เศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะโลก

สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม และสถาบันไทยพัฒน์ ได้เปิดบทสัมภาษณ์ “เศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะโลก” (Sufficiency Economy in Global View) ร่วมกับอาจารย์ อภิชัย พันธเสน ผู้อำนวยการ สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (บชท.) อาจารย์ตีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และนายพีระพงษ์ กลิ่นละออ ผู้อำนวยการสำนักงานสำนักกรักบ้านเกิด บมจ. โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น (ดีแทค) ณ ห้องประชุม Lotus Suite 9 ชั้น 22 ศูนย์ประชุม บางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์ ราชประสงค์ กรุงเทพฯ (ออนไลน์ <http://pipatory.blogspot.com/2008/10/blog-post.html> ; ค้นคืนวันที่ 11 พฤศจิกายน 2552)

ได้มีนักวิชาการ และบุคคลที่มีชื่อเสียงชาวต่างประเทศ หลายคน ที่ได้แสดงทัศนะเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นผลพวงจากการดำเนินโครงการจัดทำแผนที่เดินทาง (Road Map) และการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างประเทศ หลังจากที่สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ได้เผยแพร่รายงานการพัฒนาคอนของประเทศไทย ปี 2550 เรื่อง "เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคอน" เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2550 โครงการจัดทำแผนที่เดินทาง (Road Map) และการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างประเทศ ก็ได้ถือกำเนิดขึ้น เพื่อสานต่อเป็นยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนประเทศไทยตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมกับการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศผ่านทางเครือข่ายในภาควิชาการ ภาครัฐกิจ และภาคประชาสังคม เพื่อขยายผลของการพัฒนาไปสู่ชุมชนโลก และเพื่อเผยแพร่มุมมองของนักคิด นักวิชาการ และบุคคลที่มีชื่อเสียงชาวต่างประเทศ ที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยเปรียบเทียบกับแนวคิดและมุมมองสากล โดยบุคคลที่ได้ให้แนวคิดและมุมมองในเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ที่มีต่อการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมท่ามกลางสภาวะการณ์วิกฤติที่โลกต้องเผชิญกับวิกฤติสถาบันการเงินและภาวะเศรษฐกิจถดถอยอยู่ในขณะนี้โดยบุคคลที่ให้แนวคิดมุมมองเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

1) ศาสตราจารย์ วูล์ฟกัง ซัคส์ (Wolfgang Sachs) ผู้เชี่ยวชาญประจำสถาบัน วูฟเฟิลทอล เพื่อสภาวะอากาศ สิ่งแวดล้อมและพลังงาน ประเทศเยอรมันนี้ ได้ให้ความสนใจในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมากและมองว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับทุกประเทศในเวลานี้ อีกทั้งยังมีแนวคิดในการผลักดันปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นที่รู้จักในเยอรมันนี้ เพราะเศรษฐกิจพอเพียงกับความยั่งยืนซึ่งเป็นแนวคิดที่คนในยุโรปมีความคุ้นชินอยู่แล้วนั้นเป็นเรื่องเดียวกันเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืนไม่ได้บอกให้ทิ้งเทคโนโลยี แต่ให้เลือกที่เหมาะสมและใช้เทคโนโลยีให้เหมาะกับงาน อย่าตกอยู่ในกับดักของความสะดวกรสบายจนเกินไปเพราะหากเช่นนั้นมนุษย์ต้องใช้พลังงานมากตามไปด้วย

2) ศาสตราจารย์ ฟรานซ์ ธีโอโกทวอลด์ (Franz-Theo Gottwald) ผู้อำนวยการมูลนิธิชไวเฟิร์ตเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้กล่าวว่า มนุษย์สามารถได้รับความพึงพอใจกับสิ่งที่ตนได้มาจากธรรมชาติโดยไม่ขอจากธรรมชาติเกินความต้องการและนี่คือจริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อมที่หมายถึงการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติรอบตัวให้พอเพียงกับความต้องการ ฉะนั้นแนวทางนี้จึงเป็นการใช้ทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำรงชีพอย่างพอเพียง สำหรับประเทศไทยแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เหมาะสมที่สุด และเข้ากันได้ดีกับความเป็นเมืองพุทธ ศาสนาการนำพาประเทศไปสู่ความพอเพียงนั้นเขาได้เสนอไว้ 2 แนวทาง คือการสร้างการเรียนรู้ให้ประชาชนทั้งไปได้ตระหนักเป็นแนวทางแรก ส่วนแนวทางที่สอง การสร้างกติกาที่เอื้อต่อการก้าวไปสู่แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง คือมีการออกแบบเชิงสถาบันที่เหมาะสมมีโครงสร้างที่เอื้อให้ธุรกิจดำรงอยู่และเจริญเติบโตได้ภายใต้กรอบการทำงานดังกล่าวขณะที่ผู้บริโภคต้องบริโภคแบบพอเพียงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน

3) ศาสตราจารย์ อมาตยา เซน (Amartya Sen) ศาสตราจารย์ชาวอินเดียผู้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ปี 1998 กล่าวว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทางเลือกใหม่ในการพัฒนา ความพอเพียงไม่ได้หมายถึงความไม่ต้องการแต่ต้องรู้จักใช้ชีวิตให้พอดี อย่่าให้ความสำคัญกับเรื่องรายได้และความร่ำรวยแต่ให้มองที่คุณค่าของชีวิตมนุษย์

4) ดอจี คินเลย์ (Dorjee Kinley) นักเศรษฐศาสตร์ชาวภูฏานประจำองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ(เอฟ เอ โอ) ได้กล่าวว่าเศรษฐกิจพอเพียงมิใช่เรื่องของภารกิจที่ดีแต่เพียงอย่างเดียวถือว่าเป็นหนทางในการผดุงรักษาไว้ซึ่งอธิปไตยของประเทศ และยังเป็นความภาคภูมิใจของพลเมืองในประเทศ ผมว่าเศรษฐกิจพอเพียงมาได้ถูกเวลา

5) ศาสตราจารย์ ปีเตอร์ คัลกิน (Peter H. Calkins) อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย ลาวาลประเทศแคนาดา ได้กล่าวว่าเศรษฐกิจพอเพียงคือการพัฒนาเศรษฐกิจที่ดำรงอยู่บนเงื่อนไขคุณธรรม

6) ศาสตราจารย์ ปีเตอร์ บูทรอยด์ (Peter Boothroyd) มองว่า ระบบเศรษฐกิจพอเพียง หาใช่แนวทางที่ทำให้คนเดินถอยหลังหากแต่นำทางให้คนในโลกได้เห็นอนาคตแห่งความยั่งยืนแม้ประเทศไทยจะประสบปัญหาที่ประเทศอื่นประสบกันอยู่ แต่วัฒนธรรมไทยเป็นวัฒนธรรมที่มีพลังและคนไทยไม่ได้นิ่งดูเฉยปล่อยให้มันผ่านไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ประเทศไทยมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงห่วงใยพสกนิกร และได้แก้ไขช่วยเหลือปัญหาทุกข์ยากของประชาชนตลอดหัวระยะเวลาที่ทรงครองราชย์ซึ่งผมไม่เคยเห็นอย่างนี้ที่ประเทศอื่นเลย

7) ศาสตราจารย์ ปีเตอร์ วอร์รี่ (Peter George Warr) อาจารย์เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติออสเตรเลีย มองว่าเศรษฐกิจพอเพียงมีสองเรื่องหลักๆอยู่ด้วยกัน เรื่องหนึ่งคือ ความต้องการปัจจัยตามความเป็นจริงมิใช่สิ่งที่ไม่จำเป็นและเรื่องที่สองคือ การไม่สร้างความเสี่ยงเกินกำลังที่ตนเองจะรับได้

8) ฟาสติโน คอร์ดโซ (Faustino Cardoso) และ โยฮันเนส อัสโบโก้ (Yohanes Usboko) สองนักวิชาการมหาวิทยาลัยแห่งชาติ ดิมอร์-เลสเต ได้ศึกษาและนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับสังคม ดิมอร์-เลสเต เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันแห่งความอยากได้อย่างมีในสังคมที่ยังห่อหุ้มด้วยความบริสุทธิ์จากธรรมชาติและเชื่อว่าเศรษฐกิจพอเพียงสกัดบริโภคนิยม

9) ศาสตราจารย์ วิมาลา วีระรัควาน (Vimala Veeraraghavan) ผู้อำนวยการสถาบันอมิตีแห่งพฤติกรรมสุขภาพและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ประเทศอินเดีย มองว่าเศรษฐกิจพอเพียงน่าจะเป็นทางออกของยุคนี้ และความเท่าเทียมกันทางสังคมก็เป็นหัวใจหลักของเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงจะสำเร็จได้ต้องเกิดจากภายในทุกคนต้องมีความรู้ในเรื่องนี้และควรปลูกฝังให้เขาภูมิใจในสิ่งที่มี (ออนไลน์ <http://www.virtualdepos.com/sufficiency/images/sachs-th.jpg> ; ค้นคืนวันที่ 24 ตุลาคม 2552)

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การนำเอาหลักทางสายกลาง มัชฌิมาปฏิปทาหรือมรรคมีองค์ 8 ในพุทธศาสนามาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เหมือนแนวคิดพุทธเศรษฐศาสตร์ที่นำคำสอนของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้ในเรื่องของทฤษฎีการผลิต ในทางพุทธเศรษฐศาสตร์ก็ได้แสดงให้เห็นว่า ปัญญาที่มีความสำคัญยิ่งต่อกระบวนการผลิต ปัญญาจะช่วยให้เกิดการผลิตที่ลดการทำลายล้างทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมดังกรณีของทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utility Theory) ในทางพุทธเศรษฐศาสตร์ ก็ได้พูดถึงการใช้สอยสิ่งให้นำมาบริโภคให้เกิดประโยชน์ในการเกื้อกูลต่อชีวิตและสติปัญญาแก่ผู้บริโภคให้มากที่สุด จึงขอกกล่าวถึงแนวคิดพุทธเศรษฐศาสตร์ ดังนี้

3. แนวคิดพุทธเศรษฐศาสตร์

อภิชาติ พันธเสน (2547(ก):377) ได้กล่าวว่า การนำคำสอนของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์เข้ากับแนวคิดในวิชาเศรษฐศาสตร์ที่พัฒนามาจากอารยธรรมตะวันตกเป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานะความเป็นจริงของตัวมนุษย์กับธรรมชาติ นอกจากนั้น พุทธ ยังหมายถึง ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน พุทธเศรษฐศาสตร์มีจุดยืนที่จะบรรลุเป้าหมายของการมีความสุขของมนุษย์โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น การพัฒนาพุทธเศรษฐศาสตร์ขึ้นมาให้มีสถานภาพเป็นองค์ความรู้ที่มีวัตถุประสงค์จะเชิญชวนให้คนทั้งโลกให้ความสนใจกับเศรษฐศาสตร์แบบนี้ซึ่งเป็นเศรษฐศาสตร์ที่สอดคล้องกับความเป็นอยู่ของมนุษยชาติและของโลกในระยะยาวด้วย และหากพิจารณาตามกรอบของวิชาเศรษฐศาสตร์ก็อาจให้คำนิยาม พุทธเศรษฐศาสตร์ไว้ว่าเป็นวิชาที่ว่าด้วยการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จะทำให้ปัจเจกบุคคลและสังคมบรรลุซึ่ง สานติสุขจากการมีชีวิตอยู่ในโลกของวัตถุภายใต้เงื่อนไขของการมีทรัพยากรอย่างจำกัด

พุทธเศรษฐศาสตร์มีจุดเน้นที่สำคัญคือความเข้าใจมนุษย์โดยเฉพาะสาเหตุที่ทำให้มนุษย์เกิดความทุกข์และเพื่อจะช่วยให้มนุษย์รอดพ้นจากความทุกข์หรือเข้าใจความสุขในความหมายที่แท้จริงนั่นเองและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รวมไปถึงนักเศรษฐศาสตร์ และบุคคลต่างๆ ที่ได้ให้ความสำคัญกับพุทธเศรษฐศาสตร์ไว้ดังนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราโชวาทพระราชทานแก่นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อ 18 กรกฎาคม 2517 โดยเน้นการพัฒนาประเทศที่ต้องสร้างพื้นฐานความพอมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่ในเบื้องต้นก่อน โดยเน้นความหมายของการพอมีพอกินซึ่งปรากฏอีกครั้งในพระราชดำรัสเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันพุธ ที่ 4 ธันวาคม 2517 ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิตซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของข้อเสนอ “เศรษฐกิจพอเพียง”(Sufficiency Economy) ในเวลาต่อมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำอธิบายที่พระองค์พระราชทานอย่างชัดเจน ในพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันพุธ ที่ 4 ธันวาคม 2541 ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิต ซึ่งอธิบายเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็น ความพอประมาณ ซื่อตรงไม่โลภมากและต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่นซึ่งถือได้ว่าเป็นข้อเสนอในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวทางของพุทธธรรมโดยแท้

3.1 การปฏิบัติตามมรรคมีองค์ 8

คำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นความจริงแท้ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้และรู้แจ้งตามความเป็นจริง ความจริงมันเที่ยงแท้อยู่ตลอดเวลาไม่มีใครไปจัดการความมีอยู่จริงได้มีทางเดียวเท่านั้นคือ เรียนรู้ตามความเป็นจริงอย่างแจ่มแจ้งแล้วยอมรับความจริงนั้น อย่างไม่สวนทางหรือที่เรียกว่ายอมรับโลกที่มันเป็นของมันอย่างนั้น และอันที่จริงแล้วก็สามารถนำคำสอนของ

พระพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับแนวคิดต่างๆในทางวิชาการได้ในทุกสาขาวิชาแต่ในที่นี้จะขอกล่าวถึงการนำมาปรับใช้กับวิชาทางด้านเศรษฐศาสตร์ วิชาทางด้านเกษตรศาสตร์ ซึ่งหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็เป็นปรัชญาที่เกี่ยวกับเกษตรศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ แต่เป็นเศรษฐศาสตร์แบบไทยที่ไม่ให้อิงเทคโนโลยีจนเกินไปและไม่มุ่งหวังมูลค่าแต่หวังคุณค่า ดังนั้นการที่นามรรค 8 มาเป็นหลักในการปฏิบัติตามจึงสามารถทำให้การปฏิบัติในศาสตร์นั้นๆ ประสบความสำเร็จตามไปด้วย ซึ่งเปรียบเสมือนการปฏิบัติตนอยู่บนเส้นทางธรรมนั่นเอง

ทางแห่งมรรค (ภาษาสันสกฤต : มรฺค; ภาษาบาลี : มคฺค) คือ หนทางถึงความดับทุกข์ เป็นส่วนหนึ่งของอริยสัจ (เรียกว่า มัคคสังข์ หรือ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ) และนับเป็นหลักธรรมสำคัญอย่างหนึ่งในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยหนทาง 8 ประการดังนี้ (พระไตรปิฎกฉบับประชาชน 2539 : 676)

1) สัมมาทิฐิ คือ ปัญญาเห็นชอบ หมายถึงเห็นถูกตามความเป็นจริงด้วยปัญญา
2) สัมมาสังกัปปะ คือ ดำริชอบ หมายถึง การใช้สมองความคิดพิจารณาแต่ในทางกุศลหรือความดีงาม

3) สัมมาวาจา คือ เจรจาชอบ หมายถึงการพูดสนทนา แต่ในสิ่งที่สร้างสรรค์ดีงาม

4) สัมมากัมมันตะ คือ การประพฤติดีงาม ทางกายหรือกิจกรรมทางกายทั้งปวง

5) สัมมาอาชีวะ คือ การทำมาหากินอย่างสุจริตชน

6) สัมมาวายามะ คือ ความอุตสาหะพยายาม ประกอบความเพียรในการกุศลกรรม

7) สัมมาสติ คือ การไม่ปล่อยให้เกิดความพลั้งเผลอ จิตเลือนลอย ดำรงอยู่ด้วย

ความรู้ตัวอยู่เป็นปกติ

8) สัมมาสมาธิ คือ การฝึกจิตให้ตั้งมั่น สงบ สงัด จากกิเลส นิเวรณ้อยู่เป็นปกติ

อริยมรรคมีองค์แปด เป็นปฏิปทาทางสายกลาง คือทางที่นำไปสู่การพ้นทุกข์ ที่พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสรู้แล้ว ด้วยปัญญาอันยิ่ง ทำญาณให้เกิด ย่อมเป็นไปเพื่อความสงบเพื่อความรู้อย่างเพื่อความตรัสรู้ เพื่อนิพพาน มรรคมีองค์แปด สามารถจัดเป็นหมวดหมู่ได้เป็น สีล สมาธิ ปัญญา ข้อ 3-4-5 เป็น สีล (สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ) ข้อ 6-7-8 เป็น สมาธิ (สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ) ข้อ 1-2 เป็น ปัญญา (สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ)

การปฏิบัติตามมรรค 8 ในทางโลกคือการที่กระทำทุกอย่างอย่างมีสติ คือการที่เจริญสติปัญญา 4 มีสติรู้สีกตัวทั่วพร้อมด้วยจิตที่ตั้งมั่นและเป็นกลางจนในที่สุดแล้วก็คือการปฏิบัติตามอริยมรรคอย่างแท้จริงเพราะเมื่อมีสติตั้งมั่นด้วยจิตที่เป็นกลางแล้วทุกอย่างก็จะเป็นไปตามมรรคแปด จึงถือได้ว่าเมื่อถือปฏิบัติตามมรรค 8 แล้วการดำรงชีวิตในทุกด้านก็จะเป็นการดำรงชีวิตแบบทางสายกลาง เหตุคือเมื่อเกิดสติขึ้นจิตจะตั้งมั่นแล้วมรรคทั้ง 8 ก็เจริญเพราะการมีสติทำให้อกุศลทุก

ชนิดแทรกเข้ามาไม่ได้มรรคทั้ง 8 ก็เป็นไปโดยอัตโนมัติจึงทำให้ชีวิตมีแต่ความก้าวหน้าประกอบอาชีพและดำรงตนอย่างมีความสุขไม่โลก ไม่เห็นแก่ตัวและพวกพ้อง ไม่ทำร้ายผู้อื่นประเทศชาติและสังคม ไม่ทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความเป็นอยู่แบบมีขณิมาปฏิบัติ เพราะตั้งมั่นอยู่ในศีล (สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ) ตั้งมั่นอยู่ในสมาธิ (สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ) และตั้งมั่นอยู่ในปัญญา(สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการนำหลักธรรมทางศาสนามาปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักวิชาต่าง ๆ นั้นทำให้ประสบความสำเร็จดังที่นักวิชาการหลายท่านจะได้กล่าว ดังนี้

โจนาทาน ริก (Jonathan Rigg) ได้กล่าวในหนังสือชื่อ Southeast Asia : The Human Landscape of Modernization and Development ซึ่งกล่าวถึงการพัฒนาของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเน้นประเทศไทยและอินโดนีเซียเป็นหลัก ก็ได้นำทฤษฎีทางเลือกในการพัฒนา โดยนำกรณีพุทธเศรษฐศาสตร์และอิสลามเศรษฐศาสตร์ในการพิจารณาในฐานะเป็นทางเลือกของการพัฒนาในประเทศไทยและอินโดนีเซียตามลำดับ (อภิชัย พันธเสน 2547 (ก) :16)

แนวคิดสรรโวทัยของศรีลังกา ใช้พุทธธรรมนำการพัฒนาสำนักสรรโวทัยนี้ เป็นขบวนการพัฒนาหมู่บ้านแบบครบวงจร ซึ่งมีเครือข่ายโยงใยทุกหมู่บ้านจำนวน 16000 แห่งทั่วศรีลังกา นับเป็นองค์กรเอกชนด้านการพัฒนาที่ใหญ่ที่สุดในศรีลังกา สรรโวทัยนี้ตั้งมาได้ 49 ปีแล้ว ประธานใหญ่ของสรรโวทัย ชื่อว่า อริยรัตนะ (A.T. Ariyaratne) ท่านอริยรัตนะนี้ได้รับรางวัลแมกไซไซด้านการพัฒนาชุมชนเนื่องจากผลงานที่สรรโวทัย จึงเป็นบุคคลที่มีค่าของศรีลังกา เพราะเขาพาคนทั่วประเทศพัฒนาหมู่บ้าน สรรโวทัยมีสมาชิกที่เป็นอาสาสมัครกว่า 100000 คนกระจายอยู่ทั่วประเทศ แม้กระทั่งในภาคเหนือสุดของศรีลังกาที่รัฐบาลกำลังรบกับทมิฬ เจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐบาลเข้าไปไม่ได้ แต่อาสาสมัครของสรรโวทัยเข้าไปได้ นายอริยรัตนะกล่าวว่าเขาได้แนวคิดเรื่องสรรโวทัยมาจากมหาดมะคานธี คำว่า สรรโวทัย มาจากคำว่า “สรรพ” ที่แปลว่าทั้งปวง กับคำว่า “อุทัย” ที่แปลว่า การตื่นขึ้น ดังนั้นคำว่าสรรโวทัยจึงหมายถึงการตื่นขึ้นจากอวิชชาและความหลุดพ้นจากความทุกข์ความยากจนของคนศรีลังกาทั้งหมด ถ้าเทียบกับแนวคิดการพัฒนาชนบทไทยน่าจะหมายถึงการที่หมู่บ้านไทยหลุดพ้นจากความโง่ ความจน และความเจ็บป่วยหมายของสรรโวทัยมี 3 ประการคือ

- 1) ปลุกจิตสำนึกของประชาชนด้วยการใช้ธรรมะในพระพุทธศาสนา
- 2) แนะนำให้ประชาชนใช้ระบบเศรษฐกิจพอเพียงแบบพึ่งตนเอง
- 3) ส่งเสริมให้หมู่บ้านดำเนินการปกครองตนเอง (Gram Swaraj) ด้วยระบอบ

ธรรมาภิบาล

ในการดำเนินการตามเป้าหมายข้อที่ 1 สรรโวทัยเน้นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา 2 หัวข้อ คือพรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 ตามหลักพรหมวิหาร 4 นั้น ประชาชนต้องยึดหลักเมตตาคือมีความรักความปรารถนาดีต่อทุกคน มีกรุณาคือความสงสารคิดช่วยเหลือชาวบ้านด้วยกันให้พ้นทุกข์ มีมุทิตาคือพลอยยินดีเมื่อพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญก้าวหน้า และมีอุเบกขาคือมีใจเป็นกลาง ไม่ทะเลาะกันเพราะความแตกต่างทางเชื้อชาติศาสนา ไม่ถือเขาถือเรา แม้แต่คนในศาสนาอื่น สรรโวทัยก็ให้เข้าร่วมงานได้ ชาวบ้านของสรรโวทัยต้องมีสังคหวัตถุ 4 คือ

- 1) ทาน คือการให้ ต้องเป็นผู้ที่ให้ความรู้สึกเป็นสุข คนมีต้องช่วยเหลือคนจน
- 2) ปิยวาจา คือพูดจาดีไปเพราะอ่อนหวาน ประสานสามัคคี
- 3) อตถจริยา คือบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน อาสาสมัครสรรโวทัยที่ไม่มีเงินก็สามารถใช้กำลังกายและกำลังปัญญาให้บริการแก่ชุมชนได้
- 4) สมานัตตตา คือวางตนพอดีใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย มุ่งความรักความสามัคคีกันของชุมชนเป็นหลัก ปรากฏว่ามีคนจำนวนมากมาร่วมขบวนการสรรโวทัยพัฒนาหมู่บ้าน สรรโวทัยจัดโครงการนั่งสมาธิและเดินเพื่อสันติภาพ มีคนมาร่วมเดินกันหลายแสนคน สรรโวทัยพยายามสร้างสันติภาพขึ้นมาโดยที่ไม่ต้องไปพึ่งระบบราชการ เวลาเกิดสึนามิขึ้นมา ถ้าต่างประเทศอยากจะส่งเงินช่วยเหลือให้ถึงชาวบ้านศรีลังกา พวกเขาจะส่งผ่านองค์กรสรรโวทัย เพราะมีสมาชิกอยู่ทั่วประเทศศรีลังกา ประเทศไทยยังไม่มืองค์กรเอกชนที่ทำงาน เพื่อพัฒนาชนบทที่กว้างขวางอย่างนี้ (ออนไลน์ <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=170137>; ค้นคืนวันที่ 11 พฤศจิกายน 2552)

เอเลนา นอร์เบิร์ก-ฮอดจ์ เน้นให้เห็นว่าโลกาภิวัตน์ที่มาพร้อมกับการค้าเสรีมีส่วนสำคัญในการทำลายความหลากหลายของชีวิต กฎอนิจจังและกฎแห่งกรรมในพุทธศาสนาช่วยอธิบายช่องว่างทางเศรษฐกิจของประชากรโลกที่ขยายตัวมากขึ้น พุทธธรรมจะช่วยให้สามารถถอยออกมาจากโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีสติ การเน้นพุทธเศรษฐศาสตร์ เท่ากับการเพิ่มความแข็งแกร่งให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้เป็นภูมิคุ้มกันภัยจากโลกาภิวัตน์ได้เป็นอย่างดี (อภิชัย พันธเสน 2547(ก):18)

อภิชัย พันธเสน (2547:11) ได้กล่าวถึงข้อเขียนของประเวศ วะสี ว่าได้เขียนหนังสือชื่อ ธรรมิกสังคัม (2538) ซึ่งได้ให้ความหมายว่าสังคัมที่ใช้หลักธรรมะหรือความถูกต้องเป็นสังคัมที่มีอิสรภาพ หรือความสงบสุขเนื่องจากหลุดพ้นจากภาวะบีบคั้น

อภิชัย พันธเสน (2547(ก):378-379) ได้กล่าวถึงตัวอย่างทฤษฎีพุทธเศรษฐศาสตร์ไว้ดังนี้

- 1) ทฤษฎีการผลิต (Production Theory) ทฤษฎีการผลิตในพุทธเศรษฐศาสตร์ แสดงให้เห็นว่าปัญญามีความสำคัญต่อกระบวนการผลิต ปัญญาจะช่วยให้เกิดการผลิตที่ลดการ

ทำลายล้างทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

2) ทฤษฎีการบริโภค (Consumption) ในทางพุทธเศรษฐศาสตร์คือความพึงพอใจหรือความเพลิดเพลินยินดีกับการเสพความสุขกระตุ้นกิเลสให้ตื่นตัวอยู่เสมอ แต่สิ่งที่ระงับความสุขได้อย่างแท้จริง คือปัญญา ที่เข้าใจทุกสิ่งทุกอย่างตามความเป็นจริงนั่นคือความรู้ที่ว่าความสุขเมื่อเสกเข้าไปแล้วมิได้ช่วยให้เกิดความสุข แต่กลับทำให้เกิดความทุกข์ ดังนั้นการบริโภคในพุทธเศรษฐศาสตร์จึงเน้นการบริโภคเพียงประเภทเดียวคือ การบริโภคเพื่อบำบัดทุกข์เวทนา อันเกิดจากความจำเป็นทางสรีรภาพและทางชีวภาพโดยมีปัญญาเป็นปัจจัยเชื่อมโยงที่สำคัญ

3) ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utility Theory) ในทางพุทธเศรษฐศาสตร์คือประโยชน์ที่พึงหมาย คือต้องเข้าใจถึงเป้าหมายที่จะบรรลุอย่างชัดเจน คือสามารถในการใช้สอยสิ่งที่น่าสนใจบริโภคให้เกิดประโยชน์ในการเกื้อกูลชีวิตและสติปัญญาแก่ผู้บริโภคให้มากที่สุด

4) ทฤษฎีกระจายการผลิต (Distribution Theory) ในทางพุทธเศรษฐศาสตร์คือเป็นการผลิต เพื่อให้เกิดรัฐสวัสดิการแก่สังคมและปรารถนาจะให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นอย่างน้อยที่สุด

5) ทฤษฎีการใช้เวลา (Time-use Theory) ในทางพุทธเศรษฐศาสตร์คือใช้เวลาอย่างไรให้ได้รับความสุขตลอดเวลาภายใต้หลักเกณฑ์การไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

6) ทฤษฎีว่าด้วยการประหยัด (Theory of Economy) ในทางพุทธเศรษฐศาสตร์คือเป็นการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าให้มากที่สุด ลดการเบียดเบียนสิ่งอื่น รวมทั้งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้น้อยมากที่สุด

7) ทฤษฎีว่าด้วยการหาความสุขหรือความพอใจจากการทำงาน (Theory of Work Satisfaction) ผู้ที่ใช้ชีวิตในแนวพุทธเศรษฐศาสตร์ สามารถทำงานได้โดยไม่ต้องเน้นประเด็นผลตอบแทนเป็นตัวเงินเสมอไป ก็สามารถเลือกทำงานที่สร้างสรรค์และให้ความสุขได้พร้อมกันไป

แนวคิดพุทธเศรษฐศาสตร์มีจุดเน้นที่สำคัญคือ เน้นความเข้าใจในมนุษย์โดยเฉพาะสาเหตุที่ทำให้มนุษย์เกิดความทุกข์ และเพื่อจะช่วยให้มนุษย์รอดพ้นจากความทุกข์ หรือเข้าใจความสุขในความหมายที่แท้จริง ทั้งหมดนี้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐศาสตร์มนุษยนิยม ที่ให้ความสำคัญกับชีวิตและคุณภาพชีวิตของมนุษย์และที่สำคัญที่สุด คือ การส่งเสริมให้มนุษย์ได้มีวิวัฒนาการไปสู่ความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์และมีนักวิชาการหลายท่านที่มี แนวคิดเศรษฐศาสตร์มนุษยนิยมได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีชีวิตอยู่อย่างพอเพียง โดยคำนึงถึงการพัฒนาการให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจชุมชนโดย เน้นคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลักดังเช่น แนวคิดของ อี. เอฟ. ชูมาเคอร์ (E.F. Schumacher) นักเศรษฐศาสตร์ชาวเยอรมันที่เน้นความจำเป็นของมนุษย์เป็นหลัก และมีการพัฒนาชนบทโดยนำเอาจริยธรรมกลับเข้ามาใช้ ร่วมกับ เศรษฐศาสตร์อีกครั้ง หรือ ชิมองด์ เดอ

ซิมอนดี (Simonde de Sismondi) ที่ได้ตั้งข้อสังเกตว่า

“ การมีอยู่อย่างพอเพียงมีความจำเป็นสำหรับชีวิต และต่อการพัฒนาทางคุณธรรม และจริยธรรมทุกด้าน รวมทั้งพัฒนาการด้านสติปัญญาเป็นสิ่งที่มนุษย์จะขาดมิได้” หรือแนวคิดของ มัลทัสและริคาร์โด นักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกมีแนวคิดที่ว่าเศรษฐกิจในระยะยาวมีแนวโน้มที่จะอยู่ใน สภาวะการคงตัว (stationary state) โดยที่คนส่วนใหญ่สามารถดำรงชีพอยู่ได้เพียงระดับการพอเพียง แก่การยังชีพ ซึ่งแนวคิดของทั้งสามท่านนี้นอกจากสอดคล้องกับแนวคิดพุทธเศรษฐศาสตร์แล้วยัง สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ให้ความสำคัญอยู่ อย่างพอเพียงไม่โลกมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความ เพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตอีกด้วยและนอกจากนี้แล้วยังมีแนวคิดเศรษฐศาสตร์มนุษยนิยม ที่ให้ความสำคัญกับการอยู่อย่างพอเพียงการให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจชุมชนเน้นคุณธรรมและ จริยธรรมเป็นหลัก ซึ่งจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์มนุษยนิยมดังนี้คือ

4. แนวคิดเศรษฐศาสตร์มนุษยนิยม

เศรษฐศาสตร์มนุษยนิยมให้ความสำคัญกับชีวิตและคุณภาพชีวิตของมนุษย์และที่สำคัญ ที่สุดคือ การส่งเสริมให้มนุษย์ได้มีวิวัฒนาการไปสู่ความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ นักเศรษฐศาสตร์ ในสำนักนี้ทุกคนให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตในระดับสูง และความจำเป็นขั้นต่ำของชีวิตมนุษย์ และมีนักวิชาการหลายท่านที่ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีชีวิตอยู่อย่างพอเพียง โดยคำนึงถึงการ พัฒนา การให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจชุมชนเน้นคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลัก ซึ่งมีนักวิชาการ หลายท่านที่กล่าวถึงแนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์มนุษยนิยมเอาไว้ ได้แก่

ซิมอนดี เดอ ซิมอนดี (Simonde de Sismondi) นักเศรษฐศาสตร์ชาวสวิสเชื้อสาย ฝรั่งเศสได้เขียนหนังสือเศรษฐศาสตร์แนวมนุษยนิยมเล่มแรกในปี ค.ศ. 1819 ชื่อ The New Principles of Political Economy ซึ่งซิมอนดีได้ตั้งข้อสังเกตว่า “ การมีอยู่อย่างพอเพียงมีความจำเป็นสำหรับ ชีวิต และต่อการพัฒนาทางคุณธรรมและจริยธรรมทุกด้านรวมทั้งพัฒนาการด้านสติปัญญาเป็นสิ่งที่ มนุษย์จะขาดมิได้ ” (อภิรักษ์ พันธเสน 2547(๗) : 267-268)

อี. เอฟ. ชูมาเคอร์ (E.F. Schumacher) นักเศรษฐศาสตร์ชาวเยอรมันได้วิพากษ์ความคิด ที่ทันสมัยแบบตะวันตกพร้อมทั้งเสนอแนวคิดที่ว่า ในการพัฒนาต้องเน้นความจำเป็นของมนุษย์ มี การพัฒนาชนบทโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมระกะของชูมาเคอร์คือ เดินตามความต้องการ และ เน้นความสำคัญของมนุษย์มากกว่าการผลิตสิ่งของ ดังนั้นเราจึงควรเรียนรู้ที่จะคิดหาโครงสร้างที่ สามารถจัดการกับหน่วยผลิตขนาดเล็กที่มีหลากหลายได้ การเน้นหน่วยผลิตที่มีขนาดเล็กเกิดจาก

ความคิดของเขาที่ต้องนำเอาจริยธรรมกลับเข้ามาใช้ร่วมกับเศรษฐศาสตร์อีกครั้ง ชวนาต้องไม่เป็นเพียงปัจจัยการผลิต แต่ต้องเป็นตัวของตัวเอง มีความสำคัญและมีความหมายทางเศรษฐกิจมากที่สุดสำหรับตัวของเขาเองเช่นเดียวกับที่ดินที่เขาใช้ในการผลิต และ สิ่งท้าทายความรู้ความสามารถในทางเศรษฐศาสตร์มากที่สุดคือ การแก้ต้องการเน้นเทคโนโลยีที่เหมาะสมและใช้หมู่บ้านเป็นฐานความคิดในการพัฒนางานสำคัญเฉพาะหน้าคือปัญหาความยากจนในชนบท

สำหรับการแก้ปัญหาความยากจนในชนบท ขั้นแรกคือ ต้องสามารถสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานให้ได้ ขั้นที่สอง เพื่อขจัดความยากจนให้หมดไป จะต้องนำเอาหน่วยการสร้างงานที่มีอยู่นับล้านไปสู่ชนบทและเมืองเล็ก ๆ ทำให้เป็นประโยชน์ ส่วนภารกิจที่สำคัญที่สุดในทศวรรษนี้คือ (1970) ความพยายามในการพัฒนาที่เหมาะสมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีผลโดยตรงที่ใจกลางของโลกแห่งความยากจน ซึ่งประกอบไปด้วยกว่า 2 ล้านหมู่บ้าน ถ้าปล่อยให้ชีวิตในชนบทยังคงพังทลายลงทุกวันจะไม่มีทางออก การพัฒนาในความหมายที่แท้จริงเท่านั้นที่ให้หลักประกันว่าจะช่วยให้คนในชนบทในโลกที่สามารถช่วยตัวเองได้ (อภิชัย พันธเสน 2547(ข) : 287-289)

มัลทัทและริคาร์โด นักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกมีแนวคิดที่ว่า เศรษฐกิจในระยะยาวมีแนวโน้มที่จะอยู่ในสภาวะการคงตัว (stationary state) โดยที่คนส่วนใหญ่สามารถดำรงชีพอยู่ได้เพียงระดับพอเพียงแก่การยังชีพ (subsistence level) เท่านั้น (อภิชัย พันธเสน 2547 (ข) : 649)

อภิชัย พันธเสน (2547(ข) : 284) ได้กล่าวถึง โมฮันดาส คานธี (Mohandas Gandhi) ว่าได้รับการยกย่องให้เป็นมหาตมะ หรือบิดาของชาติอินเดีย ความคิดของคานธีส่วนใหญ่เป็นเศรษฐศาสตร์การพัฒนา โดยเน้นไปที่การสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจชนบท ในลักษณะการพึ่งตนเองให้มากที่สุด

จากแนวคิดเศรษฐศาสตร์มนุษยนิยมของนักวิชาการในหลายๆท่านที่ได้กล่าวมานั้นล้วนให้ความสำคัญกับชีวิตและคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ทั้งสิ้นรวมไปถึง การที่มุ่งเน้นในเรื่องของการพัฒนาชุมชน เช่น โมฮันดาส คานธี (Mohandas Gandhi) ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นมหาตมะหรือบิดาของชาติอินเดีย โดยความคิดของคานธีส่วนใหญ่เป็นเศรษฐศาสตร์การพัฒนา โดยเน้นไปที่การสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจชนบทในลักษณะการพึ่งตนเองให้มากที่สุด ส่วนอี. เอฟ. ชูมาเคอร์ (E.F. Schumacher) นักเศรษฐศาสตร์ชาวเยอรมันก็ได้มีแนวคิดว่า ในการพัฒนาต้องเน้นความจำเป็นของมนุษย์เป็นหลักและต้อง มีการพัฒนาชนบทโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ซึ่งจากแนวคิดเศรษฐศาสตร์มนุษยนิยมทั้งสองท่าน ก็สอดคล้องกับแนวคิดของ โครลลี ไบรอันและหลุยส์ จี ไวท์ (Coralie Bryant and Louise G. White) ที่มองว่าการพัฒนาชนบทเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาชาติที่พยายามปรับปรุงมาตรฐานการครองชีพของประชาชนให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้และยังสอดคล้องกับแนวคิดและปรัชญาในการพัฒนาชนบท ที่กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพของชุมชน

(community Potentiality)คือการคำนึงถึงองค์ประกอบทางธรรมชาติ โดยต้องยึดปรัชญาพื้นฐานของการพัฒนาชนบทว่า พลังสำคัญที่จะบันดาลให้เกิดความสำเร็จนั้นมาจากคนในชุมชนต้องเข้าใจรากฐานทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมต่างๆ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการพึ่งตนเอง ของชุมชนชนบทที่พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี คือ ชุมชนรู้จักสร้างและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับการทำงานของตนเองและ มีการพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ (Economy) คือสามารถดำรงชีพอยู่ได้ โดยมีรายได้พอเพียงต่อการแสวงหาปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต และสามารถหารายได้ตามความเหมาะสม ไม่ฟุ่มเฟือยจนเกินไปและไม่ขัดสนมากนัก โดยแนวคิดของนักวิชาการทั้งหมดที่ได้กล่าวมานี้ ล้วนสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้ให้ความสำคัญกับการ การพออยู่ พอประมาณ โดยอยู่อย่างพอเพียงเน้นการพึ่งพาตนเองและส่งเสริมให้มีการพัฒนาชนบท โดยให้ประชาชนในชนบทได้ทำการเกษตรอย่างยั่งยืน หรือที่เรียกว่า เกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งหมายถึงแนวทางหรือหลักการในการบริหารการจัดการที่ดินและน้ำ เพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยเหตุนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้พระราชทานพระราชดำริ เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบความยากลำบากดังกล่าว ให้สามารถผ่านพ้นช่วงเวลาวิกฤติ โดยเฉพาะการขาดแคลนน้ำได้ โดยไม่เดือดร้อนและยากลำบากนัก

ในเรื่องของแนวคิดการพัฒนาชุมชนที่กล่าวมาข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่า มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีต่างๆในหลายด้านทั้งในด้านของ ทฤษฎีการพึ่งตนเองของชุมชนชนบท ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion Theory) ที่มีความเชื่อว่าความเจริญจะเกิดขึ้น ณ ชุมชนใด ชุมชนหนึ่งก่อน แล้วจึงค่อยแพร่กระจายออกไปชุมชนอื่นโดยที่มีการติดต่อกันของคนต่างชุมชนหรือคนต่างวัฒนธรรม เป็นการแพร่กระจายความรู้ ความคิด และสิ่งแปลกใหม่ซึ่งทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรมนี้มีความสำคัญอย่างมาก โดยผู้วิจัยมองว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเมื่อเริ่มเกิดขึ้นที่ใดแล้วน่าจะได้มีการแพร่กระจายความรู้ ความคิด วิธีการต่างๆที่เราไปยังชุมชนอื่นๆด้วยโดยใช้ การเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านหรือสถาบันในชุมชนนำมาผสมกับองค์ความรู้สมัยใหม่ ให้เหมาะสมกับสภาพและเงื่อนไขของชุมชนท้องถิ่นโดยเรียนรู้จากการความรู้ให้ซึ่งกันและกัน อีกทั้งควรคำนึงถึงหลักการสำคัญคือ การเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการดำรงชีวิต คือการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การเรียนรู้ที่ให้คุณค่าแก่ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้มีการนำแนวคิดการพัฒนาชุมชนและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนมาใช้ เพราะเมื่อชุมชนหรือประชาชนได้เรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและได้นำปฏิบัติตามแล้วนั้นคือ หัวใจสำคัญของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่จะเสริมสร้างให้สมาชิกของชุมชนมีความสามารถในการตัดสินใจและกำหนด

ตนเองเพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งและสุขภาพของชุมชนเพื่อมุ่งลดทุกข์สร้างสุขอย่างยั่งยืนตลอดไป
 สมกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือการพัฒนาตามแนวคิดพัฒนาชุมชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้คือ

5. แนวคิดการพัฒนาชุมชน

ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2547 : 452-453) ได้กล่าวถึงแนวคิดการพัฒนาชุมชนว่าแนวความคิด
 เรื่องของชุมชนนิยมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความคิดของการยอมรับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และ
 การอยู่ร่วมกันในสังคม เน้นให้ความสำคัญกับการสร้างศีลธรรมและคุณธรรม หรือความเป็น
 พลเมืองที่ดี การรู้จักเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นและ เน้นให้ความสำคัญต่อการเพิ่มอำนาจของ
 ประชาชนให้เข้ามารวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือชุมชน มีการประสานงาน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และร่วม
 มือกันอย่างเป็นอิสระเพื่อเรียนรู้และดูแลรับผิดชอบตนเอง รวมทั้งดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง
 กับการตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคมโดยรวม ซึ่งแนวคิดพัฒนาชุมชน ก็ได้มี
 นักวิชาการต่างๆ ได้กล่าวไว้หลายท่าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้คือ

เจมส์ เย็น (James Yen) ได้กล่าวถึงการให้ความสำคัญกับการให้ประชาชนเข้ามามีส่วน
 ร่วมในโครงการต่างๆกับรัฐ โดยเขามีความเชื่อ ใน 14 ข้อต่อไปนี้ว่า เข้าไปหาประชาชน อยู่ร่วมกับ
 ประชาชน เรียนรู้จากประชาชนวางแผนกับประชาชน ทำงานกับประชาชน เริ่มจากสิ่งที่ประชาชนรู้
 สร้างจากสิ่งที่ประชาชนมี สอนโดยการทำให้ดู เรียนรู้จากการกระทำ ไม่ใช่การแสดงเพื่อโอ้อวด
 แต่เป็นแบบแผน ไม่ใช่เป็นเศษเล็กน้อย แต่เป็นระบบ ไม่ใช่ที่ละชิ้นแต่ผสมผสาน ไม่ยอมตามแต่
 เปลี่ยนแปลง ไม่สงเคราะห์แต่ปลดปล่อย (ชินรัตน์ สมสืบ 2547 : 275-27)

อิสาดิลลูตฟี จะปาเกีย เห็นว่าการแก้ปัญหาชุมชนเริ่มจากการปรับเปลี่ยนทัศนคติ
 องค์กรความรู้ ความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในพื้นที่อย่างถูกต้อง เสริมสร้างความ
 ไว้วางใจและร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์เร่งสร้างความพึงพอใจและความอึดอึดทางจิตวิญญาณสู่
 การสถาปนาสันติสุขอย่างยั่งยืน (ชินรัตน์ สมสืบ 2547 :114) การให้ความสำคัญกับชุมชนเป็นอีกข้อ
 หนึ่งในแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ที่เน้นให้ชุมชนเป็นเจ้าของ คือต้องการให้
 ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกๆด้าน

**5.1 แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยการพึ่งพาและการแพร่กระจายนวัตกรรมของชุมชนท้องถิ่น
 ประกอบไปด้วย**

5.1.1 ทฤษฎีการพึ่งตนเองของชุมชนชนบท ทฤษฎีนี้ สัจญา สัจญาวิวัฒน์ และ
 สุริชัย หวันแก้วได้เสนอต่อสภาวิจัยแห่งชาติในปี 2530 โดยอธิบายว่า การที่ชุมชนจะพึ่งตนเองได้
 ต้องพึ่งตนเองได้ 5 ด้านคือ (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร (อบอุ้น) 2549: 233-235)

1) การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี (Technology) หมายถึง ทำให้ชุมชนสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักสร้างและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับการทำงานของตนเอง

2) การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ (Economy) หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีพมีรายได้พอเพียงต่อการแสวงหาปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต และสามารถหารายได้ได้ตามความเหมาะสมไม่ฟุ่มเฟือยจนเกินไปและไม่ขัดสนมากนัก

3) การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ (Resource) หมายถึง การมีทรัพยากรธรรมชาติและความสามารถในการรักษาและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ตามความเหมาะสมไม่ให้เสื่อมสิ้นไปและรู้จักใช้อย่างพอเพียงในการดำรงชีวิต

4) การพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ (Mental) หมายถึง ความพร้อมหรือการมีจิตใจที่กล้าหาญเข้มแข็งในการต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงชีพ และการพัฒนาชีวิตให้มีความก้าวหน้าในการปกครองควบคุมตนเอง ป้องกันกิเลส โลก โกรธ หลง ที่ทำให้ตนเองเดือดร้อน

5) การพึ่งตนเองได้ทางสังคม (Social) หมายถึง ภาวะความเป็นปึกแผ่นทางสังคมอันสืบเนื่องมาจากการเรียนรู้การปรับตัว และการจัดการตัวเองของชุมชนที่ได้มีกระบวนการทางสังคมและสร้างระบบระเบียบแห่งชุมชนขึ้นมาจนกลายเป็นวัฒนธรรมประเพณีรวมทั้งองค์กรของชุมชน

การพึ่งตนเองได้ หมายถึง ความสามารถในการดำรงตนได้อย่างมีอิสระ มั่นคง สมบูรณ์ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและชุมชน โดยในระดับปัจเจกบุคคลสามารถแยกตัวออกมาอยู่ต่างหากมีความมั่นคงในชีวิตสามารถเลี้ยงตัวเองได้ตัดสินใจในเรื่องสำคัญได้เองหรือสามารถขอคำแนะนำจากผู้อื่นมาประยุกต์ใช้ประกอบการตัดสินใจของตนได้ ส่วนชุมชนการพึ่งตนเองคือการมีการกระทำระหว่างกลุ่มอย่างต่อเนื่องตามกฎระเบียบของสังคมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วม ณ พื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่ง

โครัลลี ไบรอันและหลุยส์จี ไวท์ (Coralie Bryant and Louise G. White) มองว่า การพัฒนาชนบทเป็นเป้าหมายสำคัญ ของการพัฒนาชาติที่พยายามปรับปรุงมาตรฐานการครองชีพของประชาชนให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ เมื่อถึงทศวรรษ 1970 แนวความคิดการพัฒนาชนบทได้ขยายออกไปครอบคลุมถึงความต้องการด้านอาหาร รายได้ในชนบท การแจกจ่ายทรัพยากรและการเมืองของชนบท (ดิน ปรัชญพฤทธิ 2548: 529)

5.1.2 ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (The Diffusion Innovation Theory)

ทฤษฎีนี้ผสมผสานระหว่างความรู้ทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยามีสาระโดยย่อว่าการรับนวัตกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นอยู่กับบุคคล ระบบสังคม ระบบสื่อสาร ตัวนวัตกรรมและ

ระยะเวลา Rogers กล่าวถึงองค์ประกอบของกระบวนการแพร่กระจายประกอบด้วยส่วนต่างๆคือ นวัตกรรม (Innovation) การสื่อสาร โดยผ่านสื่อทางใดทางหนึ่งช่วงเวลาหนึ่งเข้าสู่หมู่สมาชิกของระบบหนึ่ง

ทฤษฎีนี้กล่าวถึงการที่ประเทศ หรือสังคมและชุมชนหนึ่งชุมชนใดจะมีการพัฒนา หรือเจริญก้าวหน้าขึ้นต้องมีปัจจัยหลายอย่างสนับสนุน โดยกล่าวถึงปัจจัย 6 ประการคือ

- 1) ปัจจัยทางทรัพยากรธรรมชาติ
- 2) ทรัพยากรมนุษย์
- 3) องค์การทางสังคม
- 4) ภาวะผู้นำในหมู่บ้าน การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับข้าราชการของรัฐ

กับการฝึกอบรม

5) ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าความเจริญจะเกิดขึ้นณ.ชุมชนใดชุมชนหนึ่งก่อนแล้วจึงค่อยแพร่กระจายออกไปชุมชนอื่นโดยที่มีการติดต่อกันของคนต่างชุมชนหรือคนต่างวัฒนธรรมเป็นการแพร่กระจายความรู้ ความคิด และสิ่งแปลกใหม่ที่เรียกว่านวัตกรรม

6) การฝึกอบรมเป็นปัจจัยเสริมแรงผลักดันให้ชุมชนมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น สรุปทฤษฎีสักยภาพในการพัฒนาและการแพร่กระจาย มีความสำคัญต่อการพัฒนาในสังคมและชุมชนท้องถิ่น

5.2 แนวคิด ทฤษฎีว่าด้วยสิทธิของชุมชนท้องถิ่น

แนวคิด สิทธิของชุมชนท้องถิ่นเป็นแนวคิดที่เกิดจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจในประเทศไทยที่มีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมสูง มุ่งพัฒนาภาคธุรกิจอุตสาหกรรมได้สร้าง ความร่ำรวยให้กับผู้ประกอบการและนายทุน แต่ไม่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของ ประชาชนภาคเกษตรหรือในชนบทให้ดีขึ้นก่อให้เกิดปัญหาการล่มสลายของสังคมชนบท

แนวความคิดสิทธิชุมชน มุ่งเน้นถึงหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกันภายในชุมชนเอง และระหว่างชุมชนที่เกี่ยวข้อง ในการดูแลรักษาทรัพยากรและธรรมชาติแวดล้อมสิทธิชุมชนเป็นวิถีคิดที่มีพื้นฐานมั่นคงอยู่ในวัฒนธรรม ความผูกพันทางสังคมทางศีลธรรมเป็นพื้นฐานที่ชุมชนใช้ในการกำหนดสิทธิตามประเพณีในการควบคุมจัดการกำหนดสิทธิตามประเพณี ในการควบคุมจัดการ ปกป้องดูแลทรัพยากรของตน

สิทธิชุมชน หมายถึง สิทธิร่วมเหนือทรัพย์สินของชุมชนที่ให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนจากแนวความคิดเรื่องสิทธิชุมชนนี้สามารถนำไปปรับใช้กับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้ทั้งนี้เพื่อการจัดการที่มีทรัพยากร

ธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยให้สถาบันในชุมชนท้องถิ่น มีสิทธิและอำนาจในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นมากขึ้น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร(อบอุ่น)2549: 237-238)

5.3 แนวคิด ทฤษฎีว่าด้วยการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น

แนวคิดการพัฒนาชุมชนและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน แนวคิดนี้มองว่า กระบวนการเรียนรู้ เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ที่จะเสริมสร้างให้สมาชิกของชุมชนมีความสามารถในการตัดสินใจและกำหนดตนเอง เพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งและสภาวะของชุมชน เพื่อมุ่งลดทุกข์สร้างสุขอันประกอบไปด้วยการวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อรู้จักตนเอง ชุมชน และสังคม การกำหนดแผนงานหรือกิจกรรม การลงมือปฏิบัติงาน และการประเมินผลการทำงาน ล้วนเป็นกระบวนการเรียนรู้ทั้งสิ้น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร(อบอุ่น)2549: 239-240)

เทคนิคในการเสริมสร้างการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น ได้แก่

- 1) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยลงมือปฏิบัติจริงพร้อมกับการมีส่วนร่วมในการทำงานในขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์ชุมชน การกำหนดปัญหา การแสวงหาทางเลือก การวางแผน การปฏิบัติ การควบคุมติดตามและประเมินผล
- 2) การเรียนรู้จากประสบการณ์ ทั้งของตนเองและของผู้อื่น โดยการศึกษาดูงาน และไปอย่างมีจุดมุ่งหมาย มีการวิเคราะห์แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ มีการสรุปทบทวน
- 3) เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านหรือสถาบันในชุมชนนำมาผสมกับองค์ความรู้สมัยใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพและเงื่อนไขของชุมชนท้องถิ่น
- 4) เรียนรู้จากการถ่ายทอด และสถานการณ์จำลองเป็นการเรียนรู้จากการถ่ายทอดเนื้อหาโดยตรง เช่น การให้ข้อมูลข่าวสาร การบอกเล่า การบรรยายและสื่อต่างๆ

เทคนิคการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ดี ควรเป็นเทคนิคแบบผสมผสานและควรคำนึงถึงหลักการสำคัญคือ การเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการดำรงชีวิต การเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม และเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การเรียนรู้ที่ให้คุณค่าแก่ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย อาทิ เพศ วัย อาชีพ พื้นฐานการศึกษา และประสบการณ์

เดวิท แมททิวส์ ได้อธิบายว่า กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนหมายถึง สิ่งที่เรียนรู้และผ่านสิ่งแลกเปลี่ยนกับคนอื่น และการเรียนรู้ของชุมชนไม่แยกขาดจากสาธารณะการเรียนรู้ของชุมชนเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาชุมชนในวิถีทางที่ทำให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน ชุมชนอุดมไปด้วยชีวิตสาธารณะที่มีสุขภาพดี หรือชุมชนที่มีประชาสังคมเข้มแข็ง จึงมิได้เป็นอะไรอื่นนอกจากชุมชนแห่งการเรียนรู้

แนวคิดพัฒนาชุมชนและกระบวนการเรียนรู้ชุมชนนี้ช่วยให้เราเห็นภาพรวมของท้องถิ่นเป็นอย่างดี ชุมชนท้องถิ่นที่มีการเรียนรู้ย่อมมีการปรับตัวได้ดีกว่าส่วนชุมชนที่ไม่ได้เรียนรู้อย่างกว้างขวางมักจะล่มสลายในความเป็นตัวของตัวเอง

ปัจจุบันการพัฒนาชุมชนด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่ายมีบทบาทอย่างยิ่งในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เพราะจะนำไปสู่การจัดการความรู้ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานชุมชน และการพัฒนาศักยภาพชุมชน (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร(อบอุ้น)2549: 239-240)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแนวคิดการพัฒนาชุมชนและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนซึ่งมองว่ากระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นรวมถึง การมีส่วนร่วมของชุมชน และการพัฒนาศักยภาพชุมชนสอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาในการพัฒนาชนบท ที่เน้นศักยภาพของชุมชนเหมือนกัน ซึ่งเป็นพลังสำคัญที่จะบันดาลให้เกิดความสำเร็จ และการเน้นภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์ชีวิตของบุคคลนั้นๆ และนี่คือแนวคิดและปรัชญาในการพัฒนาชนบท

5.4 แนวคิดและปรัชญาในการพัฒนาชนบท

ปรัชญาการพัฒนาเป็นระบบกฎเกณฑ์ที่ชี้นำการปฏิบัติหรือดำเนินการพัฒนา ดังนั้น การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์และสังคม ช่วยให้เกิดการเข้าใจรูปแบบการพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์และ ศิริณา จิตต์จรัส 2543: 13-14)

5.4.1 แนวคิดตะวันออก เป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวข้องกับศาสนาและธรรมชาติเชื่อในปัจเจกบุคคลมากกว่ากฎระเบียบข้อบังคับ

5.4.2 แนวคิดตะวันตก เป็นสังคมที่ต้องการเอาชนะธรรมชาติเชื่อในสิ่งที่เป็นรูปธรรมเห็นว่าคนมีความรู้ความสามารถสามารถต่อสู้กับธรรมชาติได้

5.4.3 ภูมิปัญญาท้องถิ่น สะสมขึ้นมาจากประสบการณ์ชีวิต สังคมในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันและถ่ายทอดสืบต่อกันมาเป็นวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความสำคัญกับประสบการณ์ จึงมีความเคารพผู้อาวุโส ภูมิปัญญาเป็นฐานความรู้และความคิดของมนุษย์ที่ทำให้สังคมมีพัฒนาการ

สรุปลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

- 1) มีวัฒนธรรมเป็นฐานไม่ใช่วิทยาศาสตร์
- 2) มีการบูรณาการสูง
- 3) มีความเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่สูงส่ง
- 4) เน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าวัตถุธรรม

ปรัชญาการพัฒนาชนบทครอบคลุมแนวคิดและองค์ความรู้ที่สำคัญดังนี้

1) ศักยภาพของชุมชน (community Potentiality) การดำเนินงานพัฒนาชนบทต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทางธรรมชาติ และต้องยึดปรัชญาพื้นฐานของการพัฒนาชนบทว่า พลังสำคัญที่จะบันดาลให้เกิดความสำเร็จนั้นมาจากคนในชุมชนต้องเข้าใจรากฐานทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมต่างๆ

2) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom or Indegenous Knowledge) หรือภูมิปัญญาชาวบ้านหมายถึงความรอบรู้ของชาวบ้านหรือปราชญ์ชาวบ้านที่เรียนรู้จากการสังเกตซ้ำๆจนเกิดเป็นความรู้เป็นประสบการณ์โดยตรงหรือทางอ้อมเพื่อประโยชน์ในด้านต่างๆในการประกอบอาชีพหรือที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต การดูแลสุขภาพ การทำนายดินฟ้าอากาศ ทั้งหมดเป็นเรื่องของวิถีชุมชนที่สืบทอดมายาวนาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความสมดุล ความพอดี และเชื่อมโยงกับครอบครัว สังคม สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ รวมทั้งสิ่งเหนือธรรมชาติ (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ และ ศิริมา จิตต์จรัส 2543: 23-24)

นอกจากนี้ยังหมายถึง การประสานความรู้ใหม่ประสบการณ์ใหม่ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ภูมิปัญญาชาวบ้านที่ปรากฏในสังคมหมู่บ้านสะท้อนให้เห็นถึงหลักการดำรงอยู่ร่วมกันหลายประการคือ

- 1) เป็นสังคมที่อยู่บนพื้นฐานของความเรียบง่าย
- 2) มีการประหยัดและอนุรักษ์สูง
- 3) มีความมั่นคงต่อการเคารพคนและสรรพสิ่ง
- 4) มีวิถีชีวิตและวิถีสังคมที่ไม่มุ่งความรุนแรง
- 5) เป็นระบบขนาดเล็กๆกระจายตัวทั้งในแง่กายภาพและอำนาจการตัดสินใจ
- 6) มีความอ่อนโยนถ่อมตนและการประนีประนอมสูง

การมีส่วนร่วม (Participation) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปเกี่ยวข้องทางความคิด จิตใจ อารมณ์และทางกาย การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการของชุมชนนั้นเป็นวิธีการและจุดหมายของการพัฒนาชนบท คือ การพึ่งตนเองได้ของชนบท ในการปกครองและพัฒนาตนเอง และวิธีการพัฒนาต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในกิจการต่างๆของชุมชนทำให้เกิดการเรียนรู้และการเรียนรู้ทำให้เกิดการพัฒนา(นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์และ ศิริมา จิตต์จรัส 2543: 27)

การมีส่วนร่วมตามแนวคิดของสมาคมสาธารณสุขอเมริกาจำแนกการมีส่วนร่วมเป็น 3 ระดับคือ

1) ระดับการตัดสินใจ (Decision Making) ระดับนี้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการกับการพัฒนาด้วยตัวเองระดับนี้จึงถือเป็นระดับการรับผิดชอบตนเอง

2) ระดับการร่วมมือ (Cooperation) ประชาชนให้ความร่วมมือต่อแผนงาน ที่ริเริ่มโดยเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐซึ่งรัฐต้องการความเสถียรจากชุมชน ในด้านเวลา ทรัพยากร และแรงงาน การมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือว่าอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

3) ระดับการใช้ประโยชน์ (Utilization) ในระดับนี้ประชาชนจะยอมรับและใช้ประโยชน์จากบริการที่วางโครงการเอาไว้ให้เป็นการมีส่วนร่วมในระดับที่ยินยอมรับบริการเท่านั้น

การพึ่งตนเอง (Self-Reliance) มีคำสอนในพุทธศาสนาว่า อตฺตาคิ อตฺตานิโนโล แปลว่า คนเป็นที่พึ่งแห่งตน คำสอนนี้มุ่งให้คนเติบโตพัฒนาความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ มีอิสระจากการพึ่งพาคนอื่นและเป็นผู้มีความคิดอ่านเป็นของตนเอง ทำให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การพึ่งตนเองจึงเป็นจุดหมายของการพัฒนา การพึ่งตนเองอีกรูปแบบหนึ่งคือ การพึ่งกันเอง (Mutual help) เป็นการอาสาสมัครที่จะเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อชุมชน โดยมีเป้าหมายปลายทางที่กำหนดร่วมกัน โดยมีได้หวังผลตอบแทน รูปแบบของการพัฒนาต้องอาศัยทั้งสองแบบ ชุมชนก็จะมี ความเข้มแข็ง และมั่นคง

ชุมชนเข้มแข็ง (Strong Community) เห็นได้จากทรัพยากร องค์ความรู้ การรวมตัวขององค์กรเครือข่ายที่เชื่อมกับภายนอก (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์และ ศิริณา จิตต์จรัส 2543 : 28-29) ลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง ความเข้มแข็งของชุมชนต้องเป็นผลมาจากสภาพพื้นฐานตั้งแต่ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ภูมิปัญญา ภาวะผู้นำ รูปแบบการทำมาหากิน สุขภาพอนามัยที่ดี สภาพแวดล้อมและทรัพยากร การปกครองตนเอง ตลอดจนกระบวนการทางสังคมในชุมชนนั้นๆ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง 3 ประการคือ

1) สภาพพื้นฐานของชุมชน ต้องมีการสะสมดำรงรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นต้องมีผู้นำที่สามารถสร้างศรัทธาและสนับสนุนประสานงานภายในชุมชน มีทรัพยากรที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีพ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม มีการเลือกสรรวัฒนธรรม มีการปัญหาาร่วมกัน โดยไม่สร้างปัญหาต่อเนื่อง

2) กระบวนการชุมชน เป็นการกระทำร่วมกันของมนุษย์ที่มีต่อกัน ต่องาน หรือปัจจัยต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3) พลังชุมชน เป็นพลังที่เกิดจากการกระทำร่วมกันของมนุษย์ ที่กระทำร่วมกันเป็นหมู่คณะทำให้เกิดพลังของชุมชนขึ้น

แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนเช่นกันที่เน้นให้ชุมชนเป็นเจ้าของ และเป็นระบบราชการที่มอบอำนาจให้กับประชาชนไปดำเนินการเองมากกว่าที่จะเป็นกลไกที่คอยให้บริการแต่อย่างเดียว (a community - owned government)

คือ ต้องการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกๆ ด้านและในเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่นั้นก็ถูกพัฒนามาจากชุมชนเช่นกัน โดยเฉพาะเกษตรทฤษฎีใหม่ที่มีส่วนมากมักจะปฏิบัติกันในเขตชนบท ดังนั้นการที่ชุมชนชนบทได้ปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่นั้นก็สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ในเรื่องของ การให้ชุมชนเป็นเจ้าของ (a community – owned government)

6. แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

เทพศักดิ์ บุญรัตน์ (2547 : 205) ได้สรุปแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ว่าเป็นแนวคิดที่สามารถนำทฤษฎีทางการบริหารและเทคนิควิธีการจัดการไปประยุกต์ใช้ ทั้งการบริหารรัฐกิจและการบริหารธุรกิจ แนวคิดนี้ต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารภาครัฐไปจากเดิม โดยให้ความสำคัญต่อทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้า เน้นวัตถุประสงค์และผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานในแง่ผลผลิต ผลลัพธ์ และความคุ้มค่าของเงินรวมถึงการพัฒนาคุณภาพการสร้าง ความพึงพอใจให้แก่ประชาชนผู้รับบริการ โดยนำเอาเทคนิควิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่มาใช้ เช่น การวางแผนเชิงกลยุทธ์การวัดและประเมินผลงานแนวคิดของ Reinventing Government ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากผลงานในหนังสือเรื่อง “Reinventing Government” ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1992 ซึ่งเขียนโดย David Osborne และ Ted Gaebler กล่าวโดยสรุปแล้วปรัชญาและความคิดในการเปลี่ยนโฉมภาครัฐ (Reinventing Government) มีสาระดังต่อไปนี้

- 1) ต้องการให้ระบบราชการทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงมากกว่าให้ระบบราชการลงมือทำงานเอง (catalytic government)
- 2) ต้องการให้ระบบราชการ เป็นระบบที่ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นระบบราชการที่มอบอำนาจให้กับประชาชนไปดำเนินการเอง มากกว่าที่จะเป็นกลไกที่คอยให้บริการแต่อย่างเดียว (a community – owned government)
- 3) ต้องการให้ระบบราชการมีลักษณะของการแข่งขันการให้บริการสาธารณะ (a competitive government)
- 4) ต้องการให้ระบบราชการเป็นระบบที่ขับเคลื่อนด้วยภารกิจมากกว่าขับเคลื่อนด้วยกฎระเบียบ (a mission – driven government)
- 5) ต้องการให้ระบบราชการเป็นระบบที่ให้ความสำคัญต่อผลการปฏิบัติงานมากกว่าสนใจถึงปัจจัยนำเข้าทางการบริหารงานและขั้นตอนการทำงานทั้งหลาย (a results - oriented government)

6) ต้องการให้ระบบราชการเป็นระบบที่มุ่งสนองตอบต่อการเรียกร้องของลูกค้ามากกว่าที่จะสนองตอบต่อความต้องการของตัวระบบราชการและข้าราชการเอง (a customer-driven government)

7) ต้องการให้ระบบราชการดำเนินงานในลักษณะที่เป็นแบบรัฐวิสาหกิจมุ่งการแสวงหารายได้มากกว่าการใช้จ่าย (an enterprising government)

8) ต้องการให้ระบบราชการเป็นระบบที่มีการเฝ้าระวังล่วงหน้า คือ ให้มีการเตรียมป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดในอนาคตมากกว่าที่จะคอยให้ปัญหาเกิดขึ้นแล้วค่อยตามแก้ (an anticipatory government)

9) ต้องการให้ระบบราชการเป็นระบบที่มีการกระจายอำนาจจากข้างบนไปสู่ข้างล่างตามลำดับชั้น โดยเน้นให้ข้าราชการระดับปฏิบัติงานหลักมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการทำงานเป็นทีม (a decentralized government)

10) ต้องการให้ระบบราชการเป็นระบบที่ปรับเปลี่ยนไปตามกลไกของตลาด (a market-oriented government)

ทศพร สิริสัมพันธ์ (2547; 450-451) ได้สรุปสาระสำคัญของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ของโจนาธาน บอสตัน Jonathan Boston และคณะไว้ดังต่อไปนี้

1) มีความเชื่อว่าการบริหารมีลักษณะของความเป็นสากลสภาพหรือไม่มีความแตกต่างอย่างเป็นนัยสำคัญระหว่างการบริหารงานของภาครัฐกิจเอกชนและการบริหารงานภาครัฐ

2) ปรับเปลี่ยนการให้น้ำหนักความสำคัญไปจากเดิมที่มุ่งเน้นการควบคุมทรัพยากร (ปัจจัยนำเข้า) และกฎระเบียบ เป็นเรื่องของการควบคุมผลผลิตและผลลัพธ์หรือปรับเปลี่ยนจากการให้ความสำคัญในการรับผิดชอบต่อกระบวนการงาน (process accountability) ไปสู่การรับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ (accountability for results)

3) ให้ความสำคัญต่อเรื่องของทักษะการบริหารจัดการมากกว่าการกำหนดนโยบาย

4) โอนถ่ายอำนาจการควบคุมของหน่วยงานกลาง (devolution of centralized power) เพื่อให้อิสระและความคล่องตัวแก่ผู้บริหารของแต่ละหน่วยงาน

5) ปรับเปลี่ยนโครงสร้างหน่วยงานราชการใหม่ให้มีขนาดเล็กลงในรูปแบบของหน่วยงานอิสระในกำกับ โดยเฉพาะการแยกส่วนระหว่างภารกิจงานเชิงพาณิชย์และไม่เชิงพาณิชย์ (การกำกับดูแลควบคุม) ภารกิจงานเชิงนโยบายและการให้บริการออกจากกันอย่างเด็ดขาด

6) เน้นการแปรสภาพกิจการของรัฐให้เป็นเอกชนและให้มีการจ้างเหมาบุคคลภายนอก (outsourcing) รวมทั้งการประยุกต์ใช้วิธีการจัดจ้างและการแข่งขันประมูลงาน (competitive tendering) เพื่อลดต้นทุนและปรับปรุงคุณภาพการให้บริการ

7) ปรับเปลี่ยนรูปแบบสัญญาจ้างบุคลากรของภาครัฐให้มีลักษณะเป็นระยะสั้นและกำหนดเงื่อนไขข้อตกลงให้มีความชัดเจนสามารถตรวจสอบได้

8) เลียนแบบวิธีการบริหารจัดการของภาครัฐกิจเอกชน เช่น การวางแผนกลยุทธ์และแผนธุรกิจการทำข้อตกลงว่าด้วยผลงาน(performance agreement) การจ่ายค่าตอบแทนตามผลงาน การจัดจ้างบุคคลภายนอกให้เข้ามาปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวเฉพาะกิจการพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อการบริหารงานและการให้ความสำคัญต่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร (corporate image)

9) มีการสร้างแรงจูงใจและให้รางวัลตอบแทนในรูปแบบของตัวเงิน (monetary incentives) มากขึ้น

10) สร้างระเบียบวินัยและความประหยัดในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ โดยพยายามลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและเพิ่มผลผลิต

การนำแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการนำเทคนิคการบริหารจัดการสมัยใหม่มาใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในส่วนของหน้าที่ที่ภาครัฐนำมาใช้ในการบริหารจัดการเช่นเทคนิคการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยมีการกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ ตัวชี้วัดต่างๆขึ้นทำให้การบริหารงานในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ ลุล่วงตามเป้าหมายได้เป็นอย่างดี

7. การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรากฐานของชีวิตประชาชนในหมู่บ้าน โดยมีความเป็นมาดังนี้

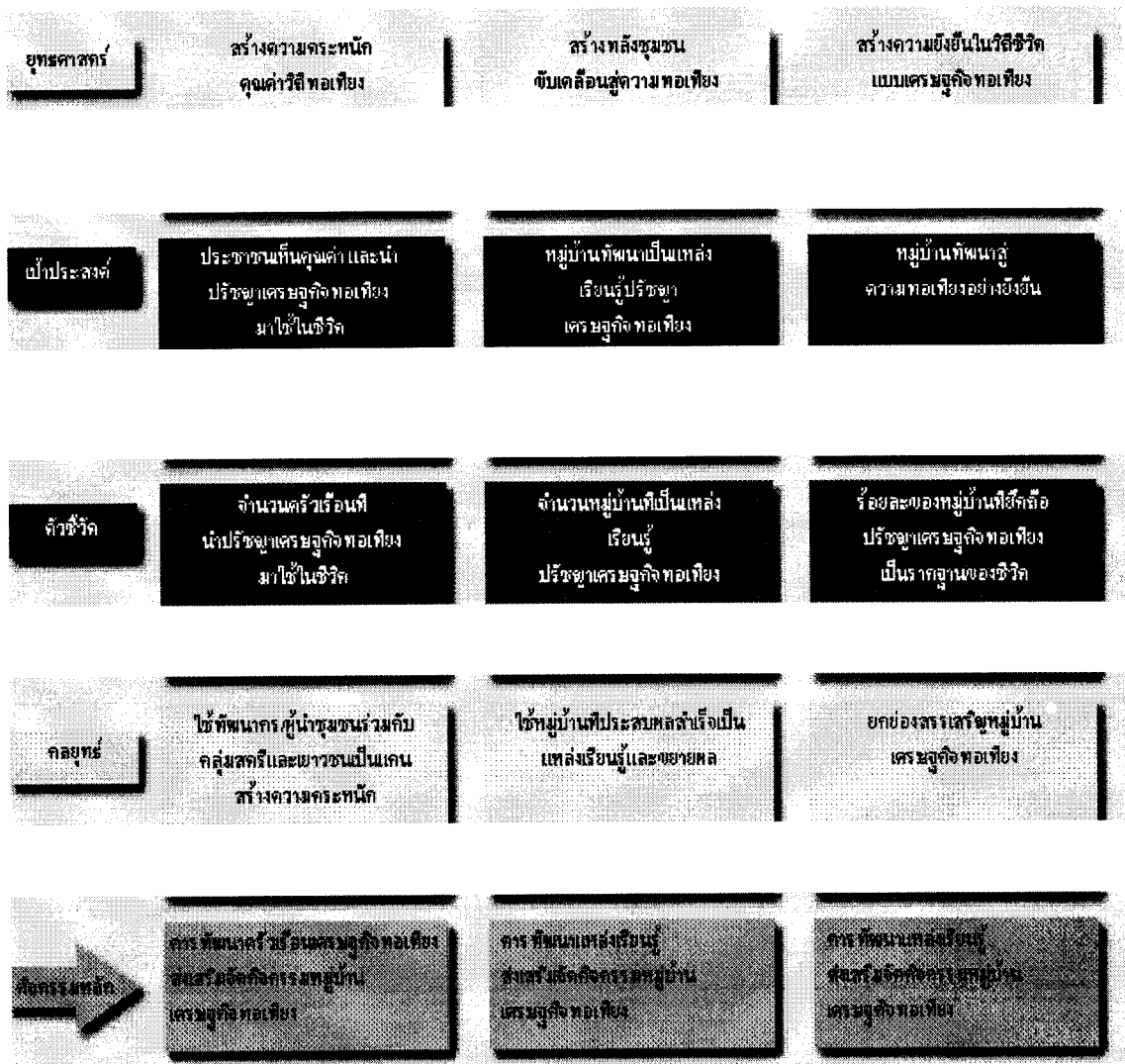
ความเป็นมา กระทรวงมหาดไทยมอบให้กรมการพัฒนาชุมชนเป็นเจ้าภาพหลักรับผิดชอบในการขับเคลื่อนขยายผลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงโดยบูรณาการ ทำงานร่วมกันในทุกกรม รัฐวิสาหกิจ กรมการปกครอง และกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้สัมฤทธิ์ผลอย่างยั่งยืนและได้จัดทำกรอบแนวคิด ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรากฐานของชีวิตประชาชนในหมู่บ้าน โดยมีหลักการคือ ได้ใช้หลักการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาศักยภาพการทำงานร่วมกันและหลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นหลักสำคัญในการทำงานร่วมกัน มีการใช้เทคนิคการกระตุ้นความคิด การสร้างจิตสำนึกด้วยการตั้งคำถามที่โดนใจ คือ ถามให้คิด (คิดเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเพื่อลงมือทำ) ไม่ใช่บอกให้จำแล้วเฉย เริ่มต้นด้วยตัวชี้วัด 6 x 2 เป็นเป้าหมายว่า/ ทำแล้วหรือไม่ มีกระบวนการ

ทำงานและกรอบความคิดในการทำงาน โดยใช้ชุดปฏิบัติการ ที่ประกอบไปด้วย พัฒนาการ ผู้นำ อาสาสมัครพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชน โดยมีผู้สนับสนุนคือ ปลัดอำเภอ ปลัดอบต.ปลัดเทศบาล นักวิชาการเกษตร สาธารณะสุข มีภาคีพันธมิตร จากสมาพันธ์องค์กรพัฒนาชุมชน สมาคมผู้นำ อาสาพัฒนาชุมชน สมาคมผู้นำสตรี สมาคมผู้นำอาชีพก้าวหน้า สมาคมกลุ่มออมทรัพย์ มูลนิธิร่วมเกล้าเยาวชน มีที่ปรึกษาคือ ปราชญ์ชาวบ้านให้คำปรึกษามี กลุ่มเป้าหมายหลักคือ กลุ่มสตรีและ เยาวชน ซึ่งจะช่วยเหลืออำนวยความสะดวกให้เกิดการปฏิบัติพร้อมเพรียงกันทุกคนทุกครอบครัว ใน หมู่บ้านต่อไป โดยกลุ่มที่ปฏิบัติแล้วให้เป็นตัวอย่าง และที่กำลังปฏิบัติอยู่จะทำให้กำลังใจ และที่ยังไม่ ปฏิบัติต้องสร้างแรงจูงใจและกรมการพัฒนาชุมชนก็ได้มี แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการในการ ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรากฐานของชีวิตประชาชนในหมู่บ้าน ดังนี้

- 1) ยุทธศาสตร์คือ สร้างความตระหนักคุณค่าวิถีพอเพียง สร้างพลังชุมชนขับเคลื่อนสู่ ความพอเพียงและสร้างความยั่งยืนในวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) เป้าประสงค์คือ ประชาชนเห็นคุณค่าและนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิต หมู่บ้านพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหมู่บ้านพัฒนาสู่ความพอเพียงอย่าง ยั่งยืน
- 3) ตัวชี้วัดคือ จำนวนครัวเรือนที่นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิต จำนวน หมู่บ้าน ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และร้อยละของหมู่บ้านที่ยึดถือปรัชญาเป็น รากฐานของชีวิต
- 4) กลยุทธ์คือ ใช้พัฒนากรผู้นำชุมชนร่วมกับกลุ่มสตรีและเยาวชนเป็นแกนสร้างความ ตระหนักให้หมู่บ้านที่ประสบผลสำเร็จเป็นแหล่งเรียนรู้ขยายผล และยกย่องสรรเสริญหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง
- 5) กิจกรรมหลักคือ การพัฒนาครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมจัดกิจกรรมหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ส่งเสริมจัดกิจกรรมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ส่งเสริมจัดกิจกรรมหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

**ยุทธศาสตร์ และ แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ให้เป็นรากฐานของวิถีประชาชนในหมู่บ้าน**

วิสัยทัศน์ : ประชาชนมีความสุขด้วยการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายในปี 2554
พันธกิจ : ประชาชนมีความสุขในการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายในปี 2554

ภาพที่ 2.2 ยุทธศาสตร์และแผนขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกรมการพัฒนาชุมชน

วิสัยทัศน์ : ประชาชนมีความสุขในการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายในปี 2554

พันธกิจ : สนับสนุนให้ประชาชนดำรงชีวิตอย่างมีความสุขด้วยการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นรากฐานของชีวิต

วัตถุประสงค์ : เพื่อส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน / ชุมชนให้เป็นหมู่บ้านเป้าหมายเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีปราศจากความยากจน

ตัวชี้วัดกิจกรรม : จำนวนหมู่บ้านที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านเป้าหมายเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตัวชี้วัดผลผลิต : จำนวนชุมชนที่ได้รับการเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการและแก้ไขปัญหาความยากจนร้อยละ 50 ของหมู่บ้านเป้าหมายผ่านเกณฑ์การพัฒนาหมู่บ้านเป้าหมายเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขตามเกณฑ์และมีแนวทางการขับเคลื่อนทั้งส่วนกลาง ส่วนจังหวัด/อำเภอ

แนวทางการขับเคลื่อนสำหรับส่วนกลาง

- 1) ให้มีคณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรรมการขับเคลื่อน อนุกรรมการและศูนย์อำนวยการตามความจำเป็น
 - 2) ส่วนราชการในกระทรวงมหาดไทยประสานกันในระดับนโยบายและแปลงยุทธศาสตร์ และ Roadmap การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติโดยให้จัดทำแผนงานโครงการและงบประมาณรองรับให้เกิดผลเป็นรูปธรรม
 - 3) ให้กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และกรมการปกครอง ผนึกกำลังกันในระดับพื้นที่ในการประสาน และแสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วม และเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 - 4) เสนอข้อคิดเห็นต่อคณะรัฐมนตรี ที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ แนวทาง มาตรการ การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- แนวทางการขับเคลื่อนสำหรับ (จังหวัด/อำเภอ)
- 1) จัดกลไกการบริหารจัดการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้สอดคล้องกับ ส่วนกลางตลอดจนเป็นหน่วยงานในการอำนวยการ กำกับและปฏิบัติให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์และ Roadmap การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2) ประสานและแสวงหาความร่วมมือจากทุกส่วนราชการ หน่วยงาน ภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองท้องถิ่นภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ ส่งเสริมการจัดทำแผนงาน/โครงการ
งบประมาณและกิจกรรมในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรม

ตารางที่ 2.1 ตัวชี้วัด 6 x 2 ที่ใช้เป็นกรอบในการสร้างหมู่บ้านที่ยึดถือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. ลดรายจ่าย	1.1 ครั้วเรือนทำสวนครัว	1.2 ครั้วเรือนปลอดคอบายมุข
2. เพิ่มรายได้	2.1 ครั้วเรือนมีอาชีพเสริม	2.2 ครั้วเรือนใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
3. ประหยัด	3.1 ครั้วเรือนมีการออมทรัพย์	3.2 ชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์
4. เรียนรู้	4.1 ชุมชนมีการสืบทอดและ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.2 ครั้วเรือนมีการเรียนรู้ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงใน ชีวิตประจำวัน
5. อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน	5.1 ชุมชนใช้วัสดุคิบอย่าง ยั่งยืนในการประกอบอาชีพ	5.2 ชุมชนปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่น เป็นหมู่บ้านน่าอยู่
6. เอื้ออารีย์ต่อกัน	6.1 ชุมชนมีการดูแล ช่วยเหลือคนจน คนด้อย โอกาสและคนประสบปัญหา	6.2 ชุมชนรู้จักสามัคคี

จากตารางดังกล่าวข้างต้น ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาใน 6 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านลดรายจ่าย
- 2) ด้านเพิ่มรายได้
- 3) ด้านประหยัด (ออม)
- 4) ด้านการเรียนรู้ (การดำรงชีวิต)
- 5) ด้านการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรฯ และ
- 6) ด้านการเอื้ออารีย์

โดยที่แต่ละด้านมีตัวชี้วัดด้านละ 2 ตัวชี้วัด คือ

1) ด้านลดรายจ่าย ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ ครั้วเรือนทำสวนครัว และครั้วเรือน
ปลอดคอบายมุข

2) ด้านเพิ่มรายได้ ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ ครั้วเรือนมีอาชีพเสริม และใช้
เทคโนโลยีที่เหมาะสม

3) ด้านประหยัด (ออม) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ ครั้วเรือนมีการออมเงิน และชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์มีการเชื่อมโยงเครือข่าย

4) ด้านการเรียนรู้ (การดำรงชีวิต) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ ครั้วเรือนมีการสืบทอดและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน

5) ด้านการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรฯ ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และชุมชนร่วมกันปลูกต้นไม้

6) ด้านการเอื้ออารีฯ ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ ดูแลช่วยเหลือกัน และรู้จักสามัคคี ขั้นตอนการขับเคลื่อนมี 1,900 หมู่บ้านเป็นแหล่งเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปี 2550 สร้างความตระหนักคุณค่าวิถีพอเพียง

ปี 2551 สร้างพลังชุมชนขับเคลื่อนสู่ความพอเพียง

ปี 2252 - 2554 สร้างความยั่งยืนในวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 2.2 การขับเคลื่อน หมู่บ้านเป็นแหล่งเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกรมการพัฒนาชุมชน

ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552
สร้างความตระหนักคุณค่าวิถีพอเพียง	สร้างพลังชุมชนขับเคลื่อนสู่ความพอเพียง	สร้างความยั่งยืนในวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง
กิจกรรมเป้าหมาย	กิจกรรมเป้าหมาย	กิจกรรมเป้าหมาย
- ประชาชน 38,000 หมู่บ้านเริ่มวิถีชีวิตพอเพียง	- ประชาชน 74,435 หมู่บ้านเริ่มวิถีชีวิตพอเพียง	- ประชาชนทุกหมู่บ้านเริ่มวิถีชีวิตพอเพียง
- มี 951 หมู่บ้านเป็นแหล่งเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	- มี 1,900 หมู่บ้านเป็นแหล่งเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	- มีเครือข่ายหมู่บ้านเป็นแหล่งเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขนั้น ผู้วิจัยได้มีการนำผลงานวิจัยและกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

8. ผลงานวิจัยและกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง : การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงทำการวิจัยในปี 2547 โดยคณะผู้วิจัยจากสถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคมภายใต้มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หัวหน้าโครงการ ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการดำเนินโครงการจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ออนไลน์ <http://www.rasmi-ttrm.org/>; ค้นคืนวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2551)

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อสำรวจสถานะองค์ความรู้ ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ด้านการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระดับ รัฐ ครอบคลุม 7 ชุมชน ภาคธุรกิจ โดยเฉพาะในระดับชุมชนของสังคมไทย
- 3) เพื่อสนับสนุนแผนงานพัฒนาวิชาการและการจัดการความรู้(ส่งเสริมการวิจัย)ของ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อค้นพบการวิจัย

1) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้นท่ามกลางกระแสแนวคิดการพัฒนาทางสังคม ทางเลือกหลายกลุ่มในสังคมไทย อันเป็นเสมือนความพยายามด้านกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมกระแสหลัก ที่เริ่มส่งผลกระทบทางลบต่อความมั่นคงในระบบชีวิตมนุษย์ และระบบนิเวศ อาทิจานแนวคิดวัฒนธรรมชุมชนเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน พุทธเกษตร เกษตรผสมผสาน ตลอดจน การเกิดขึ้นของชุมชนใหม่ในเชิงอุดมการณ์ศาสนา เพื่อแสวงหาทางรอดจากการรุกอย่างรวดเร็วของ ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ความคล้ายคลึงกันในแก่น (Essence) ของกลุ่มแนวคิด “ทางเลือกในการ พัฒนา” จึงนำไปสู่การกล่าวถึง เศรษฐกิจพอเพียงในฐานะ “วัฒนธรรมทวนกระแส” แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกลุ่มของผู้ปฏิบัติว่าเป็นชุมชนหรือธุรกิจในระบบทุนนิยม เพราะถ้าเป็นธุรกิจในระบบทุนนิยม จะไม่ให้ความสำคัญกับคุณธรรม และศีลธรรมมากนัก แต่เน้นหลักการไม่โลภและการกระจาย ความเสี่ยงหรือการบริหารความเสี่ยงต่ำเป็นสำคัญ การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง จำต้องกระทำควบคู่ไปกับการทำความเข้าใจบริบททางสังคมดังกล่าวตลอดจนสาระสำคัญของ แนวคิดทางเลือกต่างๆ เหล่านี้

2) ประการที่สอง ความรู้ที่ปรากฏในงานวิจัยที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงครอบคลุม มิติต่างๆ ในการดำรงอยู่ของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นความรู้ทางเทคนิคหรือเรื่องศีลธรรม ความรู้ระดับ

อภิปรัชญา (Metaphysical Knowledge หรือความรู้ความรู้เชิงจิตวิญญาณ-จริยศาสตร์ (Spiritual-Ethical Knowledge แนวคิดและวิถีปฏิบัติ (Praxis) ของวัฒนธรรมชุมชนหมู่บ้านไทยดำรงอยู่ด้วยการสนับสนุนจากโลกทัศน์องค์รวม อันเป็นผลพวงของการตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างความรู้หลายประเภท) เพื่อการรักษาคุณภาพระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมเชิงกายภาพ และมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ตลอดจนความรู้ที่นำพามนุษย์สู่ความมีอิสรภาพความรู้ที่เป็นองค์รวมเหล่านี้ หลอมรวมวิถีการผลิตอุดมการณ์ และสัมพันธ์ภาพการผลิตเข้ากับระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์กับสิ่งที่อยู่ล้อมรอบมนุษย์ในทุกมิติ จนเป็นเนื้อเดียวกันและอาจเรียกได้ว่าเป็นศาสตร์แบบบูรณาการ (Integral Sciences)

3) ประการที่สาม การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านไทย ยืนยันว่าความรู้ของชุมชนไทยในภาคชนบทและ/หรือ ภาคการเกษตร เรื่องความพอเพียงหรือเศรษฐกิจพอเพียงดำรงอยู่แล้ว ในวิถีชีวิตชุมชนด้วยอุดมการณ์การผลิตที่มีเอกลักษณ์แตกต่างจากอุดมการณ์การผลิตของระบบทุนนิยม

4) ประการที่สี่ ความรู้ ประสบการณ์และภูมิปัญญาในการดำรงชีวิตของผู้คนในภาคการเกษตร หรือการดำรงชีวิตที่ต้องพึ่งพิงระบบนิเวศธรรมชาติ และระบบความสัมพันธ์ทางสังคมวัฒนธรรมในฐานะปัจจัยในการผลิตที่มีความสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเนื่องจากตั้งอยู่บนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนหรือทำลายล้างระบบต่างๆ ที่หล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์วิถีการผลิตและจารีตต่างๆ จึงสะท้อน การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน การใช้หลักการกระจายความเสี่ยงในกิจกรรม การผลิตและพัฒนาสำนักกลุ่ม-ชุมชนเพื่อร่วมแรงในการผลิต การจัดการ ผลผลิตและการพัฒนาสวัสดิการของชุมชนในรูปแบบต่างๆ ถึงแม้ว่าในบางช่วงบางขณะชุมชน อาจพลาดพลั้งหรือล้มลุกคลุกคลานเนื่องจากการรู้ไม่เท่าทันการรุกรานของระบบคิดอุดมการณ์ทุนนิยมและลัทธิบริโภคนิยมสุดขั้วก็ยังสามารถปรับตัวปรับเปลี่ยนและคัดแปลงรูปแบบการผลิตโดยมีสำนักการสร้างความมั่นคงให้ฐานรากของชีวิตเข้มแข็งก่อนและที่สุดสามารถยืนอยู่ท่ามกลางกิจกรรมการผลิตสองระบบ โดยมีระบบเศรษฐกิจพอเพียงเป็นภูมิคุ้มกันความเสี่ยงจากการผลิตเพื่อการค้า

ข้อค้นพบจากงานวิจัยชุด โครงการเศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านไทย ยืนยันตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของการดำเนินชีวิตของประชาชนไทยในภาคการเกษตร/ภาคชนบท โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นการคิดเรื่องการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะทางเลือกในการพัฒนา จึงควรเริ่มต้นด้วยความจริงข้อนี้

1) ผลการสังเคราะห์ข้อค้นพบจากการวิจัยที่ตั้งคำถามเรื่องระบบเศรษฐกิจประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ และด้วยการใช้วิธีวิทยาจากหลายศาสตร์ อาทิ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ มานุษยวิทยาพบว่า องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นนั้นครอบคลุมหลายมิติ (Multidimensional) และ

มีความเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ส่วนหนึ่งน่าจะมีสาเหตุมาจากการตระหนักถึงความ สลับซับซ้อนของปรากฏการณ์ทางสังคมของนักวิจัย และการใช้ประโยชน์จากวิธีวิทยาและกรอบ แนวคิดจากหลายศาสตร์โดยมี “เศรษฐศาสตร์การเมือง” เป็นแกนในการสร้างความรู้องค์ความรู้ที่ ก้าวพ้นมิติทางเศรษฐกิจด้านเดียว ผู้มีติดอื่นๆ ของชีวิตมนุษย์ การสังเคราะห์ข้อค้นพบงานวิจัย พบว่า ภายใต้อกรอบการสร้างความรู้เรื่องเศรษฐกิจชุมชนและเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มีองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง กับทรัพยากรดิน น้ำ ป่า อากาศ และระบบนิเวศโดยรวมปรากฏชัด องค์ความรู้ภูมิศาสตร์- เกษตรศาสตร์ของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านหรือชุมชนชนบทไทย ซึ่งบ่งบอกถึงความรู้ที่เป็น องค์รวม อาทิ ความรู้เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ / ชีวพันธุ์พืช สัตว์น้ำ สัตว์บก สัตว์ป่า ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของสัตว์ รวมไปถึงความสมบูรณ์และความเสื่อมโทรมของ ระบบธรรมชาติควบคู่ไปกับองค์ความรู้เพื่อฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ องค์ความรู้ที่ชุมชน/ปัจเจกชนสั่ง สมมาจนเป็น “ภูมิปัญญาพื้นบ้าน” นั้นมิได้ตั้งอยู่อย่างแยกส่วนหากแต่ทำหน้าที่กระตุ้นให้ชุมชน “รู้และเข้าใจ” ความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ธรรมชาติกับเงื่อนไขปัจจัยอันก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงของคุณภาพตามธรรมชาติ ความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างระบบ ต่างๆ เช่น ระบบการเมือง-สังคม-วัฒนธรรม กับระบบนิเวศธรรมชาตินำไปสู่การผนึกพลังเพื่อการ จัดตั้งองค์กรชาวบ้าน (Community Organizing initiative) กระบวนการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและ กัน กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ด้านการอาชีพ มิติมนุษยสังคมวัฒนธรรมใน ระบบเศรษฐกิจทางเลือก

2) ถึงแม้ว่าจะไม่มีงานวิจัยที่สำรวจความสัมพันธ์เชิงมโนทัศน์ระหว่างเศรษฐกิจชุมชน และเศรษฐกิจพอเพียงโดยตรง แต่พบความสนใจของนักวิชาการในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง เศรษฐกิจพอเพียงกับพุทธเศรษฐศาสตร์อยู่บ้าง และมีการเสนอบทวิเคราะห์ว่าเศรษฐกิจพอเพียงคือ พุทธเศรษฐศาสตร์ หรือมีการให้ความหมายว่าเศรษฐกิจพอเพียงคือเศรษฐกิจศีลธรรมเป็นต้น ซึ่ง ต้องการการวิจัยเชิงทฤษฎีเพื่อพัฒนาองค์ความรู้อย่างลึกซึ้งต่อไป ความรู้เรื่องเศรษฐกิจชุมชน จัดเป็นชุดความรู้ที่ผ่านการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และสะท้อนให้เห็นความแตกต่างในระดับโลก ทัศน์ (Worldview) ของคนในระบบเศรษฐกิจชุมชน อันส่งผลชุมชนให้มีการปรับตัวในรูปแบบต่าง เพื่อดำรงความเป็นชุมชนไว้ ไม่ว่าจะเป็นระบบแลกเปลี่ยนผลผลิตและแรงงานในชุมชนซึ่งอาศัย โครงสร้างการตลาดที่กำหนดโดยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์มากกว่ากลไกทางราคา ระดับของ พัฒนาการทางจริยศาสตร์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญเช่นกันในระบบการแลกเปลี่ยนแบบนี้โครงสร้าง การตลาดในระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ทางสังคมและจิตใจ อาทิ หลักการ “ระบบน้ำใจ” และ “ความมั่งคั่งทางน้ำใจ” มากกว่าการกำหนดราคาสั่งของที่นำมา แลกเปลี่ยนโครงสร้างการตลาดในระบบเศรษฐกิจชุมชนดั้งเดิมขึ้นอยู่กับระบบความสัมพันธ์ทาง

สังคมเชิงบวก ในรูปแบบ “การผูกเดี่ยว” หรือ “เกลอ” เป็นเรื่องการช่วยเหลือเกื้อกูลสืบสานธารน้ำใจ มีการ “ลงแขก” หรือ “การลงแรง” เพื่อสายใยความสัมพันธ์เอื้ออารีย์กันมากกว่าการแข่งขันมากกว่าการเอาตัวเอาเปรียบการขูดรีด และการคำนึงถึงผลกำไรสูงสุดของตนเอง มิติสังคม-วัฒนธรรมปรากฏชัดในประเด็นเป้าหมายในการผลิต กล่าวคือการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนเพื่อการดำรงชีพก่อน หลังจากนั้นอาจขายผลผลิตเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและครอบครัวและไม่ตั้งเป้าหมายในการขายผลผลิตเพื่อกำไรสูงสุด จึงมิได้มีความประสงค์ที่จะขยายฐานการผลิตให้ใหญ่โต

3) องค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในมิติการประยุกต์ใช้ มุ่งแสวงหาและพัฒนาองค์ความรู้เรื่องเทคโนโลยีในการผลิตและการเกษตร อาทิการปรับแก้สภาพทางกายภาพของพื้นดิน โดยการปรับเปลี่ยนสภาพเดิมที่มีปัญหา อาทิ ดินเค็ม ดินดาด ดินเปรี้ยว หรือดินที่มีน้ำขัง มีสภาพเป็นกรดให้เป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับการเพาะปลูกมีการสร้างองค์ความรู้ด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เน้นการประหยัดแต่ถูกหลักวิชาการ องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ (Decision-making Process) และกระบวนการให้เหตุผลต่อวิธีการผลิตการริเริ่มการผลิตที่หลากหลายเพื่อลดความเสี่ยง โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการรับรู้และบริโภคข่าวสาร (Information Processing) ซึ่งจัดได้ว่าเกี่ยวข้องกับสาขาจิตวิทยาการรู้คิด (Cognitive Psychology) นอกจากนี้ พบว่าในสาขาพหุศาสตร์และการบัญชี มีการศึกษาในประเด็น “การกระจายความเสี่ยง” หรือ “การบริหารความเสี่ยงต่ำ” ซึ่งใช้กรอบแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงเช่นกัน ในเชิงหลักการถึงแม้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกภาคการผลิต แต่พบว่ายังไม่มีงานวิจัยที่สำรวจการการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

4) ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้เริ่มสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องเพื่อนำเอาแนวความคิดไปขยายผล อย่างหลากหลายและกว้างขวาง โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างกระแสสังคมให้มีการประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักในการประกอบกิจการและในการดำเนินชีวิต เป้าหมายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงควรครอบคลุมการดำเนิน 4 ด้านคือสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาแนวคิดขององค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ในระดับชุมชน การเชื่อมโยงเครือข่ายการพัฒนาชุมชนพอเพียงของภาคประชาสังคม ทั้งนี้งานทั้งสี่ด้านจะต้องมีความเชื่อมโยงกันอย่างบูรณาการ นอกจากนี้การสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจำเป็นต้องมีฐานความรู้กำกับ คณะผู้วิจัยเสนอ การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงทางสังคม (“Transformative Action Learning Research”) หรือ TALR ด้วยหลักการสร้างความรู้โดยชุมชน เพื่อชุมชน การวิจัย

แนวคิดกล่าว จะช่วยกระตุ้นให้ชุมชนตื่นตัวและมีความเชื่อมั่นในพลังความสามารถของตนเอง การวิจัยต้องตอบสนองความต้องการความนึกคิดความใฝ่ฝัน ความเชื่อและวัฒนธรรมของชุมชน

5) คณะผู้วิจัยเสนอว่าการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ได้นั้น จำเป็นต้องมีการสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างเข้มข้นด้วยทฤษฎี การเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ชีวิต (Theory of Experiential Learning) และ ในกระบวนการวิจัย จำเป็นต้องคำนึงถึงการพัฒนานักวิจัยท้องถิ่นซึ่งเป็นสมาชิกชุมชนให้เป็นนักคิด-นักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นนักปฏิบัติโดยเรียนรู้ และประเมินประสบการณ์เศรษฐกิจพอเพียงไปในเวลา เดียวกัน การวิจัยเพื่อสร้างกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแบบ TALR คือการศึกษาเพื่อปลูก จิตสำนึกวิพากษ์ เพื่อให้ผู้ที่เข้าร่วมโครงการวิจัยได้ตระหนักถึงข้อจำกัดและผลกระทบทางลบอัน เกิดจากการพึ่งพิงและการรู้ไม่เท่าทันเศรษฐกิจแบบทุนนิยม การวิจัย การเรียนรู้ และการสร้างความ เข้าใจต้องเชื่อมโยงกับการสร้างสถาบันระดับชุมชนในฐานะศูนย์กลางของการศึกษาและการเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง TALR อาจนำไปสู่การสร้างสถาบันใหม่ภายในชุมชนเพื่อแพร่กระจายความคิด และสนับสนุนการพัฒนาจิตสำนึกวิพากษ์ การวิจัยเพื่อสร้างกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ยังต้องมุ่งฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาพื้นบ้านและโลกทัศน์ดั้งเดิมที่เน้นความพอเพียงทาง นิเวศ ยึดมั่นในหลักการวิจัยเพื่อการเปลี่ยนแปลงและเพื่อผลประโยชน์ของชุมชน

6) การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นการศึกษาชั่วชีวิต การเรียนรู้จะต้องใช้แนวทางของ สหวิทยาการ เศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายมากกว่าคำว่า “เศรษฐกิจ” เป็นแนวคิดที่ครอบคลุม หลายมิติของชีวิต ซึ่งต้องใช้ วิธีวิทยาเชิงบูรณาการ หลายสาขา การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ต้องอยู่ บนฐานคิดที่เรียกว่า คิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้ชาวชุมชนในศูนย์กลางการเรียนรู้มีความสามารถ หลายด้าน ตั้งแต่การสังเคราะห์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียงจากประสบการณ์ของหลายพื้นที่ไปจนถึง ความสามารถในการวางแผนการจัดการ การประเมินผล และการมีความคิดที่วิพากษ์และ สร้างสรรค์ การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงต้องสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่หลากหลายใน ภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ เอกสารคำราช้อเขียนต้องสะท้อนให้เห็นทั้งมิติทางวัฒนธรรมและภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ข้อสรุปทั้งสี่ข้อ ผสมผสานกันเป็นการสร้างพลังอำนาจให้แก่ชุมชน ด้วยวิถีคิด วิถี การผลิต และวิถีชีวิต ที่เป็นอิสระจากทุนนิยมโดยไม่จำเป็นต้องเป็นปฏิปักษ์อย่างสิ้นเชิง สามารถ เดินเข้าสู่วิถีทางแห่งความพอเพียง ด้วยความเข้มแข็ง และด้วยหลักพึ่งตนเองได้ในที่สุด

การศึกษาวิจัยเรื่อง : โครงการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำดัชนีชี้วัดภาวะเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำการวิจัยในปี 2549 โดยคณะผู้วิจัยจากสถาบันการจัดการ เพื่อชนบทและสังคมภายใต้มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

(ออนไลน์ <http://www.rasmi-trm.org/>; ค้นคืนวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2551)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) จัดทำดัชนีเพื่อวัดการพัฒนาไปสู่ความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของประเทศ เป็นการสะท้อนนโยบายในการบริหารประเทศของรัฐบาล เพื่อจะให้รัฐบาลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจะต้องพัฒนาประเทศตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

2) เพื่อให้มั่นใจได้ว่าดัชนีทุกตัวสามารถนำไปใช้วัดได้ภายใต้เวลา และงบประมาณที่จำกัด

ข้อค้นพบงานวิจัย

1) ในการพัฒนาและคัดเลือกดัชนีในมิติต่างๆ ได้มีการทดสอบดัชนีแต่ละตัวเพื่อให้แน่ใจว่าดัชนีแต่ละตัวมีความเป็นอิสระต่อกัน หลังจากนั้นจะรวมกันเข้าไว้ตามดัชนีหมวดต่างๆ เมื่อได้ ค่าดัชนีแต่ละหมวดแล้วก็จะนำมาคำนวณหาค่าดัชนีในแต่ละมิติ ผลในที่สุดปรากฏดังนี้

มิติ	คะแนน	น้ำหนัก	คะแนนรวม ภายหลังการถ่วงน้ำหนัก
เศรษฐกิจ	1.84	0.3	.552
จริยธรรมและวัฒนธรรม	2.02	0.1	.200
สังคม	2.52	0.1	.252
การศึกษา	2.38	0.1	.238
การบริหารจัดการภาครัฐ	2.00	0.15	.300
การบริหารจัดการภาครัฐกิจเอกชน	2.88	0.05	.144
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	2.00	0.1	.200
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1.72	0.1	.172
รวม		1.00	2.060

คะแนน 2.00 คือ ค่าเฉลี่ย ซึ่งหมายความว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากค่าเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2544 -2548 ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า ผลของดัชนีรวมในปี พ.ศ. 2548 ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากค่าเฉลี่ยระหว่างปีพ.ศ.2544-2548

อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่ามีผลของดัชนีที่ดีขึ้นในกรณีของมิติการบริหารจัดการของภาครัฐกิจเอกชน มิติทางสังคม และการศึกษาซึ่งมีคะแนนเท่ากับ 2.88, 2.52 และ 2.38 ตามลำดับแต่ถ้าพิจารณาประเด็นปัญหาในมิติต่างๆจะมีผลดังนี้

มติเศรษฐกิจ	คะแนน
1. การกระจายรายได้	1.0
2. การใช้จ่ายเพื่อการบริโภค/รายได้เพื่อการใช้จ่ายจริง	1.0
3. อัตราการเปิดประเทศ	1.0
4. มูลค่าปัจจัยการผลิตที่นำเข้าจากต่างประเทศ (ปุย)/GDP สาขาเกษตร	1.0
มิติจริยธรรมและวัฒนธรรม	
1. คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน	0.0
2. อัตราการตายจากอุบัติเหตุและเป็นพิษ	1.0
3. อายุขัยโดยเฉลี่ยของประชากร	1.0
4. จำนวนการหย่าร้างต่อคู่สมรส 1,000 คู่	1.0
5. จำนวนเด็กที่ถูกทอดทิ้งต่อประชากรเด็กแสนคน	1.0
มิติการศึกษา	
1. อัตราการศึกษาต่อของนักเรียนมัธยมศึกษา	1.0
2. จำนวนเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาต่อประชากรวัยเรียน	1.0
มิติการบริหารจัดการภาครัฐ	
1. ความโปร่งใสในการบริหารจัดการของภาครัฐ	1.0
มิติวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	
1. การพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีระยะยาว	1.0
มิติทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
1. คุณภาพทรัพยากร (แหล่งน้ำ)	1.0
2. ปริมาณทรัพยากร (พื้นที่ป่า)	1.0

ดัชนีเหล่านี้อาจอธิบายได้ว่าเป็นผลมาจากปัญหาความไม่โปร่งใสของภาครัฐ ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังมานานแล้ว ปัญหาดังกล่าวนำไปสู่การกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งมีผลกระทบถึงการบริโภคมากขึ้นไปของผู้ที่มีรายได้น้อย (เนื่องจากมีรายได้น้อย) มีการออมในประเทศไม่พอเพียงต้องอาศัยเงินลงทุนจากต่างประเทศ ขณะเดียวกันการที่มีผู้มียาได้น้อยจำนวนมากทำให้ประเทศต้องหารายได้จากการส่งออกเป็นสำคัญ ก่อให้เกิดมีอัตราการเปิดประเทศค่อนข้างจะสูงเป็นปัญหาต่อการมีภูมิคุ้มกันต่ำ การที่มีการกระจายรายได้อย่างไม่เป็นธรรมทำให้มีผลกระทบ

ต่อมามาตรฐานทางจริยธรรมในปี พ.ศ. 2548 ส่วนหนึ่งเป็นผลต่อเนื่องจากการดำเนินงานของรัฐบาลทักษิณ(1)(พ.ศ.2544-2547) ที่เน้นการบริหารจัดการโดยเอาเงินเป็นตัวตั้งเน้นโครงการประชานิยม เน้นการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยการเพิ่มการบริโภคมากกว่าการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิต ผลที่ตามมาคือภาระที่ประชาชนเป็นหนี้สินเพิ่มขึ้นและมีความเสื่อมโทรมทางจริยธรรมตามมา สะท้อนจากดัชนีที่เสื่อมถอยทางจริยธรรมและวัฒนธรรมในปี พ.ศ. 2548 ดังที่ได้แสดงมาแล้ว ซึ่งสะท้อนจากปัญหาต่างๆ ที่ได้แสดงไว้แล้วรวมทั้งปัญหาการหย่าร้างที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากมีความกดดันทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มมากขึ้นเป็นสาเหตุให้เด็ก ที่ถูกทอดทิ้งมีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้น เมื่อบิดามารดามีฐานะยากจนครอบครัวแตกแยก อัตราการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาจึงลดลง เด็กที่ด้อยโอกาสมีสัดส่วนสูงเพิ่มขึ้น เมื่อเด็กในชนบทเป็นจำนวนมากขาดการศึกษาหรือไม่มีโอกาสจะศึกษาได้สูงก็ทำให้จำนวนผู้ที่มีการศึกษาที่จะพัฒนาศักยภาพและเทคโนโลยีได้มีไม่มากเท่าที่ควรมีผลต่อความสามารถในการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระยะยาวการกระจายรายได้อย่างไม่เป็นธรรมมีผลทำให้พื้นที่ป่ามีจำนวนลดลง และเมื่อพื้นที่ป่าลดลงประกอบกับมีประชากรเพิ่มขึ้นมีการใช้สารเคมีเพิ่มขึ้น คุณภาพน้ำจึงลดลง

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าปัญหาความไม่โปร่งใสของภาครัฐประกอบการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรมมีผลกระทบต่อบังคับต่างๆ เป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามปัญหาดังกล่าวนั้นไม่ยากที่จะแก้ไขเนื่องจากเป็นปัญหาที่เรื้อรังมานาน อย่างไรก็ตามจะต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวทั้งสองปัญหาพร้อมกันโดยทางอ้อม แต่มีเป้าหมายที่จะบรรเทาปัญหาทั้งสองลงได้ในที่สุดวิธีการที่สำคัญที่สุดคือ การเพิ่มอำนาจให้ภาคประชาชนในการตรวจสอบและประเมินการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลอย่างสม่ำเสมอ มาตรการใดๆ ที่จะช่วยให้ประชาชนมีอำนาจเพิ่มมากขึ้นล้วนเป็นมาตรการที่มีความจำเป็นที่จะต้องนำมาใช้

การศึกษาวิจัยเรื่อง : การสังเคราะห์งานวิจัย ข้อเขียน และบทความที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง (2542-2550) ทำการวิจัยในปี 2547 โดยคณะผู้วิจัยจากสถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคมภายใต้มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ (ออนไลน์ <http://www.rasmi-trm.org/>; ค้นคืนวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2551)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาเรียนรู้การสังเคราะห์งานวิจัย ข้อเขียน และบทความที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งประกอบด้วยมิติทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหารจัดการ การศึกษา รวมทั้งงานที่เกี่ยวกับ กฎหมาย สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม

2) เพื่อศึกษาว่าความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบันสามารถนำไปใช้ได้กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 10 (2550-2554) ได้อย่างพอเพียงหรือไม่

ข้อค้นพบงานวิจัย

1) การศึกษาจากงานเขียนที่มีอยู่ถึงปัจจุบันได้สะท้อนความไม่เข้าใจในการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับการศึกษาอยู่มากพอสมควร ในมิติของกฎหมายได้มีการเสนอกฎหมายต่างๆ ที่จะช่วยปรับเปลี่ยนประเทศไทยไปสู่ทิศทางเศรษฐกิจพอเพียง ในส่วนที่เกี่ยวกับสุขภาพมีงานเขียนจำนวนมากที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับสุขภาพ ส่วนใหญ่จะเน้นการให้บริการสุขภาพอย่างเป็นองค์รวมและเน้นการมีคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อความสุขของทั้งผู้ให้และผู้รับบริการในด้านการสิ่งแวดล้อม งานเขียนส่วนใหญ่จะอยู่ในเรื่องของการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงไม่ปรากฏงานเขียนลักษณะนี้มากนักภายใต้หัวข้อเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านการเมืองและการปกครองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีความพยายามที่จะเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การเมืองและการปกครองกับการบริหารราชการส่วนภูมิภาคและราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งพิจารณาจากขั้นตอนของการพัฒนาประกอบกับพัฒนาเชิงพื้นที่ มิติเศรษฐกิจสังคม งานวิจัยเกือบทั้งหมดได้ชี้ให้เห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีอยู่เดิมแล้วในสังคมไทย ซึ่งมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่มาจากศาสนธรรมต่างๆ

2) ขาดความรู้เพื่อการเชื่อมต่อสถาบันครอบครัว โรงเรียน และศาสนา เพื่อให้เป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาของประเทศไปในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนั้นยังพบว่าไม่มีความรู้เพียงพอที่จะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคเศรษฐกิจสมัยใหม่ อีกทั้งยังขาดความรู้ที่จะส่งเสริมธรรมาภิบาลในทุกระดับของประเทศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง : การประเมินปัญหาและความต้องการของธุรกิจชุมชน ทำการวิจัยในปี 2545 โดยคณะผู้วิจัยจากสถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคมภายใต้มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ (ออนไลน์ <http://www.rasmi-trm.org/>; ค้นคืนวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2551)

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อที่จะทำความเข้าใจปัญหา ความต้องการและการพัฒนาธุรกิจชุมชนที่เชื่อมโยงการลงทุน ร่วมผลิตและร่วมรับประโยชน์ ภายใต้กรอบเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- 2) ศึกษาลักษณะการกระจายประโยชน์จากการทำธุรกิจชุมชนให้แก่สมาชิกและชุมชน ศึกษาการเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐ ธุรกิจเอกชนและธุรกิจชุมชน

ข้อค้นพบงานวิจัย

1) ปัจจัยสำคัญยิ่งสำหรับการก่อตั้งกลุ่ม คือการมีทุนทางสังคม ความอู่รอดของธุรกิจขึ้นอยู่กับความสามารถในการเลือกสินค้าที่ผลิต การวางแผนการผลิต ความสามารถบริหารจัดการสมาชิก

2) การพัฒนากลุ่มขึ้นอยู่กับกรณีเครือข่ายสนับสนุนด้านวัตถุดิบ ตลาดและการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยเอื้อที่สำคัญยิ่งต่อความอยู่รอดและการพัฒนาธุรกิจชุมชน ด้านการจัดสวัสดิการชุมชนจะมีมากน้อยเพียงใด มิได้ขึ้นอยู่กับรายได้ของธุรกิจชุมชน แต่ขึ้นอยู่กับความผูกพันของธุรกิจที่มีต่อชุมชน บทบาทของภาครัฐในด้านการสนับสนุนกลุ่มธุรกิจชุมชนที่ก่อตั้งแล้วให้เข้มแข็งยังไม่ชัดเจน ภาครัฐมีส่วนช่วยให้เกิดกลุ่มแต่ยังไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของรัฐกับความเข้มแข็งของกลุ่มธุรกิจชุมชน ความสัมพันธ์กับธุรกิจเอกชนยังอยู่บนพื้นฐานของความไม่เท่าเทียมกันในการทำธุรกิจร่วมกัน เป็นผลให้ภาคธุรกิจเอกชนไม่ได้รับความไว้วางใจจากธุรกิจชุมชนเนื่องจากความไม่เท่าเทียมกันของการทำงานในลักษณะที่เป็นภาคี

สรุปที่มาของกรอบแนวคิดในการวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

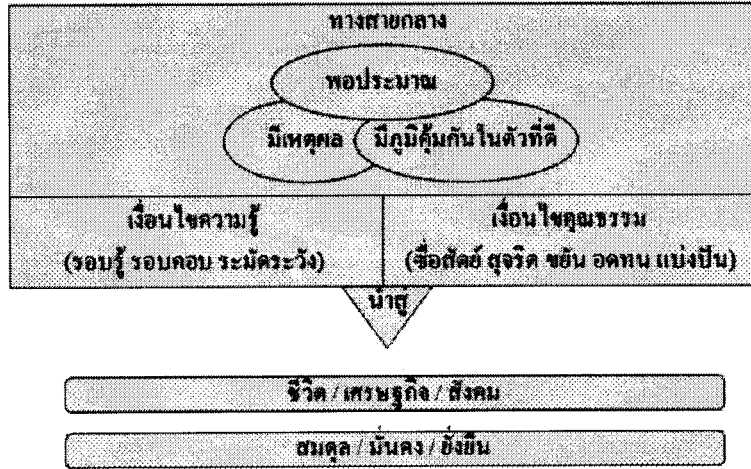
กรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่องประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบจังหวัดปทุมธานี คือ 3 หลัก 2 เงื่อนไขของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ให้ความสำคัญกับหลัก 3 หลักและ เงื่อนไข 2 เงื่อนไข คือ

- 1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
- 2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ
- 3) ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมี เงื่อนไข ของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ ดังนี้

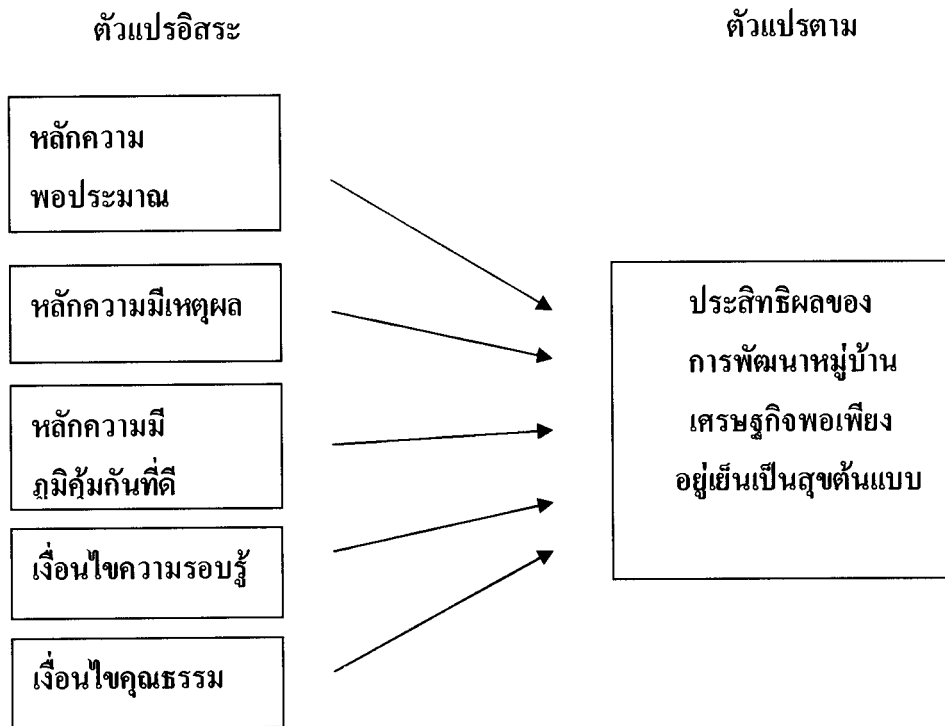
1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ

2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักใน คุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

สามารถสรุปเป็นภาพของกรอบแนวคิดได้ดังนี้ (ออนไลน์ <http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html> ; ค้นคืนวันที่ 24 มกราคม 2551)

ภาพที่ 2.3 ทางสายกลาง แสดงความสัมพันธ์ของ 3 หลัก 2 เงื่อนไขของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ 2.4 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง เรื่องประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบจังหวัดปทุมธานี

จะเห็นได้ว่าจากแนวคิดและทฤษฎีทั้งหมดที่ได้นำมากล่าวอ้างข้างต้นล้วนมีความสำคัญ และเกี่ยวข้องกับการศึกษา เรื่อง ประสิทธิผลการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ต้นแบบจังหวัดปทุมธานีทั้งหมดดังเช่น แนวคิดและทฤษฎีการบริหารการพัฒนา เป็นการนำแนวคิด ทฤษฎีทางด้านการบริหารมาใช้ในการบริหาร และพัฒนาประเทศที่เน้นความสมดุลมุ่งไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็เป็นการบริหารการพัฒนาแบบหนึ่งที่น่าการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้ความสำคัญกับการพอมี พออยู่ พอกิน ดำรงตนเองอย่างมีเหตุผล มีคุณธรรม คุณลักษณะอันสำคัญนี้เป็นแนวทางหนึ่งของพุทธธรรมอย่างแท้จริงตรงตามแนวคิดพุทธเศรษฐศาสตร์ ที่ได้ให้ความสำคัญกับการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เน้นการดำรงตนอยู่อย่างมีคุณธรรม ทั้งใน ด้านการบริโภค การผลิต การประหยัด จะเห็นได้ว่า แนวคิดพุทธเศรษฐศาสตร์ก็มีความสอดคล้อง กับ แนวคิดเศรษฐศาสตร์มนุษยนิยมในเรื่องของการ ให้ความสำคัญกับชีวิตและคุณภาพชีวิตของ ความเป็นมนุษย์ส่งเสริมให้มนุษย์ได้มีวิวัฒนาการไปสู่ความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์รวมถึงนักวิชาการ หลายท่านที่ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีชีวิตอยู่อย่างพอเพียงโดยคำนึงถึงการพัฒนาการให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจชุมชนเน้นคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลักซึ่งตรงกับแนวคิด การพัฒนาชุมชนที่ เน้นการพัฒนาชุมชนและชนบทเป็นหลัก เน้นการพึ่งพา การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นรวมไปถึงสิทธิของชุมชนท้องถิ่น ซึ่ง ตรงกับแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ที่ได้ให้ความสำคัญ กับการให้ชุมชนเป็น เจ้าของคือประชาชน ชุมชนจะมีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นและจะรวมไปถึงการนำ เทคนิคทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ มาใช้ในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จได้ ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยั่งยืนเป็นสุข ต้นแบบจังหวัดปทุมธานี เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยั่งยืนเป็นสุข ต้นแบบ ตลอดจนปัจจัยที่อิทธิพลต่อความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยั่งยืนต้นแบบ และ การศึกษาของบริบท (C-Context) ปัจจัยนำเข้า (I-Input) กระบวนการ (P-Process) และผลผลิต (P-Product) ของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยั่งยืนเป็นสุขต้นแบบ มีระเบียบวิธีการวิจัยที่ นำมาใช้ ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยผู้วิจัยใช้แบบการวิจัยแบบไม่ทดลอง (non-experimental research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบตัดขวาง เนื่องจากเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่ม ตัวอย่างที่สุ่มมาจากประชากรจำนวนมากและเก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียว

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

หน่วยการศึกษาวิจัย ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยั่งยืน เป็นสุขต้นแบบ คือ หมู่บ้านในจังหวัดปทุมธานีประกอบด้วย หมู่บ้านในระดับจังหวัด 2 แห่งและ หมู่บ้านในระดับอำเภอ 4 แห่ง มีตัวแทนประชากรทั้งหมดจำนวน 287 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ตัวแทนของหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วย ครวเรือน ของหมู่บ้านต้นแบบที่เป็นหมู่บ้านในระดับจังหวัด และเป็นหมู่บ้านในระดับอำเภอ ที่ได้เข้าร่วม โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดปทุมธานี โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตาม แนวคิดของ Yamane (ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์ 2548-134) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ตัวแทนกลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 167 คน

ซึ่งคำนวณตามสูตร

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดยที่ c = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

การแทนค่า

$$n = \frac{287}{1 + (287 \times 0.05^2)}$$

$$n = 167$$

2.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

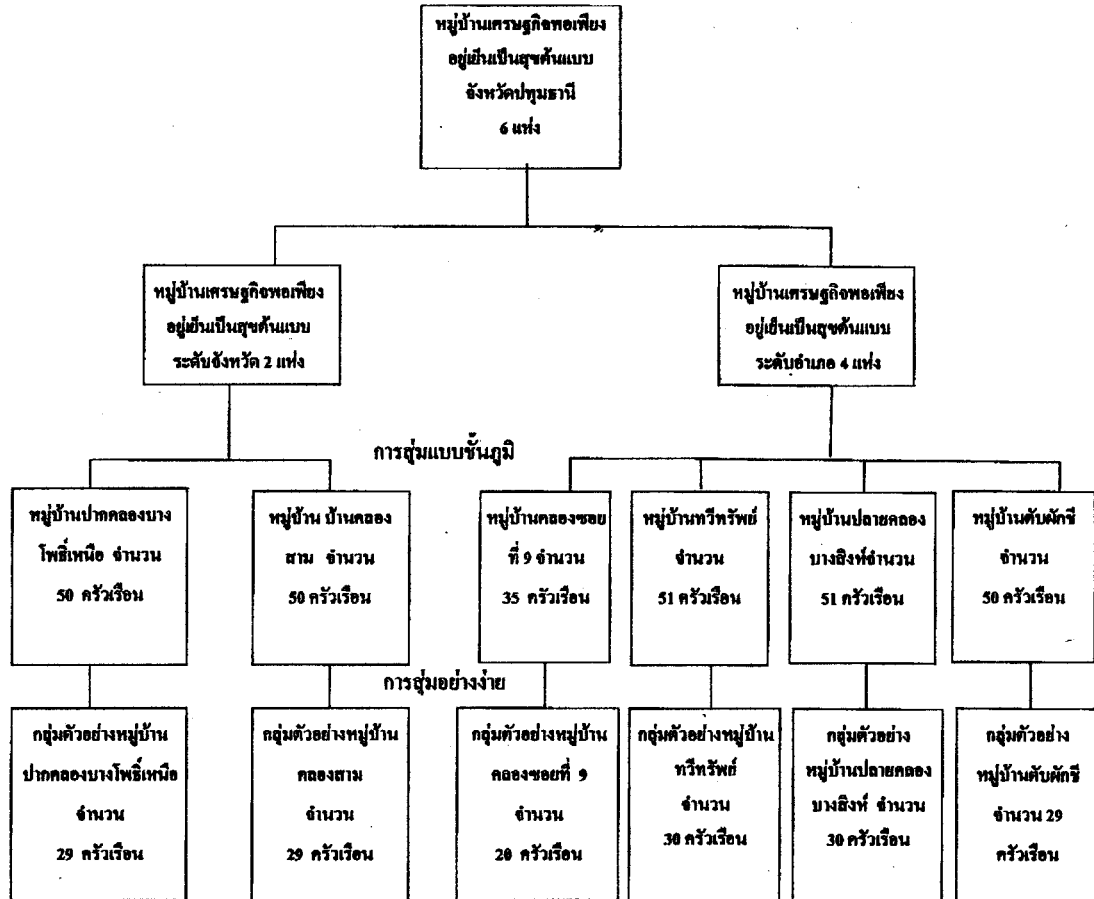
การวิจัยครั้งนี้ใช้เกณฑ์การสุ่มตัวอย่างแบบใช้ความน่าจะเป็นโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แบ่งประชากรออกตามชั้นภูมิ โดยแบ่งหมู่บ้านออกเป็น 2 ชั้นภูมิ คือ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด จำนวน 2 แห่ง และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ จำนวน 4 แห่ง โดยในแต่ละหมู่บ้านจะศึกษาจากตัวแทนของหมู่บ้าน ได้แก่ คริวเรือน

ขั้นตอนที่ 2 คำนวณขนาดตัวอย่างของคริวเรือนที่จะทำการสุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากสูตรของ Yamane ได้จำนวนคริวเรือนที่จะต้องทำการสุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 167 คริวเรือน

ขั้นตอนที่ 3 สุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

โดยทั้งหมดสามารถแสดงขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างได้ ดังภาพ

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างในการวิจัยเรื่องประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ

เนื่องจากจังหวัดชุมพรธานีมีทั้งหมด 7 อำเภอ ซึ่งในแต่ละอำเภอมียุคหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในทุกอำเภอ แต่งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาพื้นที่ที่ครอบคลุม 6 อำเภอเท่านั้น เนื่องจากอีกอำเภอหนึ่งคือ อำเภอธัญบุรีเป็นอำเภอที่มีความเป็นเมืองมากประกอบด้วย หมู่บ้านจัดสรรและชุมชนเมืองเป็นจำนวนมาก ทำให้การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีความก้าวหน้าเหมือนเช่นอำเภออื่นๆ ในจังหวัดเดียวกัน จึงทำให้ไม่มีการศึกษาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบของอำเภอธัญบุรี สำหรับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบในระดับจังหวัด และระดับอำเภอได้แสดงให้เห็นถึงหมู่บ้านที่เป็นต้นแบบในระดับจังหวัดคือ หมู่บ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ และหมู่บ้านคลองสาม ส่วนหมู่บ้านต้นแบบระดับอำเภอคือ

หมู่บ้านคลองขอย 9 หมู่บ้านทวีทรัพย์ หมู่บ้านปลายคลองบางสิงห์และหมู่บ้านดับผักชี ซึ่งทั้งหมดจะแสดงถึงจำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้เห็นดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ จำนวนครัวเรือนที่
สุ่มตัวอย่าง

อำเภอ	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ตำบล	จำนวน ประชากร* (ครัวเรือน)	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง (ครัวเรือน)
สามโคก	2	บ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ	บางโพธิ์เหนือ	50	29
คลองหลวง	7	บ้านคลองสาม	คลองสาม	50	29
ลำลูกกา	2	บ้านคลองขอย 9	ลำลูกกา	35	20
หนองเสือ	12	บ้านทวีทรัพย์	บึงชำอ้อ	51	30
เมืองปทุมธานี	8	บ้านปลายคลองบางสิงห์	สวนพริกไทย	51	30
ลาดหลุมแก้ว	12	บ้านดับผักชี	ระแหง	50	29
รวมทั้งสิ้น				287	167

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านของแต่ละหมู่บ้านที่เป็นหมู่บ้านต้นแบบในแต่ละอำเภอของ
จังหวัดปทุมธานี ข้อมูล ณ วันที่ 14 มีนาคม 2552

* คือ ครัวเรือนที่เข้าร่วมในโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัย ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข
ต้นแบบของจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์
(Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร
แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 แบบสอบถาม ใช้ในการสอบถามครัวเรือนที่เป็นตัวแทนของหมู่บ้านต้นแบบ
แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบและเติมข้อความ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ และระยะเวลาในการอยู่อาศัยในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ

ส่วนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ประกอบไปด้วย 3 หลัก 2 เงื่อนไข คือ ความมีเหตุผล ความพอประมาณ ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม เป็นการสอบถามโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดให้

- ระดับ 1 หมายถึงน้อยที่สุด
- ระดับ 2 หมายถึงน้อย
- ระดับ 3 หมายถึงปานกลาง
- ระดับ 4 หมายถึงมาก
- ระดับ 5 หมายถึงมากที่สุด

ส่วนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ในเรื่องของ ระดับความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนมีชีวิต มีเศรษฐกิจ สังคม ที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความมั่นคง และยั่งยืน เป็นการสอบถามที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดให้

- ระดับ 1 หมายถึงน้อยที่สุด
- ระดับ 2 หมายถึงน้อย
- ระดับ 3 หมายถึงปานกลาง
- ระดับ 4 หมายถึงมาก
- ระดับ 5 หมายถึงมากที่สุด

ส่วนที่ 4 เป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด เพื่อสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในอนาคตการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้มีการนำไปทดสอบหาความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือ ดังขั้นตอนต่อไปนี้

การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข ให้แบบสอบถามมีความเที่ยงตรงและสมบูรณ์ ของคำถามแต่ละข้อ เพื่อให้ตรงตามแนวคิด ทฤษฎี และวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขและดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ที่ทำการศึกษา จำนวน 30 คน จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการของ Cronbach (Cronbach's Reliability Coefficient Alpha) โดยจะต้องได้ค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ไม่น้อยกว่า 0.70 ก่อนที่จะนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรต่างๆ และแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .949 ส่วนตัวแปรอิสระ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .879 และตัวแปรตามมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .938 แสดงข้อมูลได้ดังตาราง

ตารางที่ 3.2 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของตัวแปรต่างๆ และแบบสอบถาม

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
ตัวแปรอิสระ คือ 3 หลัก 2 เงื่อนไข	.879
ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ	.938
แบบสอบถามทั้งฉบับ	.949

สำหรับโครงสร้างและรายละเอียดของแบบสอบถาม ได้มากำหนดตัวบ่งชี้ของตัวแปรและข้อคำถามต่างๆ สรุปได้ ดังตาราง

ตารางที่ 3.3 โครงสร้างของแบบสอบถามการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบกรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี

ตัวแปร	ตัวบ่งชี้	แบบสอบถาม
ตัวแปรอิสระ		
หลักความพอประมาณ	1. การวางแผนการผลิต/หรือการบริโภคในครัวเรือน	ตอนที่ 2 ข้อ A1
	2. การวางแผนการใช้จ่ายเงินในครัวเรือน	ตอนที่ 2 ข้อ A2
	3. การสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน	ตอนที่ 2 ข้อ A3
	4. การสามารถดำรงชีวิตแบบพอกินพอใช้	ตอนที่ 2 ข้อ A4

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ตัวแปร	ตัวบ่งชี้	แบบสอบถาม
หลักความมีเหตุผล	1. การตัดสินใจโดยใช้หลักเหตุและผล	ตอนที่ 2 ข้อ B1
	2. การพิจารณาถึงข้อดีข้อเสีย ก่อนการตัดสินใจ	ตอนที่ 2 ข้อ B2
	3. การใช้จ่ายอย่างรอบคอบ	ตอนที่ 2 ข้อ B3
	4. การพิจารณาอย่างระมัดระวังในการลงทุนประกอบอาชีพ	ตอนที่ 2 ข้อ B4
หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี	1. การวางแผนในการดำเนินชีวิต	ตอนที่ 2 ข้อ C1
	2. การทำบัญชีครัวเรือน กับการช่วยทำให้มีการวางแผนการใช้เงินในครอบครัว	ตอนที่ 2 ข้อ C2
เงื่อนไขความรอบรู้	1. การดึงคนที่มีความสามารถทั้งในและนอกหมู่บ้าน มาช่วยพัฒนาชุมชน	ตอนที่ 2 ข้อ D1
	2. ความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ	ตอนที่ 2 ข้อ D2
	3. การใช้ความรู้ในการประกอบอาชีพอย่างระมัดระวัง	ตอนที่ 2 ข้อ D3
เงื่อนไขคุณธรรม	1. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	ตอนที่ 2 ข้อ E1
	2. การช่วยทำให้คนในหมู่บ้านมีความสุขเพิ่มขึ้น	ตอนที่ 2 ข้อ E1
	3. การเกิดมุนานะที่จะลดหนี้สิน/ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	ตอนที่ 2 ข้อ E2
	4. ความพยายามที่จะหารายได้เพิ่ม	ตอนที่ 2 ข้อ E3

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ตัวแปร	ตัวบ่งชี้	แบบสอบถาม
ตัวแปรตาม		
ก. ตัวชี้วัด 6 x 2		
ก1) ตัวชี้วัดลดค่าใช้จ่าย	1. การลดรายจ่ายในครัวเรือนในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น หวย เหล้า บุหรี่ การพนัน	ตอนที่ 3 ข้อ F1
	2. การรวมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ เช่นทำปุ๋ยหมัก, ปุ๋ยชีวภาพ ฯลฯ เพื่อใช้ในการทำการเกษตร ปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานเอง	ตอนที่ 3 ข้อ F2
	3. การลดรายจ่ายในการประกอบอาชีพหลัก เช่น ลดใช้ปุ๋ยเคมี	ตอนที่ 3 ข้อ F3
	4. การลดรายจ่ายในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น ทำน้ายาล้างจาน ทำสบู่ ฯลฯ (ลดจากการซื้อ มาทำเอง)	ตอนที่ 3 ข้อ F4
	5. การปลูกพืชผักสวนครัวและ/หรือเลี้ยงสัตว์ไว้กินในครัวเรือน	ตอนที่ 3 ข้อ F5
	6. การวางแผนการใช้จ่ายในครอบครัวอย่างระมัดระวัง	ตอนที่ 3 ข้อ F6
ก2) ตัวชี้วัดเพิ่มรายได้	1. การนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาผลิตเป็นสินค้าเพื่อบริโภค/อุปโภค หรือจำหน่าย	ตอนที่ 3 ข้อ G1
	2. การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มแปรรูปสินค้าทางการเกษตร ฯลฯ	ตอนที่ 3 ข้อ G2
	3. การเข้าร่วมกับกลุ่มอาชีพในชุมชน	ตอนที่ 3 ข้อ G3
	4. การเข้าไปร่วมกับกลุ่มอาชีพในชุมชน กับการเพิ่มรายได้	ตอนที่ 3 ข้อ G4

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ตัวแปร	ตัวบ่งชี้	แบบสอบถาม
	5. การรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ฯ, ธนาคารหมู่บ้าน ฯลฯ	ตอนที่ 3 ข้อ G5
	6. คริวเรือนสามารถเก็บเงินออม	ตอนที่ 3 ข้อ G6
ก3) ตัวชี้วัดประหยัด	1. การรู้จักประหยัดและออมเงิน	ตอนที่ 3 ข้อ H1
	2. การใช้จ่ายในครัวเรือนที่เป็นไปอย่างคุ้มค่า	ตอนที่ 3 ข้อ H2
	3. การวางแผนใช้เงินในครัวเรือน	ตอนที่ 3 ข้อ H3
ก4) ตัวชี้วัดเรียนรู้	1. การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในหมู่บ้าน	ตอนที่ 3 ข้อ I1
	2. การสืบทอดกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรม หมู่บ้าน/ชุมชน	ตอนที่ 3 ข้อ I2
	3. การสืบทอดการและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นระหว่างกันหมู่บ้าน	ตอนที่ 3 ข้อ I3
	4. การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน	ตอนที่ 3 ข้อ I4
ก5) ตัวชี้วัดอนุรักษ์	1. ความตื่นตัวคนในหมู่บ้าน/ชุมชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ตอนที่ 3 ข้อ J1
	2. การเข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติของหมู่บ้าน	ตอนที่ 3 ข้อ J2
	3. การเข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันร่วมกันปลูกต้นไม้	ตอนที่ 3 ข้อ J3
	4. สภาพแวดล้อมในหมู่บ้าน/ชุมชน	ตอนที่ 3 ข้อ J4

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ตัวแปร	ตัวบ่งชี้	แบบสอบถาม	
ก6) ตัวชี้วัดเอื้ออารีย์	1. คนในหมู่บ้านช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	ตอนที่ 3 ข้อ K1	
	2. การช่วยเหลือดูแลผู้ด้อยโอกาส คนพิการ เด็ก คนชรา	ตอนที่ 3 ข้อ K2	
	3. การจัดสวัสดิการดูแลสมาชิกภายในชุมชน	ตอนที่ 3 ข้อ K3	
	4. การจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสามัคคี	ตอนที่ 3 ข้อ K4	
ข. การมีชีวิต มีเศรษฐกิจ สังคม ที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความ มั่นคง และยั่งยืน	ข1) การมีชีวิตที่สมดุล มั่นคง และยั่งยืน	1. การสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้	ตอนที่ 3 ข้อ L1
		2. การสามารถใช้ชีวิตอยู่โดยใช้หลักเหตุและผล	ตอนที่ 3 ข้อ L2
		3. การสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ โดยไม่เดือดร้อน	ตอนที่ 3 ข้อ L3
		4. การมีความรู้ที่มั่นคงในการดำรงชีวิต	ตอนที่ 3 ข้อ L4
		5. การมีคุณภาพชีวิตที่ดี	ตอนที่ 3 ข้อ L5
		6. การที่ชีวิตมีความสุข	ตอนที่ 3 ข้อ L6
		ข2) การมีเศรษฐกิจที่สมดุล มั่นคง และยั่งยืน	1. เศรษฐกิจในครัวเรือนที่พออยู่พอกิน พอใช้
2. การสร้างความสมดุลระหว่างรายรับและรายจ่ายที่เกิดขึ้น	ตอนที่ 3 ข้อ M2		
3. การวางแผนการใช้จ่ายเงินในครัวเรือนที่มีเหตุและผล	ตอนที่ 3 ข้อ M3		
4. ความรู้ที่มั่นคงทางเศรษฐกิจ	ตอนที่ 3 ข้อ M4		

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

ตัวแปร	ตัวบ่งชี้	แบบสอบถาม
ข3) การมีสังคมที่สมดุล มั่นคง และยั่งยืน	5. เศรษฐกิจกับความมั่นคงในชีวิต	ตอนที่ 3 ข้อ M5
	6. การออมเงิน กับความยั่งยืนในอนาคต	ตอนที่ 3 ข้อ M6
	7. ความมั่นคงอย่างยั่งยืนในระยะยาว	ตอนที่ 3 ข้อ M7
	1. การช่วยเหลือเกื้อกูลและเอื้ออารีย์กันคน ในหมู่บ้าน/ชุมชน	ตอนที่ 3 ข้อ N1
	2. การที่คนในหมู่บ้าน/ชุมชน สามารถอยู่ ร่วมกัน ได้กับสิ่งแวดล้อม	ตอนที่ 3 ข้อ N2
	3. การอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน/ชุมชน	ตอนที่ 3 ข้อ N3
	4. ความสามารถของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน ที่สามารถรับผลกระทบและการ เปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้	ตอนที่ 3 ข้อ N4
	5. ความเป็นระเบียบเรียบร้อยหมู่บ้าน/ ชุมชน	ตอนที่ 3 ข้อ N5
	6. ความปลอดภัยในการอยู่ร่วมกันของคน หมู่บ้าน/ชุมชน	ตอนที่ 3 ข้อ N6
	7. ความรัก สามัคคี ของคนในหมู่บ้าน/ ชุมชน	ตอนที่ 3 ข้อ N7
8. สภาพความเป็นอยู่ของหมู่บ้าน/ชุมชน ที่ดี	ตอนที่ 3 ข้อ N8	
9. คนในหมู่บ้าน/ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี	ตอนที่ 3 ข้อ N9	
10. การอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข ของ คนในหมู่บ้าน/ชุมชน	ตอนที่ 3 ข้อ N10	

3.2 แบบสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

3.2.1 สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

3.2.2 สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ พัฒนาการจังหวัด พัฒนาการอำเภอ พัฒนาการผู้ประสานงานตำบล รวมถึงเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ปลัดอำเภอ เกษตรตำบล เจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) เป็นต้น

3.2.3 สัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group) กับผู้นำกลุ่มองค์กรในชุมชน อาสาพัฒนาชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และชาวบ้าน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกได้เป็น

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ด้วยการแจกแบบสอบถาม และให้ตอบแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

4.1.1 ประสานงานไปยังพัฒนาการจังหวัดปทุมธานี พัฒนาการอำเภอ พัฒนาการผู้ประสานงานตำบล ในจังหวัดปทุมธานี เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

4.1.2 ประสานงานไปยังผู้ใหญ่บ้าน เพื่อขอความร่วมมือ ในการทำวิจัยและเก็บข้อมูล

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของจังหวัดปทุมธานี

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ แบ่งออกได้เป็น 2 วิธีคือ

5.1.1 การวิเคราะห์สถิติพรรณนา โดยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่าง ใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ เพื่อพรรณนาเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ที่ศึกษา รวมถึงใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพรรณนาตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยมีเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยรวบรวมคะแนนทั้งหมดเพื่อหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยการอิงเกณฑ์ซึ่งแบ่งระดับออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้วิธีการคำนวณความกว้างของชั้นดังนี้

$$(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}) = \frac{(5 - 1)}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{0.8}{5}$$

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	5.00 – 4.20	หมายความว่า	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.19 – 3.40	หมายความว่า	มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.39 – 2.60	หมายความว่า	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.59 – 1.80	หมายความว่า	น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.79 – 1.00	หมายความว่า	น้อยที่สุด

5.1.2 การวิเคราะห์สถิติอนุมาน นำมาใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

- 1) การทดสอบสมมติฐานเรื่องประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขของจังหวัดปทุมธานีมีไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80 ใช้การวิเคราะห์ t-test
- 2) การทดสอบสมมติฐานเรื่องประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข มีความแตกต่างกันระหว่าง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ต้นแบบระดับจังหวัด กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ ใช้การวิเคราะห์ t-test
- 3) การทดสอบสมมติฐานเรื่อง หลักความมีเหตุผล หลักความพอประมาณ หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ ใช้ F-test ผ่านการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น

5.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น

- 1) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ CIPP Model จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ
- 2) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด และการสัมภาษณ์รวมถึงนำข้อคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ มา

วิเคราะห์บริบท (C-Context) ปัจจัยนำเข้า (I-Input) กระบวนการ(P-Process) และผลผลิต (P-Product) ของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ เพื่อหาข้อสรุปร่วมในการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ

3) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเปรียบเทียบ (Constant Comparison) โดยนำข้อมูลที่ได้จาก แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัดมาเปรียบเทียบกับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ

6. ระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม 2552 – ถึงเดือนตุลาคม 2552

ตารางที่ 3.4 ระยะเวลาดำเนินการวิจัยเรื่องประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ

ขั้นตอนในการดำเนินงาน	ระยะเวลาทำการวิจัย (เดือน)									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. ศึกษาเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	■									
2. สร้างเครื่องมือและทดลองใช้		■								
3. เก็บรวบรวมข้อมูล			■	■	■	■	■	■	■	■
4. วิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล								■	■	■
5. สรุปและจัดทำรายงาน										■

7. ค่าใช้จ่าย

งบประมาณในการดำเนินการวิจัยรวมเป็นเงิน 60,000 บาท

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 5 ตอน โดยมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งประกอบด้วย ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติตาม 3 หลัก 2 เงื่อนไขได้แก่

2.1 หลักความพอประมาณ

2.2 หลักความมีเหตุผล

2.3 หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี

2.4 เงื่อนไขความรู้

2.5 เงื่อนไขคุณธรรม

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี อันเป็นผลมาจากการนำ 3 หลัก 2 เงื่อนไขมาใช้ แบ่งการวิเคราะห์ ออกได้เป็น 2 ส่วน คือ

3.1 การประเมินจากตัวชี้วัด 6 x 2 ของกรมพัฒนาชุมชน

3.2 การประเมินระดับความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนมีชีวิต มีเศรษฐกิจ สังคม ที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความมั่นคง และยั่งยืน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน

4.1 ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ต้นแบบของจังหวัดปทุมธานีมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

4.2 ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข มีความแตกต่างกัน ระหว่างหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัดกับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ

4.3 มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัย ได้แก่ หลักความมีเหตุผล หลักความพอประมาณ หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม มีอิทธิพลต่อความ

สำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยั่งยืนเป็นสุขสันต์แบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยั่งยืนเป็นสุขสันต์แบบระดับอำเภอ

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ CIPP Model ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ พัฒนาการจังหวัด พัฒนาการอำเภอ พัฒนาการผู้ประสานงานตำบล รวมถึงเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ปลัดอำเภอ เกษตรตำบล เป็นต้น รวมถึงที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group) กับผู้นำกลุ่มองค์กรในชุมชน อาสาพัฒนาชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และชาวบ้าน และจากแบบสอบถามปลายเปิด

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส สมาชิกในครัวเรือน ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การดำเนินวิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แหล่งการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน n = 167	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	79	47.3
หญิง	88	52.7
2. อายุ		
น้อยกว่า 25 ปี	5	3.0
25- 30 ปี	8	4.8
31- 35 ปี	11	6.6
36 - 40 ปี	17	10.2
41- 45 ปี	32	19.2
มากกว่า 45 ปี	94	56.3

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน n = 167	ร้อยละ
3. สถานภาพการสมรส		
โสด	16	9.6
สมรส	130	77.8
หม้าย/หย่าร้าง	21	12.6
4. ศาสนา		
พุทธ	162	97.0
คริสต์	4	2.4
อิสลาม	1	.6
5. ระดับการศึกษา		
ระดับประถมศึกษา	126	75.4
ระดับมัธยมศึกษา, ปวช.	23	13.8
ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า, ปวส.	6	3.6
ระดับปริญญาตรี/สูงกว่า	12	7.2
6. อาชีพหลัก		
ทำนา	89	53.3
เลี้ยงสัตว์	6	3.6
ค้าขาย	16	9.6
รับจ้าง	31	18.6
รับราชการ	25	15.0
7. รายได้		
ต่ำกว่า 5,000.-บาท/เดือน	87	52.1
5,000- 8,000.-บาท/เดือน	43	25.7
8,001-10,000.-บาท/เดือน	13	7.8
10,001-12,000.-บาท/เดือน	9	5.4
12,001 – 15,000. บาท/เดือน	3	1.8
มากกว่า 15,000.-บาท/เดือน	8	4.8

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 88 คน (ร้อยละ 52.7) มีอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป เป็นช่วงอายุที่พบมากที่สุด มีจำนวน 94 คน (ร้อยละ 56.3) ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีจำนวน 126 คน (ร้อยละ 75.4) มีอาชีพหลักส่วนใหญ่ทำนามีจำนวน 89 คน (ร้อยละ 53.3) รายได้เฉลี่ยส่วนใหญ่ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือนมีจำนวน 87 คน (ร้อยละ 52.1)

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีการดำเนินวิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อมูลการดำเนินวิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน N = 167	ร้อยละ
1. คราวเรือนมีการปลูกพืชผักสวนครัว		
ทำ	134	80.2
ไม่ทำ	27	16.2
2. มีอาชีพเสริมในครัวเรือน		
มี	82	49.1
ไม่มี	66	39.5
3. มีการทำบัญชีครัวเรือน		
ทำ	54	32.3
ไม่ทำ	89	53.3
4. มีการออมเงินในครัวเรือน		
มี	110	65.9
ไม่มี	37	22.2

จากตารางที่ 4.2 ดังกล่าว พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการดำเนินวิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ครัวเรือนมีการปลูกพืชผักสวนครัวจำนวน 134 คน (ร้อยละ 80.2) มีอาชีพเสริมในครัวเรือนจำนวน 82 คน (ร้อยละ 49.1) มีการทำบัญชีครัวเรือนจำนวน 54 คน (ร้อยละ 32.3) มีกานออมเงินในครัวเรือนจำนวน 110 คน (ร้อยละ 65.9)

ตารางที่ 4.3 แสดงแหล่งที่มาของการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แหล่งที่มาของการเรียนรู้	จำนวน n = 167	ร้อยละ
1. เจ้าหน้าที่ของรัฐ	59	35.3
2. ผู้ใหญ่บ้าน	82	49.1
3. ปราชญ์ชาวบ้าน	21	12.6
4. ตัวอย่างคนอื่นในหมู่บ้าน	20	12.0
5. การประชุมในหมู่บ้าน	68	40.7
6. หนังสือพิมพ์	29	17.4
7. เสียงตามสาย	18	10.8
8. โทรทัศน์	46	27.5
9. อื่นๆ	5	3.0

จากตารางที่ 4.3 พบว่าแหล่งที่มาของการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่อยู่ใน 3 ลำดับแรก คือ ลำดับแรก ได้รับข้อมูลจากผู้ใหญ่บ้านมีจำนวน 82 คน (ร้อยละ 49.1) ลำดับสอง ได้รับข้อมูลจากการประชุมในหมู่บ้านมีจำนวน 68 คน (ร้อยละ 40.7) และ ลำดับสาม ได้รับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจำนวน 59 คน (ร้อยละ 35.3)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัด ปทุมธานี

สำหรับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการนำ 3 หลัก 2 เงื่อนไข ได้แก่ หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรมมาใช้ สามารถสรุปผลได้ดังตาราง

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการนำ 3 หลัก 2 เงื่อนไขมาใช้

ความคิดเห็นที่มีต่อ	ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็น	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1. หลักความพอประมาณ	3.68	.70	มาก
2. ความมีเหตุผล	3.90	.58	มาก
3. หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี	3.86	.71	มาก
4. เงื่อนไขความรู้	3.78	.62	มาก
5. เงื่อนไขคุณธรรม	3.90	.60	มาก

จากตารางดังกล่าวข้างต้น กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสามารถนำ 3 หลัก 2 เงื่อนไขมาใช้ได้อยู่ในระดับมากในทุกข้อ เรียงลำดับ ดังนี้ คือ มีการปฏิบัติตามหลักความมีเหตุผลและเงื่อนไขคุณธรรมโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 รองลงมา คือ มีการปฏิบัติตามหลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดีโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 มีการปฏิบัติตามเงื่อนไขความรู้โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 และมีการปฏิบัติตามหลักความพอประมาณโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68

เมื่อนำมาวิเคราะห์ในรายละเอียดเฉพาะในเรื่องของหลักความพอประมาณ ซึ่งเป็นเรื่องของความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างคร้วเรือนที่มีต่อการนำหลักความพอประมาณมาใช้ สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังตาราง

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการนำหลักความพอประมาณมาใช้

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ค่า	แปลผล
	ความ คิดเห็น	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	
1. จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในส่วนของหลักความพอประมาณมาใช้ ช่วยทำให้คร้วเรือนท่านมีการวางแผนการผลิต/หรือการบริโภคในคร้วเรณดีขึ้นมากน้อยเพียงใด	3.68	.84	มาก

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย ความ คิดเห็น	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปล ผล
2. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินในครัวเรือนดีขึ้นมากน้อยเพียงใด	3.71	.84	มาก
3. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน ในระดับใด	3.68	.79	มาก
4. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านสามารถดำรงชีวิตแบบพอกินพอใช้ ได้ดีมากน้อยเพียงใด	3.66	.80	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมของหลักความพอประมาณ	3.68	.70	มาก

จากตารางที่ 4.5 ดังกล่าวพบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าสามารถนำหลักความพอประมาณมาใช้ได้อยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.68 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับ ดังนี้ คือ มีความเห็นว่าช่วยทำให้ครัวเรือนมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินในครัวเรือนดีขึ้นอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.71 รองลงมา มี 3 เรื่อง คือ ช่วยทำให้ครัวเรือนมีการวางแผนการผลิต/หรือการบริโภคในครัวเรือนดีขึ้น ช่วยทำให้ครัวเรือนสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน และช่วยทำให้ครัวเรือนสามารถดำรงชีวิตแบบพอกินพอใช้ อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยที่เท่ากัน คือ 3.68 ส่วนความคิดเห็นที่มองว่าการนำหลักความพอประมาณมาใช้ ช่วยทำให้ครัวเรือนสามารถดำรงชีวิตแบบพอกินพอใช้ อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยที่เท่ากัน คือ 3.66

เมื่อนำมาวิเคราะห์ในรายละเอียดเฉพาะในเรื่องของหลักความมีเหตุผล ซึ่งเป็นเรื่องของการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนที่มีต่อการนำหลักความมีเหตุผลมาใช้ สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังตาราง

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการนำหลักความมีเหตุผลมาใช้

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็น	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1. จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในส่วน ของหลักความความมีเหตุผลมาใช้ ช่วยทำให้ ครัวเรือนท่าน สามารถตัดสินใจโดยใช้หลักเหตุและ ผลมากขึ้นเพียงใด	3.83	.69	มาก
2. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่าน มีการพิจารณาถึงข้อดี ข้อเสีย ก่อนการตัดสินใจ มากน้อยเพียงใด	3.86	.72	มาก
3. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านมีการใช้จ่ายอย่าง รอบคอบ มากน้อยเพียงใด	3.96	.75	มาก
4. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านมีการพิจารณาอย่าง ระมัดระวัง ในการลงทุนประกอบอาชีพมากขึ้น เพียงใด	3.95	.76	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมของหลักความความมีเหตุผล	3.90	.58	มาก

จากตารางที่ 4.6 ดังกล่าวพบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าสามารถนำหลักความมีเหตุผลมาใช้
ในอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.90 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก
เช่นกัน โดยเรียงลำดับ ดังนี้ คือ ช่วยทำให้ครัวเรือนมีการใช้จ่ายอย่างรอบคอบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย
3.96 ช่วยทำให้ครัวเรือนมีการพิจารณาอย่างระมัดระวังในการลงทุนประกอบอาชีพอยู่ในระดับ
ค่าเฉลี่ย 3.95 ช่วยทำให้ครัวเรือน มีการพิจารณาถึงข้อดีข้อเสีย ก่อนการตัดสินใจ และช่วยทำให้
ครัวเรือนสามารถตัดสินใจโดยใช้หลักเหตุและผลอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.83 ตามลำดับ

เมื่อนำมาวิเคราะห์ในรายละเอียดเฉพาะในเรื่องของหลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งเป็น
เรื่องของการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดย
คำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล ความ
คิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนที่มีต่อการนำหลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดีมาใช้ สามารถแสดง
รายละเอียดได้ ดังตาราง

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการนำหลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดีมาใช้

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็น	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1. จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน ส่วนของหลักความความมีภูมิคุ้มกันที่ดีมาใช้ ช่วยให้ครัวเรือนท่านมีการวางแผนในการ ดำเนินชีวิตได้ดี มากน้อยเพียงใด	3.88	.74	มาก
2. การทำให้มีการทำบัญชีครัวเรือน ช่วยทำให้ มีการวางแผนการใช้จ่ายเงินในครอบครัว ดี ขึ้นมากน้อยเพียงใด	3.83	.92	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมของหลักความความมีภูมิคุ้มกันที่ดี	3.86	.70	มาก

จากตารางที่ 4.7 ดังกล่าวพบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าสามารถนำหลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดีมาใช้ในอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.86 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับ ดังนี้ คือ ช่วยให้ครัวเรือนมีการวางแผนในการดำเนินชีวิตได้ดีอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.88 และช่วยทำให้มีการวางแผนการใช้จ่ายเงินในครอบครัวอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.83

นอกจาก 3 หลักแล้ว ในส่วนของ 2 เงื่อนไข โดยเงื่อนไขแรก คือ เงื่อนไขความรู้ ซึ่งเป็นเรื่องของความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผน และความ ระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนที่มีต่อการนำเงื่อนไขความรู้มาใช้ สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังตาราง

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการนำเงื่อนไขความรอบรู้มาใช้

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ค่า	แปลผล
	ความ คิดเห็น	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	
1. จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในส่วน ของเงื่อนไขความรอบรู้มาใช้ ช่วยทำให้ชุมชนตั้ง คนที่มีความสามารถทั้งในและนอกหมู่บ้าน มาช่วย พัฒนาชุมชนได้มากขึ้นเพียงใด	3.68	.84	มาก
2. ช่วยทำให้ท่านเกิดความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพมากขึ้นเพียงใด	3.82	.78	มาก
3. ช่วยทำให้ท่านใช้ความรู้ในการประกอบอาชีพอย่าง ระมัดระวังมากขึ้นเพียงใด	3.84	.73	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมของเงื่อนไขความรอบรู้	3.78	.62	มาก

จากตารางที่ 4.8 ดังกล่าวพบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าสามารถนำเงื่อนไขความรอบรู้มาใช้
ในอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.78 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก
เช่นกัน โดยเรียงลำดับ ดังนี้ คือ ช่วยทำให้ใช้ความรู้ในการประกอบอาชีพอย่างระมัดระวังอยู่ใน
ระดับค่าเฉลี่ย 3.84 ช่วยทำให้เกิดความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพอยู่ใน
ระดับค่าเฉลี่ย 3.82 และช่วยทำให้ชุมชนตั้งคนที่มีความสามารถทั้งในและนอกหมู่บ้าน มาช่วย
พัฒนาชุมชนอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.68

เมื่อนำมาวิเคราะห์ในรายละเอียดเฉพาะในเงื่อนไขสุดท้าย คือ เงื่อนไขคุณธรรม ซึ่ง
เป็นเรื่องของการมีความตระหนักในคุณธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร
ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนที่มีต่อการนำหลักเงื่อนไข
คุณธรรมมาใช้ สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังตาราง

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการนำเงื่อนไขคุณธรรมมาใช้

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ค่า	แปลผล
	ความ คิดเห็น	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	
1. จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในส่วน ของเงื่อนไขคุณธรรมมาใช้ ช่วยทำให้คนใน หมู่บ้านมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น เพียงใด	3.83	.78	มาก
2. ช่วยทำให้คนในหมู่บ้านมีความสุขเพิ่มขึ้นมาก น้อยเพียงใด	3.86	.72	มาก
3. ช่วยทำให้ท่านเกิดมูมานะที่จะลดหนี้สิน/ ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นมากขึ้นเพียงใด	3.98	.76	มาก
4. ช่วยทำให้ท่านเกิดความพยายามที่จะหารายได้ เพิ่มมากขึ้นเพียงใด	3.94	.80	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมของเงื่อนไขคุณธรรม	3.90	.60	มาก

จากตารางที่ 4.9 ดังกล่าวพบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าสามารถนำเงื่อนไขคุณธรรมมาใช้
ในอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.90 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก
เช่นกัน โดยเรียงลำดับ ดังนี้ คือ ช่วยทำให้เกิดมูมานะที่จะลดหนี้สิน/ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น อยู่ใน
ระดับค่าเฉลี่ย 3.98 ช่วยทำให้เกิดความพยายามที่จะหารายได้เพิ่ม อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.94 ช่วยทำ
ให้คนในหมู่บ้านมีความสุขเพิ่มขึ้น อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.86 และช่วยทำให้คนในหมู่บ้านมีการ
ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.83 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี อันเป็นผลมาจากการนำ 3 หลัก 2 เงื่อนไขมาใช้

ในการวิเคราะห์ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดปทุมธานีอันเป็นผลมาจากการนำ 3 หลัก 2 เงื่อนไขมาใช้ แบ่งการวิเคราะห์ออกได้เป็น 2 ส่วน คือ การประเมินจากตัวชี้วัด 6 x 2 ของกรมพัฒนาชุมชน และการประเมินระดับความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนมีชีวิต มีเศรษฐกิจ สังคม ที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความมั่นคง และยั่งยืน

3.1 การประเมินจากตัวชี้วัด 6 x 2 ของกรมพัฒนาชุมชน

ในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอประสิทธิผลการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ โดยประเมินจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลลัพธ์ (output) ของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ โดยประเมินจากตัวชี้วัด 6 x 2 ที่กรมพัฒนาชุมชนนำมาใช้

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ประเมินจากตัวชี้วัด 6 x 2 ของกรมพัฒนาชุมชน

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็น	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1. การลดค่าใช้จ่าย	3.76	.66	มาก
2. การเพิ่มรายได้	3.47	.70	มาก
3. การประหยัดหรือการออม	3.87	.60	มาก
4. การเรียนรู้	3.62	.64	มาก
5. การใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	3.77	.68	มาก
6. การเอื้ออารีย์	3.73	.64	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมของประสิทธิผลของตัวชี้วัด 6 x 2	3.70	.50	มาก

จากตารางที่ 4.10 ดังกล่าวพบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าประสิทธิผลของการนำตัวชี้วัด 6 x 2 ของกรมพัฒนาชุมชนมาใช้ในอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.70 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายชื่อแล้วก็พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลที่เกิดขึ้นในด้านการประหยัดหรือการออมอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.87 ผลที่เกิดขึ้นในด้านการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.77 ผลที่เกิดขึ้นในด้านการลดค่าใช้จ่ายอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.76 ผลที่เกิดขึ้นในด้านการเอื้ออารีย์อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.73 และผลที่เกิดขึ้นในด้านการเพิ่มรายได้อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.47

3.1.1 ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ในด้านการลดค่าใช้จ่าย

เมื่อนำมาวิเคราะห์เฉพาะประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการลดค่าใช้จ่าย ประกอบด้วย 2 เรื่อง คือ คริวเรือนทำสวนครัว และคริวเรือนปลูกคอกบายนมขุ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างคริวเรือนมองว่า การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบมีความสำเร็จในการลดค่าใช้จ่าย สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังตาราง

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการลดค่าใช้จ่าย

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ค่า	แปลผล
	ความ คิดเห็น	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	
1. จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ช่วย ทำให้ท่านลดรายจ่ายในครัวเรือนในส่วนที่เป็น ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น หวย เหล้า บุหรี่ การพนัน ได้มากน้อยเพียงใด	3.96	.93	มาก
2. ช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนมีการรวมกลุ่มเกษตร อินทรีย์ เช่นทำปุ๋ยหมัก, ปุ๋ยชีวภาพ ฯลฯ เพื่อใช้ใน การทำเกษตร ปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานเอง มากน้อยเพียงใด	3.77	.96	มาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย ความ คิดเห็น	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
3. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านสามารถลดรายจ่ายในการประกอบอาชีพหลัก เช่น ลดค่าใช้จ่ายเคมี ได้มากน้อยเพียงใด	3.75	.96	มาก
4. ช่วยทำให้ท่านสามารถลดรายจ่ายในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น ทำน้ำยาล้างจาน ทำสบู่ ฯลฯ (ลดจากการซื้อมาทำเอง) ได้มากน้อยเพียงใด	3.46	.99	มาก
5. จากการปลูกพืชผักสวนครัวและ/หรือเลี้ยงสัตว์ไว้กินในครัวเรือน ช่วยทำให้สามารถลดค่าใช้จ่ายได้มากน้อยเพียงใด	3.80	.86	มาก
6. ช่วยทำให้ครัวเรือนของท่านรู้จักที่จะวางแผนการใช้จ่ายในครอบครัวอย่างระมัดระวังเพิ่มขึ้นระดับใด	3.84	.80	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมของประสิทธิผลของตัวชี้วัดลดค่าใช้จ่าย	3.76	.66	มาก

จากตารางที่ 4.11 ดังกล่าว พบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการลดค่าใช้จ่ายอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.76 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลที่เกิดขึ้นในเรื่องการลดรายจ่ายในครัวเรือนในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น หวย เหล้า บุหรี่ การพนันอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.96 ผลที่เกิดขึ้นในเรื่องของการรู้จักที่จะวางแผนการใช้จ่ายในครอบครัวอย่างระมัดระวังเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.84 ผลที่เกิดขึ้นในเรื่องของการลดรายจ่ายในครัวเรือนจากการปลูกพืชผักสวนครัวและ/หรือเลี้ยงสัตว์ไว้กินในครัวเรือนอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.80 ผลที่เกิดขึ้นในเรื่องของมีการรวมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ เช่น ทำปุ๋ยหมัก, ปุ๋ยชีวภาพ ฯลฯ เพื่อใช้ในการทำการเกษตร ปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานเองอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.77 ผลที่เกิดขึ้นในเรื่องของการลดรายจ่ายในการประกอบอาชีพหลัก เช่น ลดค่าใช้จ่ายเคมีอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.75 และผลที่เกิดขึ้นจากลดรายจ่ายในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น ทำน้ำยาล้างจาน ทำสบู่ ฯลฯ (ลดจากการซื้อมาทำเอง) อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.46

3.1.2 ประสิทธิภาพในเรื่องของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ต้นแบบในด้านการเพิ่มรายได้

เมื่อนำมาวิเคราะห์เฉพาะประสิทธิภาพในเรื่องของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการเพิ่มรายได้ ประกอบด้วย 2 เรื่อง คือ คริวเรือนมีอาชีพเสริม และใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างคริวเรือนมองว่าการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบมีความสำเร็จในการเพิ่มรายได้ สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังตาราง

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการเพิ่มรายได้

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ค่า	แปลผล
	ความคิดเห็น	เบี่ยงเบนมาตรฐาน	
1. จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนได้นำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาผลิตเป็นสินค้าเพื่อบริโภค/อุปโภค หรือจำหน่ายมากขึ้นน้อยเพียงใด	3.44	.94	มาก
2. ช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนมีการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพกลุ่มแปรรูปสินค้าทางการเกษตร ฯลฯ มากน้อยเพียงใด	3.34	.99	ปานกลาง
3. ช่วยทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชน เข้าไปร่วมกับกลุ่มอาชีพในชุมชน เพิ่มมากขึ้นมากขึ้นน้อยเพียงใด	3.44	.89	มาก
4. ในการเข้าไปร่วมกับกลุ่มอาชีพในชุมชน ช่วยทำให้คริวเรือนท่านมีรายได้เพิ่มขึ้นจากอาชีพเสริมมากขึ้นน้อยเพียงใด	3.50	.87	มาก
5. ช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมการออกมาภายในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์, ธนาคารหมู่บ้าน ฯลฯ เพิ่มขึ้นมากขึ้นน้อยเพียงใด	3.52	.96	มาก

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ค่า	แปลผล
	ความ คิดเห็น	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	
6. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านสามารถเก็บเงินออมได้ เพิ่มมากขึ้นอย่างน้อยเพียงใด	3.58	.82	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมของประสิทธิผลของตัวชี้วัดการเพิ่มรายได้	3.47	.70	มาก

จากตารางที่ 4.12 ดังกล่าว พบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าประสิทธิผลในภาพรวมของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการการเพิ่มรายได้อยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.47 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลที่เกิดขึ้นทำให้สามารถเก็บเงินออมได้เพิ่มมากขึ้นอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.58 ผลที่เกิดขึ้นทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมการออมภายในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ฯ ธนาคารหมู่บ้าน ฯลฯ เพิ่มมากขึ้นอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.52 ผลที่เกิดขึ้นจากการเข้าไปร่วมกับกลุ่มอาชีพในชุมชน ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านมีรายได้เพิ่มขึ้นจากอาชีพเสริมอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.50 ผลที่เกิดขึ้นช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนได้นำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาผลิตเป็นสินค้าเพื่อบริโภค/อุปโภค หรือจำหน่าย และช่วยทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชน เข้าไปร่วมกับกลุ่มอาชีพในชุมชน เพิ่มมากขึ้นอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.44 และผลที่เกิดขึ้นช่วยทำให้มีการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเช่น กลุ่มอาชีพกลุ่มแปรรูปสินค้าทางการเกษตร ฯลฯ อยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ย 3.34

3.1.3 ประสิทธิภาพในเรื่องของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการประหยัดหรือการออม

เมื่อนำมาวิเคราะห์เฉพาะประสิทธิผลในเรื่องของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการประหยัดหรือการออม ประกอบด้วย 2 เรื่อง คือ ครัวเรือนมีการออมเงิน และชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์มีการเชื่อมโยงเครือข่าย ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนมองว่า การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ มีความสำเร็จในการประหยัดหรือการออม สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังตาราง

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการประหยัดหรือการออม

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ค่า	แปลผล
	ความ คิดเห็น	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	
1. จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านรู้จักประหยัดและออม เงิน เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับใด	3.76	.71	มาก
2. ช่วยให้การใช้จ่ายในครัวเรือนรู้จักที่จะใช้จ่าย ให้เป็นไปอย่างคุ้มค่า มากน้อยเพียงใด	3.93	.69	มาก
3. ช่วยให้ครัวเรือนท่านมีการวางแผนใช้เงิน ในทางที่ดีขึ้นมากน้อยเพียงใด	3.92	.76	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมของประสิทธิผลของตัวชี้วัดการออม	3.87	.60	มาก

จากตารางที่ 4.13 ดังกล่าว พบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าประสิทธิผลในภาพรวมของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการการออมอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.87 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลที่เกิดขึ้นช่วยให้การใช้จ่ายในครัวเรือนรู้จักที่จะใช้จ่ายให้เป็นไปอย่างคุ้มค่าอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.93 ผลที่เกิดขึ้นช่วยให้ครัวเรือนท่านมีการวางแผนใช้เงินในทางที่ดีขึ้นอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.92 และผลที่เกิดขึ้นช่วยทำให้ครัวเรือนท่านรู้จักประหยัดและออมเงินเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.76

3.1.4 ประสิทธิภาพในเรื่องของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการเรียนรู้

เมื่อนำมาวิเคราะห์เฉพาะประสิทธิภาพในเรื่องของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 เรื่อง คือ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนมองว่าการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบมีความสำเร็จในการเรียนรู้สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังตาราง

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการเรียนรู้

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ค่า	แปลผล
	ความ คิดเห็น	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	
1. จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในหมู่บ้านของท่าน มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด	3.60	.85	มาก
2. หมู่บ้าน/ชุมชนของท่านมีการสืบทอดกิจกรรมประเพณี และวัฒนธรรม มากน้อย เพียงใด	3.78	.76	มาก
3. ในหมู่บ้าน/ชุมชนของท่าน มีการสืบทอดการและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นระหว่างกันในหมู่บ้านมากน้อยเพียงใด	3.46	.86	มาก
4. ครูเรือนของท่านมีการเรียนรู้ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันบ่อยครั้งเพียงใด	3.63	.82	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมของประสิทธิผลของตัวชี้วัดการเรียนรู้	3.62	.64	มาก

จากตารางที่ 4.14 ดังกล่าว พบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าประสิทธิผลในภาพรวมของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.62 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลที่เกิดขึ้นทำให้มีการสืบทอดกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.78 ผลที่เกิดขึ้นทำให้ครูเรือนมีการเรียนรู้ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันบ่อยครั้งอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.63 ผลที่เกิดขึ้นทำให้หมู่บ้านมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในหมู่บ้านอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.60 แลผลที่เกิดขึ้นทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนมีการสืบทอดการและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นระหว่างกันในหมู่บ้านอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.46 ตามลำดับ

3.1.5 ประสิทธิภาพในเรื่องของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ต้นแบบในด้านการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

เมื่อนำมาวิเคราะห์เฉพาะประสิทธิภาพในเรื่องของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย 2 เรื่อง คือ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และ ชุมชนร่วมกันปลูกต้นไม้ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนมองว่าการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำเร็จในด้านการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังตาราง

ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ค่า	แปลผล
	ความ คิดเห็น	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	
1. จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ช่วย ทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชน ตื่นตัวเข้ามามีส่วนร่วม ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม มากน้อยเพียงใด	3.74	.80	มาก
2. ช่วยทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม ช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติของหมู่บ้าน มากน้อย เพียงใด	3.79	.77	มาก
3. ช่วยทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม ช่วยกันร่วมกันปลูกต้นไม้มากน้อยเพียงใด	3.74	.84	มาก
4. ช่วยทำให้สภาพแวดล้อมในหมู่บ้าน/ชุมชนดีขึ้นใน ระดับใด	3.83	.81	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมของประสิทธิภาพของตัวชี้วัดการใช้และ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	3.78	.68	มาก

จากตารางที่ 4.15 ดังกล่าว พบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าประสิทธิผลในภาพรวมของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.78 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลที่เกิดขึ้นทำให้ช่วยทำให้สภาพแวดล้อมในหมู่บ้าน/ชุมชนดีขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.83 ผลที่เกิดขึ้นช่วยทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันรักษาธรรมชาติสมบัติของหมู่บ้านอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.79 ผลที่เกิดขึ้นทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชน ตื่นตัวเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและช่วยทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันร่วมกันปลูกต้นไม้อยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน คือ 3.74

3.1.6 ประสิทธิภาพในเรื่องของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการเอื้ออารีย์

เมื่อนำมาวิเคราะห์เฉพาะประสิทธิผลในเรื่องของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการเอื้ออารีย์ ประกอบด้วย 2 เรื่อง คือ การดูแลช่วยเหลือกันและการรู้จักสามัคคี ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างคร่าวๆ มองว่าการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบมีความสำเร็จในด้านการเอื้ออารีย์ สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังตาราง

ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการเอื้ออารีย์

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็น	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1. จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ช่วยทำให้คนในหมู่บ้านช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากน้อยเพียงใด	3.77	.77	มาก
2. ช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชน ได้ช่วยเหลือดูแลผู้ด้อยโอกาส คนพิการ เด็ก คนชรา มากน้อยเพียงใด	3.73	.82	มาก
3. ช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนมีการจัดสวัสดิการดูแลสมาชิกภายใน ชุมชน มากน้อยเพียงใด	3.69	.81	มาก

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็น	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
4. ช่วยทำให้คนหมู่บ้าน/ชุมชนมีการจัด กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ร่วมกันเพื่อ เสริมสร้างความสามัคคี มากน้อยเพียงใด	3.70	.80	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมของประสิทธิผลของตัวชี้วัด การเอื้ออารีย์	3.72	.64	มาก

จากตารางที่ 4.16 ดังกล่าว พบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าประสิทธิผลในภาพรวมของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในด้านการเอื้ออารีย์อยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.72 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลที่เกิดขึ้นช่วยทำให้คนในหมู่บ้านช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.77 ผลที่เกิดขึ้นทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนได้ช่วยเหลือดูแลผู้ด้อยโอกาส คนพิการ เด็ก คนชราอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.73 ผลที่เกิดขึ้นช่วยทำให้คนหมู่บ้าน/ชุมชนมีการจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.70 และช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนมีการจัดสวัสดิการดูแลสมาชิกภายใน ชุมชนอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.69

3.2 การประเมินระดับความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนมีชีวิต มีเศรษฐกิจ สังคม ที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความมั่นคง และยั่งยืน

เป็นการประเมินจาก ความคิดเห็นของประชาชนต่อการที่ครัวเรือน มีชีวิต มีเศรษฐกิจ สังคม ที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความมั่นคง และยั่งยืน อันเป็นผลมาจากการนำ 3 หลัก 2 เงื่อนไขมาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยแบ่งการประเมินประสิทธิผลออกเป็น 3 มิติ คือ มิติชีวิตที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน มิติเศรษฐกิจที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน และมิติสังคมที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน

3.2.1 ภาพรวมความคิดเห็นที่มีประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบประเมินความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนมีชีวิต มีเศรษฐกิจ สังคม ที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความมั่นคง และยั่งยืน

เมื่อประเมินความคิดเห็นในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ โดยประเมินความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนมีชีวิต มีเศรษฐกิจ สังคม ที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความมั่นคง และยั่งยืน พบข้อมูล ดังตาราง

ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ประเมินความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนมีชีวิต มีเศรษฐกิจ สังคม ที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความมั่นคง และยั่งยืน

มิติประสิทธิผล ของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ	ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็น	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1. มิติชีวิต ที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน	3.88	.57	มาก
2. มิติเศรษฐกิจ ที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน	3.87	.57	มาก
3. มิติสังคม ที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน	3.80	.58	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมของประสิทธิผลของหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ที่ครัวเรือนมีชีวิต มีเศรษฐกิจ สังคม ที่ ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความมั่นคง และยั่งยืน	3.85	.51	มาก

จากตารางที่ 4.17 ดังกล่าว พบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าประสิทธิผลในภาพรวมของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบได้ทำให้ชีวิต เศรษฐกิจ สังคม ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความมั่นคง และยั่งยืนอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.85 โดยถ้าวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าทุกมิติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลจากการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงได้ทำให้มิติชีวิตเกิดความสมดุล/มั่นคง/ยั่งยืนอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.88 เห็นว่าผลจากการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงได้ทำให้มิติเศรษฐกิจเกิดความสมดุล/มั่นคง/ยั่งยืนอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.87 และเห็นว่าผลจากการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบได้ทำให้มิติสังคมเกิดความสมดุล/มั่นคง/ยั่งยืนอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80

3.2.2 ภาพรวมความคิดเห็นที่มีประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงประเมินความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนในมิติชีวิต ที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน

เมื่อประเมินความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ โดยประเมินความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนในมิติของชีวิตที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน พบข้อมูล ดังตาราง

ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ประเมินความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนในมิติชีวิตที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน

ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในมิติชีวิต	ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็น	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดีมากน้อยในระดับใด	3.87	.76	มาก
2. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านสามารถใช้ชีวิตอยู่โดยใช้หลักเหตุและผล ได้ดีมากน้อยในระดับใด	3.90	.70	มาก
3. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้โดยไม่เดือนร้อน ได้ดีมากน้อยในระดับใด	3.87	.71	มาก
4. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านมีความรู้สึกมั่นคงในการดำรงชีวิตดีขึ้น มากน้อยเพียงใด	3.92	.70	มาก
5. ช่วยทำให้คนในครัวเรือนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มากน้อยเพียงใด	3.93	.71	มาก
6. ช่วยทำให้คนในครัวเรือนมีชีวิตที่มีความสุขเพิ่มขึ้น ในระดับใด	3.81	.72	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมของประสิทธิผลของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในมิติชีวิตที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน	3.88	.57	มาก

จากตารางที่ 4.18 ดังกล่าว พบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าประสิทธิผลในภาพรวมของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบได้ทำให้ชีวิตเกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.88 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าทุกหัวข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลจากการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจ

พอเพียงได้ทำให้คนในครัวเรือนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.93 ทำให้ครัวเรือนมีความรู้สึกมั่นคงในการดำรงชีวิตดีขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.92 ทำให้ครัวเรือนสามารถใช้ชีวิตอยู่โดยใช้หลักเหตุและผลอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.90 ทำให้ครัวเรือนสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ โดยไม่เดือนร้อน อยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.87 และช่วยทำให้คนในครัวเรือนมีชีวิตที่มีความสุขเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.81

3.2.3 ภาพรวมความคิดเห็นที่มีประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบประเมินความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนในมิติเศรษฐกิจที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน

เมื่อประเมินความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ โดยประเมินความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนในมิติของเศรษฐกิจที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน พบข้อมูล ดังตาราง

ตารางที่ 4.19 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ประเมินความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนในมิติเศรษฐกิจที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน

ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในมิติเศรษฐกิจ	ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็น	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1. ช่วยทำให้เศรษฐกิจในครัวเรือนของท่านพออยู่ พอกิน พอใช้ มากน้อยเพียงใด	3.90	.70	มาก
2. ช่วยทำให้ครัวเรือนของท่านรู้จักสร้างความสมดุลระหว่างรายรับและรายจ่ายที่เกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด	3.79	.77	มาก
3. ช่วยทำให้การวางแผนการใช้จ่ายเงินในครัวเรือนของท่าน มีเหตุและผลเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด	3.85	.74	มาก
4. ช่วยทำให้ในปัจจุบันครัวเรือนของท่านมีความรู้สึกมั่นคงทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด	3.79	.76	มาก

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในมิติเศรษฐกิจ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
5. ช่วยทำให้เศรษฐกิจในครอบครัวของท่าน รู้สึกว่ามีความมั่นคงในชีวิตเพิ่มขึ้นจากเดิม อย่างน้อยเพียงใด	3.90	.76	มาก
6. จากการที่ครัวเรือนของท่านได้มีการออม เงิน ท่านคิดว่าช่วยทำให้ครัวเรือนท่านเกิด ความยั่งยืนในอนาคต มากน้อยเพียงใด	3.89	.75	มาก
7. ช่วยทำให้ครัวเรือนของท่านมีความมั่นคง อย่างยั่งยืนในระยะยาว มากน้อยเพียงใด	3.95	.73	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมของประสิทธิผลของ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ต้นแบบในมิติเศรษฐกิจที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน	3.87	.73	มาก

จากตารางที่ 4.19 ดังกล่าว พบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าประสิทธิผลในภาพรวมของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบได้ทำให้เศรษฐกิจเกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.87 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าทุกหัวข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลจากการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบช่วยทำให้ครัวเรือนมีความมั่นคงอย่างยั่งยืนในระยะยาวอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.95 ช่วยทำให้เศรษฐกิจในครัวเรือนของท่าน พออยู่ พอกิน พอใช้และช่วยทำให้เศรษฐกิจในครอบครัวของท่าน รู้สึกว่ามีความมั่นคงในชีวิตเพิ่มขึ้นจากเดิมอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.90 จากการที่ครัวเรือนได้มีการออมเงินได้ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านเกิดความยั่งยืนในอนาคตอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.89 ช่วยทำให้การวางแผนการใช้จ่ายเงินในครัวเรือนของท่าน มีเหตุและผลเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.85 รวมถึงช่วยทำให้ครัวเรือนของท่านรู้จักสร้างความสมดุลระหว่างรายรับและรายจ่ายที่เกิดขึ้นและช่วยทำให้ในปัจจุบันครัวเรือนมีความรู้สึกมั่นคงทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.79 ตามลำดับ

3.2.4 ภาพรวมความคิดเห็นที่มีประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบประเมินความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนในมิติสังคมที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน

เมื่อประเมินความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ โดยประเมินความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนในมิติของสังคมที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน พบข้อมูล ดังตาราง

ตารางที่ 4.20 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ประเมินความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนในมิติสังคมที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน

ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในมิติสังคม	ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็น	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1. ในภาพรวมคนในหมู่บ้าน/ชุมชน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลและเอื้ออารีกัน มากขึ้น เพียงใด	3.78	.74	มาก
2. ในภาพรวมคนในหมู่บ้าน/ชุมชน สามารถอยู่ร่วมกัน ได้กับสิ่งแวดล้อม ได้ดีมากขึ้น เพียงใด	3.80	.69	มาก
3. ในภาพรวมหมู่บ้าน/ชุมชน มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน มากขึ้นเพียงใด	3.72	.79	มาก
4. ในภาพรวมคนในหมู่บ้าน/ชุมชน สามารถรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้ดีขึ้น มากน้อยเพียงใด	3.59	.70	มาก
5. ในภาพรวมหมู่บ้าน/ชุมชน มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มากน้อยเพียงใด	3.84	.77	มาก

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในมิติสังคม	ค่าเฉลี่ย ความคิดเห็น	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
6. ในภาพรวมคนหมู่บ้าน/ชุมชน มีความรู้สึก ว่ามีความปลอดภัยในการอยู่ร่วมกันมากน้อย เพียงใด	3.83	.83	มาก
7. ในภาพรวมคนในหมู่บ้าน/ชุมชนมีความรัก สามัคคี กันมากน้อยเพียงใด	3.86	.74	มาก
8. ในภาพรวมสภาพความเป็นอยู่ของหมู่บ้าน/ ชุมชน ดีขึ้นมากน้อยเพียงใด	3.80	.75	มาก
9. ในภาพรวมคนในหมู่บ้าน/ชุมชนมีคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้น มากน้อยเพียงใด	3.84	.74	มาก
10. ในภาพรวมหมู่บ้าน/ชุมชนมีการอยู่ร่วมกัน ด้วยความสงบสุข มากน้อยเพียงใด	3.91	.77	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมของประสิทธิผลของ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ต้นแบบในมิติสังคมที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน	3.80	.58	มาก

จากตารางที่ 4.20 ดังกล่าว พบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าประสิทธิผลในภาพรวมของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบได้ทำให้สังคมเกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.80 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายชื่อแล้วก็พบว่าทุกหัวข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลจากการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนมีการอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุขมากขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.91 ช่วยทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชนมีความรัก สามัคคี กันมากขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.86 ช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชน มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มากขึ้นและช่วยทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมากขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.84 ช่วยทำให้คนหมู่บ้าน/ชุมชน มีความรู้สึกว่ามีความปลอดภัยในการอยู่ร่วมกันมากขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.83 ช่วยทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชน สามารถอยู่ร่วมกันได้ดีกับสิ่งแวดล้อมได้ดีมากขึ้นและช่วยทำให้สภาพความเป็นอยู่ของหมู่บ้าน/ชุมชน ดีขึ้นมากขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80 ช่วยทำให้คน

ในหมู่บ้าน/ชุมชน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลและเอื้ออารีกันมากขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.78 ช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชน มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.72 และคนในหมู่บ้าน/ชุมชน สามารถรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ดีขึ้นมากขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.59

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน

ในการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ต้นแบบ จังหวัดปทุมธานีได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ 3 ข้อ คือ (1) ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขของจังหวัดปทุมธานีมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 (2) ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข มีความแตกต่างกันระหว่าง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ และ (3) หลักความมีเหตุผล หลักความพอประมาณ หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ

4.1 ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 “ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบของจังหวัดปทุมธานีมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80”

เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า “ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบของจังหวัดปทุมธานีมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80” ใช้การวิเคราะห์ One Sample t-test โดยได้นำมากำหนดสมมติฐานว่าง (H_0) และสมมติฐานทางเลือก (H_a) ของการวิจัยไว้ดังนี้

H_0 : ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบของจังหวัดปทุมธานีน้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 80 ($\mu \leq 80$)

H_a : ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบของจังหวัดปทุมธานีมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ($\mu > 80$)

ซึ่งการที่จะปฏิเสธ H_0 จะต้องเข้าเงื่อนไข 2 ประการ คือ

1) Sig.(2-tailed) < .05 และ

2

2) $t > 0$

ส่วนผลการวิเคราะห์ One Sample t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงได้
ดังนี้

ตารางที่ 4.21 ผลการวิเคราะห์ t-test เพื่อทดสอบสมมติฐานค่าเฉลี่ยประสิทธิผลของการพัฒนา
หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ จังหวัดปทุมธานีมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ
80

ตัวแปร	N	\bar{X}	S.D.	Std. Error Mean	t	Sig. (2-tailed)	Sig. (1-tailed)
ประสิทธิผล ของการ พัฒนา หมู่บ้าน เศรษฐกิจ พอเพียงอยู่ เย็นเป็นสุข ต้นแบบ	167	3.78	.476	.037	15.646	.000*	.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 4.21 ในการทดสอบสมมติฐานค่าเฉลี่ยประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้าน
เศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ของจังหวัดปทุมธานีมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 เมื่อวิเคราะห์
โดยใช้สถิติ t-test ได้ค่า Sig. (1-tailed) เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า .05 (Sig.(1-tailed) < .05) โดยมีค่า
ของ t เท่ากับ 15.646 ซึ่งมากกว่า 0 ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ยืนยัน
สมมติฐาน H_a ที่กล่าวไว้ว่า ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข
ต้นแบบ ของจังหวัดปทุมธานีมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ซึ่ง
เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4.1 ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานดังกล่าว แสดงยืนยันให้เห็นว่าการ
พัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ของจังหวัดปทุมธานีอยู่ในระดับสูง คือ เกิน
กว่าร้อยละ 80

4.2 ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 “ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจ
พอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข มีความแตกต่างกันระหว่าง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ
ระดับจังหวัด กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ”

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า “ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข มีความแตกต่างกันระหว่าง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ” ใช้การวิเคราะห์ Independent Sample t-test โดยได้นำมาทดสอบสมมติฐานว่าง (H_0) และสมมติฐานทางเลือก (H_a) ของการวิจัยไว้ดังนี้

H_0 : ค่าเฉลี่ยประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ไม่มีความแตกต่างกันระหว่าง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ ($\mu_1 = \mu_2$)

H_a : ค่าเฉลี่ยประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข มีความแตกต่างกันระหว่าง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ ($\mu_1 \neq \mu_2$)

μ_1 หมายถึง ค่าเฉลี่ยประสิทธิผลของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด

μ_2 หมายถึง ค่าเฉลี่ยประสิทธิผลของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ

ส่วนผลการวิเคราะห์ t-test F-test เพื่อทดสอบสมมติฐานค่าเฉลี่ยประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข มีความแตกต่างกันระหว่าง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ แสดงได้ดังตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 ผลการวิเคราะห์ t-test เพื่อทดสอบสมมติฐานค่าเฉลี่ยประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข มีความแตกต่างกันระหว่าง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ

ประสิทธิผล	N	\bar{X}	S.D.	Std. Error Mean	T	Sig. (2-tailed)
ระดับจังหวัด	59	4.08	.421	.055	6.871	.000
ระดับอำเภอ	108	3.61	.421	.040		

*มีนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 4.22 ผลการทดสอบสมมติฐานค่าเฉลี่ยประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ระหว่างหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ เมื่อวิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test ได้ค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า .05 (Sig.(2-tailed) < .05) และค่าของ t เท่ากับ 6.871 ซึ่งมากกว่า 0 ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ยืนยันสมมติฐาน H_a ที่กล่าวไว้ว่า ค่าเฉลี่ยประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข มีความแตกต่างกันระหว่าง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4.2 ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานดังกล่าวแสดงยืนยันให้เห็นว่าการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขของจังหวัดปทุมธานี ของระดับจังหวัดสูงกว่าระดับอำเภอ

4.3 ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 “มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัย ได้แก่ หลักความมีเหตุผล หลักความพอประมาณ หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ”

เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานการวิจัยว่า “มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัย ได้แก่ หลักความมีเหตุผล หลักความพอประมาณ หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ” วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) แบบขั้นบันได (Stepwise) ซึ่งเป็นวิธีการเพิ่มตัวแปรที่อธิบายความผันแปรเพิ่มได้มากที่สุดมาใช้ ซึ่งได้มากำหนดสมมติฐานว่าง (H_0) และสมมติฐานทางเลือก (H_a) ของการวิจัยไว้ดังนี้

H_0 : หลักความมีเหตุผล หลักความพอประมาณ หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ

H_a : มีตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัวแปร ได้แก่ หลักความมีเหตุผล หลักความพอประมาณ หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ

ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) แบบขั้นบันได (Stepwise) ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 4.23 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นบันไดเพื่อวิเคราะห์หลักความมีเหตุผล หลักความพอประมาณ หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ตำบลแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขตำบลแบบระดับอำเภอ

ตัวแปรอิสระ	ลำดับที่ของสมการถดถอย (model)			
	1	2	3	4
หลักความมีเหตุผล*	.661	.434	.326	.278
หลักความพอประมาณ*		.384	.352	.331
เงื่อนไขคุณธรรม*			.224	.180
เงื่อนไขความรู้*				.140
Constant	1.660	1.422	1.151	1.090
R	.661	.730	.753	.760
R ²	.437	.533	.567	.577
R ² Change	.437	.096	.034	.010
Std. Error of the Estimate	.358	.327	.316	.313
F	128.026	93.599	71.012	55.229
Sig (2 tailed)	.000	.000	.000	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ถดถอยพบว่า

1) ตัวแปรลำดับแรกที่เข้าสู่สมการถดถอย คือ ตัวแปรหลักความมีเหตุผล มีความสามารถในการอธิบายความผันแปร เรื่องความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ตำบลแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขตำบลแบบระดับอำเภอได้ ร้อยละ

43.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ($R^2 = .437$, $Sig < .05$)

2) ตัวแปรลำดับสองที่เข้าสู่สมการถดถอย คือ ตัวแปรหลักความพอประมาณ มีความสามารถในการอธิบาย ความผันแปรเรื่องความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 9.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ($R^2 \text{ Change} = .096$, $Sig < .05$)

3) ตัวแปรลำดับสามที่เข้าสู่สมการถดถอย คือ ตัวแปรเงื่อนไขคุณธรรม มีความสามารถในการอธิบาย ความผันแปรเรื่องความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 3.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ($R^2 \text{ Change} = .034$, $Sig < .05$)

4) ตัวแปรสุดท้ายที่เข้าสู่สมการถดถอย คือ ตัวแปรเงื่อนไขความรอบรู้ มีความสามารถในการอธิบาย ความผันแปรเรื่องความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ($R^2 \text{ Change} = .010$, $Sig < .05$)

5) เมื่อรวมตัวแปรทั้ง 4 ตัว เข้าด้วยกันแล้ว ปรากฏว่า สามารถอธิบายความผันแปร เรื่องความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอได้ร้อยละ 57.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ($R^2 = .577$, $Sig < .05$)

เมื่อเปรียบเทียบน้ำหนักในการอธิบายตัวแปรอิสระ ในการอธิบายความผันแปรเรื่อง ความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอระหว่างตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวแปร พบว่า เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระอื่น ๆ ให้คงที่แล้วตัวแปรที่มีอิทธิพล และอธิบายความผันแปรเรื่องความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ ได้จากมากไปหาน้อย เรียงตามลำดับได้ดังนี้ (1) ตัวแปรหลักความพอประมาณ ($Beta = .331$) และ (2) ตัวแปรหลักความมีเหตุผล ($Beta = .278$) (3) ตัวแปรเงื่อนไขคุณธรรม ($Beta = .180$) และ (4) ตัวแปรเงื่อนไขความรอบรู้ ($Beta = .140$) โดยพบว่าตัวแปรอิสระ ทั้ง 4 ตัว คือ ตัวแปรหลักความพอประมาณ ตัวแปรหลักความมีเหตุผล ตัวแปรเงื่อนไขคุณธรรม และตัวแปรเงื่อนไขความรอบรู้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ถ้ามีการให้ความสำคัญต่อการนำหลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล เงื่อนไขคุณธรรม และเงื่อนไขความรอบรู้ มาใช้ให้มากขึ้น จะยิ่งส่งผลทำให้ความสำเร็จ

ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอมีมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

ทั้งนี้สามารถแสดงเป็นสมการถดถอยความผันแปรของตัวแปรตามได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.090 + .278X_1 + .331X_2 + .180X_3 + .140X_4$$

โดยที่ \hat{Y} คือ ความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ

X_1 คือ ตัวแปรหลักความมีเหตุผล

X_2 คือ ตัวแปรหลักความพอประมาณ

X_3 คือ ตัวแปรเงื่อนไขคุณธรรม

X_4 คือ ตัวแปรเงื่อนไขความรอบรู้

ส่วนตัวแปรหลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดีไม่เข้าสู่สมการถดถอย

สรุปได้ว่า มีตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัวแปร ได้แก่ หลักความมีเหตุผล หลักความพอประมาณ หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรอบรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4.3

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ CIPP Model

สำหรับตอนที่ 5 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ พัฒนาการจังหวัด พัฒนาการอำเภอ พัฒนาการผู้ประสานงานตำบล รวมถึงเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ปลัดอำเภอ เกษตรตำบล เป็นต้น รวมถึงที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group) กับผู้นำกลุ่มองค์กรในชุมชน อาสาพัฒนาชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และชาวบ้าน และจากแบบสอบถามปลายเปิด สามารถสรุปผลการ

วิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ส่วนได้ คือ โดยใช้กรอบ CIPP Model เพื่อศึกษาถึง บริบท (C-Context) ปัจจัยนำเข้า (I-Input) กระบวนการ(P-Process) และผลผลิต (P-Product) ของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ โดยในแต่ละส่วนวิเคราะห์เปรียบเทียบ (Constant Comparison) โดยจำแนกออกเป็น 2 มิติ คือ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับอำเภอ ปรากฏข้อมูล ดังตาราง

ตารางที่ 4.24 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบจุดแข็งและจุดอ่อนของแต่ละหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับอำเภอ โดยใช้กรอบ CIPP Model

หมู่บ้าน	จุดเด่น	จุดอ่อน
หมู่ 2 บ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ	- มีผู้นำ(ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชน)ที่เข้มแข็ง (Input+)	- ประชาชนขาดพื้นที่ทำกิน (Input-)
ต.บางโพธิ์เหนือ	- มีการบริหารจัดการที่ดี (Process +)	- ยังใช้ปุ๋ยเคมีผสมกับปุ๋ยอินทรีย์อยู่ (Input-)เป็นบางส่วน เนื่องจากยังไม่ใส่ใจในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทั้งหมด
อ.สามโคก (ระดับจังหวัด)	- ประชาชนให้ความร่วมมือดีมาก (Input+)	
	- มีการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน (Process+)	
	- มีการเรียนการสอนให้ความรู้แก่ชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอย่างจริงจัง (Process+)	
	- มีการจัดประชาคมเพื่อให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นตามหลักประชาธิปไตยทุก ๆ เดือน	
	- มีการรวมกลุ่มของชุมชน (Product +) ซึ่งจำแนกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 3 กลุ่มดังนี้	
	1. กลุ่มทางเศรษฐกิจ 11 กลุ่ม ได้แก่	
	1.1 กลุ่มขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน	
	1.2 กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืช	
	1.3 กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	
	1.4 กลุ่มผลิตขนมเบเกอรี่ และขนมปัง	
	1.5 กลุ่มน้ำพริก	
	1.6 กลุ่มแปรรูปยางรถยนต์ (เก่า) และไม้ตาล	
	1.7 กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกบและปลา	

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

หมู่บ้าน	จุดเด่น	จุดอ่อน
หมู่ 2 บ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ	1.8 กลุ่มแม่บ้านและสตรี	
หมู่ 7 บ้านคลองสาม	1.9 กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์เม็ด-ผง ปุ๋ยหมักชีวภาพ และ	
หมู่ 7 บ้านคลองสาม	1.10 กลุ่มผลิตเครื่องมือทางการเกษตร (กำลังดำเนินการจดทะเบียน)	
หมู่ 7 บ้านคลองสาม	1.11 ศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	
หมู่ 7 บ้านคลองสาม (ระดับจังหวัด)	2. กลุ่มทางด้านสังคมจำนวน 6 กลุ่ม ได้แก่ 2.1 กลุ่มผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส 2.2 กลุ่มอาสาสมัครพัฒนาชุมชน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และต่อสู้ภัยธรรมชาติ 2.3 กลุ่มอาสาสมัครผู้ประสานพลังแผ่นดิน 2.4 กองทุนแม่ของแผ่นดิน 2.5 กลุ่มอาสาสมัครฝ่ายพลเรือน 2.6 กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข 3. กลุ่มอื่นๆ 2 กลุ่ม ได้แก่ 3.1 กองทุนเงินล้านประจำหมู่บ้าน 3.2 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต - ศูนย์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมีตัวอย่างการปฏิบัติจริงให้ดู (Product +)	
หมู่ 7 บ้านคลองสาม	มีผู้นำ(ผู้ใหญ่บ้าน) ที่เข้มแข็ง (Input+)	- เป็นชุมชนกิ่งเมืองทำให้เกิดการบริหารจัดการค่อนข้างยากลำบากในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (Context-)
หมู่ 7 บ้านคลองสาม	- มีการบริหารจัดการที่ดี (Input+)	
หมู่ 7 บ้านคลองสาม	- ประชาชนให้ความร่วมมือดี (Input+)	
หมู่ 7 บ้านคลองสาม	- มีการเรียนการสอนให้ความรู้แก่ชุมชนเกี่ยวกับ (Context-)	
หมู่ 7 บ้านคลองสาม (ระดับจังหวัด)	การประกอบอาชีพ (Process+) - มีศูนย์การเรียนรู้ที่ดี มีตัวอย่างการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Product +) - มีการจัดประชาคมเพื่อให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นตามหลักประชาธิปไตยทุก ๆ เดือน - มีการรวมกลุ่มของชุมชนในหมู่บ้าน (Product +) จัดตั้งเป็นคณะกรรมการการบริหารงาน มีการระดม	- ประชาชนขาดพื้นที่ทำกิน (Input-)

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

หมู่บ้าน	จุดเด่น	จุดอ่อน
หมู่ 7 บ้าน คลองสาม ค.คลองสาม อ.คลอง หลวง (ระดับ จังหวัด)	<p>หุ้นและเงินปันผลปลายปีทุกกลุ่ม ยกเว้นการปลูก เห็ดฟาง เช่น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กลุ่มตัดเข็บเสื้อผ้า 2. กลุ่มทำน้ำดื่ม 3. กลุ่มเลี้ยงกบ 4. ปลูกเห็ดฟาง (เป็นกิจการส่วนตัวของชาวบ้านใน หมู่บ้านแต่เป็นศูนย์เรียนรู้ของหมู่บ้านด้วย) 5. กลุ่มเยาวชนทำเจลเทียน ในช่วงปิดภาคเรียน ได้นำ เยาวชนอายุประมาณ 10-15 ปี มาอบรมการทำ เจลเทียนซึ่งใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์ในการอบรม 6. กลุ่มเกษตรอินทรีย์ชีวภาพ ทำน้ำหมักชีวภาพ และเอาปุ๋ยมาโรยบนดินเพื่อแก้ดินเปรี้ยวซึ่งจะอยู่ ได้ในระยะเวลา 6 ปีครั้ง 7. กลุ่มออมทรัพย์ดีเด่น 8. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน 9. กองทุนสวัสดิการและศูนย์สงเคราะห์ราษฎร 	
หมู่ 12 บ้านดับผักชี ค.ระแหง อ.ลาดหลุม แก้ว (ระดับอำเภอ)	<p>- มีผู้นำ(ผู้ใหญ่บ้าน) ที่ลงมือทำเป็นตัวอย่างแก่ ลูกบ้าน (Input+) ไปดูงานยังสถานที่ต่างๆพร้อมกับ นำมาสอนประชาชนในหมู่บ้านทำ (Process+) และประชาชนในหมู่บ้านให้ความสนใจและลงมือ ทำด้วย (Product +)</p> <p>- มีการจัดประชาคมเพื่อให้ชาวบ้านได้แสดงความ คิดเห็นตามหลักประชาธิปไตยทุก ๆ เดือน</p> <p>- มีศูนย์การเรียนรู้ที่คิดพอใช้ มีตัวอย่างการทำตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Product +) เช่น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ทำน้ำหมักมูลสุกร เป็นปุ๋ยแทนปุ๋ยเคมี ทำน้ำ หมักชีวภาพ ปลูกหญ้าแพงโกล่า เพื่อใช้เป็นอาหาร ของวัว 2. ทำแก๊สชีวภาพ(โดยกลุ่มเลี้ยงวัว วัวได้มาโดย การได้ชีวิตโค กระบือแล้วนำมาแจกชาวบ้านเพื่อ ทำการเกษตร)โดยทำมาจากมูลสุกร และมูลวัวเพื่อ 	<p>- มีปัญหาเรื่องที่ทำกินเพราะยังเช่าที่ทำ กินอยู่ชาวบ้านขาดที่ทำกินจึงต้องไปทำ อาชีพรับจ้างต่างพื้นที่ (Input-)</p> <p>- ยังใช้ปุ๋ยเคมีผสมกับปุ๋ยอินทรีย์อยู่ (Input-) เนื่องจากยังไม่แน่ใจในการใช้ ปุ๋ยอินทรีย์ทั้งหมดและยังขึ้นใจทำปุ๋ย อินทรีย์ใช้เองเนื่องจากขาดแรงจูงใจ ขาดความรู้</p>

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

หมู่บ้าน	จุดเด่น	จุดอ่อน
หมู่ 12 บ้านดับผัดชี ต.ระแหง อ.ลาดหลุม แก้ว (ระดับ อำเภอ)	ใช้แทนแก๊สหุงต้มในครัวเรือน 3. ทำน้ำหมักจากผักที่เหลือใช้เพื่อทดแทนปุ๋ยทำให้ ซังข้าวเน่าโดยไม่ต้องเผาซังข้าว (ผู้ใหญ่สอน ลูกบ้านทำ)4. กลุ่มเลี้ยงหมูหลุมโดยก่อเป็นบล็อกลด แล้วปุ๋ยด้วยเกลบ 5. โครงการหมู่บ้านสีเขียว (นาร่อง) หมู่บ้านปลอด ยาเสพติด 6. เป็นหมู่บ้านธุรกิจเชื่อมโยงคดีเด่น (ขายข้าวสาร โดยมีธนาคารหมู่บ้าน เข้ามาสนับสนุนนำสินค้า ราคาถูกมาขายเงินเชื่อ 4 เดือนเก็บเงิน /ครั้ง) 7. กลุ่มทำน้ำยาล้างจาน ,กลุ่มทำน้ำพริกแกง, กลุ่ม ปลูกผักกะเพรา โหระพาขาย , กลุ่มทำไข่เค็ม ปลา ส้ม จิงดอง 8. ลดการใช้ปุ๋ยเคมี โดยมีโรงปุ๋ยชีวภาพเองลด ค่าใช้จ่ายประมาณ 450/ เดือน 9. มีธนาคารหมู่บ้านเอง โดยงบประมาณของ อบต.	
หมู่ 12 บ้านทวี ทรัพย์ ต. บึงชำอ้อ อ.หนองเสือ (ระดับ อำเภอ)	- มีผู้นำ(ผู้ใหญ่บ้าน) ที่ลงมือทำเป็นตัวอย่างแก่ ลูกบ้าน (Input+) ไปดูงานยังสถานที่ต่างๆพร้อมกับ นำมาสอนประชาชนในหมู่บ้านทำ (Process+) และประชาชนในหมู่บ้านให้ความสนใจและลงมือ ทำด้วย (Product +) - มีการจัดประชามเพื่อให้ชาวบ้าน ได้แสดงความ ความคิดเห็นตามหลักประชาธิปไตยทุก ๆ เดือน - มีศูนย์การเรียนรู้ที่ดีพอใช้ มีตัวอย่างการทำตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Product +)เช่น 1. มีกองทุนแม่ จำนวน 8,000 บาท ซึ่งเป็นเงินที่ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ พระราชทานให้มาเป็นกองทุนร่วมกับเงินบริจาค ของชาวบ้านในชุมชน เพื่อมาตั้งเป็นกองทุนแม่ ใช้ในการรักษา คนเจ็บป่วย ในหมู่บ้านที่ยากไร้ คนตายที่ยากไร้รวมไปจนถึงคนพิการ	-ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาจึงไม่มี เวลามหาความรู้เพิ่มเติมเมื่อมีผู้นำให้ ความรู้ (Context-) - ยังใช้ปุ๋ยเคมีผสมกับปุ๋ยอินทรีย์อยู่ (Input-) เนื่องจากยังไม่แน่ใจในการใช้ ปุ๋ยอินทรีย์ทั้งหมดและยังชี้แจงทำปุ๋ย อินทรีย์ใช้เองเนื่องจากขาดแรงจูงใจ ขาดความรู้ - การบริหารจัดการยังไม่มี ประสิทธิภาพเท่าที่ควร (Process-) - ชาวบ้านยังให้ความสนใจน้อย เนื่องจากยังขาดความรู้เกี่ยวกับหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Input-) - ขาดงบประมาณสนับสนุน (Input-)

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

หมู่บ้าน	จุดเด่น	จุดอ่อน
หมู่บ้าน ทวิ ทรัพย์ ค. บึงชำอ้อ อ.หนองเสือ (ระดับ อำเภอ)	<p>2. ทำน้ำส้มควันไม้ได้แมลง มีวิธีการทำคือ เอาไม้มาเผาเป็นถ่านแล้วนำน้ำที่หยดมาเก็บไว้ ประมาณ 3 เดือนแล้วนำมาไล่แมลง(เฉพาะบ้านผู้ใหญ่บ้าน)</p> <p>3. ทำน้ำชีวภาพ</p> <p>4. เลี้ยงปลาไว้เป็นอาหาร</p> <p>5. ใช้พืชสมุนไพรในการกำจัดศัตรูพืช เช่น ฟ้าทะลายโจร บอระเพ็ด ข่าตะไคร้(เฉพาะบ้านผู้ใหญ่บ้าน)</p> <p>6. ทำน้ำยาล้างจาน</p> <p>7. ปลูกข้าวปลอดสารพิษ(เฉพาะบ้านผู้ใหญ่บ้าน)</p> <p>8. ทำโรงสีข้าวเองเพื่อนำแกลบ , รำข้าว มา ผสมกับมูลสัตว์ทำปุ๋ยหมัก (เฉพาะบ้านผู้ใหญ่บ้าน)</p>	
หมู่บ้าน คลอง ชอย 9 ค.ลำลูกกา อ.ลำลูกกา (ระดับ อำเภอ)	<p>- มีศูนย์การเรียนรู้ที่ดี (Product +) เป็นศูนย์ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ส่วนกลาง (ที่ดินของชาวบ้าน)ไม่ได้อยู่ที่บ้านใดบ้านหนึ่งเหมือนที่อำเภออื่นๆ โดยงบประมาณส่วนมากมาจาก อบต. (Input+) ศูนย์การเรียนรู้จึงขับเคลื่อน โดยนายก อบต.(Input+) ตัวอย่างที่มีในศูนย์ (Product +) เช่น</p> <p>1. ทำไร่นาสวนผสม ปลูกผักสวนครัว ปลูกข้าวปลอดสารพิษ ปลูกต้นไม้ที่เป็นอาหารเช่นมะม่วง มะละกอก ฯลฯ</p> <p>2. ทำน้ำหมักชีวภาพ โดยที่ศูนย์การเรียนรู้จะทำให้ชาวบ้านและชาวบ้านมารับเอาไปใช้แต่บางครอบครัวก็ทำใช้เอง</p> <p>3. เลี้ยงปลาในบ่อเลี้ยงและปลูกหญ้าแฝกรอบๆบ่อเลี้ยงปลา</p> <p>4. ทำนาแบบล้มตอซังโดยเปิดน้ำเข้านาแล้วปล่อยให้ตอซังเน่าแล้วใช้รถไถตีเทือก</p> <p>5. โครงการเกษตรอินทรีย์ชีวภาพผสมผสาน คือมีการทำนารายละ 20 ไร่โดยหลักการ คือ ไม่เผาฟางข้าว และลดการใช้ปุ๋ยเคมีปัจจุบันนี้มีอยู่จำนวน 33 ราย</p>	<p>- ประชาชนในหมู่บ้านมีอาชีพส่วนใหญ่คือการทำนาจึงไม่มีเวลาหาความรู้เพิ่มเติมเมื่อมีผู้มาให้ความรู้ (Context-)</p> <p>- ยังใช้ปุ๋ยเคมีผสมกับปุ๋ยอินทรีย์อยู่ (Input-) เนื่องจากยังไม่แน่ใจในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทั้งหมดและยังขี้เกียจทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองเนื่องจากขาดแรงจูงใจขาดความรู้</p> <p>- ขาดการประชาสัมพันธ์เมื่อมีการอบรมหรือให้ความรู้เรื่อง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ทราบ ไม่มีเสียงตามสาย (Process-)</p>

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

หมู่บ้าน	จุดเด่น	จุดอ่อน
หมู่บ้าน บ้านคลอง ชอย 9 ต.ลำลูกกา อ.ลำลูกกา (ระดับ อำเภอ)	<p>6.ทำปุ๋ยอินทรีย์น้ำ</p> <p>7. มีเตาเผาถ่านเพื่อทำน้ำส้มควันไม้เพื่อไล่แมลง</p> <p>8. ใช้เชื้อราบิวเวอเรีย(Beauveria)(นำหัวเชื้อมาจากศูนย์บริหารศัตรูพืช) ซึ่งเป็นเชื้อราที่กำจัดแมลงได้หลายชนิดโดยเฉพาะเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและหนอนศัตรูพืชใช้ควบคุมเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ใช้ได้ผลดีระยะตัวอ่อน เพลี้ยไฟในกล้วยไม้ไรแดง และแมลงบั่วโดยเชื้อราจะสร้างเส้นใยและสปอร์สีขาวลักษณะและการกำจัดแมลงของเชื้อราบิวเวอเรียสปอร์ของเชื้อราบิวเวอเรียเมื่อตกไปที่ผนังลำตัวแมลงโดยมีความชื้นเหมาะสม สปอร์ก็จะงอกก้านชูสปอร์ (germ tube)แทงทะลุผ่านลำตัวแมลงเข้าไปในช่องว่างภายในลำตัวแมลง หลังจากนั้นเชื้อราจะเจริญเพิ่มปริมาณเป็นเส้นใยท่อนสั้น ๆ เซลล์เม็ดเลือดในตัวแมลงก็จะถูกทำลายทำให้เลือดที่อยู่ในตัวแมลงมีน้อยลง แต่ทางกลับกันเชื้อรากลับมีการเพิ่มจำนวนที่มากขึ้นเรื่อย ๆ จนเต็มช่องว่างของตัวแมลงทำให้แมลงเป็นอัมพาตและก็ตายในที่สุด หลังจากแมลงตายเชื้อราจะแทงก้านชูสปอร์ทะลุผ่านผนังลำตัวออกมาภายนอกแล้วสร้างสปอร์ซึ่งสามารถแพร่กระจายได้ในธรรมชาติเชื้อราบิวเวอเรียสามารถทำลายแมลงได้ทุกระยะ</p> <p>9. ปลูกไม้ดอกไม้ประดับเพื่อไว้ขาย</p> <p>10. มีการเชิญวิทยากรมาสอนและให้ความรู้แก่ประชาชนอยู่เสมอ (Process+)</p>	
อ.เมืองปทุมธานี (ระดับอำเภอ)	<p>- มีผู้กระทำที่เป็นแบบอย่างในหมู่บ้านอย่างเป็นรูปธรรมแต่มีผู้ใช้ผู้ใหญ่บ้าน (โดยคุณสมคิด เป็นประธานศูนย์ข้าวชุมชน) (Input+)</p> <p>- มีการจัดประชาคมเพื่อให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นตามหลักประชาธิปไตยทุก ๆ เดือน</p>	<p>- ประชาชนในหมู่บ้านมีอาชีพส่วนใหญ่คือการทำนาจึงไม่มีเวลาหาความรู้เพิ่มเติมเมื่อมีผู้มาให้ความรู้ (Context-)</p> <p>- ประชาชนในหมู่บ้านยังให้ความสนใจน้อยเนื่องจากยังขาดความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Input-)</p>

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

หมู่บ้าน	จุดเด่น	จุดอ่อน
อ.เมืองปทุมธานี (ระดับอำเภอ)	<p>- มีศูนย์การเรียนรู้ที่ดีเป็นตัวอย่างได้จริง (Product +) เช่น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีโรงสีข้าวชุมชน(เป็นงบประมาณของอบจ.) มีโรงสีข้าวกล้อง 1 เครื่อง(งบประมาณของโครงการเศรษฐกิจ พอเพียงผู้ดีมีสุข) และแปรรูปเป็นข้าวกล้องซึ่งทำมาจากข้าวหอมคลองหลวง 1 และมีลานตากข้าว 2. ทำปุ๋ยน้ำ จากหอยเชอร์รี่และกากน้ำตาล ทำปุ๋ยชีวภาพ 3. ทำน้ำส้มควันไม้ไล่แมลง 4. ปลูกผักสวนครัวและผักปลอดสารพิษไว้สำหรับบริโภคและขาย 5. เลี้ยงปลาในบ่อรอบบริเวณบ้าน 6. มีหมอดินของชุมชน 7. ทำเกษตรอินทรีย์โดยใช้สารเคมีน้อยลงผลคือ ดินดีขึ้นและผลผลิตดีขึ้นด้วย 	<p>- ขาดผู้นำที่เข้มแข็ง มีเพียงผู้กระทำที่เป็นแบบอย่างในหมู่บ้านเท่านั้น แต่ผู้ใหญ่บ้านยังไม่ทำเป็นต้นแบบและไม่ได้ขับเคลื่อนหรือบริหารจัดการอย่างจริงจัง (Input-)</p> <p>- ยังใช้ปุ๋ยเคมีผสมกับปุ๋ยอินทรีย์อยู่ประมาณ 50-60% (Input-) เนื่องจากยังไม่แน่ใจในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทั้งหมด และยังมีเกษตรกรทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองเนื่องจากขาดแรงจูงใจขาดความรู้</p> <p>- มีปัญหาที่ทำกิน (Input-) ประชาชนส่วนใหญ่ยังเช่าที่ทำกินจากนายทุนไร่ละ 700 บาท/ต่อปี</p>

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบจุดแข็งและจุดอ่อนของแต่ละหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับอำเภอ โดยใช้กรอบ CIPP Model ดังที่กล่าวมาข้างต้น ถ้านำมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) เพื่อหาข้อสรุปจากทุกหมู่บ้านเกี่ยวกับบริบท (C-Context) ปัจจัยนำเข้า (I-Input) กระบวนการ (P-Process) และผลผลิต (P-Product) ของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ

ตารางที่ 4.25 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับอำเภอ โดยใช้กรอบ CIPP Model

กรอบการวิเคราะห์	หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับจังหวัด	หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับอำเภอ
บริบท (C = Context)	<p>บริบท ด้านบวก (C +)</p> <p>1. มีความรัก ความสามัคคี เสียสละ และเอื้อเพื่อเอื้อแก่ซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะครัวเรือนในบ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ</p> <p>2. มีการนำเอาภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ มีการแบ่งกลุ่มอาชีพเพื่อเสริมสร้างรายได้ โดยมีปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้</p> <p>3. มีความเอาใจใส่ และตระหนักในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ดังจะเห็นได้จากการจัดทำแผนงานเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม</p> <p>4. มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมเอาไว้ โดยปฏิบัติและมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเหล่านั้นไปสู่ชุมชนรุ่นหลัง เช่น วัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมการละเล่น เป็นต้น</p> <p>5. มีปราชญ์ชาวบ้านที่สามารถนำเอาองค์ความรู้ที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ และถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านั้นไปสู่ครัวเรือนต่างๆ ได้ โดยมีความสามารถในการประยุกต์ความรู้เข้ากับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน</p>	<p>ครัวเรือนในหมู่บ้านมีความรัก ความสามัคคี เสียสละ และเอื้อเพื่อเอื้อแก่ซึ่งกันและกัน</p> <p>- ในชุมชนมีการอนุรักษ์วัฒนธรรม และประเพณีดั้งเดิมเอาไว้ โดยการปฏิบัติและการถ่ายทอดวัฒนธรรมเหล่านั้น ไปสู่ชุมชนรุ่นหลัง</p>
บริบทที่เป็นจุดอ่อน (C -)	<p>-ยังขาดการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับของตลาดภายนอก โดยเฉพาะชุมชนบ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ</p> <p>-เยาวชนในชุมชนยังขาดการตระหนักและให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และประเพณีดั้งเดิมของชุมชน</p>	<p>- ประชาชนในหมู่บ้านมีอาชีพส่วนใหญ่คือการทำงานจึงไม่มีเวลามหาความรู้เพิ่มเติมเมื่อมีผู้มาให้ความรู้</p>

ตารางที่ 4.25 (ต่อ)

กรอบการวิเคราะห์	หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ระดับจังหวัด	หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ระดับอำเภอ
	<p>-ชุมชนยังขาดการประสานความร่วมมือภายในชุมชน ระหว่างชุมชน และหน่วยงานราชการ ในการจัดการขยะมูลฝอยในแม่น้ำลำคลองให้ได้ผล และมีประสิทธิภาพ</p> <p>- เป็นชุมชนกึ่งเมืองทำให้เกิดการบริหารจัดการค่อนข้างยากลำบากในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง และการปราบปรามยาเสพติดโดยเฉพาะหมู่บ้านบ้านคลองสามในอ.คลองหลวง</p>	
ปัจจัยนำเข้า (I = Input)	<p>ปัจจัย นำเข้าด้าน บวก (I+)</p> <p>- มีผู้นำ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชน ที่เข้มแข็ง และมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการที่ดี</p> <p>- มีการบริหารจัดการที่ดีในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น หมู่บ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ มีการจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจต่างๆ ขึ้นมารองรับ</p> <p>- ประชาชนให้ความร่วมมือดีมาก ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>- มีผู้นำ คือ ผู้ใหญ่บ้านและ/หรือผู้นำชุมชน ที่ลงมือทำเป็นตัวอย่างแก่ลูกบ้าน โดยเฉพาะหมู่บ้านตำบลผักชี ตำบล ระแหงใน อ.ลาดหลุมแก้ว และหมู่บ้าน ทวีทรัพย์ ตำบลบึงชำอ้อใน อ.หนองเสือ</p> <p>- มีผู้นำหมู่บ้านที่มีความตื่นตัวในการไปดูงานเศรษฐกิจพอเพียงในสถานที่ต่างๆ</p>
ปัจจัยนำเข้าด้านลบ (I-)	<p>โดยเฉพาะในหมู่บ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือใน อ. สามโคก</p> <p>- ประชาชนยังขาดพื้นที่ทำกินและเช่าพื้นที่ทำกิน พบทั้งใน 2 พื้นที่ คือ หมู่บ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือใน อ. สามโคก และหมู่บ้านบ้านคลองสามใน อ.คลองหลวง</p>	<p>- มีปัญหาเรื่องที่ทำกินเพราะยังเช่าที่ทำกินของนายทุนอยู่ ชาวบ้านขาดที่ทำกินจึงต้องไปทำอาชีพรับจ้างต่างพื้นที่</p> <p>-การบริหารจัดการยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร</p>

ตารางที่ 4.25 (ต่อ)

กรอบการวิเคราะห์		หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ระดับจังหวัด	หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ระดับอำเภอ
กระบวนการวิเคราะห์ (P = Process)	กระบวนการ ด้านบวก (P +)	- มีการสอนให้ความรู้แก่ชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอย่างจริงจัง - มีการจัดประชาคมเพื่อให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นตามหลักประชาธิปไตยทุก ๆ เดือน - มีการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม	- ผู้นำชุมชนสอนลูกบ้านให้ทำเศรษฐกิจพอเพียง - มีการจัดประชาคมเพื่อให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นตามหลักประชาธิปไตยทุก ๆ เดือน
	กระบวนการ ด้านลบ (P -)	ไม่พบข้อมูล	- ขาดการประชาสัมพันธ์เมื่อมีการอบรมหรือให้ความรู้เรื่อง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ทราบ
ผลผลิต (P-Product)	ผลผลิต ด้านบวก (P +)	- มีศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีประสิทธิภาพ มีตัวอย่างการปฏิบัติจริงให้ดู	- ทุกหมู่บ้านมีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีตัวอย่างการทำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
	ผลผลิต ด้านลบ (P -)	ไม่พบข้อมูล	- การปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยังอยู่ในขอบเขตที่จำกัด เฉพาะในครัวเรือน

ในส่วนของข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ พัฒนาการจังหวัด พัฒนาการอำเภอ พัฒนาการผู้ประสานงานตำบล รวมถึงเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ปลัดอำเภอ เกษตรตำบล เจ้าหน้าที่ธนาคารการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) เป็นต้น รวมถึงที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group) กับผู้นำกลุ่มองค์กรในชุมชน อาสาพัฒนาชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และชาวบ้าน และจากแบบสอบถามปลายเปิด ได้ข้อสรุปร่วมกันหลายประการ คือ

1) ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาสนับสนุนให้มากขึ้น โดยเฉพาะในขั้นตอนของการดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ว่าจะเป็นการเข้ามาให้ความรู้เป็นประจำ

การสื่อสารข้อมูล หรือการเข้ามาเพื่อช่วยเหลือด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ให้แก่กลุ่มอาชีพต่างๆ ที่อยู่ในหมู่บ้าน

2) การสอนเรื่องอาชีพ การช่วยสนับสนุนในการหาตลาดเพื่อขายผลผลิตทางการเกษตร

3) การช่วยแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทำกินและเรื่องต้นทุนการผลิต นอกจากนี้แล้วควรมีการให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ ควรนำปราชญ์ชุมชนให้เข้ามาเป็นที่ปรึกษารวมถึงหาผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญมาสอนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นประจำ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปการวิจัย

1.1 แผนการวิจัย

ปัญหาการวิจัยที่ผู้วิจัยมุ่งค้นหาคำตอบสำหรับการวิจัยเรื่องนี้มี 5 ประการใหญ่ๆ คือ (1) การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบประสบผลสำเร็จอยู่ในระดับใด (2) การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบประสบผลสำเร็จแตกต่างกันระหว่างหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในระดับจังหวัดและระดับอำเภออย่างไร (3) มีปัจจัยใดที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ต้นแบบ (4) การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ มีบริบท (C-Context) ปัจจัยนำเข้า (I-Input) กระบวนการ (P-Process) และผลผลิต (P-Product) อย่างไรบ้าง และ (5) ถ้าจะปรับปรุงและพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้นควรดำเนินการอย่างไร ซึ่งจากปัญหาการวิจัยทั้งหมดดังกล่าวได้นำมาสู่การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ (2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัดและระดับอำเภอ (3) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ (4) เพื่อศึกษาบริบท (C-Context) ปัจจัยนำเข้า (I-Input) กระบวนการ (P-Process) และผลผลิต (P-Product) ของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ และ (5) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในอนาคต

สำหรับกรอบแนวคิดในการวิจัย ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี ประกอบไปด้วยตัวแปรอิสระ คือ 3 หลัก 2 เงื่อนไข ได้แก่ ตัวแปรหลักความพอประมาณ ตัวแปรหลักความมีเหตุผล ตัวแปรหลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ตัวแปรเงื่อนไขความรู้ และตัวแปรเงื่อนไขคุณธรรม ส่วนตัวแปรตาม คือ ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ

จากกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้นำกำหนดสมมติฐานการวิจัยให้สอดคล้อง

กับวัตถุประสงค์การวิจัยไว้จำนวน 3 ข้อ คือ (1) ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขของจังหวัดปทุมธานีมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 (2) ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข มีความแตกต่างกันระหว่าง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ และ (3) มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัย ได้แก่ หลักความมีเหตุผล หลักความพอประมาณ หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรอบรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ

รูปแบบการวิจัยผู้วิจัยใช้แบบการวิจัยแบบไม่ทดลอง (non-experimental research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบตัดขวาง ประชากรที่เป็นหน่วยการศึกษาวิจัย ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ คือ หมู่บ้านในจังหวัดปทุมธานีประกอบด้วย หมู่บ้านในระดับจังหวัด 2 แห่งและหมู่บ้านในระดับอำเภอ 4 แห่ง มีตัวแทนประชากรทั้งหมดจำนวน 287 ครัวเรือนที่เข้าร่วมในโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ส่วนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ตัวแทนของหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วย ครัวเรือนของหมู่บ้านต้นแบบที่เป็นหมู่บ้านในระดับจังหวัดและเป็นหมู่บ้านในระดับอำเภอ ที่ได้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดปทุมธานี โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ตัวแทนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 167 ครัวเรือน สำหรับวิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้เกณฑ์การสุ่มตัวอย่างแบบใช้ความน่าจะเป็น โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนที่ 1 แบ่งประชากรออกตามชั้นภูมิ โดยแบ่งหมู่บ้านออกเป็น 2 ชั้นภูมิ คือ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด จำนวน 2 แห่ง คือ หมู่บ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ และหมู่บ้านคลองสาม และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ จำนวน 4 แห่ง คือ หมู่บ้านคลองข่อย 9 หมู่บ้านทวีทรัพย์ หมู่บ้านปลายคลองบางสิงห์และหมู่บ้านดับผักชี โดยในแต่ละหมู่บ้านจะศึกษาจากตัวแทนของหมู่บ้านได้แก่ ครัวเรือน ขั้นตอนที่ 2 คำนวณขนาดตัวอย่างของครัวเรือนที่จะทำการสุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากสูตรของ Yamane ได้จำนวนครัวเรือนที่จะต้องทำการสุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 167 ครัวเรือน ขั้นตอนที่ 3 สุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการไต่ตารางเลขสุ่ม ซึ่งผลจากการสุ่มตัวอย่างได้ตัวอย่างมา คือ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด จำนวน 2 แห่ง คือหมู่บ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ และหมู่บ้านคลองสาม ได้ตัวแทนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาจำนวนแห่งละ 50 ครัวเรือน ส่วนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ จำนวน 4 แห่ง คือ หมู่บ้านคลองข่อย 9 หมู่บ้านทวีทรัพย์ หมู่บ้านปลาย

คลองบางสิงห์ และหมู่บ้านดับผักชี ได้ตัวแทนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาจำนวน 20, 30, 30 และ 29 ครั้วเรือนตามลำดับ รวมตัวแทนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 167 ครั้วเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบของจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับเครื่องมือแบบสอบถามใช้ในการสอบถามครั้วเรือนที่เป็นตัวแทนของหมู่บ้านต้นแบบ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบและเติมข้อความ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ และระยะเวลาในการอยู่อาศัยในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ส่วนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ประกอบด้วย 3 หลัก 2 เงื่อนไข คือ .ความมีเหตุผล ความพอประมาณ ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรอบรู้ เงื่อนไขคุณธรรม ส่วนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ในเรื่องของ ระดับความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครั้วเรือนมีชีวิต มีเศรษฐกิจสังคม ที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความมั่นคง และยั่งยืน โดยในส่วนที่สองและสามเป็นการสอบถามโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด และส่วนที่ 4 เป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด เพื่อสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบในอนาคต การนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้มีการนำไปทดสอบหาความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือ โดยในการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ได้มีการนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข ให้แบบสอบถามมีความเที่ยงตรงและสมบูรณ์ ของคำถามแต่ละข้อ เพื่อให้ตรงตามแนวคิด ทฤษฎี และวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง แก้ไขและดำเนินการในขั้นตอนต่อไป ส่วนการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ที่ทำการศึกษ จำนวน 30 คน จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการของ Cronbach (Cronbach's Reliability Coefficient Alpha) ซึ่งผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .949 นอกจากนี้มีการใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ พัฒนาการจังหวัด พัฒนาการอำเภอ พัฒนาการผู้ประสานงานตำบล รวมถึงเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการต่างๆ ที่

เกี่ยวข้อง เช่น ปลัดอำเภอ เกษตรตำบล เป็นต้น และ สัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group) กับผู้นำกลุ่มองค์กรในชุมชน อาสาพัฒนาชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และชาวบ้าน

สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกได้เป็น การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ด้วยการแจกแบบสอบถามและให้ตอบแบบสัมภาษณ์ และการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของจังหวัดปทุมธานี ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นใช้ทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยในส่วนของวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ แบ่งออกได้เป็น 2 วิธีคือ (1) การวิเคราะห์สถิติพรรณนา โดยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ เพื่อพรรณนาเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา รวมถึงใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พรรณนาตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยไว้ คือ $5.00 - 4.20 =$ มาก ที่สุด $4.19 - 3.40 =$ มาก $3.39 - 2.60 =$ ปานกลาง $2.59 - 1.80 =$ น้อย และ $1.79 - 1.00 =$ น้อย ที่สุด (2) การวิเคราะห์สถิติอนุมาน นำมาใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้ การทดสอบสมมติฐานข้อที่หนึ่ง เรื่อง ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขของจังหวัดปทุมธานีมีไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80 ใช้การวิเคราะห์ t-test การทดสอบสมมติฐานข้อที่สองเรื่อง ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข มีความแตกต่างกันระหว่างหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ต้นแบบระดับจังหวัด กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ ใช้การวิเคราะห์ t-test และการทดสอบสมมติฐานข้อที่สามเรื่อง หลักความมีเหตุผล หลักความพอประมาณ หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ ใช้ F-test ผ่านการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) นอกจากนี้แล้ว ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบ่งออกเป็น (1) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ CIPP Model จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัดกับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ (2) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด และการสัมภาษณ์รวมถึงนำข้อคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปร่วมในการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ และ (3) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเปรียบเทียบ (Constant Comparison) โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด มาเปรียบเทียบกับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ

1.2 ข้อค้นพบจากการวิจัย

ข้อค้นพบจากการวิจัย แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งประกอบด้วยระดับความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติตาม 3 หลัก 2 เงื่อนไข ได้แก่ หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ตอนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี อันเป็นผลมาจากการนำ 3 หลัก 2 เงื่อนไขมาใช้ แบ่งการวิเคราะห์ออกได้เป็น 2 ส่วน คือ การประเมินจากตัวชี้วัด 6 x 2 ของกรมพัฒนาชุมชน และ การประเมินระดับความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนมีชีวิต มีเศรษฐกิจ สังคม ที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความมั่นคง และยั่งยืน ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน 3 ข้อ คือ ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยั่งยืนเป็นสุขของจังหวัดปทุมธานีมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยั่งยืนเป็นสุข มีความแตกต่างกันระหว่าง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยั่งยืนเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยั่งยืนเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ และมีปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัย ได้แก่ หลักความมีเหตุผล หลักความพอประมาณ หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยั่งยืนเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงยั่งยืนเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ และตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ CIPP Model ที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้ใหญ่บ้านและเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และจากแบบสอบถามปลายเปิด

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 88 คน (ร้อยละ 52.7) มีอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป เป็นช่วงอายุที่พบมากที่สุด มีจำนวน 94 คน (ร้อยละ 56.3) ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีจำนวน 126 คน (ร้อยละ 75.4) มีอาชีพหลักส่วนใหญ่ทำนามีจำนวน 89 คน (ร้อยละ 53.3) รายได้เฉลี่ยส่วนใหญ่ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือนมีจำนวน 87 คน (ร้อยละ 52.1) กลุ่มตัวอย่างที่มีการดำเนินวิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีครัวเรือนมีการปลูกพืชผักสวนครัวจำนวน 134 คน (ร้อยละ 80.2) มีอาชีพเสริมในครัวเรือนจำนวน 82 คน (ร้อยละ 49.1) มีการทำบัญชีครัวเรือนจำนวน 54 คน (ร้อยละ 32.3) มีการออมเงินในครัวเรือนจำนวน 110 คน (ร้อยละ 65.9) แหล่งที่ของการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่อยู่ใน 3 ลำดับแรก คือ ลำดับแรก ได้รับข้อมูลจากผู้ใหญ่บ้านมีจำนวน 82 คน (ร้อยละ 49.1) ลำดับสอง ได้รับข้อมูลจากการประชุมในหมู่บ้านมีจำนวน 68 คน (ร้อยละ 40.7) และลำดับสาม ได้รับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจำนวน 59 คน

(ร้อยละ 35.3)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี สำหรับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการนำ 3 หลัก 2 เงื่อนไขได้แก่ หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรมมาใช้ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสามารถนำ 3 หลัก 2 เงื่อนไขมาใช้ได้อยู่ในระดับมากในทุกข้อ เรียงลำดับ ดังนี้ คือ มีการปฏิบัติตามหลักความมีเหตุผลและเงื่อนไขคุณธรรมโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 รองลงมา คือ มีการปฏิบัติตามหลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดีโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 มีการปฏิบัติตามเงื่อนไขความรู้โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 และมีการปฏิบัติตามหลักความพอประมาณโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68

หลักความพอประมาณ เมื่อนำมาวิเคราะห์ในรายละเอียดเฉพาะในเรื่องของหลักความพอประมาณ ซึ่งเป็นเรื่องของความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนที่มีต่อการนำหลักความพอประมาณมาใช้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าสามารถนำหลักความพอประมาณมาใช้ได้อยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.68 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับ ดังนี้ คือ มีความเห็นว่าช่วยทำให้ครัวเรือนมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินในครัวเรือนดีขึ้นอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.71 รองลงมามี 3 เรื่อง คือ ช่วยทำให้ครัวเรือนมีการวางแผนการผลิต/หรือการบริโภคในครัวเรือนดีขึ้น ช่วยทำให้ครัวเรือนสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน และช่วยทำให้ครัวเรือนสามารถดำรงชีวิตแบบพอกินพอใช้ อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยที่เท่ากัน คือ 3.68 ส่วนความคิดเห็นที่มองว่าการนำหลักความพอประมาณมาใช้ ช่วยทำให้ครัวเรือนสามารถดำรงชีวิตแบบพอกินพอใช้อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยที่เท่ากัน คือ 3.66

หลักความมีเหตุผล เมื่อนำมาวิเคราะห์ในรายละเอียดเฉพาะในเรื่องของหลักความมีเหตุผล ซึ่งเป็นเรื่องของการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าสามารถนำหลักความมีเหตุผลมาใช้ในอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.90 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับ ดังนี้ คือ ช่วยทำให้ครัวเรือนมีการใช้จ่ายอย่างรอบคอบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.96 ช่วยทำให้ครัวเรือนมีการพิจารณาอย่างระมัดระวังในการลงทุนประกอบอาชีพ อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.95 ช่วยทำให้ครัวเรือน มีการพิจารณาถึงข้อดีข้อเสีย ก่อนการตัดสินใจ และช่วยทำให้ครัวเรือนสามารถตัดสินใจโดยใช้หลัก เหตุและผลอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.83 ตามลำดับ

หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เมื่อนำมาวิเคราะห์ในรายละเอียดเฉพาะในเรื่องของหลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งเป็นเรื่องของการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล พบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าสามารถนำหลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดีมาใช้ในอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.86 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับ ดังนี้ คือ ช่วยให้การวางแผนในการดำเนินชีวิตได้คืออยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.88 และช่วยทำให้มีการวางแผนการใช้เงินในครอบครัวอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.83

เงื่อนไขความรอบรู้ ซึ่งเป็นเรื่องของความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความ ระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าสามารถนำเงื่อนไขความรอบรู้มาใช้ในอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.78 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับ ดังนี้ คือ ช่วยทำให้ใช้ความรู้ในการประกอบอาชีพอย่างระมัดระวังอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.84 ช่วยทำให้เกิดความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.82 และช่วยทำให้ชุมชนดึงคนที่มีความสามารถทั้งในและนอกหมู่บ้าน มาช่วยพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.68

เงื่อนไขคุณธรรม ซึ่งเป็นเรื่องของการมีความตระหนักในคุณธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต พบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าสามารถนำเงื่อนไขคุณธรรมมาใช้ในอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.90 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับ ดังนี้ คือ ช่วยทำให้เกิดมุนานะที่จะลดหนี้สิน/ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.98 ช่วยทำให้เกิดความพยายามที่จะหารายได้เพิ่ม อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.94 ช่วยทำให้คนในหมู่บ้านมีความสุขเพิ่มขึ้น อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.86 และช่วยทำให้คนในหมู่บ้านมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.83 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี อันเป็นผลมาจากการนำ 3 หลัก 2 เงื่อนไขมาใช้ ซึ่งแบ่งการวิเคราะห์ออกได้เป็น 2 ส่วน คือ การประเมินจากตัวชี้วัด 6 x 2 ของกรมพัฒนาชุมชน และการประเมินระดับความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนมีชีวิต มีเศรษฐกิจ สังคม ที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความมั่นคงและยั่งยืน

การประเมินจากตัวชี้วัด 6 x 2 ของกรมพัฒนาชุมชน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าประสิทธิผลของการนำตัวชี้วัด 6 x 2 ของกรมพัฒนาชุมชนมาใช้ในอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.70 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากมาก

ไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลที่เกิดขึ้นในด้านการประหยัดหรือการออมอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.87 ผลที่เกิดขึ้นในด้านการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.77 ผลที่เกิดขึ้นในด้านการลดค่าใช้จ่ายอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.76 ผลที่เกิดขึ้นในด้านการเอื้ออริยอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.73 และผลที่เกิดขึ้นในด้านการเพิ่มรายได้อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.47

ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการลดค่าใช้จ่าย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมองว่าประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการลดค่าใช้จ่าย อยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.76 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก เช่นกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลที่เกิดขึ้นในเรื่องการลดรายจ่ายในครัวเรือนในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น หวย เหล้า บุหรี่ การพนันอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.96 ผลที่เกิดขึ้น ในเรื่องของการรู้จักที่จะวางแผนการใช้จ่ายในครอบครัวอย่างระมัดระวังเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.84 ผลที่เกิดขึ้นในเรื่องของการลดรายจ่ายในครัวเรือนจากการปลูกพืชผักสวนครัว และ/หรือเลี้ยงสัตว์ไว้กินในครัวเรือนอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.80 ผลที่เกิดขึ้นในเรื่องของมีการรวมกลุ่มเกษตรอินทรีย์ เช่นทำปุ๋ยหมัก,ปุ๋ยชีวภาพ ฯลฯ เพื่อใช้ในการทำการเกษตร ปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานเองอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.77 ผลที่เกิดขึ้นในเรื่องของลดรายจ่ายในการประกอบอาชีพหลัก เช่น ลดใช้ปุ๋ยเคมีอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.75 และผลที่เกิดขึ้นจากลดรายจ่ายในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น ทำน้ำยาล้างจาน ทำสบู่ ฯลฯ (ลดจากการซื้อมาทำเอง)อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.46

ประสิทธิผลในเรื่องของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการเพิ่มรายได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมองว่าประสิทธิผลในภาพรวมของของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการเพิ่มรายได้ได้ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.47 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลที่เกิดขึ้นทำให้สามารถเก็บเงินออมได้เพิ่มมากขึ้นอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.58 ผลที่เกิดขึ้นทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมการออมภายในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ฯ,ธนาคารหมู่บ้าน ฯลฯ เพิ่มมากขึ้นอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.52 ผลที่เกิดขึ้นจากการเข้าไปร่วมกับกลุ่มอาชีพในชุมชน ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านมีรายได้เพิ่มขึ้นจากอาชีพเสริมอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.50 ผลที่เกิดขึ้นช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนได้นำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาผลิตเป็นสินค้าเพื่อบริโภค/อุปโภค หรือจำหน่าย และช่วยทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชน เข้าไปร่วมกับกลุ่มอาชีพในชุมชน เพิ่มมากขึ้นอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.44 และผลที่เกิดขึ้นช่วยทำให้มีการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพกลุ่มแปรรูปสินค้าทางการเกษตร ฯลฯ อยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ย 3.34

ประสิทธิผลในเรื่องของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านการประหยัดหรือการออม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมองว่าประสิทธิผลในภาพรวมของของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการการออมอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.87 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลที่เกิดขึ้นช่วยให้การใช้จ่ายในครัวเรือนรู้จักที่จะใช้จ่ายให้เป็นไปอย่างคุ้มค่าอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.93 ผลที่เกิดขึ้นช่วยให้ครัวเรือนท่านมีการวางแผนใช้เงินในทางที่ดีขึ้นอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.92 และผลที่เกิดขึ้นช่วยให้ครัวเรือนท่านรู้จักประหยัดและออมเงินเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.76

ประสิทธิผลในเรื่องของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านการเรียนรู้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมองว่าประสิทธิผลในภาพรวมของของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.62 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลที่เกิดขึ้นทำให้มีการสืบทอดกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.78 ผลที่เกิดขึ้นทำให้ครัวเรือนมีการเรียนรู้ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันบ่อยครั้งอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.63 ผลที่เกิดขึ้นทำให้หมู่บ้านมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในหมู่บ้านอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.60 และผลที่เกิดขึ้น ทำให้หมู่บ้าน/ชุมชน มีการสืบทอดการและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นระหว่างกันในหมู่บ้านอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.46 ตามลำดับ

ประสิทธิผลในเรื่องของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าประสิทธิผลในภาพรวมของของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.78 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลที่เกิดขึ้นทำให้ช่วยทำให้สภาพแวดล้อมในหมู่บ้าน/ชุมชนดีขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.83 ผลที่เกิดขึ้นช่วยทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติของหมู่บ้านอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.79 ผลที่เกิดขึ้นทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชน ดันตัวเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและช่วยทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันร่วมกันปลูกต้นไม้อยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน คือ 3.74

ประสิทธิผลในเรื่องของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านการเอื้ออารีย์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมองว่าประสิทธิผลในภาพรวมของของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการเอื้ออารีย์อยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.72 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลที่เกิดขึ้นช่วยทำให้คนในหมู่บ้าน

ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.77 ผลที่เกิดขึ้นทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนได้ช่วยเหลือดูแลผู้ด้อยโอกาส คนพิการ เด็ก คนชราอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.73 ผลที่เกิดขึ้นช่วยทำให้คนหมู่บ้าน/ชุมชนมีการจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.70 และช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนมีการจัดสวัสดิการดูแลสมาชิกภายใน ชุมชนอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.69

อีกส่วนหนึ่งของการประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี เป็นการประเมินระดับความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนมีชีวิต มีเศรษฐกิจ สังคม ที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความมั่นคง และยั่งยืน อันเป็นผลมาจากการนำ 3 หลัก 2 เงื่อนไข มาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยแบ่งการประเมินประสิทธิผลออกเป็น 3 มิติ คือ มิติชีวิตที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน มิติเศรษฐกิจที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน และมิติสังคมที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน พบว่า ภาพรวมความคิดเห็นที่มีประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ประเมินความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนมีชีวิต มีเศรษฐกิจ สังคม ที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความมั่นคง และยั่งยืน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่าประสิทธิผลในภาพรวมของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงได้ทำให้ชีวิต เศรษฐกิจ สังคม ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความมั่นคง และยั่งยืนอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.85 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าทุกมิติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลจากการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงได้ทำให้มิติชีวิตเกิดความสมดุล/มั่นคง/ยั่งยืนอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.88 เห็นว่าผลจากการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงได้ทำให้มิติเศรษฐกิจเกิดความสมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน อยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.87 และเห็นว่าผลจากการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงได้ทำให้มิติสังคมเกิดความสมดุล/มั่นคง/ยั่งยืนอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80

ภาพรวมความคิดเห็นที่มีประสิทธิผล ของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ประเมินความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนเฉพาะในมิติชีวิตที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมองว่า ประสิทธิผลในภาพรวมของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงได้ทำให้ชีวิตเกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.88 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้วก็พบว่าทุกหัวข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลจากการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงได้ทำให้คนในครัวเรือนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.93 ทำให้ครัวเรือนมีความรู้สึกมั่นคงในการดำรงชีวิตดีขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.92 ทำให้ครัวเรือนสามารถใช้ชีวิตอยู่โดยใช้หลักเหตุและผลอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.90 ทำให้ครัวเรือนสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ โดยไม่เดือนร้อน อยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.87 และช่วยทำให้คนในครัวเรือนมีชีวิตที่มีความสุขเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.81

ภาพรวมความคิดเห็นที่มีประสิทธิผล ของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ประเมินความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนเฉพาะในมิติเศรษฐกิจที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่า ประสิทธิภาพในภาพรวมของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงได้ทำให้เศรษฐกิจเกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.87 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้ว ก็พบว่าทุกหัวข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลจากการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยทำให้ครัวเรือนมีความมั่นคงอย่างยั่งยืนในระยะยาวอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.95 ช่วยทำให้เศรษฐกิจในครัวเรือนของท่าน พออยู่ พอกิน พอใช้และช่วยทำให้เศรษฐกิจในครอบครัวของท่าน รู้สึกว่ามีความมั่นคงในชีวิตเพิ่มขึ้นจากเดิมอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.90 จากการที่ครัวเรือนได้มีการออมเงินได้ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านเกิดความยั่งยืนในอนาคตอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.89 ช่วยทำให้การวางแผนการใช้จ่ายเงินในครัวเรือนของท่าน มีเหตุและผลเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.85 รวมถึงช่วยทำให้ครัวเรือนของท่านรู้จักสร้างความสมดุลระหว่างรายรับและรายจ่ายที่เกิดขึ้น และช่วยทำให้ในปัจจุบันครัวเรือนมีความรู้สึกมั่นคงทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.79 ตามลำดับ

ภาพรวมความคิดเห็นที่มีประสิทธิผล ของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ประเมินความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนในมิติสังคมที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมองว่า ประสิทธิภาพในภาพรวมของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงได้ทำให้สังคมเกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 3.80 โดยถ้ามาวิเคราะห์ดูรายข้อแล้ว ก็พบว่าทุกหัวข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ เห็นว่าผลจากการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชน มีการอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุขมากขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.91 ช่วยทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชนมีความรัก สามัคคี กันมากขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.86 ช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชน มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มากขึ้นและช่วยให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมากขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.84 ช่วยทำให้คนหมู่บ้าน/ชุมชน มีความรู้สึกที่มีความปลอดภัยในการอยู่ร่วมกันมากขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.83 ช่วยทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชน สามารถอยู่ร่วมกันได้กับสิ่งแวดล้อมได้ดีมากขึ้นและช่วยทำให้สภาพความเป็นอยู่ของหมู่บ้าน/ชุมชน ดีขึ้นมากขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.80 ช่วยทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลและเอื้ออารีกันมากขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.78 ช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชน มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.72 และคนในหมู่บ้าน/ชุมชน สามารถรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ดีขึ้นมากขึ้นอยู่ในระดับคะแนนเฉลี่ย 3.59

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน ในการวิจัยเรื่องประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ จังหวัดปทุมธานีได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ 3 ข้อ คือ (1) ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขของจังหวัดปทุมธานีมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 (2) ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข มีความแตกต่างกันระหว่าง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ และ (3) หลักความมีเหตุผล หลักความพอประมาณ หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 “ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขของจังหวัดปทุมธานีมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80” พบว่าเมื่อวิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test ได้ค่า Sig. (1-tailed) เท่ากับ .000 โดยมีค่าของ t เท่ากับ 15.646 ซึ่งน้อยกว่า .05 (Sig.(1-tailed) < .05) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ยืนยันสมมติฐาน H_a ที่กล่าวไว้ว่า ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขของจังหวัดปทุมธานีมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานดังกล่าวแสดงยืนยันให้เห็นว่าการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขของจังหวัดปทุมธานีอยู่ในระดับสูง คือ เกินกว่าร้อยละ 80

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 “ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข มีความแตกต่างกันระหว่าง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ” พบว่าเมื่อวิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test ได้ค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ .000 และค่าของ t เท่ากับ 6.871 ซึ่งน้อยกว่า .05 (Sig.(2-tailed) < .05) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ยืนยันสมมติฐาน H_a ที่กล่าวไว้ว่า ค่าเฉลี่ยประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข มีความแตกต่างกันระหว่าง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานดังกล่าวแสดงยืนยันให้เห็นว่าการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขของจังหวัดปทุมธานี ของระดับจังหวัดสูงกว่า ระดับอำเภอ

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 “มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัย ได้แก่ หลักความมีเหตุผล หลักความพอประมาณ หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม

มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ” พบว่า

1) ตัวแปรลำดับแรกที่เข้าสู่สมการถดถอย คือ ตัวแปรหลักความมีเหตุผล มีความสามารถในการอธิบายความผันแปร เรื่องความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอได้ร้อยละ 43.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ($R^2 = .437$, $Sig < .05$)

2) ตัวแปรลำดับสองที่เข้าสู่สมการถดถอย คือ ตัวแปรหลักความพอประมาณ มีความสามารถในการอธิบายความผันแปร เรื่องความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ($R^2 \text{ Change} = .096$, $Sig < .05$)

3) ตัวแปรลำดับสามที่เข้าสู่สมการถดถอย คือ ตัวแปรเงื่อนไขคุณธรรม มีความสามารถในการอธิบายความผันแปรเรื่องความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ($R^2 \text{ Change} = .034$, $Sig < .05$)

4) ตัวแปรสุดท้ายที่เข้าสู่สมการถดถอย คือ ตัวแปรเงื่อนไขความรอบรู้ มีความสามารถในการอธิบายความผันแปร เรื่อง ความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ($R^2 \text{ Change} = .010$, $Sig < .05$)

5) เมื่อรวมตัวแปรทั้ง 4 ตัว เข้าด้วยกันแล้ว ปรากฏว่า สามารถอธิบายความผันแปร เรื่อง ความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอได้ร้อยละ 57.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ($R^2 = .577$, $Sig < .05$)

เมื่อเปรียบเทียบน้ำหนักในการอธิบายตัวแปรอิสระในการอธิบายความผันแปรเรื่องความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอระหว่างตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวแปร พบว่า เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระอื่น ๆ ให้คงที่แล้ว ตัวแปรที่มีอิทธิพล และอธิบายความผันแปรเรื่องความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ ได้จากมากไปหาน้อย เรียงตามลำดับได้ดังนี้ (1) ตัวแปรหลักความพอประมาณ ($Beta = .331$) และ (2) ตัวแปรหลักความมีเหตุผล ($Beta = .278$) (3) ตัวแปรเงื่อนไขคุณธรรม ($Beta = .180$) และ (4) ตัวแปรเงื่อนไขความรอบรู้ ($Beta = .140$) โดย

พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว คือ ตัวแปรหลักความพอประมาณ ตัวแปรหลักความมีเหตุผล ตัวแปรเงื่อนไขคุณธรรม และตัวแปรเงื่อนไขความรอบรู้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ถ้ามีการให้ความสำคัญต่อการนำหลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล เงื่อนไขคุณธรรม และเงื่อนไขความรอบรู้ มาใช้ให้มากขึ้น จะยิ่งส่งผลทำให้ความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอมีมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ CIPP Model เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ พัฒนาการจังหวัด พัฒนาการอำเภอ พัฒนาการผู้ประสานงานตำบล รวมถึงเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ปลัดอำเภอ เกษตรตำบล เป็นต้น รวมถึงที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group) กับผู้นำกลุ่มองค์กรในชุมชน อาสาพัฒนาชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และชาวบ้าน และจากแบบสอบถามปลายเปิด พบข้อมูล

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับจังหวัด พบว่า บริบทด้านบวก (Context +) คือ มีความรัก ความสามัคคี เสียสละ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะครัวเรือนในบ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ มีการนำเอาภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ มีการแบ่งกลุ่มอาชีพเพื่อเสริมสร้างรายได้ โดยมีปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ มีความเอาใจใส่ และตระหนักในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังจะเห็นได้จากการจัดทำแผนงานเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมเอาไว้ โดยการปฏิบัติ และมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมเหล่านั้นไปสู่ชุมชนรุ่นหลัง เช่น วัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมการละเล่น เป็นต้น และมีปราชญ์ชาวบ้านที่สามารถนำเอาองค์ความรู้ที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ และถ่ายทอด องค์ความรู้เหล่านั้นไปสู่ครัวเรือนต่างๆ ได้ โดยมีความสามารถในการประยุกต์ความรู้เข้ากับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน บริบทด้านลบ (Context -) คือ ยังขาดการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับของตลาดภายนอก โดยเฉพาะชุมชนบ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ ชาวชนในชุมชนยังขาดการตระหนักและให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมของชุมชน ชุมชนยังขาดการประสานความร่วมมือภายในชุมชน ระหว่างชุมชน และหน่วยงานราชการ ในการจัดการขยะมูลฝอยในแม่น้ำลำคลองให้ได้ผล และมีประสิทธิภาพ เป็นชุมชนกึ่งเมืองทำให้เกิดการบริหารจัดการค่อนข้างยากลำบากในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยนำเข้าด้านบวก (Input+) ที่พบ คือ มีผู้นำ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง และมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการที่ดี มีการบริหารจัดการที่ดีในการ

รวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น หมู่บ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ มีการจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจต่างๆ ขึ้นมารองรับ ประชาชนให้ความร่วมมือดีมาก ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงโดยเฉพาะในหมู่บ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือใน อ. สามโคก ปัจจัยนำเข้าด้านลบ (Input -) ที่ยังพบอยู่ คือ ประชาชนยังขาดพื้นที่ทำกินและเช่าพื้นที่ทำกิน กระบวนการด้านบวก (Process +) ที่พบข้อมูล คือ มีการสอนให้ความรู้แก่ชุมชน เกี่ยวกับการประกอบอาชีพอย่างจริงจัง และมีการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ส่วนกระบวนการด้านลบ (Process -) ไม่พบข้อมูลส่วนผลผลิตด้านบวก (Product+) มีศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพ มีตัวอย่างการปฏิบัติจริงให้ดูส่วนผลผลิตด้านลบ (Product -) ไม่พบข้อมูล

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับอำเภอ บริบทด้านบวก (Context +) พบว่าครัวเรือนในหมู่บ้านมีความรัก ความสามัคคี เสียสละ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ในชุมชนมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมเอาไว้ โดยการปฏิบัติและการถ่ายทอดวัฒนธรรมเหล่านั้นไปสู่ชุมชนรุ่นหลัง บริบทที่เป็นด้านลบ (Context -) พบว่าประชาชนในหมู่บ้านมีอาชีพส่วนใหญ่คือการทำงานจึงไม่มีเวลามาหาความรู้เพิ่มเติมเมื่อมีผู้มาให้ความรู้ ปัจจัยนำเข้าด้านบวก (Input +) พบว่า มีผู้นำ คือ ผู้ใหญ่บ้านและ/หรือผู้นำชุมชน ที่ลงมือทำเป็นตัวอย่างแก่ลูกบ้าน โดยเฉพาะหมู่บ้านดับผักชี ตำบล ระแหงใน อ.ลาดหลุมแก้ว และหมู่บ้าน ทวีทรัพย์ ตำบลบึงชำอ้อใน อ.หนองเสือ มีผู้นำหมู่บ้านที่มีความตื่นตัวในการไปดูงานเศรษฐกิจพอเพียงในสถานที่ต่างๆ ปัจจัยนำเข้าด้านลบ (Input -) พบว่า มีปัญหาเรื่องที่ทำกินเพราะยังเช่าที่ทำกินอยู่ ชาวบ้านขาดที่ทำกินจึงต้องไปทำอาชีพรับจ้างต่างพื้นที่ และการบริหารจัดการยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร กระบวนการด้านบวก (Process+) พบว่ามีผู้นำชุมชนสอนลูกบ้านให้ทำเศรษฐกิจพอเพียง กระบวนการด้านลบ (Process-) พบว่า ยังขาดการประชาสัมพันธ์เมื่อมีการอบรมหรือให้ความรู้เรื่อง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ทราบ ผลผลิตด้านบวก (Product +) พบว่า ทุกหมู่บ้านมีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีตัวอย่างการทำตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลผลิตด้านลบ (Product -) คือ ยังพบว่าการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยังอยู่ในขอบเขตจำกัด เฉพาะในครัวเรือน

สำหรับข้อเสนอแนะในเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด การสัมภาษณ์นั้น ได้ข้อสรุปร่วมกันหลายประการ คือ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาสนับสนุนให้มากขึ้น โดยเฉพาะในขั้นตอนของการดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ว่าจะเป็นการเข้ามาให้ความรู้ หรือการเข้ามาเพื่อช่วยเหลือด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ให้แก่หมู่บ้าน การช่วยสนับสนุนในการหาตลาดเพื่อขายผลผลิตทางการเกษตร การช่วยแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทำกินและเรื่องต้นทุนการผลิต

2. อภิปรายผล

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 “ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขของจังหวัดปทุมธานีมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80” พบว่าเมื่อวิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test ได้ค่า Sig. (1-tailed) เท่ากับ .000 โดยมีค่าของ t เท่ากับ 15.646 ซึ่งน้อยกว่า .05 (Sig.(1-tailed) < .05) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ยืนยันสมมติฐาน H_a ที่กล่าวไว้ว่า ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขของจังหวัดปทุมธานีมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4.1 ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานดังกล่าวแสดงยืนยันให้เห็นว่าการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขของจังหวัดปทุมธานีอยู่ในระดับสูง คือ เกินกว่าร้อยละ 80 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขของจังหวัดปทุมธานีประสบผลสำเร็จในการนำภาคประชาชนมาขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักสำคัญมากกว่าที่ภาครัฐจะไปดำเนินการเอง ซึ่งการพัฒนาตามแนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดของการเปลี่ยนโฉมภาครัฐ (Reinventing Government) ที่ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากผลงานในหนังสือเรื่อง “Reinventing Government” ซึ่งเขียนโดย David Osborne และ Ted Gaebler ที่ต้องการให้ระบบราชการทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงมากกว่าให้ระบบราชการลงมือทำงานเอง (catalytic government) และต้องการให้ระบบราชการเป็นระบบที่ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นระบบราชการที่มอบอำนาจให้กับประชาชนไปดำเนินการเอง มากกว่าที่จะเป็นกลไกที่คอยให้บริการแต่อย่างเดียว (a community – owned government) (เทพศักดิ์ บุญรัตพันธุ์ 2547 : 205)

2) เป็นการพัฒนาหมู่บ้านที่ใช้การบริหารจัดการที่สอดคล้องกับแนวคิดของโจนาธาน บอสตัน (Jonathan Boston) และคณะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ที่ให้ความสำคัญต่อเรื่องของทักษะการบริหารจัดการมากกว่าการกำหนดนโยบาย ดังจะเห็นได้จากที่มีการแปลงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงออกมาเป็นตัวชี้วัด 6 x 2 ในภาคปฏิบัติที่ประกอบไปด้วย การลดค่าใช้จ่าย การเพิ่มรายได้ การประหยัดหรือการออม การเรียนรู้ การใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การเอื้ออารีย์ มากกว่าที่จะให้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเพียงแค่นโยบายแต่เพียงอย่างเดียว (ทศพร ศิริสัมพันธ์ 2547; 450-451)

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 “ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข มีความแตกต่างกันระหว่าง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ” พบว่าเมื่อวิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test ได้ค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ .000 และค่าของ t เท่ากับ 6.871 ซึ่งน้อยกว่า .05

(Sig.(2-tailed) < .05) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน H_0 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ยืนยันสมมติฐาน H_a ที่กล่าวไว้ว่า ค่าเฉลี่ยประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข มีความแตกต่างกันระหว่าง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด กับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4.2 ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานดังกล่าวแสดงยืนยันให้เห็นว่าการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขของจังหวัดปทุมธานีของระดับจังหวัดสูงกว่าระดับอำเภอ น่าจะเกิดจากสาเหตุหลักที่สำคัญ คือ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัดทั้ง 2 แห่ง คือ หมู่ 2 บ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ ต. บางโพธิ์เหนือ อ.สามโคกและ หมู่ 7 บ้านคลองสาม ต.คลองสาม อ. คลองหลวง มีผู้นำชุมชนที่มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการบริหารจัดการมีศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เข้มแข็งในหมู่บ้าน มีกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่เข้มแข็งรวมถึงประชาชนให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมาก ด้วยเหตุปัจจัยเหล่านี้จึงทำให้ข้อค้นพบจากการวิจัยยิ่งออกมว่าประสิทธิผลของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด สูงกว่าหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 “มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัย ได้แก่ หลักความมีเหตุผล หลักความพอประมาณ หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ” พบว่า

1) ตัวแปรลำดับแรกที่เข้าสู่สมการถดถอย คือ ตัวแปรหลักความมีเหตุผล มีความสามารถในการอธิบายความผันแปรเรื่องความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอได้ร้อยละ 43.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ($R^2 = .437$, Sig < .05) สอดคล้องกับแนวคิดของ ศาสตราจารย์ อมาตยา เซน (Amartya Sen) ศาสตราจารย์ชาวอินเดียผู้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสถิติศาสตร์ปี 1998 กล่าวว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทางเลือกใหม่ในการพัฒนา ความพอเพียงไม่ได้หมายถึงความไม่ต้องการแต่ต้องรู้จักใช้ชีวิตให้พอดี อย่าให้ความสำคัญกับเรื่องรายได้และความร่ำรวยแต่ให้มองที่คุณค่าของชีวิตมนุษย์ ซึ่งตรงกับหลักความมีเหตุผล เพราะเป็นการใช้เหตุผลหรือสติปัญญาที่เข้าใจในเป้าประสงค์สุดท้ายของคน ก็คือ การให้ความสำคัญต่อคุณค่าของชีวิตมนุษย์ (ออนไลน์ <http://www.virtualdepots.com/sufficiency/images/sachs-th.jpg>; ค้นคืนวันที่ 24 ตุลาคม 2552)

ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utility Theory) ในทางพุทธเศรษฐศาสตร์ ที่ได้กล่าวไว้ว่า การใช้สอยสิ่งที้นำมาบริโภคให้เกิดประโยชน์ในการเกื้อกูลต่อชีวิตและสติปัญญาแก่ผู้บริโภคให้มากที่สุดและพุทธเศรษฐศาสตร์ก็มีจุดยืนที่จะบรรลุปเป้าหมายของการมีความสุขของมนุษย์โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ซึ่งตรงกับหลักความมีเหตุผล เพราะเป็นการใช้เหตุผลหรือสติปัญญาให้มากที่สุด (อภิรัชย์ พันธเสน 2547(ก):378-379)

ทฤษฎีว่าด้วยการประหยัด (Theory of Economy) ในทางพุทธเศรษฐศาสตร์ คือ เป็นการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าให้มากที่สุดลดการเบียดเบียนสิ่งอื่นรวมทั้งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้น้อยมากที่สุด ซึ่งตรงกับหลักความมีเหตุผล เพราะเป็นการตัดสินใจที่จะใช้ทรัพยากรอย่างรอบคอบโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ ด้วย (อภิรัชย์ พันธเสน 2547(ก):378-379)

2) ตัวแปรลำดับสองที่เข้าสู่สมการถดถอย คือ ตัวแปรหลักความพอประมาณ มีความสามารถในการอธิบายความผันแปรเรื่องความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 (R^2 Change = .096 , Sig < .05) การค้นพบตัวแปรหลักความพอประมาณว่ามีความสำคัญต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข สอดคล้องกับ

แนวคิดของศาสตราจารย์ ปีเตอร์ วอร์ร์ (Peter George Warr) อาจารย์เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติออสเตรเลีย มองว่าเศรษฐกิจพอเพียงมีสองเรื่องหลักๆอยู่ด้วยกัน เรื่องที่หนึ่งคือ ความต้องการปัจจัยตามความเป็นจริงมิใช่สิ่งที่เกินจำเป็น และเรื่องที่สองคือ การไม่สร้างความเสี่ยงเกินกำลังที่ตนเองจะรับได้ ซึ่งตรงกับหลักความพอประมาณที่ได้ให้ความสำคัญต่อเรื่องความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น (ออนไลน์ <http://www.virtualdepots.com/sufficiency/images/sachs-th.jpg>; ค้นคืนวันที่ 24 ตุลาคม 2552)

แนวคิดของ ซีมองด์ เดอ ซิสมอนดี (Simonde de Sismondi) นักเศรษฐศาสตร์ที่เขียนหนังสือเศรษฐศาสตร์แนวมนุษยนิยมเรื่อง The New Principles of Political Economy ซึ่งซีสมอนดีได้ตั้งข้อสังเกตว่า “การมีอยู่อย่างพอเพียงมีความจำเป็นสำหรับชีวิต และต่อการพัฒนาทางคุณธรรมและจริยธรรมทุกด้านรวมทั้งพัฒนาการด้านสติปัญญาเป็นสิ่งที่มนุษย์จะขาดมิได้” ซึ่งตรงกับหลักความพอประมาณ ดังจะเห็นได้จากการเน้นการมีอยู่อย่างพอเพียงมีความจำเป็นสำหรับชีวิต หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ (อภิรัชย์ พันธเสน 2547(ข) : 267-268)

แนวคิดของ มัลทัสและริคาร์โด นักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกมีแนวคิดที่ว่า เศรษฐกิจในระยะยาวมีแนวโน้มที่จะอยู่ในสภาวะการคงตัว (stationary state) โดยที่คนส่วนใหญ่สามารถดำรงชีพอยู่ได้เพียงระดับพอเพียงแก่การยังชีพ (subsistence level) ซึ่งตรงกับหลักความพอประมาณ ดังจะเห็นได้จากการเน้นให้ดำรงชีพอยู่ได้พอเพียงแก่การยังชีพ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป (อภิชัย พันธเสน 2547 (ข):649)

แนวคิดของโมฮันดาส คานธี (Mohandas Gandhi) ที่ให้ความสำคัญต่อแนวคิดเศรษฐศาสตร์การพัฒนา โดยเน้นไปที่การสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจชนบท ในลักษณะการพึ่งตนเองให้มากที่สุด ซึ่งตรงกับหลักความพอประมาณ ดังจะเห็นได้จากการเน้นให้พึ่งตนเอง หรือการสร้างความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป (อภิชัย พันธเสน 2547(ข):284)

แนวคิดของโครัลลี ไบรอันและหลุยส์ จี ไวท์ (Coralie Bryant and Louise G. White) มองว่าการพัฒนาชนบทเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาชาติที่พยายามปรับปรุงมาตรฐานการครองชีพของประชาชนให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ ซึ่งตรงกับหลักความพอประมาณ ดังจะเห็นได้จากการเน้นให้ประชาชนให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ หรือ ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป (ติน ปรัชญพฤทธิ 2548: 529)

3) ตัวแปรลำดับสามที่เข้าสู่สมการถดถอย คือ ตัวแปรเงื่อนไขคุณธรรม มีความสามารถในการอธิบายความผันแปรเรื่องความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ($R^2 \text{ Change} = .034, \text{Sig} < .05$) การค้นพบตัวแปรเงื่อนไขคุณธรรมว่ามีความสำคัญต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข สอดคล้องกับแนวคิดนักวิชาการหลายท่าน คือ

ซิมองด์ เดอ ซิสมอนดี (Simonde de Sismondi) นักเศรษฐศาสตร์ที่เขียนหนังสือเศรษฐศาสตร์แนวมนุษยนิยมเรื่อง *The New Principles of Political Economy* ซึ่งซิมองดีได้ตั้งข้อสังเกตว่า “การมีอยู่อย่างพอเพียงมีความจำเป็นสำหรับชีวิต และต่อการพัฒนาทางคุณธรรมและจริยธรรมทุกด้านรวมทั้งพัฒนาการด้านสติปัญญาเป็นสิ่งที่มนุษย์จะขาดมิได้” ซึ่งตรงกับเงื่อนไขคุณธรรม ที่เน้นให้เห็นว่าการอยู่อย่างพอเพียงจะช่วยพัฒนาทางคุณธรรมและจริยธรรมทุกด้านให้เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต(อภิชัย พันธเสน2547(ข) : 267-268)

แนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) ในพุทธศาสนาที่กล่าวไว้ว่า อัตตาหิ อัตตาโนนาโถ แปลว่า ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน คำสอนนี้มุ่งให้คนเติบโตพัฒนาความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ มีอิสระจากการพึ่งพาคนอื่นและเป็นผู้มีความคิดอ่านเป็นของตนเอง ทำให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งตรงกับเงื่อนไขคุณธรรม ที่เน้นให้เห็นว่ามีความตระหนักในคุณธรรมมีความซื่อสัตย์

สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญที่เน้นการพึ่งตนเองมากกว่าที่จะพึ่งภายนอก ดังความตอนหนึ่งของพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2539 “...การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้น หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตนเอง...”

แนวคิดของศาสตราจารย์ ปีเตอร์ คัลกิน (Peter H. Calkins) อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยลาเวลประเทศแคนาดา ที่เห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ การพัฒนาเศรษฐกิจที่ดำรงอยู่บนเงื่อนไขคุณธรรม (ออนไลน์ <http://www.virtualdepos.com/sufficiency/images/sachs-th.jpg>; ค้นคืนวันที่ 24 ตุลาคม 2552) ซึ่งตรงกับที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้ให้ความสำคัญต่อเงื่อนไขคุณธรรม ดังความตอนหนึ่งของพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2541 ที่ตรัสไว้คือ “...พอเพียง มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่าพอ ก็พอเพียงนี้ก็พอแค่นั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศใดมีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมี มีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น...”

ทฤษฎีการผลิตในพุทธเศรษฐศาสตร์ (Production Theory) ที่มองว่าปัญญา มีความสำคัญต่อกระบวนการผลิต ปัญญาจะช่วยให้เกิดการผลิตที่ลดการทำลายล้างทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากใน เงื่อนไขคุณธรรม ให้ความสำคัญต่อการใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต มีความตระหนักในคุณธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต (อภิชัย พันธเสน 2547(ก):378-379)

แนวคิดของ อี. เอฟ. ชูมาเคอร์ (E.F. Schumacher) นักเศรษฐศาสตร์ชาวเยอรมันที่เน้นความจำเป็นของมนุษย์เป็นหลักและมีการพัฒนาชนบทโดยนำเอาจริยธรรมกลับเข้ามาใช้ ซึ่งตรงกับเงื่อนไขคุณธรรมที่เน้นเรื่องความมีจริยธรรมในการดำเนินชีวิต (อภิชัย พันธเสน 2547(ข) : 287-289)

แนวคิดธรรมิกสังคม ของ ประเวศ วะสี ที่มองว่า สังคมที่ใช้หลักธรรมะหรือความถูกต้องเป็นสังคมที่มีอิสรภาพ หรือความสงบสุข ซึ่งตรงกับเงื่อนไขคุณธรรมที่เน้นการให้นำหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม (อภิชัย พันธเสน 2547:11)

4) ตัวแปรสุดท้ายที่เข้าสู่สมการถดถอย คือ ตัวแปรเงื่อนไขความรอบรู้ มีความสามารถในการอธิบายความผันแปรเรื่องความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอได้

เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ($R^2 \text{ Change} = .010, \text{Sig} < .05$) การค้นพบตัวแปรเงื่อนไขความรอบรู้ว่ามีผลสำคัญต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข สอดคล้องกับแนวคิดนักวิชาการหลายท่าน คือ

ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (The Diffusion Innovation Theory) ที่มองว่าการรับนวัตกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นอยู่กับบุคคล ระบบสังคม ระบบสื่อสาร ตัวนวัตกรรมและระยะเวลา โดย โรเจอร์ (Rogers) เห็นว่าองค์ประกอบของกระบวนการแพร่กระจายประกอบด้วยส่วนต่างๆคือ นวัตกรรม(Innovation) การสื่อสารโดยผ่านสื่อทางใดทางหนึ่งช่วงเวลาหนึ่งเข้าสู่หมู่สมาชิกของระบบหนึ่ง ซึ่งในการวิจัยนี้ครัวเรือนในหมู่บ้านได้มีการเรียนรู้จากศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน(พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (อบอุ้น) 2549: 233-235)

แนวคิดของ เดวิท แมททิวส์ ที่มองว่ากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเป็นการเรียนรู้โดยผ่านสิ่งแลกเปลี่ยนกับคนอื่นและการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งในการวิจัยนี้ครัวเรือนในหมู่บ้านได้มีการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของคนในหมู่บ้าน (พระมหาสุทิตย์ อากาศโร(อบอุ้น)2549: 239-240)

แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom or Indegenous Knowledge) หรือภูมิปัญญาชาวบ้านซึ่งเป็นความรอบรู้ของชาวบ้านหรือปราชญ์ชาวบ้านที่เรียนรู้จากการสังเกตซ้ำๆจนเกิดเป็นความรู้เป็นประสบการณ์ ทั้งหมดเป็นเรื่องของวิถีชุมชนที่สืบทอดมายาวนานโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความสมดุล ความพอดี และเชื่อมโยงกับครอบครัว สังคม สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ รวมทั้งสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งความสำเร็จของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ ก็เป็นการเรียนรู้ที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ และ ศิริณา จิตต์จรัส 2543: 23-24)

จากที่อภิปรายผลมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า 3 หลัก 2เงื่อนไข ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดทางสายกลาง อริยมรรคมีองค์แปด เป็นปฏิบัติที่อยู่บนทางสายกลาง หรือที่เรียกว่า มัคคสังข์ หรือ ทุขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสังข์ คือ ทางที่นำไปสู่การพ้นทุกข์ ที่พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสรู้แล้ว ด้วยปัญญาอันยิ่ง ทำญาณให้เกิด ย่อมเป็นไปเพื่อความสงบเพื่อความรู้อย่างยิ่ง เพื่อความตรัสรู้ เพื่อนิพพาน มรรคมีองค์แปด สามารถจัดเป็นหมวดหมู่ได้เป็น สี่ สภาธิ ปัญญา ข้อ 3-4-5 เป็น สี่ (สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ) ข้อ 6-7-8 เป็น สภาธิ (สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ) ข้อ 1-2 เป็น ปัญญา (สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ) ประกอบด้วยหนทาง 8 ประการดังนี้ (พระไตรปิฎกฉบับประชาชน 2539 : 676)

- 1) สัมมาทิฐิ คือ ปัญญาเห็นชอบ หมายถึงเห็นถูกต้องตามความเป็นจริงด้วยปัญญา
- 2) สัมมาสังกัปปะ คือ คำริชอบ หมายถึง การใช้สมองความคิดพิจารณาแต่ในทางกุศลหรือความดีงาม

- 3) สัมมาวาจา คือ เจรจาชอบ หมายถึงการพูดสนทนา แต่ในสิ่งที่สร้างสรรค์ดีงาม
- 4) สัมมากัมมันตะ คือ การประพฤติดีงาม ทางกายหรือกิจกรรมทางกายทั้งปวง
- 5) สัมมาอาชีวะ คือ การทำมาหากินอย่างสุจริตชน
- 6) สัมมาวายามะ คือ ความอุตสาหะพยายาม ประกอบความเพียรในการกุศลกรรม
- 7) สัมมาสติ คือ การไม่ปล่อยให้เกิดความพลั้งเผลอ จิตเลื่อนลอย ดำรงอยู่ด้วย

ความรู้ตัวอยู่เป็นปกติ

8) สัมมาสมาธิ คือ การฝึกจิตให้ตั้งมั่น สงบ สงัด จากกิเลส นิเวศน์อยู่เป็นปกติ ดังนั้นการที่นำมรรค 8 มาเป็นหลักในการปฏิบัติตามจึงสามารถทำให้การปฏิบัติในศาสตร์นั้นๆ ประสบความสำเร็จตามไปด้วยซึ่งเปรียบเสมือนการปฏิบัติตนอยู่บนเส้นทางธรรมนั่นเอง เช่นเดียวกันกับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เมื่อรวมตัวแปรทั้ง 4 ตัว เข้าด้วยกันแล้ว ปรากฏว่า สามารถอธิบายความผันแปรเรื่องความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอได้ร้อยละ 57.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ($R^2 = .577$, Sig < .05) อย่างไรก็ตาม การที่ตัวแปรอิสระรวมทั้ง 4 ตัวแปรสามารถอธิบายความผันแปรต่อตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอได้เพียงร้อยละ 57.7 ในความคิดเห็นของผู้วิจัยเห็นว่า น่าจะมีตัวแปรอิสระอื่นที่เข้ามามีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอีก คือ ตัวแปรผู้นำ ตัวแปรการมีส่วนร่วม ตัวแปรการสนับสนุนด้านทรัพยากร ตัวแปรด้านการบริหารจัดการ และ ตัวแปรด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังจะพบได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ใช้ CIPP Model ที่พบว่าต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาสนับสนุนให้มากขึ้น โดยเฉพาะในขั้นตอนของการดำเนินงานการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ว่าจะเป็นการเข้ามาให้ความรู้เป็นประจำ การสื่อสารข้อมูล หรือการเข้ามาเพื่อช่วยเหลือด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ให้แก่กลุ่มอาชีพต่างๆ ที่อยู่ในหมู่บ้าน การสอนเรื่องอาชีพ การช่วยสนับสนุนในการหาตลาดเพื่อขายผลผลิตทางการเกษตร การช่วยแก้ไขปัญหาระหว่างที่ดำเนินงานและเรื่องต้นทุนการผลิต นอกจากนี้แล้วควรมีการให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ ควรนำปราชญ์ชุมชนให้เข้ามาเป็นที่ปรึกษารวมถึงหาผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญมาสอนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นประจำ ซึ่งการนำตัวแปรอิสระอื่นที่เข้ามา มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอีก คือ ตัวแปรผู้นำ ตัวแปรการมีส่วนร่วม ตัวแปรการสนับสนุนด้านทรัพยากร ตัวแปรด้านการบริหารจัดการ และ ตัวแปรด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เข้ามาเพิ่มเติมจากตัวแปรอิสระเดิม เนื่องจากมีหน่วยการศึกษาวิเคราะห์ที่เน้นที่ความสำเร็จของการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งการที่จะพัฒนาหมู่บ้านให้ประสบผลสำเร็จ จะต้องอาศัยตัวแปรอื่นด้านการบริหารภาครัฐสมัยใหม่

เข้ามาร่วมอธิบายด้วย

ส่วนตัวแปรที่ไม่เข้าสมการถดถอย คือ หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งเป็นเรื่องของการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล น่าจะเป็นเพราะสาเหตุ 2 ส่วนที่สำคัญ คือ

ด้านประชาชนน่าจะเกิดจากสาเหตุสำคัญ คือ

1) ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดการวางแผนการประกอบอาชีพ ขาดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและเอาจริงเอาจัง อีกทั้งยังคุ้นเคยกับการดำเนินชีวิตในแต่ละวันมากกว่าที่จะวางแผนในอนาคต

2) ความสนใจในการทำบัญชีครัวเรือนยังมีไม่มาก รวมถึงการยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่จะนำไปใช้ให้เกิดความยั่งยืนในอนาคตได้

ด้านภาครัฐ น่าจะเกิดจากสาเหตุสำคัญ คือ

ภาครัฐขาดวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนในระยะยาว และไม่ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนอาชีพในระยะยาวให้แก่ประชาชน

ด้วยสาเหตุต่างๆ ทั้งหมดนี้ น่าจะเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า หลักความภูมิคุ้มกันที่ดี ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบของจังหวัดปทุมธานี

3. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบกรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี ขอแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะที่มีต่อตัวแปรอิสระที่เข้าสู่สมการถดถอย ข้อเสนอแนะที่มีตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

3.1 ข้อเสนอแนะที่มีต่อตัวแปรอิสระที่เข้าสู่สมการถดถอย จากการวิจัยพบว่าตัวแปรอิสระจำนวน 4 ตัวแปร คือ ตัวแปรหลักความมีเหตุผล ตัวแปรหลักความพอประมาณ ตัวแปรเงื่อนไขคุณธรรม และตัวแปรเงื่อนไขความรอบรู้ รวมกันสามารถอธิบายความผันแปรเรื่องความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอได้ร้อยละ 57.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ($R^2 = .577, \text{Sig} < .05$)

1) ตัวแปรหลักความมีเหตุผล เป็นตัวแปรลำดับแรกที่เข้าสู่สมการถดถอย ซึ่งจากการวิจัยพบว่ามีความสามารถในการอธิบายความผันแปรเรื่องความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอได้ร้อยละ 43.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ($R^2 = .437$, $\text{Sig} < .05$) เพื่อให้การนำหลักความมีเหตุผลไปใช้ปฏิบัติในการขับเคลื่อนให้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ควรรักษาภาครัฐให้ความสำคัญต่อหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังมากขึ้น โดยจัดให้มีการสอนให้รู้ถึงการดำรงชีวิตอย่างมีเหตุผลรวมไปถึงวิธีการที่จะจัดการกับการประกอบอาชีพแบบพอเพียงอย่างรอบด้านโดยให้เขาคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นทั้งในระยะสั้นและในระยะยาวอย่างรอบคอบ เช่น จัดให้ ผู้นำชุมชน, ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพต่างๆ ทั้งภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรม ได้มาให้ความรู้ ตลอดจนไปศึกษาในสถานที่จริง เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสสัมผัสกับภาพแห่งความจริงของการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบความสำเร็จนั้นว่าเป็นอย่างไร และถ้าหากน้อมนำมาปฏิบัติตามแล้ว ชีวิตเศรษฐกิจ ดังคมจะก้าวหน้า มั่นคง สมดุล และยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

ฝึกตนเองให้ตัดสินใจในทุกเรื่องโดยใช้หลักเหตุและผลอยู่เสมอ เช่น การผลิต การบริโภค การลงทุน เป็นต้น ว่าถ้าทำสิ่งนี้ไปแล้ว จะเกิดผลเป็นเช่นใดในอนาคต เช่น พิจารณาถึงข้อดี ข้อเสีย เป็นต้น หรือมองกลับให้เห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น ที่เกิดขึ้นมาเพราะคนไปสร้างสาเหตุต่างๆ เท่านั้นขึ้นมา

2) ตัวแปรหลักความพอประมาณ ซึ่งจากการวิจัยพบว่าเป็นตัวแปรลำดับสองที่เข้าสู่สมการถดถอย โดยที่ตัวแปรนี้มีความสามารถในการอธิบายความผันแปรเรื่องความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ($R^2 \text{ Change} = .096$, $\text{Sig} < .05$) และเพื่อให้การนำหลักความพอประมาณไปใช้ปฏิบัติในการขับเคลื่อนให้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

นำหลักทางสายกลางของพุทธศาสนาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน เพราะบุคคลที่ดำรงชีวิตอยู่โดยใช้ทางสายกลาง จะพบว่าตนเองมีความสุข เนื่องจากจะไม่ดำเนินชีวิตในทางที่ สุดโต่ง ไปข้างใดข้างหนึ่งมากเกินไป ดังปรากฏในความหมายของหลักความพอประมาณที่หมายถึงความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป

นำหลักความพอประมาณมาใช้ในการวางแผนการผลิตสินค้าเกษตร ที่ไม่ทำเกินตัว เช่น ลงทุนเกินตัว กู้ยืมเงินมาลงทุนเกินตัว ขณะที่ขีดความสามารถของตนเองมีไม่ถึง

นำหลักความพอประมาณมาใช้ในการบริโภค อุปโภค ที่ค้ำนึ่งอยู่เสมอว่า จะต้องทำให้ ตัวเราและคนอื่นไม่เดือดร้อน เช่น ใช้จ่ายเกินกว่ารายได้ที่มี

วางแผนการใช้จ่ายเงินในครัวเรือนโดยค้ำนึ่งถึงความพอประมาณ ให้รู้จักพอต่อ การดำรงชีวิตที่จะไม่ทำให้ตัวเราหรือคนอื่นเดือดร้อน

สร้างรากฐานหรือหลักประกันให้แก่ชีวิต ด้วยการค้ำนึ่งถึงพอกินพอใช้ก่อน เป็นอันดับแรก

3) ตัวแปรเงื่อนไขคุณธรรม ซึ่งจากการวิจัยพบว่าเป็นตัวแปรลำดับสามที่เข้าสู่ สมการถดถอย โดยมีความสามารถในการอธิบายความผันแปรเรื่องความสำเร็จของหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ต้นแบบระดับอำเภอได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ($R^2 \text{ Change} = .034, \text{Sig} < .05$) และเพื่อให้การนำเงื่อนไขคุณธรรมไปใช้ปฏิบัติในการขับเคลื่อนให้หมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

เน้นสร้างความซื่อสัตย์สุจริตในตนเองให้เกิดขึ้นเป็นอันดับแรก หรือการมี สัจจะต่อตัวเอง ซึ่งคนที่มีสัจจะต่อตัวเองได้ จะเป็นบุคคลที่มีวินัยต่อตนเองในการพร้อมที่จะมีสัจจะ ต่อทุกเรื่อง

เน้นการสร้างรากฐานตนเองในเรื่องของวิริยะ หรือ ความเพียร ให้เกิดขึ้น และ ให้มีความอดทนต่อความเพียรในการดำรงชีวิต

เน้นการใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต โดยสติ คือ การระลึกรู้ ส่วนปัญญา คือ การไตร่ตรองโดยใช้เหตุและผล การมีคุณธรรม ก็คือ การระลึกรู้อยู่เสมอว่ากำลังทำอะไรหรือการมี สติ พร้อมกับการใช้ปัญญาที่เข้าใจในสิ่งนั้นบนพื้นฐานของความเป็นจริงของหลักเหตุและผล

4) ตัวแปรเงื่อนไขความรู้ ซึ่งจากการวิจัยพบว่าเป็นตัวแปรสุดท้ายที่เข้าสู่ สมการถดถอย คือ มีความสามารถในการอธิบายความผันแปรเรื่องความสำเร็จของหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัด และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ต้นแบบระดับอำเภอได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .05 ($R^2 \text{ Change} = .010, \text{Sig} < .05$) และเพื่อให้การนำเงื่อนไขความรู้ไปใช้ปฏิบัติในการขับเคลื่อนให้หมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ค้นตัวต่อกรที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ความรู้ที่เกี่ยวกับอาชีพที่ตนได้ ทำอยู่ เป็นต้น โดยที่การเรียนรู้ก็ต้องเรียนรู้ให้เข้าใจในทุกแง่มุม มากกว่าที่จะเรียนรู้เพียงแค่ด้าน เดียว ซึ่งอาจนำไปสู่การตัดสินใจหรือการดำเนินชีวิตที่ผิดพลาดได้

ก่อนที่จะนำความรู้เรื่องใดมาใช้ นั้น จะต้องใช้ความรู้อย่างรอบคอบ โดยให้เริ่มต้นจากการมีการวางแผน และขณะที่นำแผนไปปฏิบัติ ก็ให้มีความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

ให้ผู้นำ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคนในชุมชน ควรตื่นตัวต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยควรเรียนรู้จากบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติซึ่งอาจจะอยู่ในชุมชนหรือนอกชุมชนก็ได้ เมื่อเรียนรู้แล้วก็ต้องรู้จักที่จะนำมาประยุกต์ใช้

3.2 ข้อเสนอแนะที่มีตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบ

3.2.1 ข้อเสนอแนะต่อการนำตัวชี้วัด 6 x 2 ไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ

1) ด้านการลดค่าใช้จ่าย

เน้นให้ครัวเรือนสำรวจค่าใช้จ่ายแต่ละเดือน เพื่อดูว่าค่าใช้จ่ายรายการใดที่จำเป็น ค่าใช้จ่ายรายการใดที่ไม่จำเป็น และเน้นหันมาลดรายจ่ายในครัวเรือนโดยเฉพาะค่าใช้จ่ายรายการที่ไม่จำเป็น รวมถึงสอนให้ครัวเรือนมีการวางแผนการใช้จ่ายที่คำนึงถึงหลักความพอประมาณ และหลักความมีเหตุผลมากขึ้น

รณรงค์ให้ความสำคัญต่อการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น หวย เหล้า บุหรี่ การพนัน เป็นต้น โดยนำกระบวนการทางศาสนาเข้ามาหล่อหลอม พร้อมไปกับค่านิยมทางสังคมที่ดีให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ส่งเสริมให้มีการใช้เกษตรอินทรีย์ เช่น ทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ฯลฯ เพื่อลดค่าใช้จ่ายการซื้อปุ๋ยเคมี

ส่งเสริมให้แต่ละครัวเรือนปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานเอง และให้มีการแบ่งปันระหว่างกันในหมู่บ้าน

ให้ความรู้แก่แม่บ้านของทุกครัวเรือน ในการทำน้ายาล้างจาน ทำสบู่ ฯลฯ เพื่อให้สามารถลดรายจ่ายในการดำรงชีวิตประจำวันจากเดิมที่ต้องไปซื้อหามา

2) ด้านการเพิ่มรายได้

เน้นให้มีการนำวัตถุดิบที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาผลิตเป็นสินค้าเพื่อบริโภค/อุปโภค หรือจำหน่าย

ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มอาชีพและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มแปรรูปสินค้าทางการเกษตร ฯลฯ ให้มากขึ้น และเพิ่มสมรรถนะของกลุ่มให้สูงขึ้น โดยภาครัฐเข้ามาสนับสนุนในการให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารวิสาหกิจ การผลิต การแปรรูป การตลาด และการขาย เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือนและชุมชนให้มากขึ้น รวมถึงให้ภาครัฐสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ และส่งเสริมให้มีเครือข่ายระหว่างชุมชนให้มากขึ้น

3) ด้านการประหยัดหรือการออม

ส่งเสริมให้มีรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมการออมภายในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ฯ ธนาคารหมู่บ้าน ฯลฯ เพื่อเป็นช่วยสร้างหลักภูมิคุ้มกันที่ดีให้เกิดขึ้นแก่ครอบครัวในระยะยาว

สอนครัวเรือนให้รู้จักวิธีการบริหารการเงินในครัวเรือน ทั้งการได้มา การใช้ การออม และการลงทุน

4) ด้านการเรียนรู้

ส่งเสริมให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้มากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นผลผลิตจากความคิด และการปฏิบัติที่ชุมชนได้ค้นพบ และนำมาทดลองใช้แล้วประสบผลสำเร็จมากกว่าที่จะไปลอกเลียนแบบจากที่อื่นมา

ให้ความสำคัญต่อการให้คนในชุมชนได้มีการสืบทอดกิจกรรมประเพณี และวัฒนธรรมต่างๆ ที่ดีให้เกิดขึ้น

ส่งเสริมให้มีการสืบทอดการและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นระหว่างคนในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยเฉพาะเยาวชน

กระตุ้นให้ประชาชนได้มีการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เป็นภาคปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เห็นกรณีศึกษาความสำเร็จบ่อยๆ เพื่อเพิ่มการเรียนรู้ให้มากขึ้น

5) ด้านการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

กระตุ้นให้ประชาชนในหมู่บ้านได้ตื่นตัวเข้ามามีส่วนร่วม ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการรวมกลุ่มสอนให้มีการวางแผนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มองระยะยาว ซึ่งตรงกับหลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ที่ให้ชุมชนมีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

กระตุ้นให้ประชาชนในหมู่บ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันรักษาสาธารณสุขสมบัติของหมู่บ้าน

จัดกิจกรรมให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันร่วมกันปลูกต้นไม้ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมของชุมชนให้น่าอยู่อาศัย โดยเฉพาะในเทศกาลวันสำคัญ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา เป็นต้น รวมถึงจัดให้มีคณะทำงานของชุมชนในการร่วมกันดูแลรักษาป้องกันป่าไม้

6) ด้านการเอื้ออารีย์

รณรงค์การสร้างค่านิยมที่ดีของสังคมไทยให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ การทำให้คนในหมู่บ้านมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงให้มีการช่วยเหลือดูแลผู้ด้อยโอกาส คนพิการ เด็ก คนชรา ซึ่งตรงกับเงื่อนไขคุณธรรม

ส่งเสริมให้มีการจัดสวัสดิการภายในชุมชน เพื่อสร้างหลักประกันชีวิตที่ดีให้เกิดขึ้น

ให้มีการจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีของคนในชุมชนให้ต่อเนื่องเป็นประจำ เพื่อเป็นการสร้างรากฐานของความดีร่วมกัน

3.2.2 ข้อเสนอแนะต่อการสร้างชีวิต/เศรษฐกิจ/สังคมที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน

1) ชีวิตที่เกิดสมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน เพื่อให้การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงส่งผลต่อคนในชุมชนที่จะทำให้เกิดชีวิตที่เกิดสมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ต้องรู้จักที่จะเรียนรู้ สิ่งที่สังคมและชุมชนเป็นอยู่ แล้วปรับตัวตามสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ในชุมชนนั้น รวมถึงต้องใช้ชีวิตอยู่โดยใช้หลักเหตุและผล คิดพิจารณาทุกอย่างอย่างรอบคอบทั้งในระยะสั้นระยะยาวทำให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ โดยไม่เดือดร้อน มีความรู้สึกมั่นคงในการดำรงชีวิตมากขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความสุขเพิ่มขึ้น

ดำรงชีวิตที่เน้นความสมดุล ระหว่างการทำงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ การให้ความสำคัญต่อครอบครัว และเรื่องของสุขภาพ ซึ่งความสมดุลในชีวิตจะช่วยทำให้คนเราเกิดความรู้สึกที่มั่นคงและมีความสุข

2) เศรษฐกิจที่เกิดสมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน เพื่อให้การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงส่งผลต่อคนในชุมชนที่จะทำให้เกิดเศรษฐกิจที่เกิดสมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

เน้นเศรษฐกิจในครัวเรือนให้พออยู่ พอกิน พอใช้ โดยสร้างความสมดุลระหว่างรายรับ รายจ่ายให้เกิดขึ้นเสียก่อนซึ่งเป็นการวางแผนการใช้จ่ายเงินในครัวเรือนอย่างมีเหตุและผล ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจะทำให้เกิดมีความรู้สึกมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีความมั่นคงในชีวิตเพิ่มขึ้นจากเดิมเนื่องจากได้มีการเงินออม และช่วยทำให้ครัวเรือนเกิดความมั่นคงยั่งยืนในอนาคต

ส่งเสริมให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้เกิดความระมัดระวังในการใช้จ่ายให้สมดุลกับรายได้ที่เกิดขึ้น มีการตัดสินใจในการใช้จ่ายที่มีเหตุมีผลเพิ่มขึ้น ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจะทำให้เกิดมีความรู้สึกมั่นคงทางเศรษฐกิจในครัวเรือนมากขึ้น ซึ่งทำให้เกิดความยั่งยืนของฐานะทางเศรษฐกิจในระยะยาว

3) **สังคมที่เกิดสมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน** เพื่อให้การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงส่งผลกระทบต่อคนในชุมชนที่จะทำให้เกิดชีวิตที่เกิดสมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

สร้างชุมชนให้เป็นสังคมที่มีการช่วยเหลือเกื้อกูลและเอื้ออารีกันมีความรัก สามัคคี ซึ่งสังคมที่มีการช่วยเหลือเกื้อกูลและเอื้ออารีกัน มีความรัก สามัคคีระหว่างกัน จะเป็นสังคมที่ทุกคนเกิดความสมดุลในการปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน ทำให้ทุกคนในชุมชนเกิดความรู้สึกว่าทำให้เกิดความมั่นคงในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งท้ายสุดนำไปสู่ความสุขหรือความยั่งยืนที่แท้จริง

สร้างคนในชุมชนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้กับสิ่งแวดล้อม โดยให้รู้จักคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างประหยัด อย่างเกิดประโยชน์ และรู้จักที่จะรักษาให้ถูกหลานมากกว่าที่จะใช้แล้วไม่คำนึงถึงอนาคต การที่ทุกคนในชุมชนรู้จักคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว จะทำให้ชีวิตคนกับทรัพยากรกับในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล ทรัพยากรถูกใช้ตามความจำเป็นนั้น หมายถึงการทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดความมั่นคง และท้ายสุดคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นก็จะต้องอยู่อย่างมีคุณค่าและมีความสุข จากการที่มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีที่อยู่รอบตัวอยู่เสมอ

เสริมสร้างสภาพความเป็นอยู่ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกันในชุมชน และสร้างความปลอดภัยในการอยู่ร่วมกันในชุมชนให้เกิดขึ้น โดยให้ทุกคนรู้จักที่จะปรับตัวเข้าหากันโดยเคารพในสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น เคารพกฎกติกาของชุมชน ซึ่งจะทำให้เกิดความสมดุลในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีความรู้สึกมั่นคงต่อการดำรงชีวิต และท้ายสุดนำไปสู่ความสุขที่อยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน

3.2.3 ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยในจังหวัดต่างๆ เพิ่มมากขึ้น โดยนำ 3 หลัก 2 เงื่อนไขมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการต่อไป นอกจากนี้แล้วควรนำตัวแปรอื่นด้านการบริหารภาครัฐสมัยใหม่เข้ามาอธิบายด้วย เช่น ตัวแปรผู้นำ ตัวแปรการมีส่วนร่วม ตัวแปรการสนับสนุนด้านทรัพยากร ตัวแปรด้านการบริหารจัดการ และ ตัวแปรด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เข้ามาเพิ่มเติมจากตัวแปรอิสระเดิม เนื่องจากมีหน่วยการศึกษาวิเคราะห์ที่เน้นที่ความสำเร็จของการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งการที่จะพัฒนาหมู่บ้านให้ประสบผลสำเร็จ จะต้องอาศัยองค์ความรู้ด้านการบริหารภาครัฐสมัยใหม่

2) ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ หาตัวชี้วัดที่เหมาะสมต่อการวัด 3 หลัก 2 เงื่อนไข และการวัดประสิทธิผลของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่สอดคล้องกับบริบทต่างๆ

•
•
•
•
บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา (2550) การใช้ SPSS for windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล พิมพ์ครั้งที่ 10
กรุงเทพมหานคร ชรรมสาร
- ชินรัตน์ สมสืบ (2547) “รัฐศาสตร์กับการมีส่วนร่วม” ใน *ประมวลสารเศรษฐวิชาแนวคิด ทฤษฎี
และหลักการรัฐประศาสนศาสตร์* หน่วยที่ 12 หน้า 275 นนทบุรี มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- ดิน ปรัชญพฤทธ์ (2548) “ขอบเขตการศึกษาการบริหารการพัฒนา” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา
การบริหารการพัฒนาและการพัฒนาการบริหาร* หน่วยที่ 5 หน้า 529 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์ (2548) “ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา
ขอบข่ายการศึกษาและวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์* หน่วยที่ 9 หน้า 134 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2547) “ทิศทางและแนวโน้มของรัฐประศาสนศาสตร์” ใน *ประมวลสารเศรษฐ
วิชาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการรัฐประศาสนศาสตร์* หน่วยที่ 15 หน้า 450-451
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- เทพศักดิ์ บุญรัตพันธุ์ (2547) “รัฐประศาสนศาสตร์กับการปฏิรูประบบราชการ” ใน *ประมวล
สารเศรษฐวิชาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการรัฐประศาสนศาสตร์* หน่วยที่ 11 หน้า 205-206
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ และ ศิริณา จิตต์จรัส (2543) “แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนา” ใน
ประมวลสารเศรษฐวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา หน่วยที่ 1 หน้า 16-17, 28-29
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- ปกรณ์ ปรียากร และ ณรงค์ศักดิ์ ธนวิบูลย์ชัย (2548) “ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา” ใน
เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารการพัฒนาและการพัฒนาการบริหาร หน่วยที่ 4
หน้า 431-433 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- พระไตรปิฎกฉบับประชาชน (2539) ภาค 4 ความย่อแห่งพระไตรปิฎก เล่ม 35 พิมพ์ครั้งที่ 16
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์
- พระมหาสุทิตย์ อากาศโร(อบอุ้น) (2549) “แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น” ใน *ประมวล
สารเศรษฐวิชาประชาสังคมและชุมชนท้องถิ่น* หน่วยที่ 2 หน้า 233-238 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.) (2549) *เศรษฐกิจพอเพียง ร่วมเรียนรู้ สานข่าย ขยายผล*
กรุงเทพมหานคร อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2551) *เส้นทางสู่ความพอเพียง*
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ ๒๑ เซ็นจูรี
- (2550) *นาคำถามเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พิมพ์ครั้งที่ 5 (ฉบับปรับปรุง)*
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ดอกเบี๋ย
- (2550) *การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์
ดอกเบี๋ย
- (2551) *จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง...สู่การปฏิบัติ* นนทบุรี บริษัทเพชรรุ่ง
การพิมพ์
- (2550) *ชีวิตพอเพียง* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ดอกเบี๋ย
- (2550) *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ ๒๑ เซ็นจูรี
- (2550) *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสังคมไทย* นนทบุรี บริษัทเพชรรุ่งการพิมพ์
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชนกรมการพัฒนาชุมชน (2551) *คู่มือศูนย์เรียนรู้ชุมชน
ฉบับประชาชน* กรุงเทพมหานคร สุภชนิญค์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป
- (2551) *คู่มือศูนย์เรียนรู้ชุมชนฉบับนักพัฒนา* กรุงเทพมหานคร สุภชนิญค์ พริ้นติ้ง
กรุ๊ป
- สมพงษ์ วรรณุช (2551) *เศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์
การพัฒนา* ทุนสนับสนุนงานเขียนตำรา คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สมพร เทพสิทธิ์า (2549) *เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร
ธรรมสาร
- หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ (2551, 30 ตุลาคม) “มติเศรษฐกิจพอเพียงในทรรศนะโลก”
- อุทัย เลาหวิเชียร (2548) “ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการ
บริหารการพัฒนาและการพัฒนาการบริหาร* หน่วยที่ 2 หน้า 224 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- อภิชัย พันธเสน (2547) *ความสำคัญของพุทธเศรษฐศาสตร์* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์อมรินทร์
..... (2547) *เศรษฐศาสตร์มนุษย์นิยม* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์อมรินทร์
- <http://cddweb.cdd.go.th/economic/> ค้นคืนวันที่ 24 มกราคม 2551

<http://www.chaipat.or.th/chaipat/content/porpeing/porpeing.html> คั่นคั่นวันที่ 24 มกราคม 2551

<http://www.dseason.com/newsBoard/board.php?newsId=68> คั่นคั่นวันที่ 24 ตุลาคม 2552

<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=170137> คั่นคั่นวันที่ 11 พฤศจิกายน 2552)

<http://www.pipatory.blogspot.com/2008/10/blog-post.html> คั่นคั่นวันที่ 11 พฤศจิกายน 2552)

<http://www.rasmi-trm.org> คั่นคั่นวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2551

<http://sufficiencyeconomy.panyathai.or.th> คั่นคั่นวันที่ 24 ตุลาคม 2552

<http://sufficiencyeconomy.blogspot.com/2008/10/sufficiency-economy-comes-in-when-we.html>
คั่นคั่นวันที่ 24 ตุลาคม 2552

http://www.seroadmap.org/_mgxroot/page_10766.html คั่นคั่นวันที่ 11 พฤศจิกายน 2552)

<http://www.thaingo.org/cgi-bin/content/content2/show.pl> คั่นคั่นวันที่ 24 ตุลาคม 2552)

<http://www.virtualdepts.com/sufficiency/images/sachs-th.jpg> คั่นคั่นวันที่ 24 ตุลาคม 2552)

<http://th.wikipedia.org/wiki> คั่นคั่นวันที่ 24 ตุลาคม 2552

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

--	--	--

แบบสอบถาม
เรื่อง
ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้สอบถามประชาชนที่อาศัยอยู่ใน หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับจังหวัดและหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุขต้นแบบระดับอำเภอ ของจังหวัดปทุมธานี

2. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 4 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเพื่อวัดระดับประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี

ตอนที่ 4 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่จะทำให้การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

3. ข้อมูลที่ได้รับจากท่านผู้วิจัยจะถือเป็นความลับและจะนำเสนอข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น ดังนั้น ข้อมูลดังกล่าวจะไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานของท่านแต่อย่างใด แต่จะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของการวิจัยเท่านั้น

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามชุดนี้

.....

(นางสาวกัญญา วงศ์ธรรมวัฒน์)

นักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ วิชาเอกรัฐประศาสนศาสตร์

E-mail: pusita.w@hotmail.com มือถือ 089-4536749

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่เป็นจริง หรือกรอกข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. หมู่บ้าน/ชุมชน () บ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ () บ้านคลองสาม () บ้านคลองซอยที่ 9
() บ้านทวีทรัพย์ () บ้านปลายคลองบางสิงห์ () บ้านดับผักชี

2. เพศ

() 1. ชาย () 2. หญิง

3. อายุ

() 1. น้อยกว่า 25 ปี () 2. 25 – 30 ปี
() 3. 31 – 35 ปี () 4. 36 – 40 ปี
() 5. 41 – 45 ปี () 6. มากกว่า 45 ปี

4. สถานภาพการสมรส

() 1. โสด () 2. แต่งงาน () 3. ม่าย/หย่าร้าง () 4. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5. สมาชิกในครัวเรือน.....คน

6. ศาสนา

() 1. พุทธ () 2. คริสต์ () 3. อิสลาม () 4. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

7. ระดับการศึกษา

() 1. ประถมศึกษา () 2. มัธยมศึกษา, ปวช. () 3. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า, ปวส.
() 4. ปริญญาตรี () 5. สูงกว่าปริญญาตรี

8. อาชีพหลัก

() 1. ทำนา () 2. เลี้ยงสัตว์ () 3. ค้าขาย () 4. รับจ้าง
() 5. รับราชการ () 6. อื่นๆ ระบุ

9. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

() 1. น้อยกว่า 5,000 บาท/เดือน () 2. 5,000 – 8,000 บาท/เดือน
() 3. 8,000 – 10,000 บาท/เดือน () 4. 10,000 – 12,000 บาท/เดือน
() 5. 12,000 – 15,000 บาท/เดือน () 6. มากกว่า 15,000 บาท/เดือน

10. การดำเนินวิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ระดับบุคคล)

10.1 ครัวเรือนมีการปลูกพืชผักสวนครัว () 1. ทำ () 2. ไม่ทำ

10.2 มีอาชีพเสริมในครัวเรือน () 1. มี () 2. ไม่มี

10.3 มีการทำบัญชีครัวเรือน () 1. ทำ () 2. ไม่ทำ

10.4 มีการออมเงินในครัวเรือน () 1. มี () 2. ไม่มี

10.4.1 ถ้ามีการออมเงิน ออมครัวเรือนเฉลี่ยเดือนละ..... บาท

10.5 ครัวเรือนของท่านมีการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน จากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () เจ้าหน้าที่ของรัฐ () ผู้ใหญ่บ้าน () ปราชญ์ชาวบ้าน () ตัวอย่างคนอื่นในหมู่บ้าน
- () การประชุมในหมู่บ้าน () หนังสือพิมพ์ () เสียงตามสาย () โทรทัศน์
- () อื่นๆ (ระบุ).....

11. ภูมิปัญญาท้องถิ่น () 1. ไม่มี () 2. มี (โปรดระบุ)

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี ประกอบไปด้วย 3 หลัก 2 เงื่อนไข ได้แก่ หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี เงื่อนไขความรอบรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้อย่างละเอียด และพิจารณาให้ถ่องแท้ว่า ข้อความต่อไปนี้มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของท่านอยู่ในระดับใด แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียงข้อความละ 1 คำตอบ

ข้อที่	ข้อความ	ระดับ				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
A1	<p><u>หลักความพอประมาณ</u> หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ</p> <p>1. จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในส่วนของหลักความพอประมาณมาใช้ ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านมีการวางแผนการผลิต/หรือการบริโภคในครัวเรือนดีขึ้นมากน้อยเพียงใด</p>					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับ				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
A2	2. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินในครัวเรือนดีขึ้นมากน้อยเพียงใด					
A3	3. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อนในระดับใด					
A4	4. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านสามารถดำรงชีวิตแบบพอกินพอใช้ ได้ดี มากน้อยเพียงใด					
B1	หลักความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ 1. จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในส่วนของหลักความความมีเหตุผลมาใช้ ช่วยทำให้ครัวเรือนท่าน สามารถตัดสินใจ โดยใช้หลักเหตุและผลมากน้อยเพียงใด					
B2	2. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่าน มีการพิจารณาถึงข้อดีข้อเสีย ก่อนการตัดสินใจ มากน้อยเพียงใด					
B3	3. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านมีการใช้จ่ายอย่างรอบคอบ มากน้อยเพียงใด					
B4	4. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านมีการพิจารณาอย่างระมัดระวังในการลงทุนประกอบอาชีพ มากน้อยเพียงใด					
C1	หลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งใกล้และไกล 1. จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในส่วนของหลักความความมีภูมิคุ้มกันที่ดีมาใช้ ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านมีการวางแผนในการดำเนินชีวิตได้ดี มากน้อยเพียงใด					
C2	2. จากการให้มีการทำบัญชีครัวเรือน ช่วยทำให้มีการวางแผนการใช้จ่ายเงินในครอบครัว คีขึ้นมากน้อยเพียงใด					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับ				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
D1	<p>เงื่อนไขความรู้ หมายถึง ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ</p> <p>1. จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในส่วนของเงื่อนไขความรู้มาใช้ ช่วยทำให้ชุมชนคิงคนที่มีความสามารถทั้งในและนอกหมู่บ้าน มาช่วยพัฒนาชุมชน ได้มากน้อยเพียงใด</p>					
D2	2. ช่วยทำให้ท่านเกิดความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพมากน้อยเพียงใด					
D3	3. ช่วยทำให้ท่านใช้ความรู้ในการประกอบอาชีพอย่างระมัดระวังมากน้อยเพียงใด					
E1	<p>เงื่อนไขคุณธรรม หมายถึง มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต</p> <p>1. จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในส่วนของเงื่อนไขคุณธรรมมาใช้ ช่วยทำให้คนในหมู่บ้านมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากน้อยเพียงใด</p>					
E2	2. ช่วยทำให้คนในหมู่บ้านมีความสุขเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด					
E3	3. ช่วยทำให้ท่านเกิดมูมานะที่จะลดหนี้สิน/ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นมากน้อยเพียงใด					
E4	4. ช่วยทำให้ท่านเกิดความพยายามที่จะหารายได้เพิ่มมากขึ้นเพียงใด					

**ตอนที่ 3 การประเมินประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัด
ปทุมธานี**

การประเมินประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 3.1) การประเมินจากตัวชี้วัด 6 x 2 ของกรมพัฒนาชุมชน และ

3.2) การประเมินระดับความสำเร็จของหมู่บ้านที่ครัวเรือนมีชีวิต มีเศรษฐกิจ สังคม ที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความมั่นคง และยั่งยืน อันเป็นผลมาจากการนำ 3 หลัก 2 เงื่อนไขมาใช้

3.1 ประสิทธิภาพการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ประเมินจากความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อผลลัพธ์ (output) ของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จากตัวชี้วัด 6 x 2 ที่กรมพัฒนาชุมชนนำมาใช้

ข้อที่	ข้อความ	ระดับ				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
F1	ตัวชี้วัดลดค่าใช้จ่าย 1.จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ช่วยทำให้ท่านลดรายจ่ายในครัวเรือนในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น หวย เหล้า บุหรี่ การพนัน ได้มากน้อยเพียงใด					
F2	2. ช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนมีการรวมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ เช่นทำปุ๋ยหมัก,ปุ๋ยชีวภาพ ฯลฯ เพื่อใช้ในการทำการเกษตร ปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานเองมากน้อยเพียงใด					
F3	3. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านสามารถลดรายจ่ายในการประกอบอาชีพหลัก เช่น ลดใช้ปุ๋ยเคมี ได้มากน้อยเพียงใด					
F4	4. ช่วยทำให้ท่านสามารถลดรายจ่ายในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น ทำน้ำยาล้างจาน ทำสบู่ ฯลฯ (ลดจากการซื้อ มาทำเอง) ได้มากน้อยเพียงใด(สอบถามเฉพาะครัวเรือนที่ทำ)					
F5	5. จากการปลูกพืชผักสวนครัวและ/หรือเลี้ยงสัตว์ไว้กินในครัวเรือน ช่วยทำให้สามารถลดค่าใช้จ่ายได้มากน้อยเพียงใด (สอบถามเฉพาะครัวเรือนที่ทำ)					
F6	6. ช่วยทำให้ครัวเรือนของท่านรู้จักที่จะวางแผนการใช้จ่ายในครอบครัวอย่างระมัดระวังเพิ่มขึ้นระดับใด					
G1	ตัวชี้วัดเพิ่มรายได้ 1. จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชน ได้นำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาผลิตเป็นสินค้าเพื่อบริโภค/อุปโภค หรือจำหน่าย มากน้อยเพียงใด					
G2	2. ช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนมีการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มแปรรูปสินค้าทางการเกษตร ฯลฯ มากน้อยเพียงใด					

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับ				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
G3	3. ช่วยทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชน เข้าไปร่วมกับกลุ่มอาชีพในชุมชน เพิ่มมากขึ้นอย่างน้อยเพียงใด					
G4	4. ในการเข้าไปร่วมกับกลุ่มอาชีพในชุมชน ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านมีรายได้เพิ่มขึ้นจากอาชีพเสริมอย่างน้อยเพียงใด					
G5	5. ช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมการออมภายในชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ฯ, ธนาคารหมู่บ้าน ฯลฯ เพิ่มมากขึ้น มากน้อยเพียงใด					
G6	6. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านสามารถเก็บเงินออมได้เพิ่มมากขึ้น มากน้อยเพียงใด					
H1	ตัวชี้วัดประหยัด จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ 1. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านรู้จักประหยัดและออมเงิน เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับใด					
H2	2. ช่วยให้การใช้จ่ายในครัวเรือนรู้จักที่จะใช้จ่ายให้เป็นไปอย่างคุ้มค่า มากน้อยเพียงใด					
H3	3. ช่วยให้ครัวเรือนท่านมีการวางแผนใช้เงิน ในทางที่ดีขึ้นอย่างน้อยเพียงใด					
I1	ตัวชี้วัดเรียนรู้ จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ 1. ในหมู่บ้านของท่าน มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในหมู่บ้าน มากน้อยเพียงใด					
I2	2. หมู่บ้าน/ชุมชนของท่านมีการสืบทอดกิจกรรมประเพณี และวัฒนธรรม มากน้อยเพียงใด					
I3	3. ในหมู่บ้าน/ชุมชนของท่าน มีการสืบทอดการและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นระหว่างกัน ในหมู่บ้าน มากน้อยเพียงใด					
I4	4. ครัวเรือนของท่านมีการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน บ่อยครั้งเพียงใด					
J1	ตัวชี้วัดอนุรักษ์ จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ 1. ช่วยทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชน ดันตัวเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มากน้อยเพียงใด					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับ				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
J2	2. ช่วยทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันรักษา สาธารณสมบัติของหมู่บ้าน มากน้อยเพียงใด					
J3	3. ช่วยทำให้คนในหมู่บ้าน/ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันร่วมกัน ปลูกต้นไม้มากน้อยเพียงใด					
J4	4. ช่วยทำให้สภาพแวดล้อมในหมู่บ้าน/ชุมชนดีขึ้นในระดับใด					
K1	ตัวชี้วัดเออีอารีย์ จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ 1. ช่วยทำให้คนในหมู่บ้านช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากน้อยเพียงใด					
K2	2. ช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชน ได้ช่วยเหลือดูแลผู้ด้อยโอกาส คนพิการ เด็ก คนชรา มากน้อยเพียงใด					
K3	3. ช่วยทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนมีการจัดสวัสดิการดูแลสมาชิกภายใน ชุมชน มากน้อยเพียงใด					
K4	4. ช่วยทำให้คนหมู่บ้าน/ชุมชนมีการจัดกิจกรรมสาธารณะ ประโยชน์ร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสามัคคี มากน้อยเพียงใด					

3.2 ประสิทธิภาพการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ประเมินจากความคิดเห็นของ
ประชาชนต่อการที่ครัวเรือนมีชีวิต มีเศรษฐกิจ สังคม ที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล ด้วยความมั่นคง และ
ยั่งยืน อันเป็นผลมาจากการนำ 3 หลัก 2 เงื่อนไขมาใช้ **คำชี้แจง** : ขอให้ท่านประเมินว่าผลที่เกิดขึ้น
จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ได้ส่งผลต่อชีวิตของท่านและครัวเรือนของท่าน
อย่างไร โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ในข้อที่ตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับ				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
L1	ชีวิต ที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงมาใช้ 1. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านสามารถปรับตัวเข้ากับ สิ่งแวดล้อมได้ดีมากน้อยในระดับใด					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับ				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
L2	2. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านสามารถใช้ชีวิตอยู่โดยใช้หลักเหตุและผล ได้ดีมกน้อยในระดับใด					
L3	3. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ โดยไม่เคียดรื้อน ได้ดีมกน้อยในระดับใด					
L4	4. ช่วยทำให้ครัวเรือนท่านมีความรู้สึกมั่นคงในการดำรงชีวิตดีขึ้น มากน้อยเพียงใด					
L5	5. ช่วยทำให้คนในครัวเรือนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มากน้อยเพียงใด					
L6	6. ช่วยทำให้คนในครัวเรือนมีชีวิตที่มีความสุขเพิ่มขึ้น ในระดับใด					
M1	เศรษฐกิจ ที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ 1. ช่วยทำให้เศรษฐกิจในครัวเรือนของท่าน พออยู่ พอกิน พอใช้ มากน้อยเพียงใด					
M2	2. ช่วยทำให้ครัวเรือนของท่านรู้จักสร้างความสมดุลระหว่างรายรับและรายจ่ายที่เกิดขึ้น มากน้อยเพียงใด					
M3	3. ช่วยทำให้การวางแผนการใช้จ่ายเงินในครัวเรือนของท่าน มีเหตุและผลเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด					
M4	4. ช่วยทำให้ในปัจจุบันครัวเรือนของท่านมีความรู้สึกมั่นคงทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด					
M5	5. ช่วยทำให้เศรษฐกิจในครอบครัวของท่าน รู้สึกว่ามีความมั่นคงในชีวิตเพิ่มขึ้นจากเดิม มากน้อยเพียงใด					
M6	6. จากการที่ครัวเรือนของท่านได้มีการออมเงิน ท่านคิดว่าช่วยทำให้ครัวเรือนท่านเกิดความยั่งยืนในอนาคต มากน้อยเพียงใด					
M7	7. ช่วยทำให้ครัวเรือนของท่านมีความมั่นคงอย่างยั่งยืนในระยะยาว มากน้อยเพียงใด					
N1	สังคม ที่สมดุล/มั่นคง/ยั่งยืน จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ 1. ในภาพรวมคนในหมู่บ้าน/ชุมชน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลและเอื้ออาทรกัน มากขึ้นเพียงใด					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับ				
		5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
N2	2. ในภาพรวมคนในหมู่บ้าน/ชุมชน สามารถอยู่ร่วมกันได้กับ สิ่งแวดล้อม ได้ดีไม่น้อยเพียงใด					
N3	3. ในภาพรวมหมู่บ้าน/ชุมชน มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน มากน้อยเพียงใด					
N4	4. ในภาพรวมคนในหมู่บ้าน/ชุมชน สามารถรับผลกระทบและการ เปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้ดีขึ้น มากน้อยเพียงใด					
N5	5. ในภาพรวมหมู่บ้าน/ชุมชน มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มาก น้อยเพียงใด					
N6	6. ในภาพรวมคนหมู่บ้าน/ชุมชน มีความรู้สึกที่มีความปลอดภัยใน การอยู่ร่วมกันมากน้อยเพียงใด					
N7	7. ในภาพรวมคนในหมู่บ้าน/ชุมชนมีความรัก สามัคคี กันมากน้อย เพียงใด					
N8	8. ในภาพรวมสภาพความเป็นอยู่ของหมู่บ้าน/ชุมชน ดีขึ้นมากน้อย เพียงใด					
N9	9. ในภาพรวมคนในหมู่บ้าน/ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มากน้อย เพียงใด					
N 10	10. ในภาพรวมหมู่บ้าน/ชุมชนมีการอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข มากน้อยเพียงใด					

**ตอนที่ 4 สอบถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่จะทำให้การพัฒนาหมู่บ้าน
เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น**

1. ท่านคิดว่าในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในหมู่บ้านยังพบกับปัญหาและอุปสรรค
ที่สำคัญในเรื่องใดบ้าง ?

.....

.....

.....

.....

.....

2. ถ้าจะให้หมู่บ้านประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้นในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ
ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไร ?

.....
.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณท่านที่เสียสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์
เรื่อง
ประสิทธิผลของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี

1. ช่วยเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมก่อนที่จะมาเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบกับก่อนหน้ากับปัจจุบันว่าเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ในการดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ มีความพร้อมหรือปัญหาอุปสรรคต่อปัจจัยเหล่านี้มากน้อยเพียงใด คือ คน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ (4 M's)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ในการดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ มีขั้นตอนการดำเนินการอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้างในขั้นตอนของการนำไปปฏิบัติ (P - Process)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ในการดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ มีผลสำเร็จอะไรบ้างที่เห็นเป็นรูปธรรม (O - Output)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ถ้าจะพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น ท่านมีข้อเสนอแนะอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค
ข้อมูลหมู่บ้าน

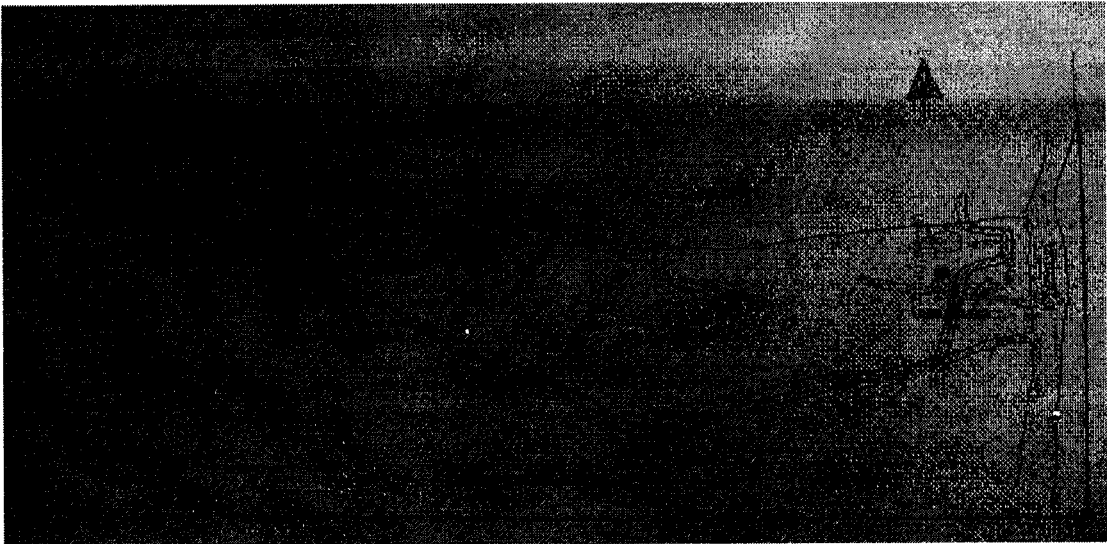
1. บ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

ประวัติชุมชนบ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ

ชุมชนบ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ เดิมเป็นชาวมอญที่อพยพมาจากบ้านบางตะไน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เมื่อร้อยกว่าปีก่อน โดยอพยพมาตามลำน้ำเจ้าพระยา และมาตั้งรกรากถิ่นฐานที่บริเวณปากคลองที่มีชื่อว่า “คลองบางโพธิ์เหนือ” โดยตั้งรวมกันเป็นกลุ่มๆ มีบ้านรวมหลายหลังและตั้งชื่อว่า ตำบลบางโพธิ์เหนือ โดยได้แยกออกเป็น 3 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 หมู่บ้านบางนา หมู่ที่ 2 บ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือและหมู่ที่ 3 บ้านบางโพธิ์เหนือ ตามชื่อคลองที่ไหลผ่านหมู่บ้าน

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ หมู่ที่ 1 ตำบลบางโพธิ์เหนือ
ทิศใต้	ติดต่อกับ เขตเทศบาล ตำบลบางปรอก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ แม่น้ำเจ้าพระยา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 3 ตำบลบางโพธิ์เหนือ

ภาพที่ 1 แผนที่หมู่บ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ ตำบลบางโพธิ์เหนือ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ชุมชนบ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีน้ำท่วมตลอดฤดูน้ำหลาก เนื่องจากมีพื้นที่ติดต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยา ด้วยเหตุนี้ทางหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้องจึงเข้ามาแก้ไขโดย การสร้างประตูระบายน้ำบริเวณปากคลองขึ้นมา ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เหมาะแก่การประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเลี้ยงปลาและการเลี้ยงกบในกระชัง รวมไปถึงการทำเกษตรกรรมบางประเภท เช่น ทำนา ทำสวน อีกทั้งคนในชุมชนบ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ ยังมีอาชีพเสริม เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรต่างๆ และการทำน้ำพริก ฯลฯ

สภาพทั่วไปของชุมชน

ระยะทางของชุมชน

- ห่างจากตัวอำเภอสามโคก 6 กิโลเมตร
- ห่างจากตัวจังหวัดปทุมธานี 2 กิโลเมตร

ขนาดพื้นที่ของหมู่บ้านที่ดำเนินงาน 570 ไร่

- พื้นที่อยู่อาศัย จำนวน 405 ไร่
- พื้นที่ที่ใช้ในการเกษตร จำนวน 165 ไร่
- อัตราความหนาแน่นของประชากร 1 คน / 0.00146 ตารางกิโลเมตร

จำนวนประชากรทั้งหมดในชุมชน จำนวน 627 คน แบ่งเป็น

ชาย 300 คน หญิง 327 คน

จำนวนครัวเรือน 150 ครัวเรือน

ประวัติความเป็นมา

ตำบลบางโพธิ์เหนือ ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอสามโคก ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านบางนา , หมู่ 2 บ้านปากคลอง , หมู่ 3 บ้านบางโพธิ์เหนือ , หมู่ 4 บ้านปากบางโพธิ์เหนือ นอกจากนี้ตำบลบ้านโพธิ์เหนือแต่เดิมมีต้นโพธิ์ใหญ่อยู่ที่วัดบางโพธิ์ ซึ่งปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี ต่อมาได้แบ่งเขตอำเภอ ทำให้วัดบางโพธิ์อยู่ในเขตอำเภอเมือง และตำบลนี้ชาวบ้านก็ยังเรียกว่าตำบลบางโพธิ์เหนือ ตามสภาพพื้นที่อยู่เหนือเขตอำเภอเมืองขึ้นมา เขตตำบลจึงอยู่ทางด้านทิศเหนือของวัด ชาวบ้านจึงเรียกตำบลนี้ว่า "บางโพธิ์เหนือ" จนถึงปัจจุบัน

อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ ติดกับ ต.สามโคก อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

ทิศใต้ ติดกับ เทศบาลเมืองปทุมธานี จ.ปทุมธานี

ทิศตะวันออก ติดกับ ต.กระแซง อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

ทิศตะวันตก ติดกับ ต.คูบางหลวง อ.ลาดหลุมแก้ว จ.ปทุมธานี

จำนวนประชากรของตำบล

จำนวนประชากรในเขต อบต. 2,218 คน และจำนวนหลังคาเรือน 962 หลังคาเรือน

ข้อมูลอาชีพของตำบล

อาชีพหลักทำนา

เส้นทางการคมนาคม การเดินทางเข้าสู่ตำบล

จากกรุงเทพฯสามารถเดินทางไปยังจังหวัดปทุมธานีได้ 3 เส้นทาง ดังนี้

1. กรุงเทพฯ-บางเขน-รังสิต-ปทุมธานี
2. กรุงเทพฯ-นนทบุรี-ปากเกร็ด-ปทุมธานี
3. กรุงเทพฯ-บางใหญ่-บางบัวทอง-ลาดหลุมแก้ว-ปทุมธานี

แล้วใช้เส้นทางหลวง หมายเลข 307 มุ่งหน้า อ.สามโคก แล้วก็เข้าสู่ตำบลบางเตย ระยะทางจากตัวเมืองเข้าสู่ตำบลบางเตยประมาณ 2 กิโลเมตร

สภาพพื้นที่และระบบสาธารณูปโภค

ระบบสาธารณูปโภคครบถ้วน

2. บ้านคลองสาม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ประวัติความเป็นมา

ตำบลคลองสาม เป็นตำบลในเขตการปกครองของอำเภอคลองหลวง ประกอบไปด้วยหมู่บ้าน

อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ	ติด จ.พระนครศรีอยุธยา
ทิศใต้	ติด ต.ประจักษ์ศิลปาคม อ.รัษฎา จ.ปทุมธานี
ทิศตะวันออก	ติด ต.คลองสี่ อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี
ทิศตะวันตก	ติด ต.คลองสอง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี

จำนวนประชากรของตำบล

จำนวนประชากรในเขต อบต. 72คน และจำนวนหลังคาเรือน 13,202 หลังคาเรือน

เส้นทางคมนาคม การเดินทางเข้าสู่ตำบล

จากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 1 ผ่านใจกลางตำบลคลองหนึ่ง แล้วแยกใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 3214 มุ่งหน้า อ.หนองเสือ โดยตัวตำบลจะห่างจากทางแยกประมาณ 5 กิโลเมตร ในการเดินทางไปยังกลุ่มอาชีพดอกไม้ประดิษฐ์ ต.คลองสามนั้น เมื่อผ่านบริเวณทางเข้าวัดพระธรรมกายไปแล้ว ให้เลี้ยวซ้ายก่อนจะขึ้นสะพานคลองสาม ไปตามถนนเลียบริมลำคลอง ถึงหมู่ 8 ทางขวามือจะเป็นที่ทำการของศูนย์พัฒนาสตรีและส่งเสริมอาชีพ

สภาพพื้นที่และระบบสาธารณูปโภค

ระบบสาธารณูปโภคครบถ้วน

3. บ้านคลองซอย 9 ตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี**ประวัติความเป็นมา**

ตำบลลำลูกกาเป็นตำบลที่ว่าการอำเภอลำลูกกาตั้งอยู่ ตั้งอยู่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2433 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 110 ปี ประชากรนับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม ประกอบด้วย 21 หมู่บ้าน บ้านคลองซอยที่ 7 หมู่ที่ 12,13,14,15 และ 16 บ้านคลองซอยที่ 8 หมู่ที่ 6,7,8,9 และ 10 บ้านคลองซอยที่ 9 หมู่ที่ 1,2 และ 3 บ้านคลองหกวา หมู่ที่ 4 และ 17 เขตเทศบาลตำบลลำลูกกาอีก 6 หมู่บ้าน

สภาพทั่วไปของตำบล

มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มมีคลองหกวา ผ่านโดยไหลจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออก มีคลองซอยที่ 7,8 และ 9 ผ่านโดยไหลจากทิศเหนือไปทิศใต้

อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ	ติดกับ ต.ลำผักกูด อ.รัษฎา จ.ปทุมธานี
ทิศใต้	ติดกับ แขวงคลองสามวา เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร
ทิศตะวันออก	ติดกับ ต.บึงทองหลาง อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี
ทิศตะวันตก	ติดกับ ต.บึงคำพร้อย อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี

จำนวนประชากรของตำบล

จำนวนประชากรในเขต อบต. 15,220 คน และจำนวนหลังคาเรือน 3,770 หลังคาเรือน

ข้อมูลอาชีพของตำบล

อาชีพหลัก ทำนา

อาชีพเสริม รับจ้างทำงานโรงงานอุตสาหกรรม

เส้นทางคมนาคม การเดินทางเข้าสู่ตำบล

จากกรุงเทพฯใช้เส้นทางถนนพหลโยธิน - ลำลูกกา พอถึงแยกลำลูกกาให้ชิดซ้าย กลับรถได้สะพานผ่านสนามกีฬารูปเตมีย์ ชิดซ้ายเลี้ยวซ้ายเข้าลำลูกกาทางหลวงหมายเลข ประมาณ 16 กิโลเมตร ถึงอำเภอและตำบลลำลูกกา

สภาพพื้นที่และระบบสาธารณูปโภค

จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ในเขต อบต. 3,770 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 95.00
จำนวนบ้านที่มีโทรศัพท์ 2,000 หลังคาเรือน

4. บ้านทวีทรัพย์ หมู่ 9 ต.บึงชำอ้อ อ.หนองเสือ จ.ปทุมธานี**อาณาเขต**

มีพื้นที่ จำนวน 4.9 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

- ทิศเหนือจด บ้านอินอนุสรณ์ หมู่ที่ 12 ตำบลบึงชำอ้อ อำเภอหนองเสือ
- ทิศใต้จด บ้านสอนดี หมู่ที่ 10 ตำบลบึงชำอ้อ อำเภอหนองเสือ
- ทิศตะวันออก จด บ้านบึง หมู่ที่ 6 และ บ้านชำอ้อ หมู่ที่ 5 ตำบลบึงชำอ้อ อำเภอ

หนองเสือ

- ทิศตะวันตก จด หมู่ที่ 7 ตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง

สภาพภูมิศาสตร์

สภาพพื้นที่ของหมู่บ้านค่อนข้างเป็นกึ่งเมืองกึ่งชนบท พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ประชาชนประกอบอาชีพทำสวน ทำนา และใช้น้ำทำการเกษตรจากคลองชลประทานส่งน้ำที่ 7 และคลองแอน

คมนาคม

ถนนลาดยาง

ถนนลูกรัง

สะพาน คสล.

แหล่งน้ำดื่มที่ใช่

บ่อบาดาล บ่อส่วนตัว 9 บ่อ (ใช้การได้ 8 บ่อ)

แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

1. คลองส่งน้ำที่เจ็ด
2. คลองแอน 3 ซ้าย

การประกอบอาชีพและการมีรายได้

อาชีพหลักประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือ การทำนา อาชีพรองคือ การทำสวน มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 51,425 บาท/ปี (ข้อมูล จปฐ.ปี 2551)

ผลิตภัณฑ์มวลรวมของหมู่บ้าน

ได้แก่ ข้าวเปลือก และ ผลผลิตทางการเกษตร (จากสวนต่างๆ)

หน่วยงานธุรกิจเอกชนในหมู่บ้าน

โรงงานอุตสาหกรรม

ร้านค้าต่างๆ ในหมู่บ้าน

1. ร้านขายของชำหรือขายของเบ็ดเตล็ด 3 แห่ง
2. ร้านซ่อมเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรจำนวน 1 แห่ง

การศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษา (สพฐ.)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน / ห้องสมุดประชาชน

ระดับการศึกษา

ระดับประถมศึกษา 271 คน

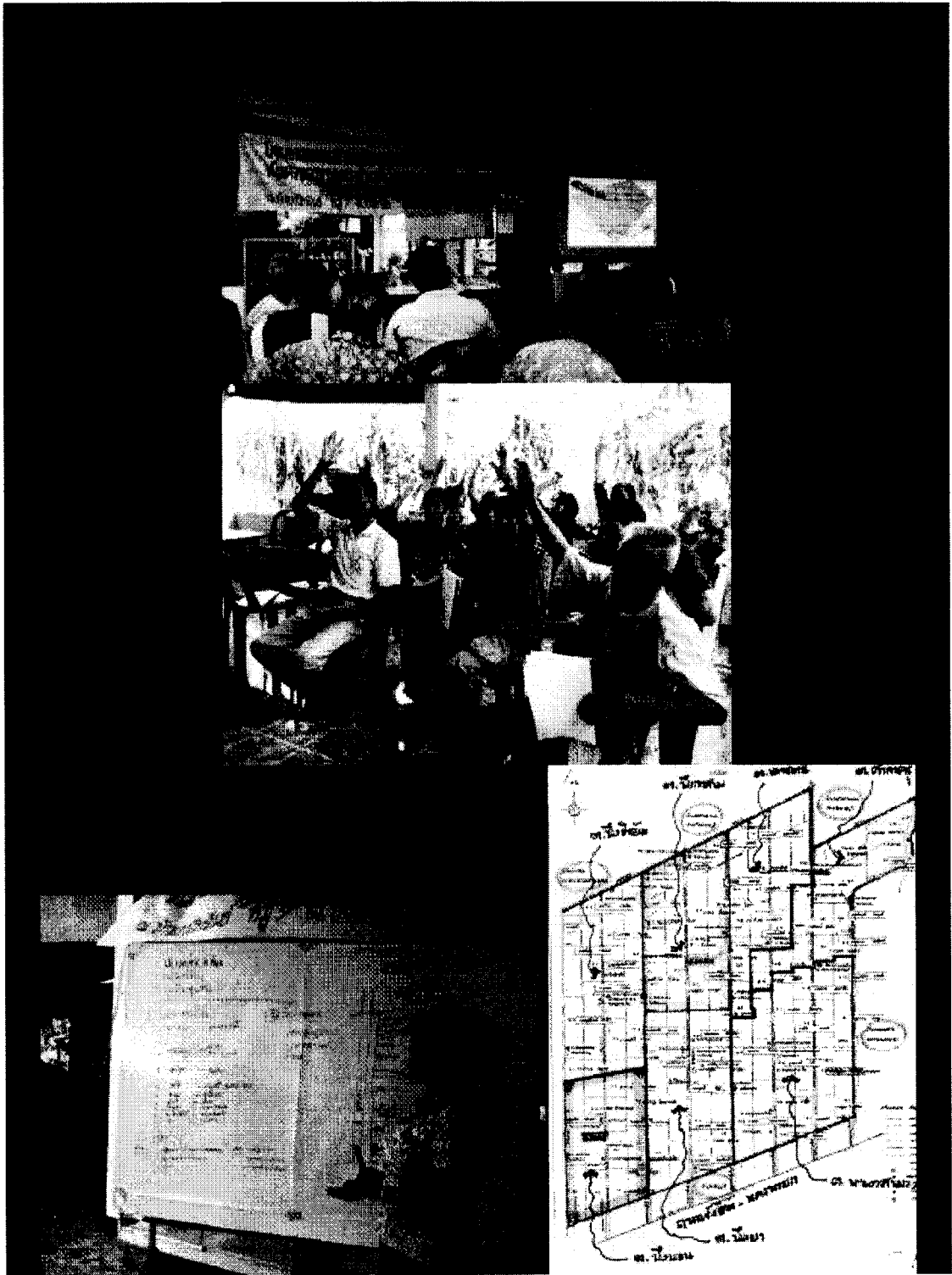
ระดับมัธยมตอนต้น 49 คน

ระดับมัธยมตอนปลาย 12 คน

ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า 13 คน

ระดับปริญญาตรี 14 คน

ระดับสูงกว่าปริญญาตรี - คน

กิจกรรมศูนย์เรียนรู้ชุมชน บ้านทวีทรัพย์ หมู่ที่ 9 ตำบลบึงชำอ้อ อำเภอนองเสื่อ จังหวัดปทุมธานี ประชาชนในหมู่บ้านและผู้สนใจ ผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพเพื่อนำไปใช้ในการเกษตร ในอดีตหมู่บ้าน บ้านทวีทรัพย์ หมู่ที่ 9 และบ้านอินอนุสรณ์ หมู่ที่ 12 เป็นหมู่บ้านเดียวกัน ซึ่งมีผู้ใหญ่ถนอม รอดอินทร์ เป็นผู้ใหญ่บ้านในขณะนั้น ต่อมาจำนวนครัวเรือนและจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ในปี 2512 ทางราชการจึงได้แยกหมู่บ้านนี้ ออกเป็น 2 หมู่บ้านดังกล่าว โดยมีผู้ใหญ่สวาท อินอ่ำ เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 9 ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านทวีทรัพย์ และมีผู้ใหญ่สวิง อินอ่ำ เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 12 ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านอินอนุสรณ์ และบ้านทวีทรัพย์มีผู้ใหญ่อัมพร แดงเทศ

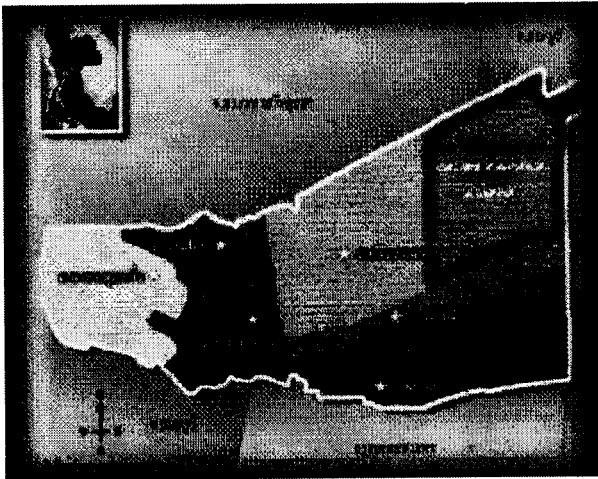
เป็นผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน

สภาพทางสังคมของบ้านทิวทรัพย์ คนในชุมชนมีความสามัคคี รักใคร่กลมเกลียว เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความเคารพศรัทธาในระบบอาวุโส และเชื่อถือผู้นำมาก ดังเห็นได้จากกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน ถ้าผู้นำได้นำเสนอกิจกรรมที่ต้องการดำเนินการในชุมชน ที่ประชุมจะเห็นคล้อยและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ เช่นการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ชุมชน การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอรวมทั้งกิจกรรมต่างๆของชุมชน เช่นการตั้งกลุ่มทำน้ายาเอนกประสงค์ การรวมกลุ่มปลูกข้าวปลอดสารพิษ เป็นต้น หมู่บ้านมีการจัดประชุมเพื่อให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นตามหลักประชาธิปไตยทุก ๆ เดือน

วิสัยทัศน์หมู่บ้าน

หมู่บ้านอยากรวมตัวตั้งกลุ่มสหกรณ์ขายปุ๋ยในหมู่บ้าน เพื่อจะได้ราคาที่ถูก ลดต้นทุนเดิม ต้องการให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรมาแนะนำความรู้ให้แก่ชาวบ้าน อยากให้ส่วนราชการมาช่วยในการลอกหญ้าริมคลองส่งน้ำให้สะอาด

แผนที่หมู่บ้าน

5. บ้านคลองบางสิงห์ ตำบลสวนพริกไทย อำเภอเมือง จังหวัด ปทุมธานี

ประวัติความเป็นมา

ตำบลสวนพริกไทย เป็นตำบลในเขตการปกครองของอำเภอเมืองปทุมธานี ประกอบไปด้วย 8 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านคลองนา บ้านคลองบางสิงห์ บ้านคลองบางหลวง บ้านคลองเปรม บ้านบางเลียบบ บ้านต้นโพธิ์ บ้านสวนพริกไทย บ้านปลายคลองบางสิงห์

อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ	ติด ต.บางพูด ต.บ้านกระแซง อ.เมือง จ.ปทุมธานี
ทิศใต้	ติด ต.บางพูน อ.เมือง จ.ปทุมธานี
ทิศตะวันออก	ติด ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี
ทิศตะวันตก	ติด ต.บ้านกลาง อ.เมือง จ.ปทุมธานี

จำนวนประชากรของตำบล

จำนวนประชากรในเขต อบต. 6,494 คน และจำนวนหลังคาเรือน 2,038 หลังคาเรือน

ข้อมูลสถานที่สำคัญของตำบล

1. วัดบุญบางสิงห์
2. วัดเสด็จ

เส้นทางการคมนาคม การเดินทางเข้าสู่ตำบล

จากกรุงเทพฯสามารถเดินทางไปยังจังหวัดปทุมธานีได้ 3 เส้นทาง ดังนี้

1. กรุงเทพฯ-บางเขน-รังสิต-ปทุมธานี
2. กรุงเทพฯ-นนทบุรี-ปากเกร็ด-ปทุมธานี
3. กรุงเทพฯ-บางใหญ่-บางบัวทอง-ลาดหลุมแก้ว-ปทุมธานี

โดยตำบลสวนพริกไทยห่างจากตัวเมืองปทุมธานีประมาณ 4 กิโลเมตร ทางทิศตะวันออก

สภาพพื้นที่และระบบสาธารณูปโภค

ระบบสาธารณูปโภคครบถ้วน

วิสาหกิจชุมชนประวัติและการบริหารจัดการ

เมื่อปี 2535 สตรีในหมู่บ้านมีเวลาว่างจำนวนมากจึงได้มีการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพเสริมตามความรู้ภูมิปัญญาดั้งเดิม โดยมีหน่วยงานราชการให้การสนับสนุนในการรวมกลุ่ม และให้ความรู้เพิ่มเติมในด้านขบวนการผลิต มีผู้สนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกเริ่มแรก จำนวน 10 คน โดยมีนางสุนันท์ แก้วนิยม เป็นแกนนำ และในปี 2541 กลุ่มอาชีพสตรีดังกล่าวได้ขยายผลการดำเนินในรูปของสหกรณ์ เพื่อร่วมตัวช่วยเหลือคนให้ชุมชนได้กว้างขวางขึ้นในการร่วมกันผลิต

สินค้าให้หลากหลาย มีสมาชิกสหกรณ์ จำนวน 40 คน ทุนดำเนินการ 118,632.38 บาท ได้ดำเนินการจัดสร้างสถานที่ทำการกลุ่มให้ได้มาตรฐานเพื่อใช้เป็นสถานที่ผลิต และจำหน่าย และฝึกอบรมชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบางสิ่งพัฒนา

6. บ้านคลองตับผักชี หมู่ที่ 12 ตำบลระแหง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

ที่ตั้งของหมู่บ้าน

ทิศเหนือ	จดหมู่ที่ 10 ตำบลระแหง
ทิศใต้	จดหมู่ที่ 6 ตำบลระแหง
ทิศตะวันออก	จดหมู่ที่ 5 ตำบลระแหง
ทิศตะวันตก	จดหมู่ที่ 9 ตำบลระแหง

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม มีลำคลองไหลผ่านจำนวน 2 สาย ได้แก่คลองใหญ่ คลองถ้ำคลองตะบัน จึงมีน้ำเพียงพอสำหรับทำเกษตรกรรมตลอดทั้งปี ซึ่งทำให้หมู่บ้านนี้มีการประกอบอาชีพทำนาปลูกข้าว ปีละ 3 ครั้งปลูกไม้ผล ทำสวนผัก และเลี้ยงปลาบ้านคลองตับผักชี มีที่ตั้งไม่ห่างจากโรงงานอุตสาหกรรมและเขตนครอุตสาหกรรมมากนัก กอปรกับมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกสามารถเดินทางไป-กลับได้ภายในหนึ่งวันทำให้ราษฎรในหมู่บ้านส่วนหนึ่งประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงาน

บ้านคลองตับผักชี มีพื้นที่รวมทั้งหมด 2,443 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตร 1,950 ไร่ ข้อมูลด้านประชากรบ้านคลองตับผักชี มีจำนวนครัวเรือนรวมทั้งสิ้น 100 ครัวเรือน จำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 472 คนแยกเป็น ชาย 222 คน หญิง 250 คน โครงสร้างประชากร (แยกตามช่วงอายุ จปฐ.ปี 2551)

ข้อมูลด้านประชากร

บ้านคลองตับผักชีมีจำนวนครัวเรือนรวมทั้งสิ้น 100 ครัวเรือนจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 472 คนแยกเป็น ชาย 222 คน หญิง 250 คน โครงสร้างประชากร(แยกตามช่วงอายุ จปฐ.ปี 2551)

สภาพทางสังคม การศึกษา

ประชาชนในหมู่บ้านคลองตับผักชี ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ อยู่กันแบบเครือญาติ มีการพึ่งพาอาศัยกันบ้านอาศัยส่วนใหญ่สร้างด้วยปูนซีเมนต์และไม้ มีสภาพมั่นคงถาวร มีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาดถูกสุขลักษณะ เด็กและเยาวชน ได้รับการศึกษาภาคบังคับ

ทุกคน ผู้ที่มีอายุ 15 – 60 ปีอ่านเขียนได้ ประชาชนในหมู่บ้านได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นประจำจาก โทรทัศน์ประจำบ้านซึ่งมีอยู่ทุกครัวเรือน จากกระแสด้านการดูแลสุขภาพที่นำเสนอผ่านสื่อ ส่งผลให้ประชาชนที่อายุตั้งแต่ 35 ปี ขึ้นไปหันมาสนใจในสุขภาพของตัวเองและคนในครอบครัว จึงพากันไปรับการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี จากผลการสำรวจ พบว่าคนในครัวเรือน ไม่คิดสุรา ไม่ติดบุหรี่ มีการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอยู่เนืองๆ ผู้สูงอายุ คนพิการ ได้รับการดูแล จากครอบครัว ญาติพี่น้อง ทุกครอบครัวมีความอบอุ่น มีการได้รับความคุ้มครองทางสังคมและ ประชาชนส่วนใหญ่สนใจในเหตุการณ์บ้านเมือง จึงเข้ามามีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในการ ดำเนินการกิจกรรมต่างๆของชุมชน

สภาพทางเศรษฐกิจ

บ้านคลองดับผักชีประชาชนมีรายได้เฉลี่ย 25,000 บาท/คน/ปีรายจ่ายรวมของหมู่บ้าน 24,900 บาท/คน/ปี การประกอบอาชีพอาชีพหลักทำการเกษตร อาชีพรองรับจ้าง ค้าขาย

ประวัติหมู่บ้าน

บ้านคลองดับผักชี เดิมเคยเป็นป่า ต่อมารายูกรในชุมชนใกล้เคียงซึ่งเป็นเครือญาติกัน และได้ชักชวนกันเข้ามาหักร้างถางป่าเพื่อเป็นที่ทำกิน และได้เข้ามาสร้างที่อยู่อาศัยอย่างถาวร ต่อมา ได้ตั้งเป็นหมู่บ้าน ชื่อบ้านคลองดับผักชี

วัฒนธรรม ภูมิสังคม ประเพณี

ด้านเศรษฐกิจ

หมู่บ้านมีการผลิตข้าว ที่มีความเพียงพอต่อการบริโภคภายในหมู่บ้านที่เหลือบางส่วน ได้ส่งขายนารายได้เข้าหมู่บ้านในแต่ละปีมีจำนวนมากพอสมควร แต่การผลิตในปัจจุบันมีค่าใช้จ่าย ในปัจจัยการผลิตสูงมาก จึงทำให้ไม่คุ้มทุน ดังนั้นควรปรับทัศนคติให้ประชาชนได้ให้ความสำคัญ กับภูมิปัญญาและผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต แปรรูป ผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของผู้บริโภค

ด้านสังคม

การสร้างสังคมหมู่บ้านให้น่าอยู่ ต้องเริ่มจาก

1. ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจในทิศทางความต้องการของชุมชน
2. การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด และการจัด กิจกรรมที่ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนที่จัด
3. จัดสวัสดิการให้การสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสภายในชุมชน
4. สร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ด้านสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน หากสิ่งแวดล้อมคือคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนก็ติดตามไปด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นดิน น้ำ อากาศ ฯลฯ

ด้านสาธารณสุข

สุขภาพดีเป็นที่ปรารถนาของทุกคน หากสุขภาพไม่ดีก็จะส่งผลเสียไปทุกเรื่อง ดังนั้นการป้องกันไม่ให้เกิดโรคดีที่สุด จึงต้องสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนโดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่มีอยู่เป็นอันดับแรก

ด้านการศึกษา

1. พัฒนาบุคลากรโดยส่งเข้าฝึกอบรมในหลักสูตรเฉพาะด้าน เพื่อให้มีบุคลากรเฉพาะด้านที่มีความรู้เพิ่มมากขึ้น

2. ขอความร่วมมือจากหน่วยงานเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้อง ให้การสนับสนุนบุคลากรที่ขาดแคลน

3. จัดหาสื่อการเรียนการสอนด้านการเทคโนโลยีทางการศึกษาและอินเทอร์เน็ตเพื่อให้โรงเรียนมีสื่อการสอนที่เพียงพอแก่นักเรียนและสามารถปฏิบัติให้ได้ทันยุค ทันสมัย ทันเหตุการณ์ปัจจุบัน

4. สนับสนุนทุนการศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีทุนการศึกษาและโอกาสที่ได้ศึกษา

วิสัยทัศน์หมู่บ้าน

หมู่บ้านน่าอยู่ มีโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอ เกษตรกรรมปลอดภัยจากสารพิษ ชุมชนเข้มแข็ง การศึกษามีคุณภาพ พลานามัยสมบูรณ์ ดำเนินชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมาย

เป็นหมู่บ้านเกษตรกรรม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวภูษิตา วงศ์ธรรมวัฒน์
วัน เดือน ปีเกิด	12 กรกฎาคม 2512
สถานที่เกิด	อำเภอ ศีรีรัฐนิคม จังหวัด สุราษฎร์ธานี
ประวัติการศึกษา	รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2540
สถานที่ทำงาน	ธุรกิจส่วนตัว